

Impetratio eisferre valeat, propter illam non obstantiam clausulam, conclusum est, & quia Papa, qui hoc concessit, successoribus manum limitare non potuit.

Idem si alicoi. Ex decisione eiusdem 16. de probendis in antiquioribus.

Cap. LII.

Primus iodata in forma communis prefertur secundum in forma speciali.

Primus. Ex decisione eiusdem 4. de verborum significatione in antiquis.

Receptio primi impetrantis aliquando retrotrahitur in praesudicio primo capientis possessionem. Cap. LIII.

Et si primus, compilato processu, se admitti petierit, secundus tamen ante Capitulum de facto receptus est, cum autem probenda maioris valoris vacare coepisset, quam iuxta Ecclesie statutum antiquior optare debet, ut corum praestendens sit, dubitatur. Secundus in canonice pries receptum se esse afferat, primus vero propter datam anterioriem, antea recipendum, cum praestent per eum non steret, & sibi nullatenus in�udandum fuerit: Quia igitur pro recepto habendus erat, ideo & ipsa receptio retrotrahitur.

Et si primus. Ex decisione eiusdem 6. de consuetudine in antiquioribus.

Impetrantium vter sit praestendens in hoc casu.

Cap. LIV.

Vidi de praetendendo alterius vicibus proposito inter Abbatissam, & Decanum consentaneum est, atque vacationes per Apostolicos impetrantes impletas, in illis vicisitatem non computari: si prima dicta vacationes propter Apostolicos, Abbatissae turum non compleuerunt, si quis ad Decani presentationem tertio loco tantum confiteretur, nullatenus praestendens est, quoniam compositionis verba iuris, seu potestatis conferendi repetitiva existunt, ergo non obstantibus vacationibus per impetrates occupatis, Abbatissae potestas conferendi repetita est.

Vbi de praetendendo. Ex decisione eiusdem 3. de concordatione probenda in antiquioribus.

Impetranti debet ab eo, qui est in quasi possessione conferendi. Cap. LV.

Si Episcopus in quasi possessione confestendi beneficium impetratum exifat, qui ad Prioris collationem impetravit, ad probandum proprietatis ius ad hunc pertinere, admitti non debet, cum enim possit, & ultimus status anteordine, hoc non relevat: Et Priori imputandum est, qui interim ius sumum prosequi neglexerit: quamobrem cum pro Episcopi iure possidentis praesumendum sit, ad eius collationem impetrans obtinere debet.

Si Episcopus. Ex decisione eiusdem 49. de rescriptis in antiquis.

Trouisio Papae prefertur consuetudini optandi.

Cap. LVI.

Impetrantibus Apostolicis per optandi consuetudinem nullum inferri potest praesudicium, quia per ipsum Papa manus ligare essent.

Impetrantibus. Ex decisione eiusdem 2. de consuetudine in antiquis.

Impetratum vacaturum per affectuationem, quid probare debeat. Cap. LVII.

Etiam virtuosa possessio priora beneficiis vacare facit, si igitur de facto, & violenter alterius beneficiis possessorum natus fuerit, qui vacaturum per affectuationem impetravit, obtinere debet.

Etiam. Ex decisione eiusdem 3. de probendis in nonis.

Si impetrans nouam prouisionem expedit possessionem pacificè accutum, quid probare debeat. Cap. LVIII.

Qui possessionem habuit, nisi aliud apparuit, suum liberam percipiendi facultatem habet: Si igitur in noua prouisione impetracione, utrumque expedit, atque illorum perceptionem non prohibeatur, non inutiliter agis.

Qui possessionem. Ex decisione eiusdem 15. de probendis in nonis.

Etiam in permutationis, impetrante aliud beneficium exprimendum est. Cap. LX.

Si ex causa permutationis beneficium impetrasti, quod aliud habebas, exprimere debuisti, ideo permutation nulla est.

Si ex causa. Ex decisione eiusdem 5. de rescriptis in antiquis.

Cap. LX.

Post triennalem possessionem, nulla in impetrante negligenter consideratur.

Polt triennalem. Ex decisione eiusdem 20. de probationibus Abilitatis de Graffis.

Impetranti beneficium patrimoniale, an de oppositione sibi facta mentionem facere debeat.

Cap. LXI.

Si ante impetracionem ordinarius opositionem adprobauit, nullum opponens (qui in beneficis patrimonialibus, sive patrimonialibus, tale ius iuxta constitutionem tenorem, & viam prescriptum habuit) ad rem quiescit dici potest: Nullibet enim caetur, ex facto proprio in beneficio, vel ad ipsum aliquid queri.

Quamobrem qui à Papa impetravit, nulla de oppositione mentione facit, non impeditur. Nisi quatenus ex Syndicibus Ecclesiæ Constitutionib. aut praescripta constituti compotabat, quiescit apparent. Si tempore impetracionis Apostolice inter opposentes lis bene introducta esset, fermeo i plus prætermisso, quo in litigatoriis iuris praesudicium cederet, impetratio nullata est.

Si ante. Ex decisione eiusdem 18. de probendis Cuglielmi Cassadori.

Si prius ab ordinario impetrata Papa nulla facta mentione distributionum perceptarum, excusat. Cap. LXII.

Criterius ab ordinario prouisus, distributiones per multis mensis percepit, Mox a Papa illi prætermisso impetravit, Quid iuris? Vt exculcat debet, magna equitas pro gratia validitate persuaderet: distributiones quidem inter fructus non numerantur, & cum Capitali reddenda essent, vel deferventibus pro absentibus, Papa nihil compositionis inde habere posset, quibus igitur debentur, adiutori remanet, incirculo illam omnius nullitatem non inducit. Qui ab ordinario titulum habuit, temerarie introitus dici non potest, nam si ad communis cedentes resipit habetur, eius collatio

rio canonica est, quamvis specialis referuntur ius illam impugner.

Ceterius. Ex decisione eiusdem 6. de probandis Guglielmi Cassadori.

Imperans a Papa non debet facere mentionem de referuntur. Cap. LXIII.

Qvia beneficium referuntur solus Papa conferit, Imperans ab eo de referuntur mentione facere non cogitur, lo concedentis praedictum interpretatio facienda est, ne cupiditatem arguitur, si quid retinere velit.

Quia beneficium. Ex decisione eiusdem 30. de probantur in antiquis.

INDULTV M.

Indulatum in uno loco, non comprehendit locum mixtum. Cap. I.

Indulm Imperatori concessum, quod beneficia in tali Ducatu sive Ditionis, nisi oriundis, & personis eidem acceptis conferri non valeant, acum odiosum sit, Ordinariorum liberè disponunt potestat derogant, ita loco mixtum, sive mixto sibi locum non vendicat. Quando simplex cum altero diversa natura mixtum est, cui magis ius commune facit, attentionem.

Indulm. Ex decisione Rota Romana 14. de privilegijs Marcelli Cescenzi.

Indulta Cardinallum non ampliant facultatem disponendi, sed praeferunt. Cap. II.

Dominis Cardinalibus Ecclesias Cathedrales, vel Abbatibus habentibus, vt de beneficiis ad eorum prouisionem pertinenslibus liberè disponant, Sanctissimum indulua cōcedere solet, perinde ac si referuntur, vniuersitate, & alio obstatu non emanarentur. Non iurare de parochialibus, & electiū libere disponere possum, sed tantum instituere, & confirmare: Nam quicquid alii videntur, potestare ampliari, Aliis vero accumulari, ita quod praeventioni locus est, Maior pars te autem, inspedientia tantum a useri vobis, quia sine alterius iuris intelligi debet, quamvis in praedictum in concedentis latitudine interpretanda. Illud libere, cum verbo potest, coniungi opus est, incircu allorum concursum non excludit, obstantia igitur a tert, vt instituat, confirmet, atque praeferat, & absoque expeditiorum consensu prouideat, Aliorum electione, presentatione, sive participatione semper falsa. Quanobtem Cardinallum indulua nihil iurius coferunt, & nisi ultra solitum altera clausula posita fuerit, tantum praeferunt.

Dominis. Ex decisione eiusdem 3. de privilegijs Guglielmi Cassadori.

Indulm quando comprehendit beneficia patrimonialia sub certa forma. Cap. III.

Quid Cardinali Borgen. concessum est, omnia & quacunque beneficia, etiam patrimonialia, propter illa verba, liberam collationem, comprehendit, licet certa in eorum collatione forma seruanda sit, que solum non confertur: si vero ad beneficia ad liberae collationem spectantia aliqui gratia cōcessa est, patrimonialia non continetur.

Quid Cardinali. Ex decisione eiusdem 5. de privilegijs Achillis de Graffis.

Cap. IV.

Sed tenetur filiis patrimonialibus conseget, vt forsan feretur.

Sed tenetur. Ex decisionib. eiusdem 89. parte 2. Pauli Amili Veralli, & 163. pars 3. Iacobi Putei.

Indulta Cardinalium amplissima non continent vacanias per resignationes in manibus Papæ.

Cap. V.

Continentario mormo, beneficium vacat vi prius, & cum in manibus Papæ resignatum fuerit, quoque altera titularis prouidio facta sit, sub Cardinali induito, couadum in Curia vacantibus requirente, non contrinet, quia referuntur durat, & per commendan, sive ad tempus, sive ad vitam non expirat. Illa verba quomodounque commendare cōfiant, ad primum vacantium caput, nimirum extra Curiam, prout sepe fieri solet, respectum habent, Nec ad secundum referenda sunt, vbi in Papa manibus resignatio facta est, ne ipsi continent le corrigere videarur. Cum per cessions causam vacatio exprimitur excepta fuerit, omnis verisimilitudinis, & identitatis rationis conjectura aliena est.

Commentariato. Ex decisione eiusdem 5. de privilegijs Guglielmi Cassadori.

De eodem. Cap. VI.

Propter si resignatione in manibus Papa facta, ad Guadalupi fauorem admisit, Papa alteri parochiali, quam ille habebat, ad eius vitam vndeuit, cum extra curiam ex morte, parochialis, ut prius vacante dicta, iudicium Cardinalis prouisionem Papæ non excludit.

Propterea. Ex decisione eiusdem 13. parte 3. Iacobi Putei, & decisione 52. parte 3. libro 3. u. aquilissimi Fabri.

Indulm non comprehendit ea, in quorum possessione confundi alter exigit.

Cap. VII.

Indulta ordinariam iurisdictionem non ampliant, ideo beneficia, in quorum possessione confundi alter exigit, non comprehendunt, quoniam quasi possit huius iuris, non autem, quod de iure pertinet, attendenda est.

Indulta. Ex decisione eiusdem 106. parte 1. Iacobi Putei.

Regula moderatoria indulitorum, quonodo intellecta. Cap. VIII.

Regula ordinariorum mensibus, que Domingo rueni Cardinalium indulitorum moderatoria existit, de beneficiis tantum, quorum collatin ad infirmos pertinet, intellecta est. Neque in Canonico locum habere, cuius electio ad Ecclesie collegiate Capitalium, confirmatione autem ad Archiepiscopum pertinet, conclusum est: stricte enim verba intelligenda sunt, praeletum in ordinariis fauorem, quos eis induit ad pristinum ius reducant, ceterum quoque authoritas conferetur, Papa per regulam ab eis recedere intendit.

Regula. Ex decisione eiusdem 140. parte 3. Iacobi Putei.

Beneficium vacans in mense reservato subiicit indulta. Cap. IX.

Haec verba, quod de beneficiis reservatis 24. valorum excedentibus, noua prouisio expedita debet,

Digestorum Nouissimorum.

debeat, reservationem inducunt, ergo beneficium in mensie vacans per regulam octo mensium reseruato, sub induito comprehenduntur, quia decreti qualitas verificatur.

Hæc verba. Ex decisione eiusdem 363. parte 2. Iacobi Putei.

Vbi vacat ob non expeditionem nonæ prouisionis, an eius collatio pertinet ad habentem induitum. Cap. X.

Quid si nouam infra se menses non expedierit prouisionem, id eoque alter a Papa impetraverit, an prolius ab Episcopo sit preferendus. Evidem si post sex nos vacatio inducitur, ob decreturn induiti, Papa manus ligatae videntur, atq; ad ordinarii collatio pertinere. Quamvis prouidens per induitum facultas data ad primum adumbrum refrendaria sit, nihilominus cum priusquam vacatio inducatur, ordinarii prouidere iufserit, non aliter tunc expirat. Si prouisus infra tempus non expediuerit, in culpa ordinarii non dicitur, & illius culpa imputari non debet. Sed cum actus annualitatem etiam respectu ordinarii pena exeat, quod commodum reportet, unde penam meretur, inconveniens visum est.

Quid si nouam. Ex decisione eiusdem 356. parte 2. Iacobi Putei.

Indultum praesentialitatis, requirit consensum. Cap. XI.

CVM Clemens Cardinali Hispano, non solu quod ad Collationem in omnibus membris, prout ceteri praesentes gaudent, induitum dare, sed prorogatiua etiam favores, & gratias, quas praesentes habebant, etia quod ad Cancelleriam regulas editas, atq; calendas (emolumentorum diuinitate duxit excepta) vnamittere conculsum est, praesimalitatis induitum validum effe, & ita Cardinali consensum requiri.

Cum Clemens. Ex decisione eiusdem 305. parte 3. Iacobii Putei.

Cardinalis acceptans induitum non potest conferre, vt ordinarius. Cap. XII.

ET si Cardinalis induitum nolle vti posuit, sed magis ordinarii mensibus, quia in privilegiis per verbum possunt, regula cantat: Attamen si illud acceptaverit, quasi contraxisse videtur, & ab eo recedere non potest.

Et si Cardinalis. Ex decisione Rore Romane 2. super regula induitum. Achillis de Graffis.

Indulta Cardinalium capiunt vacantia per obitum aliorum Cardinalium. Cap. XIII.

Cardinales licet sine familiae Papæ, non tamen sunt commeniales, quoniam post reservationem beneficiorum familiarium Papa etiam Cardinalium beneficia referat: Quamobrem coram induita, etiam per aliorum in obitu vacantia comprehenduntur. In fauoribus quidem in concedentis praedictum semper continentur, atque sunt latissime interpretanda. Ordinarius Cardinalium beneficia conferre per regulas distinxat prohibetur, cum autem Papa, regulis non obstantibus conferre iubet, obstatuca removet, & cum ad prius naturam res redeat, fauoribus dicenda est.

Cardinales. Ex decisione eiusdem 3. de privilegijs Marcelli Crescenzi.

Cardinales gaudent induitis si residant in Curia, vel absentes sint delictientia. Cap. XIV.

Si Cardinales in Romana Curia non residant, indulitus, & privilegij priuati sunt, cum autem Florentia Cardinalis Ravennatus de Papa licentia degret, beneficia Cremonen. induliti vigore non inutiliter contulit. Licentiam per Oratorem Castrensem testem integrum, qui à Sanctissimo obtinuerat, & per aliquos duos de publica voce, & fama probari vixima est.

Si Cardinales. Ex decisione eiusdem 86. parte 2. Pauli Acimilij Veracri.

Ordinarius non potest conferre, nisi quia per induitum concessa sunt. Cap. XV.

Si beneficia tantum per obitum familiarium Cardinalium defunctorum induitum conferre poterat, ergo Cardinalium viventium censevit prohibitus. Ne que Ordinarius simpliciter dici potest, nisi in his, quae per induitum sibi concessa sunt.

Si beneficia. Ex decisione eiusdem 116. parte 3. lib. 3. de Novis Fabijs.

Intrusio aduersarij an sit legitimum impedimentum non expediendi literas. Cap. XVI.

POENCA, ad faciendas diligencias pro beneficio impo sita, à dicto capitale posselli omnis intelligentia sunt: Adversarij igitur intrusio legitimum praetiat impedimentum, quo minus vigore induiti prouisus, literas expedit poterit, & iusta Camera persolueret. Quāuis hoc casu expeditores sub obligatione soleant, tamen sub eius factuali annata solutione induitum cogit, solutionis autem appellacione obligatio non continetur, praesertim in lege penal, vbi de maiori ad minus non fit argumentum, & nisi in casibus in literis expressis, priuatis ne non incurritur.

Poenca. Ex decisione eiusdem 12. de privilegijs Achillis de Graffis.

Indultum quando comprehendit beneficia elec tiva. Cap. XVII.

HAEC verba, ceteraque beneficia huiusmodi, ad quae conseruerunt per electionem, aut quamvis alijs dispositionem affini, cum clausa, sed collationem, & quamvis alijs similem, vel dissimilem dispositionem, in induito posita beneficia electiva comprehenduntur.

Hæc verba. Ex decisione eiusdem 10. de privilegijs Achillis de Graffis.

Indultus Cardinalium subiaceat coadiutoria cum futura successione. Cap. XVIII.

Coadiutoria, cum futura successione, Cardinalium induiti subiaceant, quoniam non minus favorabilia sunt, quam concordata, nec minus prævantib; clausis felicitate sunt. Cum futura successio vacacionem preueniat, ergo inter gratias præuentias connumeratur. Licet sola per resignationem vacantia ab his induitis excipiatur, qui colectent futuræ successiones post mortem, alteri sim pliceret, atque letrecabiliter de beneficio prouideri non permittit, ergo resignatio vera non inducitur. In gratias ad vacaturam, coadiutoris de consensu præseruari solet, nam velut odiosus refringuntur, sed Cardinalium induita favorabilita existunt, & cum gratia præuentius derogent, simpliciter intellegenda sunt, nec per subauditos intellectus interpretabantur. Quid in coadiutoria Archipresbyteratus. Idem conculsum est.

Coadiutor. Ex decisione eiusdem 10. de privilegijs Ioannis Mobeckani.

Reuo-

Reuocatoria indultorum de quibus intelligitur.
Cap. XIX.

Regula Pauli indultorum Cardinalium modifica-
toria ad beneficia per presentationem dunitur
pertinet, nam cum favorabilia sint, quam minus fieri
possit, testimoniae conuent, multo magis, cum plures
presentationis verbanae sibi reperiuntur, vnde enix colla-
giuntur de presentatione tantum conditoris intercalific-
se. Verba magis in regulis attendenda sunt, neque oīca
dat ut electione, que sub presentatione comprehen-
ditur, extendere pluribus, vilium est.

Regula. Ex decisione eiusdem 3, super regula indultorum
Archib. de Graeff.

De eodem. Cap. XX.

Indultorum derogatio de concessis extraordinariis
Cardinalibus intercalis est, non autem in ordinariis col-
latores, quia prouilegium faciliter tollitur, ut quanto
minus ordinaria derogetur. Licet praterquam in or-
dinarii indulo verificari non possit, Nihilominus suffi-
cit, quod in potentia possit.

Indultorum. Ex decisione eiusdem 2, de privilegiis A-
ebiliis de Graeff.

Indulto quando censeatur derogatum.
Cap. XXI.

Sin obstantibus prouilegijs, indultrisque concessis
Ecclie, vel illius praeful, etiam Cardinali intercalis
sit, Indulso ipsius sufficiens derogatum esse dicitur,
qua dictio etiam ampliatiua est, & latus specifica men-
tio facta dicitur.

Si non obstantibus. Ex decisione eiusdem 2, de decisione
Parlementi Delphinalis 510, par. 1. Francisci Marci.

De eodem. Cap. XXII.

Indulso per familiarium obitum conferendi, si in
propria dioecesi extiterint, per alterum specialiter
Cardinali Transeum concelebrium in Duximana dioecesit
etiam familiarium iporum, licet ordinarius collator
non fuerit, derogatum esse censeatur, quod quando Pa-
pa coelicit, alterum non ignorabit, ita ut Cardinalibus
respectu familiaritatis praividicium in inferre voluisse
debeat.

Indulso. Ex decisione eiusdem 83, parte 2. Pauli & Eni-
ly Veralli.

Cap. XXIII.

Silio noua prouisione indulso derogatum non sit, ei-
cōscit, quod decretem irritans habuit.

Silio noua. Ex decisione eiusdem 83, par. 2. Pauli & Eni-

ly Veralli.

Littera Apostolice sunt magis authentiae, quam in-
dulta ipsa forma Recium. Cap. XXIV.

Littera informa brevis Camerario in diocesi Seg-
obren beneficiis confidens, comitatu Episcopi acce-
dere, alijque litteris sub plumbio eadem die alternativa,
& Episcopo, & Camerario concessi est, cum de nullius
concessione in expeditione confidet, vix littera attenden-
te sit, dubitationis est, Placuit illas sub plumbio, que
magis authenticae sunt, & magna vixi que concessio
veni in iure extitit, & ab ipso patris famulis vixi, illa
magis fieri solitum est, Itaque viranuntur concludunt
ei, per alternatam tantum confidere posse.

Littera. Ex decisione eiusdem 50, parte 3, libro 3, in no-
vembris 54.

Indultum Regis Scotia super monasterij non com-
prehendit Prioratum. Cap. XXXV.

Cum Scotorum Regibus per Innocētū, & Leonem
iudicium concilii si fuerit, quod Cathedralem,
& monasteriorum regni vacationibus ductorum dī-
catorum valoris, occurrentibus, Romanus Pontifex
oīca mentis literas, humileque Regis supplications
expedire debet, vt al promissiones ipsas salubriter per
Sedem Apollinaricam procedi possit, vilium est. Priu-
ratum Santi Augustini non comprehendit quod sub mo-
nasterij vocabulo non continetur Stylo Curie mona-
steria, quia Abbatē tantum habent, intelliguntur, secundum
dum quā omnium concessionum interpretatione facien-
tiā est, praeferunt quia Regibus concessā sunt, vt munus
iuri communi, & autoritati Pontificis detegetur.

Cum Scotie. Ex decisione eiusdem 84, parte 2. Pauli
& Enily Veralli.

Indultum, exceptis referatis, quid comprehendat.
Cap. XXVI.

Altorum eidem Regi ad vacatura, exceptis gene-
raliter referatis, indulso concessum, vacanta
in octo mensibus referatur non comprehendit: tenet
enim ipsius solam prouidendi praterquam de genera-
liter referatis facultate dedit, Regula autem natalis,
quām referatur intendit.

Altorum. Ex decisione eiusdem 12, de privilegiis Iacobis
Robertus, ep 795, parte 3, libro 3, in novembris Tholomei

De eodem. Cap. XXVII.

Sed chapula, exceptis generaliter referatis, Rego-
ni non impeditur, quia vacanta in omnibus Papis, &
ordinarium mensibus, ante regum octo referatur
editioem, conserue potuisse.

Sed chapula. Ex decisione eiusdem 13, de privilegiis Ioani
nis Mabedani.

Indultum de vacantibus apud sedem, que non com-
prehendat. Cap. XXVIII.

Si Episcopo concessum est, vt apud Sedem vacanta,
quācām conferre possit, quācām duplaciā referata
sunt, quoiam alteram tamen expedit, nullare possit,
praeferit quia in diuersis a casu expedit similib.
etiam ex ratione maioriā extensio non procedit, &
cum Papa difficiet se reddere soleat, verba quantum
generalia casu non expedita non comprehenduntur.

Si Episcopo. Ex decisione eiusdem 85, par. 2. Pauli &
Enily Veralli.

Indultum de vacantibus in omnibus mensibus, non
solit alternatiuam. Cap. XXIX.

Quod in omnibus mensibus vacanta, ad diuinique
collationem spectantia concedit, alternatiuam ei-
dem Episcopo antea concessam, quia ad finem,
& Capitulo collationem pertinencia confidere poterat,
non auferit, quoniam hoc secundo ioco factum primo
indulso contrarium, & incompatible dici non debet,
vixque ignorat valida est. Verba indulso ad suam
collationem tantum spectantia, ordinariam absque al-
terius communione capiunt, id canonicearum est pre-
benda ad Episcopū collationem cujus capitulo iuxta al-
ternatiuam perficit, ergo gratiae contraire non existit,
sed dauerit. Regula facultatum in reuocatoria alternati-
uam, quia iuri communis iurantur, non solit, alterum
iguit prouilegium alterum si noui removet.

Quod in omnibus. Ex decisione eiusdem 88, par. 2. Pan-
ti & Enily Veralli.

Indul-

Indultum Episcopi non habet locum quando ipse consideratur, ut Canonicus.

Cap. XXX.

Si Episcopo omnia beneficia prouidendi ad Capituli collationem communiter, vel diuini spectantia concessum sit, quod ad eundem velut canonico, & Capituli spectat, confere non valet, quia non uti Canonicum indultum datum est. Item unicam siam vocē preferare non potest, quia ad conferendum non fatis est. Sed si dividam cum capitulo haberet, quia illud ad prouidendum cogere posset, utique competentem preferaret.

Si Episcopo. Ex decisione eiusdem 1 de privilegiis Joannis Nobedani.

Indultum non continet ea, de quibus non est in possessione. Cap. XXXI.

Beneficia tantum, in quorum quasi possessione existit, indultum continet, quia nihil de novo dat, sed obstantia dictarax assertur: si igitur Abbas Fareri, in quasi possessione existit, Episcopus prouidere non potest.

Beneficia. Ex decisione eiusdem 8 de privilegiis Joannis Nobedani.

Indulta non continent, quae cumulatiū pertincent ad ordinarium. Cap. XXXII.

In indulto Ducus, nientes Ordinariis per Cancelleriam reseneratoriam excepti erant, ergo presentatio Septembri facta, etiam si Sedes Episcopalis vacauerit, canonizanda non est, quia de iure successori referatur, & ita interpretatio sumenda est, vt quanto minus ledatur: Hoc indultum illa beneficia duntarax caput, quae ad Pontificis prouisionem priuatitudine pertinent, quae autem cum cumulatiū cum ordinario non continetur, aliter inconvenientia multiplicari possent, siquidem Episcopo absente, infirmo, vel ignorante, ipse Dux presentare posset, quod à ratione, & concedentis menie, deuium extimandum est. In dubio contra patrum ex privilegio interpretatio sumenda est, quoniam ratio retractationis adhucandi Ecclesiæ omnino cœst.

In indolto. Ex decisione eiusdem 442-partie 1. in nouissimis Braun.

Indultum Sede vacante domit, Papa autem electo reuinificit. Cap. XXXIII.

Via Sede vacante indultum sicut prescriptio dormire fugitur, & superueniente novo Pontifice reuiuiscit, Ideo Marchio in Apostolicis nesciibus, indultum habens, etiam de mensi Septembri vacantis. Sedis ad canoniciatum presentante ponit, hac enim interpretatio, per quam ad ins coniunctio reuertimur, amplectenda est.

Quia Sede. Ex decisione eiusdem 214. parte 2. Pauli Similis Veralli.

Indulti concessio generalis, quae beneficia capiat. Cap. XXXIV.

Via verba indulti pregnatussumus, & indefinita propositum, vel alterius dispositionis pro tempore facienda, id est resolutum est ad beneficia ad Episcopi collationem spectantia, restrictum non esse, sed illa etiam comprehendere, quorum collatio ad Capitulum, aut qualcumque alias personas pertinent: verba prouisionis, & dispositionis generalia sunt, & tam collationem quia presentationem, & institutionem comprehendunt. Ob-

seruantia subsecuenda ita etiam declarauit, quia privilegium precedens optimus interpres est.

Quia. Ex decisione eiusdem 873. part 4. in nouissimis Aragon.

Indultum nominandi ad unum beneficium in Ecclesia non exiugitur, si illa erigatur in collegiam. Cap. XXXV.

Per mutationem non extinguitur privilegium, quod cum statu mutato compatibile est, quamobrem cu[m] Rektor Louaniensis vniuersitatis facultatem nominandi habeat singulis Praelatis, coenitibus, & personis ecclæsiastica vnum cœlcticum ex studentibus, & graduatis dicitur vniuersitas ad unum beneficium ecclæsiasticum, etiam si canoniticus, præbenda, administratio, vel officium in collegiatu, vel collegiatu Ecclesie, vel Capella extiterit in terris temporalibus Domini Maximiliani Austris Ducis, & instantis Philippi illius primogeniti, per mutationem Ecclesiasticum in Cathedrales, Redacti præiudicium suisse illam, quello modo dicendum est, cum ius tertii in vnaquaque dispositione reseruatum cœscatur: quâdo priuilegium m est incompatible, fecus est, & in hunc modum intelligitur illa regula, quod dispositio, rebus sic stantibus, intelligitur: Cum Ecclesia iurius patronatus in collegiatam erigitur, ad huc patronus ius præstans ad præbendas retinet, & licet Abbatem, vel Episcopum præsentare non posset, tamen hoc procedit ex eo, quod status iste est contrarius, & incompatible cum priori, & originali statui respectu illius effectus contradicit, atque ad eum decenit, unde incipere non potest, sed respectu compatibilium priora iura omnino intacta remanent.

Per mutationem: Ex decisione Rota, Romana 1444. Stephani Olivi.

Nominatio ad beneficium, à Papa alicui Principi concessa, cum certa clausula, quando femeſi facta, possit iterum fieri. Cap. XXXVI.

Hac clausula, ita tamen, quod persona sic nominata de aliquo beneficio prouisa fuerit, eius nominatio quod ad alios collatoris, & collatices facta, ipso iure expirat, alius à Rota intellectu fieri, vt hoc inuitat, quod una persona, quae vigore primariorum precium femeſi aliquod beneficium aſsequuta fuerit, non posset iterum aliud beneficium, vigore aliarum precium conservare, sed re diligenter examinata, atque discussa in hanc sententiam ita est, quod de alijs precibus intelligenda sit, quos eodem tempore quis ad duieras Ecclesiæ à Cælaria Maestate impetrasset, quod fieri solet, non ut omnium illa beneficia impetranti concedantur, sed vt cirius, pluribus concessum, alius vacatio euenerit, proper quam eneuiet, collatione mque subiequatur, omnes aliae gratiae cessant, ne præter concedentis intentionem plura quibus beneficia contequatur, huic rei per hanc clausulam prouisum est, sed non idem facultatem, iterum alias preces eidem persona post prioris gratia consumptio[n]em concederid: Quam gratiam nulli præiudicium afferte, certum est, non quidem Sedi Aplice, cum eis non interfici, cui fiat collatio, neque ordinariis collatoribus, quoniam femeſi tāum ratione vnu beneficio grauari possunt, neque Ecclesiæ, nā femeſi grauari potest, quoniam data incompatibilitate per alterius aſsequitum, alterum vacat, & in summa nulla subeft ratio, ut eidem persona Cælaria maestas iterum huiusmodi nominationem concedere non possit: Si plures preces eodem tempore concelebrent, vna gratia consumpta, catena cuaneferent, sed respectu aliarum precium successivis temporibus emanatarunt, fecus est, præfectum cum limitatio, de qua in dicta clausula, per verba cas

cas preces denotantia concepta sit, quae tempore con-
sumptuosa gratia facte reperiantur, etiā; vel tunc tē
pota caputare, necessario igitur earum praecausitiam
præsupponit, deinceps hac verba precibus postea fu-
tus nequeuntur contineare possunt, & licet alias can-
dem esse factarum, & faciendarum rationem deduc-
retrū, tamen et melius considerata, longè aliter se ha-
bete apparet, nam respectu factarum ratio est, ne qui
præter intentionem concedente plura beneficia confi-
quatur, quæ ratio in faciendis cessat; Omnes ita: gratia
sub eodē tenore, nihil proflus immutato, nisi collecto
xii nomine, & ecclesia concedentur, abique aliquo ob-
tentatua expressione, atq; ita ratione facultatis in eo-
dem induito cōcessa, nominandi personas etiam duo,
vel tria, seu pluta beneficia cuiuscumque qualitat̄, &
annui valoris oblinientis, prædicti viderunt, quod verò
aliquibus in locis induiti fiat mentio de singulis colla-
tionibus, & singulis Ecclesijs, atque personis, id non cō-
tendit, vt dicta facultas limitetur, nūl respetu singula-
rum collationum, atq; beneficiorum in via Ecclesia.
Hancamēnt inter pretationem iuris dispositioni con-
sonam esse adiuuat qualis qualis oblinientia ex testi-
bus approbata, maximē cū indultum gloriose memori-
z Maximiliani, cande habeat limitationem, & in pri-
uilegio fauorabilis, latè interpretando verēatur, in qui-
bus nullum alium præiudicium generatur.

Hec clausula. *Ex decisione eiusdem 728. Seraphini Oliarij.*
Indultum de percipiendis fructib; in absentia, & de non
residendo, quotmodo etiam incedat professionem
fidei infra certum tempus faciendam.

Cap. XXXVIL

SActum Concilij Tridentinum fructus ab illis au-
ferit, qui intra duos mensias die adegit profissionem
fidei profissionem coram episcopo, & capitulo non fe-
cerint, sed loānes fructus vigore profissionis fecisse nō
dicitur, sed vigore indulti. Cū fidei profissionem per procu-
ratorēm fieri nequeat, vt plures relolutum fuit, tam in
Sacra Congregatione, quā m in Rota, iudicium de per-
cipiendis fructibus in absentia per necessarium antecep-
dens, etiam super professionem fidei facienda dispensasse
dicitur. Nam & si strictè intellige debeat, tam omnia
veniunt, sive quibus dispensatio frustratoria reddere-
tur, sed in hoc casu induitū nihil deseruiri posset, si pro ob-
tinendis fructibus Cartaginem, ad profissionem fidei fa-
ciendam accedere debuit, cum ultra incommoda iti-
neri magna beneficii pars confitim p̄fuerit, & illa cō-
modum beneficii superassent, quam opinionem etiam
illa verba valde firmant, etiam residēntia non faciat, nā
si à residēntia dispensare voluit, eadem ratione à fidē
professione, & cum polo biennium illam facere tener-
atur, obligatio potius dilata, arque suspensa, quam
sublata dicenda est, & cum facilis dilatio, & suspicio,
quam omnimodo, dispensatio inducatur Domini faci-
lius in illam opinionem descendunt.

Sacrum. *Ex decisione eiusdem 161. In manuscripti Flaminij Platij.*

Indulmentum de percipiendis fructibus in absentia ante pri-
mam residentiam dignitatis, comprehendit dilatio-
nem eiusdem temporis circa professionem
fidei. Cap. XXXVIII.

CVm Pape Ioanni indulmentum cōcesserit de percipi-
endis fructibus per biennium in absentia, etiam infra
illud, tempus fidei profissionis faciendo remittere vol-
luit, illud enim paulo post Thesaurarū prouisionem
concedit sicut scire, tam tempore prouisionis, quam
indulmentum Romana curia oportere propter item refi-

deret, vt in ipsa gratia caperet, cum queiū sit etiam fructus,
etiam ante residentiam percepere posse, aperte innuit,
quod Carthaginem ad faciendam primam residentiam
ire nō rebatur, ergo ad faciendam proficationem
vigote Concilij, quam per procuratorem in extra illius
formam, expedire non poterat.

Cum Papa. *Ex decisione eiusdem 127. In manuscriptis
Flaminij Platij.*

Per indulmentum ordinariū concessum conferendi com-
mandam, Papa non confertur à se facultatem confe-
rendi ab aliis in tunc reservato vigore octaua ro-
gulae. Cap. XXXIX.

QUod monasteriorū aliquo modo varet, fatis est, vt
posset vel a Papa, vel ab ordinario conferri. De
ordinario dubitandum non est, quia pp indultu presi-
diū facultatem habet. De Papa minus, quia perindul-
tum potestatē à se abusus nō confertur, quominus
vacante Comendata in suo menſe iterum commendata
posset. Mortuo Comendatario, negari non potest,
quin illa largo modo varet, sive continuata, sive in-
dictuā per vium sit, quæ vacatio faltem sub larga signi-
ficione comprehenditur. Satis enim est, quod de pre-
fenti, quando verè impetratur, varet per obitum, id est
quod ratiōne illius obitus Comendata; ij reuisebit,
& quadammodo vacatio ex nunc in locū, quamob-
rem sub verbis regulari octaua comprehendit, claram est.
Quando concurrent duas vacaciones altera vera, altera
in propria tunc vera & propria, vt prius attenden-
da est, & ita siue in Rotā oblitum fuit, sed hoc in ter-
duo collatore locum habere viuum est, vel quan-
do duorum concordis datur, quorum alterius super ti-
tulo beneficii ex vacatione iuris habet, alter verò ius ex
vacatione facti, quo casu ex vacatione iuris præferebit
est. Sed quando ob tituli carentiam nemo vacatione in
ris ius potest, tunc facti vacatio attenditur, etiam ad ef-
fectum, vt talis vacatio sub referatione comprehendatur,
quia beneficia de facto vacantia, qñ ius penes aliquem non est, sub referatione continentur. Quare
per presentationem, & indictionem, vacatio iuris con-
sumpta non fuit, sed illa tantum vacatio facti, sive im-
propria, sive aliqualis, quæ per cessationem Comen-
daz resultat, & viam ad disponendum de hoc mona-
strio aperit, qua cum in menſe referato contingit, sub
regula octaua comprehenditur, præsertim duebus con-
currentibus, videlicet verbis amplissimis ipsius regule,
& privilegio Comiti concessio, quam disponendi facultatem
Papa per regulam auctoritate patrono, & sibi reser-
vare voluit.

Quod. *Ex decisione eiusdem 194, parte 1. In ult. Regna.*

Indulmentum circa medias annatas in beneficiis diocesis,
non comprehendit illa beneficia diocesis, quæ
sunt uita dignitati Cathedratis.

Cap. XL

Indulmentum Leonis concedens Capitulo, & fabrice di-
midiam annatam studiūm beneficiorum, ciuitatis,
& diocesis Seguntiae, non uenit in maiorī Ecclesia
predicta consuetudinē, non comprehendit beneficia
Abbatia: Sancta: Columba annixa, ergo Abbas ad iolu-
tationem dictę dimidij nequaquam tenet dicuntur. Quo-
nam indulmentum non minus ad fastorum dignitatum,
quam canoniconum concessum fuit, quæ interpreta-
tio admittendū est, quoniam ad ius communē redi-
tū, ex quo est fastorabilis, & si ab eo recederent, indi-
cis existeret. Illa autem verba, Non tamen in maiorī
Ecclesia predicta consuetudinē, beneficia predictis
dignitatis

dignitatis, sive Abbatarum annos complectuntur, et in maiori ecclesia confilii eae dicantur, ad cognoscendum enim in qua ecclesia beneficia consultant, attendi debet ecclesia, in qua praedicta iure miscetur, et in qua non est recipitur, et unde iuris iustitiam habet, et cum qui duobus in locis interficiere debet, ab illo denominari non possunt, si quoque iure miscetur. Vbi beneficium confidere dicatur, de clementia ipsius attendenda est, et ecclesia vbi quotidie praebeundatus deferri debet, ac distributiones recipere. Sed ille Abbas residere, et habere in quietatem, atque Ecclesia Segniorum teneret, ubique mortua, et senectus defunctorum haber, diuinumque hoc in teresse tenetur, dignissimum, ac frequenter Abbatis officium exercere, ergo beneficia dignitatis annexa in Cathedrali confidere debeat, beneficium virorum in illius naturam concurrit, cuius in uno, et nomen antiquum anituit, ergo in Cathedrali, prout ipa Abbas confidore discutunt quoniam bene fiscus Abbas sub induito non continetur, ita nec beneficia Abbatis virita contineri possunt.

Indultrium. Ex decisione eiusdem 199. part. 2. i. 2. h. 2. m. 2. n. 2.

INSTITUTIO.

Auditorer Rota conferunt, et instituunt.

Cap. I.

AVitor post sententiam beneficium conferre potest ergo & instituere, quia institutio collatio est.

Auditor. Ex decisione Rota Romana 62. Acquid Bellamora.

Superior quando instituit ob negligentiam inferioris.

Cap. II.

CONTRA IMMEDIATUM INSTITUERE RECU FANTEM, ROGATUS SUPERIOR TERMINUM PRÆFIGERE DEBT, ET CLAVIS & INSTITUERE, & CONFIRMARE NON PROHIBENTUR. SI OB INFERIORIS NEGLIGENTIAM FACTA FUERIT, IN POSSESSORIO TITULUS COLLOCATUS IUSTICE.

Contra immmediatum. Ex decisionibus Parlamenti Delphini 143. et 145. parte 1. Francia, Mori.

Institutionis causa contemptu patrōno an valeat.

Cap. III.

AN contemptu patrōni facta institutio nulla sit, vel accidit, si patrōno contempsum prosequitur, ipso iure nulli cuiuslibet mox si ad presentationem patrōni altera facta est, etiam non cassata prima valer.

An contemptu. Ex decisionibus eiusdem 240. lib. 1. et 430. lib. 2.

Institutionis facta post presentationem ab excommunicato an valeat. Cap. IV.

CVM per clericū excommunicatum presentatio, que electionis vim habet, facta multo iure existat, ergo institutio sequens nullum iuri tribuit, quia totaliter iuris positio ab Episcopi tantum potestate non dependet, quae respectu partis inhabilit in iure valer. Quod si laico, quippe ex gratia quida parum in beneficis aliis disponere habet, id est aliae potestate totaliter dependere dicitur, hec igitur institutio ius in beneficio trahens, attendenda est.

Cum per clericū. Ex decisione Rota Romana 1. de institutione, et 2. de iure patrōni in Antiquis.

Institutionis quando fieri possit post mensem præter ordinacionem testatoris. Cap. V.

TESTATOR IN FOUNDATIONE IUSTIS post factam ab eius hæc sede præficatione, ordinarium infra incipit

debet, et institutio sine autem interitem lis orta sit, post mensuram institutio facta sustinetur.

Testator. Ex decisione eiusdem 96. part. 2. Pauli. Aemili. et Perotti.

Institutio est nulla non propria editis solitis.

Cap. VI.

CVM post presentationem edita proposita non sint, queque forma, que in electione solita est, scruta, placuit institutio nullam esse.

Cum post. Ex decisione eiusdem 95. part. 2. Pauli. Aemili. et Perotti.

Cap. VII.

REMANERE autem firmam presentationem in tempore factam, que per Auditorem admitti potest.

Remanere. Ex decisione Rota Romana 12. de iure patrōni in Antiquis.

Institutio canonice aliquando prefertur prouisu

Apostolico. Cap. VIII.

SI cum gratia Apostolica superuenit, institutio canonice facta fuerat, Apostolicus contra ius quatuor praierendos non est. Cum presentatione intra quatuor intensa facta fuerit, nihil relictum virum institutio posita sequita sit, dummodo inter ea menes, ad concordiam datos, praesertim cum proposito edito, oppositores capitula dedenerint, pluresque dilationes habuerint, ideo ordinario, qui prius non instituerit, nihil imputari potest. Cum igitur institutio possideat, pro ipso, eiusque statu, atque idoneitate praesertim mendem illi, et quod ordinarius ei informaretur, nec quicquam probare tenetur, & relioces, qui hoc etiam facere poterant, ad illum se remittere non prohibebantur, curas iudiciorum jurisdictionis ordinario cumulatiue tam, non autem priuatis & herogam cœsarunt. Et quia pro possidente presumuntur, quia ius iuris parte praesentatio non fuisse, dictum probare det. In dubio ad patronos, ut singulis inscriptioaneas pertinere presumuntur, ideo quod simul conuenient, non oportebat, & contra presumptionem pro actis validitate, contrarium probandum est.

Si cum. Ex decisione eiusdem 647. parte 4. in Neijim. et Robesbury.

Institutionis rescinditur, facta manente presentatione.

Cap. IX.

Præsupposita validitate presentationis, conclusum est institutio nullam declarari posse.

Præsupposita. Ex decisione eiusdem 648. part. 4. in Neijim. et Robesbury.

INTERDICTUM

ECCLESIASTICVM.

Absolucion ad caeruleam quomodo danda sit in interdicto. Cap. I.

ET in excommunicatione, & interdicto absolutione, presbita cautione de stando iuri, dan lojet, focus est si ad cautelam, vel ab eo petatur, pet cum culpa latum est. Interdum suspendit non potest, nisi in totum sententia relinetur, iecurco prejudicium, quantum ipa excommunicatio, non afficit.

Et in excommunicato. Ex decisione Rota Romana 19. de frat. exco. in Antiquis.

Interdictum quando fealdum sit absque denunciancione. Cap. II.

Sab homine interdictum latum est, absque denunciatione, fermari debet, nam ex quo fecit locū esse suppositum

positum, amplius certior fieri non debet: fama autem publica pro scientia sufficit, sed cum à iure infurter, declaratoria opus est. Violatoris præna est suspensio à diuinis, & iuridictionis, & à beneficiorum callatione. Cū generaliter interdictus est, ad cautelam ab solutio non habet locum.

Si ad hominem. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 631. parte 2. Francisci Marci.

Cap. III L

Sicut excommunicationis sententiam appellatio cō suspensio, ita nec interdicti à diuinis.

Sicut excommunicationis. Ex decisione eiusdem 633. parte 2. Francisci Marci.

Episcopus non suspendit in interdictum latum à superiori. Cap. IV.

Si à superiori latum est, Episcopus suspendere non potest: Pro pecuniario autem debito ab alijs specia- li Papa licentia generaliter non infurter.

Si à superiori. Ex decisione eiusdem 634. parte 2. Francisci Marci.

Interdicti tempore quæ permitta sunt. Cap. V.

Tempore interdicti Campania quod ad seniūtum diuinum pulsat non debent, quod verò ad laicorum viuum, sive prædicacionem, aut capitulum congregandis pluribus cōtrarium placuit. Parvulum bapti- mus permititur, morientium poenitentia atq; sanctissime Eucharistie vñis. Bini etiā horas dicere possunt: sed sacra vñctio, & sepulnra denegatur.

Tempore interdicti. Ex decisione eiusdem 636. parte 2. Francisci Marci.

Interdicti alia declaratio quando non requiritur. Cap. VI.

Si in literis Apostolicis dictum fuerit sub pena cef- fationis à diuinis, & interdicti ecclesiastici late sententia, alia declaratio non requiritur.

Si in literis. Ex decisione eiusdem 637. parte 2. Francisci Marci.

Interdicti tempore quomodo officia celebrentur. Cap. VII.

Qvando generaliter locus interdictus est, in Ecclesiis, sive monasteriis, quæ non sunt specialiter supposta officia diuina ianuæ clausis, campanique non pulsatis, & libimissa voce celebrati possunt, nesciisque præfusilio carens recipi debet. Intercessione autem distributiones non denegantur. Particulare interdictum est, quando nominatio, & exp̄s̄e vna, vel plures Ecclesiæ supposita sunt.

Quando generaliter. Ex decisione eiusdem 460. parte 2. Francisci Marci.

Interdictum ac comprehendat exemptos. Cap. VIII.

Plaenit generale Episcopi interdictum ad Ecclesiis, sive clericis exemptos extendi: Particulariter autem exemptos ab Episcopo interdicti non posse. Placuit. Ex decisione eiusdem 641. par. 2. Francisci Marci.

I N T R U S I O .

Intrusus in beneficio quis dieatur. Cap. I.

Qui absque titulo eius quidare potest beneficium teneri, intrusus dicitur, sed si ab altero habuit, & de validitate disputatione, fecus est.

Quaque titulo. Ex decisione Rotg Romana 13. de tñ. posse. Et propriet in Antiquis.

Impetrans si non expidit bullas propter intrusionem alterius, excusat. Cap. II.

Qui bulla propter alterius intrusionem non expedit, si legitime impeditur, beneficiu in non amul, nā si fructus ab intentio capiebatur, annatae de suo foliue prouisus non tenetur, cum in penitibiles extensio facienda non sit, ergo iure suo pertinendus non est.

Qui bullas. Ex decisione eiusdem 328. parte 3. Iacobi Pncti.

Cap. III.

Hæres in beneficio intrusi à die mortis litis in mala fide constitutur, & fructus restituere debet. Hæres in beneficio. Ex decisione eiusdem 65. par. 2. Pauli Emili Veralli.

Intrusus quando lite pendente non auditur, nisi prius paruerit. Cap. IV.

Pendente lite intrusus post executorialium decreta- rum intimationem, vigore vñis sententia, qui ci- tatis intercessione habentibus lata est, si debito appellationis tempore causam committit fecerit, nisi paro, audiendus non est, quoniam statim possessione attentata, quæ omnino auferenda est, quod postfessio executionis im- pedire posfit, nihil opponere potest.

Pendente. Ex decisione eiusdem 19. de fene. Et re iudic. Marcelli Crescenti.

Intrusus lite pendente non est danda cautio. Cap. V.

Ex pluribus cōtra postfessorem competitoribus, qui prius viðoriam obtinuerint, alteri cautionem praestare debet, fecus cū si intrusus fuerit, nam cum executoria- les lite pendente intrusos capiant, idem est, ac si contra rem latu suïssent, & executionem impeditio non contrahatur.

Ex pluribus. Ex decisione eiusdem 20. de sententia, & re iudicata Marcelli Crescenti.

Intrusus quando teneatur ad fructus. Cap. VI.

Intrudum ad fructus ab intrusionis die teneat si cō- tra coadiutoriam cum futura successione habetem, intrusus fuit, propter decetum irritans.

Interdum. Ex decisione eiusdem 1. de causa posse. Et proprie Guglielmi Caſſadori.

De eodem. Cap. VII.

Idem si beneficium sit reseratum, quia ab ipsa in- trusione teneatur.

Idem si beneficium. Ex decisione eiusdem 792. par. 3. lib. 3. in Novissimis Tivoloneis.

Gesta per intrusum an, & quando valeant. Cap. VIII.

Neque contra Ecclesiam, neque contra superioris inhibitionem per intrusum gesta teneat, cum au- tem superioris autoritatem in furo contentioso ha- beret, & toleraret, in dubium rectocanda non sunt, ab- soluto propter bonam fidem etiam in furo conſen- tia firma est. In spiritualibus communis erroris non tribuitur.

Necqua contra. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 1184. par. 1. Francisci Marci.

Cap. IX.

Ecclesiariū occupatorēs tyaū sunt, quos si Imperator confirmaverit, nulliter adūm cīl.

Ecclesiasticus. Ex decisione Camera Imperialis 210. lib. 2. Gasparis Guglielmi.

INT R V S V S.

Qui post adeptam possessionem alterius incomparabilis continuat possessionem alterius, datur quasi intritus, & an der regula de annali.

Cap. I.

Etiam si per adeptam dimidiaz portionis Ecclesiasticis Salamancaū per Cabredum facta vacante sit Salasalitū, quae referuata erat, cum Cabredo rapa familiaris existet, tamē posse de regula de annali dare, refolutum est. Maxima enim inter Auditorum antiquos controvergia existit, an intritus in beneficio referuato, de regula dare possit, & Rota posse intermodos negantur opiniōnem sequentia sicut, noluerunt tamē hinc decisionem ad casum illum extenderē, in qua in beneficiis referuatis possessione de novo iungendis non dicitur, sed se in ea, quā ante habebat præteruale, quo cātiū non proprie intritus, sed largo modo, & quali intritus dicendus est; Cum possessionem dñe dimidiaz vigore regressus sibi referuati ante Concilium adeptus fuerit, licet posse idem Cōciliū pluralitatem beneficiorū prohibuerit, tamē quia humius dimidiaz adepio caūtū habet de præterito, ex regressu ante Concilium referuato prouenient, ello qd vacationem inducat, nihilominus non erit, ita clara, vt in possessione beneficiorū anfert regul. de annali, quoniam humius possessione aliquem tituli colore habere videtur, præfertum cum Cabredo super pluralitate Canonicarū, & portionis dispensationem habeat, quae refutat hanc dimidiaz possessionem colorare potest, sicutem, vt regula de annali locum habeat.

Etiā. Ex decisione Rota Romana 139. in manuscriptis Flaminii Platii.

Intritus ex quibus probetur, & quos effectus producat. Cap. II.

Qui propria autoritate in possessionē parochialis ecclesiastis sī intritus, sine aliquo canonico titulo, ipsi iure priuatus est, beneficio, vel canonicatu, quem autem obiniebat: Quamobrem licet obiniebat parochialē titulo permutationis cū Bernardo facta, de canonica Mornensis, tamē quia grām. Annibalis erat in forma dignam, quae nullum ius in re tribuit, sed tantum de prouidendo mandatum importat, quatenus idoneus repertus fuerit, ante purificationem conditio idoneitatē nullum ius, ne ad rem quidem que sūt esse eidem dici possit, poterat enim nō approbar, prout evenit docuit, quia rejectus fuit. Cum Annibal tetras locauerit, dicta ecclesiastis possessiones, Rectorem instrumento lē esse assertur, missas celebravit, baptizavit, & alia Sacramenta administravit, per quorū actuū exercitū Ecclesiastis possessionem accepte dicitur, atē percepit fructus, videlicet decimas primicias, & oblationes, ex quibus posselis quođ ad temporalia probati sunt, de intrituō clara apparente dicitur, & ex titulo preambulo sc̄issile presumuntur. Nihil obstat, qd Annibal ad titulum Canonicatus ordinatus fuerit, quia renunciationem voluntariam facere non posset, ne mendicare cogeretur, sed non intelligitur de priuatione ob iustitiam intritionem, ex iure dispositione prouenientem. Cum post refectionem omnia predicta fecerit, color prælimpia ignorantis omnino cessare debet.

Quo propria. Ex decisione eiusdem 560. part. 2. In Ultimi. Vbi dī.

Qui non expediuīt confirmationē presentationis Regie fructus restituere deber. Cap. III.

Presentatos à Rege Portugalliae infra sex mēses eō confirmationē Apolloniam obtinere debere, alijs illis clapsis &c. In indicio Regi concessō, ex presē dijōsi tum est, cū igitur Didacus literas non expediuīt, in Decretū poenitentiā inciduntē dicitur, quod ipso iure actus nullitudine inducit, quo sit, vt à die priuationis fructus tuos non fecerit, sed eius heredes restituere debeant. Et quia fructus intercessoribus tamē de iure cōmuni, quā vigore statuti cōficiari, & obseruari, acceſcebāt, ideo eidem capitulo adiudicati sūt. Nō grām in forma dignam a Didaco obtenta, ante executionē, quae nunquam facta fuit, nihil in elle potuit: Quā tantò minus iuare potest, quia nullus fructus interūm percepisse debet, cuius contrarium verius esse probatur, & pō incuriam priuationis poenitentiā illorum in expōsilio necessaria erat. Infra lex mētes ad expedientium datos, potuit fructus perceptos suos sacerē, præter eos, qui intercessit debiti erant.

Presentatos. Ex decisione eiusdem 665. part. 2. In Ultimi. Andree.

I R R E G U L A R I T A S.

Irregularitas est introducta de iure positivo.

Cap. I.

Nō legē veteri homicida à Sacerdotio non repellēbatur, nam & Moyes Sacerdos sunt, illud dictum, nō adificatis inibi templū, qui vir fanguinis es, perpetuum cauam non habet, quoniam Paulus Christianorum persecutor. Apostolus electus est: Quamobrem positivo iure irregularitas introducta est, cū autē Papa sit supra omne ius, illā nullo modo incurtere potest. In lego. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 548. p. 2. Francisci Marci.

Irregularis efficitur, qui reperitur cum percutientibus. Cap. II.

Quamvis non proberetur A. Clericum vulnus intolleſcere, nihilominus quia cum multorum societate interfuit, & gladium euaginatum manu portabat, rei; illicite operam dabant, & B. grauiter vīque ad magnam sanguinis effusionē vulnerans est, irregularis dicitur, & ab officio ecclasticō repellendus.

Quamvis non proberetur. Ex decisione Rota Romana dubio 24. Thome Fattoli.

Clericus exercens officium in criminalibus, efficitur irregularis. Cap. II L

Si clericus ad causas criminales tabellionatus officiū exercet, clericarui, & beneficiis cedere dicitur, & quantum mors, vel incendi mortalia sequita non sūt, tamē quia sī in talibus inimicisci propositum habet, irregularis est.

Siclericos. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 396. parte 2. Francisci Marci.

Publicē concubinatis celebrans efficitur irregularis. Cap. IV.

Sicut clericus, sicut monachus notoriē, & publicē concubinatis, & quō ad īē, & quō ad alios ab officio ipso iure suspenſus est, si igitur celebret, & titulis officiis immiscat, irregularis efficitur, & beneficio priuatus est.

Sicut clericus. Ex decisione Gratianopolitana 558. Gaudi. donis Papae.

Clerici

Clerici agentes ad poenam capitalem fiant irregulares. Cap. V.

Si banni pena capitalis est, clericis ad ipsam agere propter irregularitatem prohibentur, sed in iudicio Cameræ illis quidem processus ad restitutionem determinatur, dummodo factum super fracta pace qualificetur, & protestentur quod ad eius penas agere non intendunt, quo casu, iuste contestata ad restitutionem per disficiuntiam procedunt.

Si banni. Ex decisione Camerae Imperialis 51. Censura Joachimi Myssingeri.

Irregularitas non incurrit ex sola intercessione in homicidio. Cap. VI.

Intercessione non incurrit ex sola intercessione in homicidio, nisi probetur participatio, nullius considerationis est: Clericus etiam de homicidio casuali, & propter intentionem sequitur tunc teneri dicitur, quando illud opus illicitum, cui dabat, homicidij causa extitit, sicut est Iudas noxius, inducere correcit, & similia, fecus est, quando nullo modo causa extitit: Si homicidio interfuit, sed neque directe, neque indirecte cooperatus est, non incurrit, ut puta quia causa interfuit, non autem percutere mortando, aut coadiuvando.

Intercessione. Ex decisione eiusdem 260. parte 1. in pl. tit. Coccini.

Quis sit irregularis ad effectum, ut non possit obtinere beneficia, etiam cum clausula, & cum absolutione à confusione.

Cap. VII.

Inferens ei vulneris, qui prope modum moriuntur est, irregularis efficietur, etiam si homicidium fuerit iustum, contra latrones publicos, quinimò si non apparet, ex qua percellione mortuus sit, omnes irregulares sunt, item etiam si quis non vulneratus, quia quid armatus sponte ad occidendum in vocochos occidisset, irregularis factus est, quamvis ille nihil commisisset: **Q**uo casu laicus etiam irregularis factus est, & ad beneficia inhabilis. Irregularis beneficia impetrare non potest; Clausula in imprecatio apposita, & cum absolutione à confusione, ab irregularitate absolutione non operatur.

Irregularis. Ex decisione eiusdem 44. parte 2. in ultimis Cordubæ.

Irregularis propter ordinationem sine literis dimissorijs, vel defectu in artis, quando beneficia restituere non possit.

Cap. VIII.

Ilet Franciscanus legitimam artem fieros ordinis promotus fuerit, & ministrando, ac celebrando irregularis factus est, tamen ad effectum ut eius beneficia impetrari possint, ipsum dolose, & in contemptu factos ordinis suscepisse, ac ministri, probari debuit, quod non solum de iure communis procedit, sed ex ipsa etiam constitutione Pij Secundi contra eos, qui ministrare presumperint, nam verbo presumperint, contemptum inducit, Franciscanus autem attestacione, & fidei matris credere potuit, sicut ordinator illius fiduci creditit, ideo omnis dolus cessat, nec constat Franciscanus instrumenti dotalis notitiam habuisse, quod ad exitum dani irregularitatem sufficeret, ultra quod illud per necessitatem non probat, quoniam ante illud natus esse potuit, & matrimonium subsequente legitimus factus est. Ordinatus a non suo Episcopo sine dimissorijs littera irregularitatem incurrit, sed Franciscus ab Archiepiscopico Amalfitano Prelato, & ministro graui, magno Pontificis officiali dispensatus fuit, qui talen fa-

cultatem se habere dicenti, credendum est: Præterea poll ordinatione viginti annis dispensatus presumitur.

Licet. Ex decisione eiusdem 200. parte 2. in ultimis causis.

Clericus ante etatem ad sacerdotium scienter promotus est irregularis. Cap. IX.

Ex facto appare per quinquaginta octo dies ante complectionem vigiliū in quartum annum ad sacerdotium promotum sufficere ideo irregularis factus est, propterea Franciscus in concursu praeferti non poterat, cui nullus defectus obici poterat. Ad excludendam fidem libri baptismi dici non potest, quod post duos suos nativitatis menses baptizatus esse potuit, cum ex com munire accidentibus pueri post sex, vel octo dies baptizari consueverint. Suspensio que ab initio ordinis contracta est, per constitutionem Pij Secundi durat, quoque sive abolutionis beneficiū impetratur. De fei cia, & dolo promoti ante legitimam etatem conflare visum fuit, cum tempore, quo ibat Illerdiam ad suscipiēdos factos ordines, ab amicis admontus fuit, quibus munitionibus non obstauit, ordinari voluit, Multumque confortat ad hoc insolita, & affectata diligentia quam fecit, vt de primacius nulla publici instrumenti cōsideretur. Vtneius de sua etate faciliè à suo proprio parrocho certior fieri potuit, ideo ignoratio nimis crassa, & supina suffragari non potest.

Ex facto. Ex decisione eiusdem 481. parte 2. in ultimis Manzani.

I V D A E I.

Maritus factus Christianus an teneatur restituere dotem uxori Hebreæ. Cap. I.

Matrimonium inter eos dissolutum non est, ex goxxor cum Hebreo marito Christiano effecto cohabitare poterit, & alia onera, præterquam petere carnis debitum, supportare, si noluerit, damnum in sua culpa sentit, & deo cedens restituere non est, neve conuersi deterior, ad quod ante non renebarit, restituendo, conditio fiat. Ipalms docem infidelitatis temporis iuste acquiritur, & retinere permittitur: si redderetur eidem duxat, non etiam filii, & matrimonii oneribus defuerit, quam in fidei, & filiorum odiū dissiparet: Quiaobrè pro aliamētis tāctum certa ipsi pars doris affligata fuit, atque conclusum, donec manus alteram non acceperit, ad restituendam integraller non teneri. Quid è contravixori Christianum iuratum lōdēcum dotem restituere debere. Sed an filii conuersi in matris vita legitimam petere possint? Placuit posse, atque hanc opinionem venorem obseruari.

Matrimonium. Ex decisione Fori Finizianus. 67. parte 2. Borgiani Canaleani.

Baptismus non tollit poenam delicti antea perpetrati. Cap. II.

An pro delicto ante baptismum perpetrato puniri possit? Baptismus quidem in Reipublica, vel priuati præsidium poenam non tollit, præteritum si ut ipsam evitaret, principaliter baptismum suscepisse conlectus probari posset. Alii contraria sententiam amplexisunt, vt ad fidei conuersiōnem magis attrahant, cuius fauore, poenam, quæ mortis erat, minor infligenda videtur.

An pro delicto. Ex resolutione criminali 113. Petri Caballii.

Inde compromittere sententia iuxta eorum
leges. Cap. III.

Hebreorum iura, quae à iure communis difficiuntur, sensanda sunt, nam legibus propriis cōtrahentes magis conformes se redere voleant, dicendum est. Arbitrorum igitur facultas à compromittentium intentione regulari debuit, & secundum leges, quas ipsi cogitabant, indicare. Iuris appellatione de proprio, quod communi praefert intelligendū est, quia speciale potestius est. Nisi ex Principi permisso leges habeat, per excellētiam de Romano intelligatur, quare à Iudeis secundum eorum leges data facultas, interpretatione de Romano cum ita specialiter p̄dicta sint fieri non debet.

Hebræorum iura. Ex decisione Pisana 154. Doctoris Maria.

In causis Indeorum sunt seruandæ leges Romanorum, vel Moysis. Cap. IV.

Quid si coram ordinario Christianorum indice litē hēmlege Moysis max post 13 annos, semina post 12, maiores sunt, iure autē communis post 25, vita sit ab illo seruāda dubitatiovis est: Quia decreto, Princeps iulit cōdilem iuri reddi, quibus modis redditus Christianis, & coram arbitris corū iura ferunt, ideo concessum in uno, sententia in alijs derogatur, & cum differentiè loquuntur, etiam si int̄ Hebreos, non si cum Christiano tantum ius ageretur, intelligendum est. Si corā arbitris Romanorum ius senari cōperirent, ad Hebraicū revertiri prohibetur, ergo cum curatore iudice dari permissent, & com eo agi, ultra duodecim mōnum minorem extatē nō protendi, dicere prohibentur, quod n. confessi sunt, in contraversiam renocare non possunt. Quod minor extas vno qua alterius potius agno concludatur, ordinem iudicii continet, in quib. Romanorum legem omnino seruāndā est, dispositum est, & index alterum, quam in ceteris causis ordinis seruare nō debet.

Quid si coram. Ex decisione Senatus Martanii 133. de Petri Sardi.

Judeorum delicta sunt mixti fori.
Cap. V.

Qvia Indeūs delicti ratione foram fortitutis ecclesiasticum, iccīro qui in Gloriosissima Virginis Mariæ vilipendiam ante eius imaginem rupem iōni fecerit, iudicis ecclesiastico cognoscendus videtur: Cum autem Sabaudia statuta certa blaphemantibus poena impunitur, placuit esse maxi fori, & alterum indicem prævenire posse.

Quia Iudeus. Ex decisione Gratianopolitana 63. Guidonis Pape.

Cap. VI.

Qvia Ioseph contra Hebraorū articulos per Viguum confirmatos, absque patris contentu sponsalia cum Leala extraxerat, iccīro cum Vines eius patre repudiū libellum date inflabunt, quem etiam sine causa, ex lege Moysis dare permisum est, praesertim quia Leala pater illum validē dātum blanditiis provocauit, & magna inter coniuges imparitas, odio causa esse solebat: Sed Moysis, ut Dominus attestatur, ob eorum cordis duritiam libellum permisit: Cum autem hec sponsa nondum: cognita, neque traducta fuerit, legem Moysis cessare vixim est, & in dies, & alperis extentionem fieri non debet. Hec resolutio magno cum vtriusque Synagoge gaudio apparatu, & stiprum recepta est.

Quia Ioseph. Ex decisione Rota Avernonen. 57. Hieronymi Laurentij.

IV SPATRONATVS.

Iuspatronatus Beguniarum dicitur ecclesiasticum. Cap. I.

Begoni religiose viuunt, & habitu religioso induuntur, & licet sint laici, tamen ob religionem Collegium facere videntur: Eārum igitur iuspatronatus ecclesiasticum dicitur, & clericis abique illius mentione, collatio facta sustinetur.

Begun. Ex decisione Rota Romana 8. de iuspatronatus in Antiquis.

Iuspatronatus quando dicatur mixtum, ita ut sub reservatione non cadat.

Cap. II.

CVM testatoris voluntatem, Ordinarij autoritate excentoribus coomittare non sit proibitum, pecuniosius patrōnatus concessio ad Priori, & Maiorum sancti Iacobi Confraternitatis fanorem facta est, Aliq. quibus met̄ laicorum in eis videtur, Ecclesiasticum quidem dici non potest, in quo maior communis pars laici existunt, quamvis sub nomine Sancti ereditū sit: Quod de bonis laici fundatū, confraternitate relictū est, laicale dicitur, quoniam locus, cui competit, attendens est: Ceteris cōtrariis, quia nō ipsiorum, sed Priori, & ipsi Maioribus datum est, præsentatio igitur addi gitamentum, vel ecclesiasticum officium pertinet, quam obrem non est laicorum tantum, neque clericorum, cum Maiorales laici duas voces habeant: Cum igitur mixtum sit, sub reservatione nō cadit, & laicis facultas attenditur: Si Papa patronos, & eorum præsentationem præveniſſet, derogatio locum habet.

Cum testator. Ex decisione eiusdem 574. parte 1. in Novissimis Robusteri.

Cap. III.

EO ipso quod beneficium cum Episcopio authoritate construxisti, iuspatronatus qualiuscū diceris.

Ex ipso. Ex decisione eiusdem 5. de iuspatronatus in Antiquis.

Cap. IV.

IS, qui dominum dedit pro cōstruenda ecclesia, ipsam adificare dicitur.

Is qui. Ex decisione eiusdem 290. parte 1. Pauli Aemili Veralli.

Abbas quando dicatur præstite confitimus iuspatronatus. Cap. V.

CVM Abbas vigore bullæ Innocentij adificandi infra suam parochiam ecclesias, facultatem præstinent, regulariter autem ab ipsius humilmodi acquisitione adificari non soleant, acquisitioni ipsius crām auctoritatem, atque contentum præstite dicendum est.

Cum Abbas. Ex decisione eiusdem 85. parte 2. in Novissimis Cœnitis.

De eodem. Cap. VI.

QVONIAM qui vult confundere, necessarij vult antecedens: si enim Papa Abbatem adificationi nomine capellie contentire posse iussit, cur non enām acquisitionis, cū aliter non adificaret, alia retrahit laicos ab ecclesiasticis fundatione occasionem daret, nanquid Episcopus ipsius reservationi, atque Abbas editio ratione contentite nolleant, contingere posset. Ratificatione contentite nolleant, contingere posset, sine proprie loci

Tom. VI. Tit. Ius patronatus.

151

Ioci examen, & dotis, atque regimini rationem, siue ne opus incohatur perfici non contingat, aut quia spirituallia propria auctoritate laici tractari non deceat. In Abbatis persona militans, ergo idem ius. Quod de adjudicatione dictum est, idem de dotis datione conclusum. Cum abfque dote adscripsi noodebeat, quamvis possit ecclesiam constitutam data sit, ipsius fauore retrotrahitur, & ante data praesumitur, vt ad illud quarendum inducantur. Communione in re ecclesiam iam constituta, & consecrata, quando dotem non habuit, aut data perierit, dotare licet, confessus presbiter usque tronatus et piaulegio non constituit, ecclesia abfque dote, ministeris caret, ergo ipsius fauore introductum, vt ab initio data fingatur.

Quoniam. Ex decisione eiusdem 99. parte 1. in nouissimi Causae.

Ius patronatus acquiritur per legatum dotis factum Ecclesie, illius non habenti.

Cap. VII.

Is qui dotem legauit Ecclesie, si exprefse ius patronatus non remiserint, quamvis non presentaverint, eisque heres non coadu a iudice, sed sponte soluit, illud quoque finitur. Quid si patronus adhuc non presentauerit, an proutio a poftola impeditur? si de eius proprietate constat, possessionis causam absorbet, sed antequam literatum executor, mandatum habentem de prouidendo, conferret, eidem ordinacio de proprietate constituit.

Is qui dotem. Ex decisione eiusdem 167. parte 2. in nouissimi Causae.

Ius patronatus probandum est ex donatione, & fundatione pro nullitate pensionis.

Cap. VIII.

Quod ex fundatione, & donatione sit, probare oportet, nam si ex prescriptione quesitus est, pensionis refutatio, atque collatio firme remanent. Vnica presentatione pensionem non tollit.

Quod ex fundatione. Ex decisione eiusdem 132. parte 2. Pauli Aemiliij Veralli.

Fundator tenetur ad dotem, sed non ad illius angmetum. Cap. IX.

CVM fundans, de jure velut pates filia, dotem dare censetur, ergo assignatio facta ex precedenti causa necessaria praeiudicata est. Dos beneficio pro Sacerdoti ex stipendiis tribuitur, ideo noli refer, cur pro stipendiis dari ex preser, nec sequitur pro salario, ergo & pro alimentis datum est, quoniam super eo in ultima voluntate relatio abfque praeor transiit potest, sive per aliments autem non licet: quantitate iugiter pro dato data, ad nullum augmentum teori, visum est. Suis beneficiis contenti esse debent, & sibi remoto acceptante, imputandum est. Periculum dotis amulz ad dominum non pertinet, sed ad beneficium.

Cum fundans. Ex decisionibus eiusdem 230. parte 1. in nouissimi Aldobrandini.

Ius patronatus quando praesumitur laicale.

Cap. X.

Quid si per clericum quesitus sit? Si non constat bona in dotem data ante, vel post promotionem quesita esse, atque laici in possessione existat, prouisus a poftolico excluditur, quia aliorum est: diversa ratio est, si cum altera ecclesia contentio sit. Si he redes laici in qua possiditione non existunt, & bona post clericatum quesita sunt, ecclesiasticum indicatum est.

Quia si per clericum. Ex decisione eiusdem 228. parte 2. Jacobi Putti.

De eodem. Cap. XI.

Vando clerici, vel laici, quibus per reslatorem clericum ius praesentandi reliquit est, in possessione existant, donec probetur cooptatum, an si ecclesiasticum, vel laicale, pro possesso presumptio existat.

Quando clerici. Ex decisione eiusdem 90. parte 3. Jacobi Putti, & decisione 9. de iurepatronatus Marcelli Crecentij.

De eodem. Cap. XII.

MAgna praesumptio est, si clericis fundator per suos heredes laicos praesentati iussit, nam si du possiderint, quamvis non appareat de patrimonialibus exexistat, nisi probetur contrarium, ita presumendum est.

Magna. Ex decisione eiusdem 1. de iurepatronatus Achil lis de Graffit, & decisione 9. eod. iiii. Ioannis Moberdasi.

Propter possessionem quilibet ca tulis sufficit.

Cap. XIII.

Vilibet titulus, etiam ex fundatione, & donatione si praesentandi possessione memorabilis adeit, alle-

gari potest, cum autem de aliis presentationibus probetur, immemorabilis cessat, & Cappellani donatione allegare non possunt.

Quilibet. Ex decisione eiusdem 436. parte 2. Jacobi Putti.

Narrativa probat propter presentationes, quae habuerunt effectum.

Cap. XIV.

VBi patrone io possessione sunt, atque multe antiquae presentationes effectu fortis esse constat, illa narrativa, quod de iure patronatus laicorum, & forsan ex fundatione, & donatione cauit, ben probare viuum est. Species subfiquentes, dubitationis tollende, & declarandi potius caufa, quam in genere comprehendendi, genus ipsum non minuant, sed potius agent. Neque forsan, dubitationem facit, nam cum expressè confessus fuerit, nisi contrarium probetur, iuris presumptio militat, & qualitas dubitativa reiencia est.

Vbi patroli. Ex decisionibus eiusdem 36. parte 3. Jacobi Putti.

Præsentatio de clero habente beneficium contra voluntatem fundatori, est nulla.

Cap. XV.

CVM in fundatione per Episcopum confirmata, alterum beneficium habentem presentari prohibuit, & alterum vacationem indui ollit, quamvis voluntate mutare refusauerit, tamen dista conditione non adimplera, ipso facto vacatio inducta est. Legi prohibenti, nisi quantum exprefse continetur, derogatum non censetur. Nec fundatione, absque eiusdem consensu, ex intercallo mutare ponuisse.

Cum fundatione. Ex decisione eiusdem 290. parte 2. Pauli Aemiliij Veralli.

Vt probetur ex fundatione, & donatione quantum tempus cum presentationibus requiruntur.

Cap. XVI.

Quinquaginta annorum possidio cum presentationibus, que effectum fortis sunt, Dominis loci vbi beneficium situm est, ad probandum ex fundatione, & donatione, non sufficit. Quamvis Episcopus in institu-

Digestorum Nouissimorum. T

institutionum instruuntis, plenissime de iure patronatus constare afferat, tam in consitentis favorem, vtq; minus præjudicet, interpretandum est, immo iuri præsumptionibus, iuxta personarum qualitates confitio soppieri, & adiunctor debet: potius ignis ex prolegio, sine consuetudine, vel precriptione, constare dicendum est. Qui immemorabilem habet, quamvis persona suspecta sit, titulum allegare potest, & præsumptio fortio alteram de usurpatione tollit. Ut rigitur ex fundatione, & dotatione præsumatur, immemorabilis cum quinquaginta annorum presentationibus, & institutionibus, probanda est.

Quinquaginta. Ex decisionibus eiusdem 400. parte 1. in nouissimis Robustiori, & decisione 128. parte 2. Pauli Aemili Verali, & decisione 205. lib. 1. Jacobi Pateri, & decisionibus 4. & 6. de iure patronatus Achillis de Graffis.

Vifurpatio iurius patronatus quomodo excludenda sit.
Cap. XVII.

Ad excludendam usurpationem Concilium continuitas per publica instrumenta presentationes requiri, in ceteris autem iuriis communis dispositioni relinquitur. Sententia igitur legitimio contradicit ore per ordinarium lata, atque tot presentationes continuatae bene per testes comprobatae ex fundatione, & dotatione, præsumuntur. Ob recessum Curie ab Italia familie, potentes usurpasse præsumuntur, sed ita facile non est in Hispania præsumendum, & vbi immemorabilis probata est.

Ad excludendam. Ex decisione eiusdem 331. parte 2. in nouissimis Lancellotti.

Vifurpatio iurius patronatus in quibus præsumatur.
Cap. XVIII.

CVM particularis personæ esse allegetur, quia beneficia non nascuntur, & usurpatio que est delictu non præsumuntur, neque primum quod facti est iocico iurius patronatus potius ex fundatione, sin autem familiæ, vel vniuersitatis, quia non ita facile ad construendum convenienter ex usurpatione præsumendum est. Ecclesiæ regulariter ex plurimo elecione omnis fieri solent, non igitur auctio illud omnibus reservandum.

Com particularis. Ex decisionibus eiusdem 1. de iure patronatus in antiquis Marcelli Crescenti, & decisione 842. parte 3. lib. 3. in nouissimis Tholomei.

Ad probandam fundationem non sufficit id quod vel usurpatio, vel præscriptione contingere potuit.
Cap. XIX.

Antonius ius habere pretendens, prouisionem apostolicam, vbi quod de hoc iurius patronatus afferatur, nullam & quia ex fundatione, atq; dotatione, esse dicebat: sed presentatio per procuratores facta, & subsequens institutio id non probat, quia ex præscriptione, vel usurpatione contingere potuit. Et in Tuficia Rota ex usurpatione præsumit.

Antonius. Ex decisione eiusdem 3. de iure patronatus Joannis Nobedani.

Ius patronatus sequitur vniuersitatem.
Cap. XX.

IS qui Castrum, vel villam possidet, cuius ratione iurius patronatus ostendit, ad ecclesiam vbiunque sitam, etiam si nunquam fecerit, presentare debet. Quia dignitas sue castrorum semper hoc ius tenuisse videtur, propterea neque bellum so per comitatu motum, occulis, que malam fidem induceret, impeditur possunt.

Is qui Castrum. Ex decisione eiusdem 1. de iure patronatus in nonis.

Io quibus præsumatur ex usurpatione.
Cap. XXI.

Parochianorum etiam ex usurpatione præsumuntur, idem si in sanctis Hispania fuerit, quia in istos ordinarios contradicere non solet.

Parochianorum. Ex decisione eiusdem 51. parte 1. Jacobi Pateri.

Fama recente quomodo probet ius patronatus.
Cap. XXII.

Publica decem annorum fama recente est, ad bonam fidem tantum causandum sufficiens, & præsentantur quasi possessionem, sed quod est ex fundatione, & dotatione, vbi de patronatu non constat, semiplenè probat, dato antea tempore patronatu, id est beneficio in ieruitus statu ex fundatione, & dotatione priuatum præsumit, quod in Imperatore propter usurpationem præsumptum esset. Quapropter proutissima Apostolica, que derogationem continet si ex fundatione non existit, presentatione posteriori per Imperatorem facta præferenda est.

Publica. Ex decisione eiusdem 59. parte 1. Jacobi Pateri.

Ex quibus iudicatur quasi possesso iuris patronatus.
Cap. XXIII.

CVM præsentatus, & institutus beneficij possessionem non accepit, patronus in quasi possesso non dicitur, ex his enim Rota iudicat, at in ipsa existat.

Cum præsentatus. Ex decisione eiusdem 132. parte 2. Pauli Aemili Verali.

Cap. XXIV.

Communitatis testes, iurius patronatus eisdem non probare videntur est.
Communitatis. Ex decisione eiusdem 134. parte 2. Pauli Aemili Verali.

Jus patronatus an probetur per descriptionem in lapidibus marmoreis.
Cap. XXV.

Non est credendum, hec verba in lapidibus marmoreis descripsiisse, usurpatonus fundat, & in Ecclesia posuisse, si verum non faciat, neque ordinarij per centum septuaginta annos tolerassent, & plurimum instrumentorum centum annos excedentium narrari comprobant, atque plures antiquissime, nonnullaeque presentationes cum institutionum instrumentis, quæ effectum fortiter facere. His documentis propriae personis probari, Sacrum Concilium non impugnat, quamobrem de fundatione, & dotatione constare videntur est.

Non est credendum. Ex decisione Fofi Finizianen. 63. parte 2. Borgini Caudiani.

Narrativa antiquissima probat ius patronatus.
Cap. XXVI.

Visitatio annos quatuor Sixti quartiliterarum narrativa præcessit, ergo pro actus validitate de uno tempore ad aliud non infertur. Afferebat ad totalē ruinam ecclesiam deponit, quod ex Vicarii sententiā probatum dicitur, vbi Fullanum funditus redificatis, arque retransfere declaratur, & cum centum anni clapsi fuerint, in omnibus pro ea præsumuntur, & optimè probatur. Item triom testium depositio corā codē Vicario, & anno examinatorum comprobatur, quid de facto proprio & que ad testium redificatis attestati sunt, &

Tom. VI. Tit. Ius pâtronatus.¹⁴

& Commisariorum affectio, contenta in literis vera esse referentium, atque obseruantia subsequuntur, que in predictis validè prodet. Pro Vicarii facultate, qui omnia gerebat, presumendum est, nec Papa in eius officio, in factò tantum per ipsum declarato fundamento fecit, praesertim, quia commisarius omnes detinens supplendi, & conualidandi quod nulliter gelatum est, facultatem dederat.

Visitariorum. Ex decisione Rota Romana 382. parte 1. in nouissimis Robusterij.

Per solam reparationem Ecclesie non acquisitus ius patronatus. Cap. XXVII.

Ecclesia funditus non destruta, sed solo testo carente reparata, ius patronatus non queritur, si noua confirmatione egisset, funditus deinde ex aperiatis solitum est, nec ex nemorum, & errorum Ecclesie incultarum reductione, donec habuit dicendum est. Cur igitur neque dote aucta, id est de novo assignata, neque denuo Ecclesia constructa, beneficium liberum dici non debet?

Ecclesia funditus. Ex decisione eiusdem 306. parte 1. in nouissimis Blanchetti.

Per redificacionem, & obseruantiam centum annorum acquiritur ius patronatus.

Cap. XXVIII.

Sed de ordinarij confusu rexificata est, queritur. Absentia autem Vicarii, qui illud concederet, Ecclesia funditus dirutum esse probatur, nam ad eius officii pertinet, & in iurisdictione concernientibus, illius affectio non standum est. Item quia ex legitima causa decrevit interpositum esse præsumitur, praesertim post centum annorum obseruantiam subsequitam. Cum redificatio rara appareat, illorum expensis presumitur, qui tenebantur.

Si de ordinarij. Ex decisione eiusdem 398. parte 1. in nouissimis Robusterij.

Augmentum octo ducatorum factum non dicitur, computato cambio. Cap. XXIX.

Clemens Septimus sub hac conditione concessit, si beneficium ad octo ducatoe aurie de Camera afferatur, cuius intentioni satisfactum non dicitur, cum Neapolitano, quia loco beneficii percensum & quipugnata militaria dilata, annuus redditus, qui multa inter immobilia Ecclesie non numerari videbatur, assignatus fuerit, nam siue expensæ pro pecunias transportandis, siue etiam hiuum illam quantitatem minuit, & quibus deductis considerantur. Quoniamobrem iuspatronatus ab initio quæstum diœ non debet, & obseruantia subsequitur per Concilium sublata est.

Clemens Septimus. Ex decisione eiusdem 548. parte 1. in nouissimis Babali.

Iuspatronatus ex quibus non probatur.

Cap. XXX.

S' o' in antiquis fama, nisi concurrat possesso, ius patronatus non probat: his autem presentationibus non fundari visum est, cum enim Georgius velut heres, qui non est, presentauerit, malam fidem haberet, & stat, & reflamenti dispositionem alter quam se habet, tenetur, confessio Iacobi cum sit voluntaria, Ecclesia non nocet, & quantum administris iuaretur, (nam cu' Pennatus item habens, nisi verum efficeret, ab eisdem presentationibus esse, non dixisset, neque confirmatum in permissione per cundem facta præsensit, & per tres reges illius presentationem, comprobata est) tamen postea neque presentationum continuatio, neque interruptio

probata est. Praesentatio de Vincentio per testes de auditu non firmatur, & illius tempus ignoratur, immo ab Episcopo non huius iurius mentione fadit, bullarum renouationem obtinuit. Simona presentatione turbida iudicatur est. Si quia possesso cum fama vniua non est, Rota iuspatronatus in antiquis excludit. Confensus Episcopi in prima presentatione refutacionis vim non habet, quia illi a testatore reliquum non est, absque causa refutatum, ex priuilegio dicitur. Cum ordinarij absque causa refutatur, cestiat ex fundatione presumpto.

Sola in antiquis. Ex decisione eiusdem 792. parte 1. in nouissimis Seraphini. Et decisione 140. lib. 1. Iacob. Putei.

Ad excludendum usurpatonem, quomodo probetur iuspatronatus, ut falsitat Conclitio.

Cap. XXXL

Pro familia de Vrbinis iuspatronatus probatio, qualis Sacro Conclitio requiritur esse debet, praeterea cum non viuis, aut alterius, sed omnium, quo in eorum statu beneficia existant, prætenditur. Nec ad solos Principes superiores non recognoscuntur Conclitum restringendum est, cum absentiam summorum Pontificum ab Italia causam suisse considerant, quam obrem ultra immemorabilis probationem, continuatas presentationes, per scripturas authenticas probabatas, effectumque sortitas, pro forma probandas esse decernitur, quam verba, nec aliter, importare dicuntur. Inter illas personas Conclitum de testibus confidit non videtur, ergo probationibus per testes satisfactum non est. Licer ex his omnibus decimas percipiunt, non licet tamen ab ipsi dotes habeuisse, inferendum est, cum & fundata esse, atque dotes habeuisse poterant, antequam ad eorum manus pervenirent.

Pro familia. Ex decisione eiusdem 199. parte 2. in nouissimis Robusterij.

Ex quibus non probetur iuspatronatus.

Cap. XXXII.

Ob derogationem iuspatronatus, quatenus ex fundatione, & donatione non existat, patronis quasi possesso non suffragatur. Presentationis & institutionis antiqua nulla consideratio habenda est, quam effectu non habuisse non confabat. Neque narratio collationis Papæ, qui pro illa vice derogauerat, nam & de alieno facto erat, nec ex foundatione exprefserat, & potius non esse quoniam in talibus Papa derogare non solet) presumendum est.

Ob derogationem. Ex decisione eiusdem 169. parte 3. lib. 3. in nouissimis Fabij.

Inmemorabilis iuspatronatus quomodo sit probata, & quibus concurrentibus illud probetur.

Cap. XXXIII.

Cum per quadraginta annos de visitis, & ab inde supra, testes a maioriibus audiuisse, beneficium dominorum castri, ubi situm est, de iurepatronatus existere, de posse, in memorabilem probari, visum est. Instrumentum emptionis cum iurepatronatus, atque alia antiqua narratione, vasallorum testimoniis optulabantur. Neque ex prouisionib. Apostolicis beneficij liberante in arguire licet, ut ideo in fetuitem induci nullo tempore debuisset, nam ad patronorum presentationem contulisse potuerunt, atque habentes in memoriabilem omnem titulum, & quicquid ad propositionum centenarij possessor facit allegare non prohibentur.

Cum per 40. Ex decisione eiusdem 254. parte 3. lib. 3. in nouissimis Fabij.

Con-

Confessio iurepatronatus quomodo tollatur per
gratiam perinde valere.
Cap. XXXIV.

Ista confessio de iurepatronatus in literis facta est, in supplicatione nil dictum, iecitico per gratiam perinde valere tollebatur, nimirum literas cum inde sequatis, perinde valcent, ac si de iurepatronatus non existaret, cum igitur de contrario per literas non constaret, reuocari potest. Nec exemplum excepti probat, quia signo carebat, & si suister in forma, nec effectum habuisse conatur, nequam. Alia instrumenta antiqua non erant. Quisque quod immemorabilis probat, dici non potuit.

Ita confessio. Ex decisione eiusdem 136. libro 3. Iacobi Patii.

Quando de immemorabili non constat ex fundatione,
& donatione non presumitur.

Cap. XXXV.

Quamvis continuata presentations ologinta quinque annorum spatio publicis documentis probata fuerint, tamen quia de immemorabili legitimè non constabat, iecitico ex fundatione, & donatione esse non presumitur.

Quamvis continuata. Ex decisione eiusdem 3. de iurepatronatus Joannis Albedani.

Fama à notariis originem habens, non probat iuspatronatus. Cap. XXXVI.

Per famam probari, accende vltima presentatio-ne, satis dubitabile videbatur, nec fama sufficien-ter fundata dici potest, quia à pluribus non sive specie originem habere debet, hec autem ab uno duntaxat nota-rio, de tribus antiquissimis instrumentis rogato, enunciata est. Verba notarii ab his, quorum interesi, dicta presumuntur.

Per famam. Ex decisione eiusdem 7. de iurepatronatus Achillis de Graffii.

Iuspatronatus in Rege presumitur potius ex usurpa-dione, quam ex fundatione.

Cap. XXXVII.

Mala fides ex unico tantum praesentandi auctu praesumpta, per viginti annorum famam, quod de iurepatronatus existit, ablata videbatur, praesertim qd Rex Aragonum in Comitatu de Ruiellon. successit, & ex fama vicinia tituli credulitas ad praesentandum sufficit. Ex hac autem sola, fundatio non arguitur, sed per usurpationem presumi vifam est. Quid si de antiquissimo priuilegio constitutus? Statibus prouisionibus per non viam, deperditum esse placuit, multo magis quia in Priorato conuentuali per necessitate requirebatur, fundatio autem, & dotorio non sufficiunt. Itaque ex defectu tituli non tollitur mala fides, & quasi posse si praesentandi iustificara non est.

Mala fides. Ex decisione eiusdem 10. de iurepatronatus Joannis Albedani.

Cap. XXXVIII.

Per quasi possessionem praesentandi ad beneficium vacans per resignationem, probari candem ad be-neficium vacans per obitum, Communiter concludit.

Per quasi. Ex decisione eiusdem 10. de iurepatronatus Joannis Albedani.

Instrumenta antea confecta non obstant, immemo-rabili post acquisitionem castri.
Cap. XXXIX.

Dominos loci, vbi beneficium situm est, ab immemorabili tempore praesentia se constat, instrumenta agitur annos centum antea confecta, immemorabile non percutiunt, nam quod post Castri acquisitionem monasterium redificari contem, donec dederint, insq; patronatus acquisitione, verisimile usum est, & ideo hanc probationem contrarium nihil obstat.

Dominos. Ex decisione eiusdem 243. parte 3. lib. 3. in nouissimis Ebori.

Litera ordinarii probant iuspatronatus.
Cap. XL.

In probando iurepatronatus, literis ordinarii credendum est, quoniam dominus iurisdictio minuta agitur. Quia vero igitur presentations non producantur, tamen cum continuata per centum quadraginta annos Rectorum per ordinarii institutiones ostenderentur, in quibus ad patronatum presentatio-nem instituta constat, creditum est.

In probando. Ex decisione eiusdem 376. parte 3. lib. 3. in nouissimis Palesti.

Referatio ex quo iurepatronatus non impeditur.
Cap. XLI.

Libertas beneficij semper presumenda est, prope-ta iuspatronatus auctoritati, & sub reservatione ca-dere concilienter probandum est. Confessio Nicolai, qui institutionis fuerat, ex privilegio, eadem etudine, vel prescriptione intelligi potest, quia reservationem non im-pedient.

Libertas. Ex decisione eiusdem 519. parte 3. lib. 3. in nouissimis Palesti.

Iuspatronatus quando dicatur cessum cum vniuersitate.
Cap. XLII.

Hacredis qualitas requiritur, vbi iuspatronatus successoribus competit, filius autem cum bono-rum vniuersitate, quaecesserat transfulsis dicitur, cef-sionario autem velut procurator, cedentis ure vii po-test, post illius mortem cum aliis disputandum est. Hacredis. Ex decisione eiusdem 9. de iurepatronatus Achillis de Graffii.

Concordata Germania habent locum etiam in be-neficio de iurepatronatus.
Cap. XLIII.

Beneficio sub diocesi Meteni. sive, patronus illius Episcopi iurisdictioni subiectus. Quae propter Germanie concordata etiam non cuius iuspatronatus capit. Ratione beneficii in Meteni. diocesi, Episcopus Tul-ken, qui committit, illius forum fortis est. Cum con-cordata obstant, proutilio Apostolica locum habere non potest.

Beneficio. Ex decisione eiusdem. 178. parte 1. Pauli Aemili Veralii.

Donatio incispatronatus cuius consensum requirat.
Cap. XLIV.

Accedente Episcopico conuenienti iurispatronatus do-natio validia est, multo magis Papar, qui ordinariorum ordinarius est. Si pro petiona certa praeferaenda facultas datur, fecis est, ne praesentandus alterius mor-tuus capiet. Religioso loco si fiat, illius consensus non requiritur.

Accedente. Ex decisione eiusdem 282. parte 1. Pauli Aemili Veralii, & decisione 9. de iurepatronatus in nominis. De

Tom. VI. Tit. Ius patronatus.

155

De eodem, & quid si fiat copatrorno.

Cap. XLV.

Copatrorno etiam abesse consensu fieri potest, sed filius viuentे patre copatrorno non diciatur. Propter expensas, discordiam, & maiorem libertatem, unum tamquam patronum habere Ecclesie inter se.

Copatrorno. Ex decisione eiusdem 284, parte 1. Pauli Aemili Veralli, & decisione 10. de iuspatronatus Achilis de Graff.

De eadem, & an consensus legati sufficiat.

Cap. XLVI.

Legaō etiam consensus sufficit, quia in beneficialebus, atque iurisdictionibus cum ordinario concurrevit, & preventio locus est, neque legatus donationi non consentiendo ordinario previditum inferit.

Legati. Ex decisione eiusdem 287, parte 1. Pauli Aemili Veralli.

Iuspatronatus an, & quando veniat in donatione bonorum. Cap. XLVII.

Angeli omnia bona sua immobilia, iura, & actiones Petri, Francisci, & alii largitum est, iuspatronatus quidem comprehenditur. Quid si Franciscus iuria, & actiones sua ex dicta donatione competentes condonataris dona accepit? utique illud non comprehenditur, quoniam iurium largitum generalis est, atque in suas species resolutur, & si dono tundum meum, in quo est Ecclesia, illa non contractur, quae neque eiudem rationis, neque conditionis existit. Quoniam Franciscus ad primam donationem libet remiserit, tamen ad iura, & actiones respectum habuit, quoniam appellatione iuspatronatus non venit.

Angelus. Ex decisione Rota Romana. 1. 152, parte 3. lib. 3. Angelini, & decisione 331, parte 2. Jacobi Putti.

Possessio presentandi vnius prodest ceteris.

Cap. XLVIII.

Salter tantum ex copatrornis presentauit, ac reliquias in pendentis sibi, pro omnibus quali possessio presentandi probata est. Salter ex ceteris possidetur, secus est.

Salter. Ex decisione eiusdem 5. de iuspatronatus Marcelli Crescentij.

Iuspatronatus non transit in confisicatione bonorum. Cap. XLIX.

Etsi Fiscus extranei heredes loco habeatur, ad ipsius tamen cum omnibus bonorum laici confisicatione non transire Commoniter visum est, quam velut aequoitem sententiam plures iudices in diversis foris amplexis sunt. Neque in specie, neque in genere index laicus de iuspatronatus iudicare potest, ergo quamvis aliquando ad extraneos heredes transiret, ad fiscum, etiam vita condemnatis durante, quia spiritualitatis ratio repugnat, pertinere non debet.

Etsi fiscus. Ex resolutione Florentina 40. Petri Caballi.

Maritus dicitur possidere iuspatronatus.

Cap. L.

Marius, viuentे vxore, dotaliorum rerum dominus est, & quia matrimonii onera supportare tenetur, alterum vitium frotem habere debet, sed eligere, & presentare sicutos possessiones sunt, ergo in possessione viuente existens, cuius ratione hoc ius competit, ipsius presentare posse vitium est, multo magis si confitudo vixit, & cum iuri confusa sit, valde rationalibus

est. Si cum vxore concurrit, et ab hac presentatum præferendum esse, videtur.

Maritus. Ex decisione eiusdem 10. de iuspatronatus in nosis.

Honorificientia quæ debetur omnibus heredibus in iusdum debet præfari singulis alternis annis. Cap. LI.

A domines heredes transit in solidum, & post quā in iis honorifici recognitione una candelæ in die purificationis Beatae Mariae prouulsa est, ita quidē omnibus heredibus diligita, alternans dat debet. Nec primogenitus qui habuit, in possessione dicti potest, ipsi enim pro prima vice danda erat, & ideo secundo genere contradic̄to vano suscitetur, propterea hunc secundum anno præferendum esse placuit.

Admissus. Ex decisione Consilij Neapolitan. 85. Vtio tenti de Franchis.

Iuspatronatus non transit absque apprehensione. Cap. LII.

Ed absque noua apprehensione ad heredes non trahit, quantum corporalium, & incorporalium quod ad actum facti per eum conditio.

Sed absque noua. Ex decisione Rota Romana 135, parte 2. Pauli Aemili Veralli.

Iuspatronatus competens fratribus, competit etiam sorori. Cap. LIII.

Vid autem si sibi, & fratribus, coruinque heredibus que situm fuerit, an & Soteni cōpetat, noscitur, est. Sed quia inter patrōnos communémenta est, placuit fratribus in appellatione contineri. Hoc ius & maternis, & foemini competit, & ita potest fundari Ecclesiast, construere, atque dotem dare, ergo ad heredem feminam ita ex testamento, sicut ab intestato peruenire non prohibetur, idem in feudis, in relictis, in legibus, atque constitutionibus, deniq; in omnibus, nisi reperitus specialiter excepta comprehenditur, & masculinum sciemtinum concepti. Qui heredes ad viae suum defunditi si succedere possint, ad hoc ius vocantur, itaque ad extraneos etiam est transmifibile. Solus ilius intelligitur, quando ad heredes extraneos peruenire impeditur.

Quid autem. Ex decisione Collegij Pisan. 195. Doloris Mariae.

Iuspatronatus trahit ad heredes extraneos. Cap. LIV.

Vid ad extraneos peruenire possit, dubitandum non est, nam si iure communis, vel onlinarii laicis competit, vera est gratia iusta ratione fundata, atque in iure corpore clausa, quæ difficultus, quia ipsum mier ius solitum, & per hominis dispositionem non cessat. Si vero special, nec prouisio hominis, quæ ad diuercta iendit, illam impedit: lex quidem fundatori, & heredibus quibuscumque, tellator autem familię de Stephanis tantum prouidi: fundatori alios constitutendo patronos scipimus, cuiusque heredes priuare non luit, sed illos tumulare. Vbi sicut potest, semper actus, ne proprii beneficii renunciationem inducat, interpretandus est. Et licet onerosum sit illi particulari Ecclesiast, viuenter sibi tamen fundatore est patrois favere, ut edificentur, atque dores dentur. Si alios excluserit, vel taxari pro illis diffraxit de Stej. hanis induxit, quod ad alios temissimè cetererit, sed quādī aliquis ex prefis, non incircum scipium, & siios heredes exclusi dicuntur, fed in ipsis etiā remansisse. Vbi ad viuenterā habilitate masculi vocantur tantum, aut feminis ex preciis

presè excludantur, quia eodem tempore duo Domini in solidum esse non possunt, ideo neque ad alios bona pertinet, sed nihil impedit, cur eodem tempore plures eiusdem beneficij patentes esse possint.

Quod ad extraneos. Ex decisione Rota Romana 358. parte 1. in nonissimis Robusteri.

Masculus deicendens ex feminina in iure patronatus dicitur de genere. Cap. LV.

De genere ad praesentandum dicitur, si ex feminina deicendar. Quid si rector presbyterum, si adit, praesentari iubeat, mox eum qui uitia annum promoueri posuit, si vero nec adit, clericum. Ceteri si praesentatus alios adfici negat, nullusque se opponat, & de iesu non ita declarante nullus dare posse, probare non teneret.

De generi. Ex decisione eiusdem 481. parte 1. in nouissimis Lancellotti.

Laicus non potest referre ius nominandi ministros ad notum amouibilem.

Cap. LXI.

Vis nominandi ministros ad notum amouibilem laicum referere non posse, vnam ininter cœlum est. Si rector aderit, interdum coadiutores pro titulis, ad exercendum curam, deputari poterunt. Nec penes Episcopum cura residere dicitur, qui in tota diœcesi iurisdictionalem tantum habet, ergo parochianam partcularem titulum, qui incompatibilis est, habere non potest. Quando Ecclœsia sue Metropolitanæ, sive cathedralis, totius diœcesis parochia exsistit, omnis cura penes ordinarium residet, si parochie distinctæ sunt, nisi dispensetur, incompatibilis sunt.

Ius nominandi. Ex decisione eiusdem 309. parte 2. in nouissimis Robusteri.

Iuspatronatus non potest legati sine consensu Episcopi. Cap. LXII.

Nisi consensu Episcopi interuenierit, laico legari non potest, quia legatum donatio est, interuenientem penes hæredem remanet, sufficit etiam tacitus, si leuius, & non contradicisse constituerit. post uniginta annos interterre presumitur.

Nisi consensu. Ex decisione Parlamenti Delphinalis. 472. parte 1. Francisci Marci.

De eodem, & quando fallit. Cap. LXIII.

SEcus si legetur Ecclesiæ, vel religioso loco, nam ille consensu non est necessarius.

Secus si. Ex decisionibus eiusdem 2136. parte 1. Francisci Marci.

Iuspatronatus quando dicatur laicale, & quando mixtum, & quæ qualitas præualeat.

Cap. LXIV.

ALaico fundatum, & quatuor ex senioribus Antenorium, atque Præposito Ecclesiæ reliquum, quia pro istius parte ecclesiasticum dicitur, si tamen ex illis singuli vocem habeant, propter maiorem partem laicorum esse, dicendum est. At si sub nomine collectivo vocati sunt, quia vnotum duxerat habere, mixtum est. Rota itam qualitatem attendi iubet, quia Ecclesiæ magis fuit, propter eam ad hoc vt derogari requiratur, & expectativa locum non habeat, laicorum iudicatur in est, quando est mixtum passum in Cœlia derogari solutum est.

A Laico. Ex decisione eiusdem 3. de iurepatronatus Marcelli Crecenti.

Relictum Reftori, & incolis, debetur pro medietate. Cap. LX.

Iuspatronatus reliquum rectori Ecclesiæ, atque in loci, vel Parochianis, pro medietate ad vitrumque pertinet.

Iuspatronatus reliquum. Ex decisione eiusdem 4. de iurepatronatus Marcelli Crecenti.

Iuspatronatus Laicorum dicuntur, etiam si presentare debet cum consilio ecclesiastici.

Cap. LXV.

Si proximiō consanguineus, sive alter de genere cu[m] Consilio Prioris Sancte Catherine, vel Guardiani strati minorum, praesentari debet, adhuc laicorum dicitur, non autem ecclesiasticum, quoniam patronatus natura ex tali requisitione non alteratur.

Si proximiō. Ex decisione eiusdem 506. parte 2. Iacobi Putei.

Illiad quo iuspatronatus pertinet collectiū, faciunt vnam vocem. Cap. LXVI.

Quod ad aliquos sub collectiū nomine pertinet, vnam tantum vocem constituit, quam orem Petri vox, & aliquorum parochianorum oblationem pars faciunt, & praesentari ab eisdem initio debet, & quā usus ad parochianos, vii singulos spectare posse, non tam singulariter, sed collectiū dicitur. Neque vox patroni, qua pro medietate locum habet, ioutilis redditus, siquidem ordinari gratificationi, & pro medietate derogationis locus esse potest.

Quod ad alios. Ex decisione eiusdem 408. parte 1. in nouissimis Aldobrandini.

Canonicus regulatis removens claustralibus posse a sumi ad ecclesiam regi solitam per seculates.

Cap. LXVII.

Regularis si abdicetur à claustro, & praesentari, & vt clericus institui non prohibetur, quoniam si os ficiū secularis non assumit, neque seculariter ritum, ecclœsia defensore non dicitur, item quia remanere in claustro, & clericus esse, non solum in curatis, sed nec in beneficiis, residuum requirentibus, esse potest: quoniam orem vt claustralii praesentari, & instituti dispensatio ooo prodest, praesertim quia neque causit cognitionem, neque causam premisit, sed in ecclœsia secularibus, vel quibus prescriptio completa est, quando in seculares intenuntur, praeficiendi non sunt. Super incöpatibilibus dispensare, Papæ referuntur est, Episcopo autem non permititur, quod autem in claustro remanet, & seculari praesicetur incompatibilis sunt. Sequentis dispensatio auctum nullum confirmare non potuit.

Regularis. Ex decisione eiusdem 65. Thomæ Fafeli.

Iuspatronatus venit in restitutionem sive in commissione viae fratris. Cap. LXVIII.

Inter vios ex titulo vniuersali transfert, multo, sive in locis sive in commissione vniuersali. Itaque si ad hæredem extrancum transfire potest, in fidicommissione restitutionem venire dicitur. Hæres ante restitutionem presentat, postea fidicommissarius, si trebellianica detrahenda est, vterque quoniam pro quartâ parte hæres remaneat. Vbi disponito est in contrarium, proximiōes in sanguine admittendi non sunt, hæres hæredit per legem admittendus est, sed fidicommissarius habet legem reftori.

Iuter viuos. Ex decisione Gratianopolitana 508. Quod donis Tapa.

Merc.

Meretrix ex inhonore quæstu potest fundare, & acquirere ius patronatus. Cap. LXV.

O Bvitiae in honestatem mereritrix à dignitatibus, & honoribus remoueretur, sed si de metrictio quietus etiam in elemosynam facit, Ecclesiastim fundat, patronatum quarere, dubitatio nulla est, que turpiter facit, ne turpiter accipit, ideo ad restituitionem non tenetur. Quia in Ecclesia ore potest, ut ipsi patronatus querentes non prohibent. Ex gratia, & in ecclesiasticum beneficium non coedimur, nec in Christiani retrahuntur, iporum honestitas consideranda non est, spurius enim inhabilitas non reputatur, & ex fundatione, atque dotatione acquirere potest.

Ob vita, Ex decisione Regni Neapolitanis 134. Franci-
ſei Vini.

**Ius patronatus non immunitatur per prouisionem
Pape. Cap. LXVI.**

Prouisio Papz statum beneficij non constituit, neque ius patronatus inamittat, quoniam in dubio patro-
nis praedictum facere non intendit, quamobrem illo-
rum quasi possessionem non impedit.

Prōpositio. Ex decisione Rota Romana 13. de interpatronatibus & cibillis de Graſis.

Testator non potest prohibere, ne Episcopus præsentatum instituat, vel alias in pecuniam aliud addere. — Cap. LXVII.

Institutio ad Episcopum pertinet, ad laicum autem praesentatio. At si teflator probatus Episcopico nullatenus in certo casu seingerere, contra iuris dispositione facta, fenienda non est. Nec secunda dispositio tener, si in poenitentia modum subiunxit, casata institutio anniueraria celebrari iubet, quod enim de iure non tenet, poena vinculo alligari non debet. Quod in iuris canonici, sive civilis, vel Episcoporum contemptum dispossitum viderat, in id tempus, quo teflatoris bona esse defuerint, quanvis in vium nisi destinata, tolerandum non est. Sed quia praesulum ipsi speciebus prasumti non debet, quod in maximum anima vergeret detinendum, cuius immensorem morientes non iudicamus, propterea teflators verba ita interpretanda sunt. Quod Dominus Mauden dictam Cappellaniam conferre dare, & alignare cenciat, videlicet prout de iure ad eum pertinere potest. Illa etiam, ne Episcopus, vel alius praesulus aliqui capellano dare, conferre seu assignare prasumat, numerum indebet iustipositorum visi pando, quod hæreditate suos habere volebat, & cum congruens penitus clausula sequi possit, que bonorum Cappellariam translationem in anniueraria continet, sub conditione, qua si intellexit possibile est & honesta translatio, etiam in castam piajo valid est.

Institutio ad Episcopum. Ex decisione eiusdem 10. de
testamento in Antiquis.

**Quadragesima anni sufficient ad prescribendum inter
laicos, etiam ignorantes. Cap. LXVIII.**

Ad praescribendum inter patremos laicos, quadra-
genaria prescriptio, etiam contra ignorantem sus-
citur, ergo Simon Franciscus, velut de humano senior praes-
tentare non poset, omnino enim est Margarita, cuiusque
genitor praeferentes facta, effectum fortius sunt,
bona fides proper rulinom testamendi adest, nec codi-
calli, per quos antiquior praeferente debet, malam geni-
dem inducere possunt, quia in diuersitate causa facta, igno-
ranti praeferuntur, & ex ipsis duoxataxat, maiis fidic-
tes argua debet. Si tamen ducto fore patrini pro-

uentiant, per unum praesentatio facta, alterius ius non
praeseruat, sed codicillorum dispositio incomparabilis
est cum testamento, alteram enim altera excludit.

Ad prescribendum. Ex decisione eiusdem 329, pariter in nomissimis Aldobrandini.

De eodem, & quod super eo compromitti possit
in laicos. Cap. LXIX.

Inster compatriotos immemorabilis non requiritur, quia autem quadrangula annomini et à sententiā arbitrali origine dulta, ex iustitio, atque regnatio-
nis consenit probata est: Compromissum in lacus ex-
luit arbitrios, & arbitratores super patrocinium infirmari
non debet. Ibi quidem medietatem ad D. Palai per-
tinere declarant, ergo de translatione agi nō dicitur,
neque Episcopi consensus, iuxta veriorem sententiam
necessarius est.

Inter compatrios. Ex decisione eiusdem 407. parte I. in nouissimis Aldobrandini.

Ius patronatus amittitur per non usum praesentandi
inter patronos. Cap. LXX.

In praescribenda seruitutis Vrbanæ libertate, cui insipit patronus compatis viam est, non vixen negligientia non sufficit, sed factum seruituti directo contrarium requiritur, & quod ordinarius libertatis iure fecerit, necessarium est. Item bona fides, arquedorem, vel vigiliam annortuorum spatiuum, cum scientia, & patientia aduersarij. Quamobrem prescriptissime non dicitur, si requisita non probantur. In praescribendo seruitutem ruficam, alter dicendum est.

*Ita prescribenda. Ex decisione eiusdem 109. parte 2.
Cantucci.*

Ius praesentandi amittitur non praesentando.
Cap. LXXI.

Bis vacuit ecclesia, & viginti annorum spatio nunquam universitas praesentia, ergo in quasi possessione existere non dicunt. Quae institutio conditionaliiter facta est, dummodo efficiat parvum, ut non inesse, si non verificetur, neque confabat, qui consentiunt prelaticem, illius procuratores esse, ad acquirendum ab omnium consensu recurrunt.

Bis vacavit. Ex decisione eiusdem 130, parte 2. Pauli
Acacii Veralli.

Cap. LXXXII

Clausula. non obstantibus, quantumvis amplissima, nisi in specie derogatur, patronatu non obest.
Clausula. Ex decisione eiusdem 130. parte 1. Pauli Emili Veralli.

Derogatio quatenus litigiosum, quomodo intellegatur. Cap. LXXXIII.

Dergatio. verò quatenus litigiorum existat, de lire inter quicunque personam, & quonodocili que beneficium litigiorum sit intelligitur.

Derogatio. Ex decisione eiusdem 127. parte 2. Pauli Acimili Verralli.

Derogatio iutis patronatus Regij specialiter esse
debet. Cap. LXXXIV.

Si Regi nomen derogatio prætermiserit, non suffragatur, quoniam nobilitum appellatione, neque regalis qualitas, neque externe regales dignitates continentur, si nos

igitur terminos non egreditur. In generali sermone magnae non comprehenduntur, cum enim speciali nota digni sint, non expelli, non veniant. Cum ad Marchionem terra translatum sit, idem dicendum est, quoniam regula Regem, Duxem, & Marchionem explicat, quorum nullus est, qui superiorum non recognoscatur. Patronatum iura seudorom accessiones, & necessaria dependentiae sunt, scda autem generali loquitz non subiectantur: Nisi ergo Regio, vel seudalitatem sit, patronis non obstat.

Si Regi. Ex decisione Pisana 193. Delleris Mart.

Clausula quod non possit derogari, nisi de roto te-
nore &c. quid operetur.

Cap. LXXV.

MArchioni per Papam indultum concessum est, ac si ex vera fundatione, & donatione existeret, eo quod ab ipso consenserit non posse derogari voluntas, in ista iurispatronatus laicorum, cui iolum pro medietate iolum est, secundum quam naturam regulare est. Major expellit requiritur interdignando privilegio, quod sibi natura irrevocabile est, quia testamento, cuius mutatione nullus fit praedictum. Quamvis derogatio etiam in iolum data sit, tamen specifica terminos non excedit, quia induit ut vini habet, ac si rotus tenor intentus esset, quare per regulam revocatorum, indultum non esse sublatum, conclusum est.

Marchioni. Ex decisionibus Rot. Romanae 137. & 468, parte 1. in Nouissimis Serapibii.

Iuspatronatus non factu in ex fundatione, & datione, quomodo sit renovatum per regu-
lam. Cap. LXXVI.

RVinam ecclesia minabatur, Comes autem ducen-
ta tantum pro reparatione obtulit, ergo iure com-
muni inspecto, patrornatum quiescere dici non potest.
Quod autem ex privilegio est, per Adiani regulam
indulatum est, cuius constitutio amplissima, etiam quorum
tenores clauilias habet. An agitor praefata
sit instituendas? Aliquibus sententiam ostendre vide-
bamur. Sed quia Comes in possessione existit, notorie
in iusta dicti debet. Nec de non iure patrōni constare,
quandiu de eo doceri potest, & remissio penitit, in
his enim, vel partis cunctione inquiritur, vel rem
indicatur: quoniam etiam solitarii manentio
datur, donec per tres sententias causa finem acceperit.

Ruina. Ex decisione eiusdem 269, parte 2. in nouissi-
mis Aldobrandini.

Quod privilegium iurispatronatus non subiacet regu-
la reparatoria. Cap. LXXVII.

NVilla iurispatronatus in reparatoria mentione fa-
cta dubitationis soit, an regula, qua nominandi,
& praefendantibz beneficia facientes per praedecesso-
res das abfulerint, quia ad nullar fundationis & dona-
tionis concessae sunt, comprehendit? Licer in literis Pa-
pe de eo, quod ex confitudine, vel viupratione com-
petit, non requiratur, tamen si ex causa onerosa, vel me-
ritorum, aut seruitii elargitum est, atque ipsa compo-
sitione soluta est, necessarium fuit, ad quod generales clau-
sula nullatenus extendend sunt. Lex generalis cuius ex-
plicet, iuspatronatus non comprehendit.

Nuila. Ex decisione eiusdem 133 de iurispatronatus Ioan-
nis Barberini.

Iuspatronatus quomodo probetur in antiquis.
Cap. LXXVIII.

ANtiquum iuspatronatus per testes de publica fa-
ma deponentes bene probari visum est, Hec aut

probatio ex statu praefenti, multiplicatisq; praefentatio-
ibus se præginta annos (paro fadu, quod ois efficiuntur)
habuerunt, lati, iu perq; coadiuuantur, quod probatio est
iuxta terminos Concilij Tridentini fatus est, quia in fa-
miliis poterit non veritatem, vel in iure personis, in quibz
vix ratio p[ro]prio mi possit: Neq; praefentatio ultra qua-
tuor menes lata, inutilia est, quoniam patronis a lete
loquitur tempus corrit, vt sapius in Rota refoluntum
est, & quia ignorans presumitur, ideo in tempore
praefentiae dicuntur, ita ut praefentatus inservientur
dus sit.

Antiquum. Ex decisione Rota Romana 520, parte 4. in
nouissimi Babali.

Iuspatronatus quando dicatur probari ex confessione
partis. Cap. LXXIX.

NOnita plena probationes esse debent, in proban-
tia pertinencia iurispatronatus, sicut in canoniza-
tione ipsius, nam in illa sola pars confessio sufficit,
entra quam agitur, multoq; magis concurrente in-
strumento antiquissimo annorum centum, ac depositione
testium de publica voce, & fama, ex quibus Ta-
valde & intentio fatus fundata appetit, vt sententia ad
eius suorum late sustinatur. Nulla ratio habita est
de prouisionibus postea pro beneficii libertate factis,
nam cum semper iuspatronatus referuntur fuerit, vbi
pro coiudicari contingit, ergo ex dictis prouisionibus
confessio vis non tollitur, quam etiam vniuersitas
ipsa, nisi docto de errore, impugnat non potest.

Non ita. Ex decisionibus eiusdem 526. & 533. & 536.
& 537. parte 4. in nouissimis Licei, & Alancie.

Iuspatronatus quo ad effectum referuntur
excludend, ex quibus probetur.

Cap. LXXX.

CVm fundacionis iustitia habemamus, conflat enim
Amaldito duo beneficia pro duobus sacerdotibus
institutis, ipsamque effectum sortitam esse, plu-
reque praefationes postea factas esse, que effectum
habuerunt, item concurred moderni fatus beneficii,
in quo semper ad praefationem patronorum prouis-
tio facta appetit, relatiuē ad antiquam iurispatronatus
institutionem, concurrentibus tum antiquis, tum mo-
dernis enunciacionibus, que fama vini habent, iuspa-
tronatus probari, decimus est, praeterea cum in illo
caso, nulla viuprationis iuficio esse posse, & licet in-
ter antiquis, & modernis institutiones sexaginta octo
annorum intercalli adiut, in quo de nullis institutio-
nibus appetit, ramen cum in contrarium nullis libera
prouisiones deducatur, haec tempor ad effectum pro-
bationis coniungi possunt, que ex prescriptione non
sumunt, sed ex timido antiquissimo, qui effectu habuit.
Scripturas producunt ex ipsi obstantia robur cape-
re, conclusum est, & in specie iuspatronatus, ita las
decimus. Quoniam rebus restituto regule odio nien-
tum in locum habere non potest, que beneficia iurispa-
tronatus non comprehendit. Ad quem effectum ius-
patronatus mixtum, laicale reputatur, & sola quasi pos-
sedit praefendantibz sufficit. Cum patroni in quasi pos-
sitione sunt, probatio descendens; necessaria non est.

Cum fundacionis. Ex decisione eiusdem 540, parte 4. in
nouissimis Serapibii.

Iuspatronatus vniuersitatis ex quibus assertioribus
probetur. Cap. LXXXI.

CVm Balassas Episcopus fundacionis, & donatio-
nis instrumentum a Guidonio regato, se videlicet
se allicit, in quo Paganelius Episcopus auctentia dona-
tione, & fundatione plebis, de qua agitur, attento etiam
datis augmento, colidem homines in dicta Ecclesiæ pa-
tronos recipit, huiusmodi alfectione iuspatronatus pro-
bari, visu est, tu quia de illius præsidio finit agebarum-
tam

tum quia in antiquis versamus, & ipse de novo ex causa donationis relecture potuisse, quemadmodum reseruamus confirmavit. Eadem assertio ex simili Casti tero comprobatur, que in litera Pij secundi, in forma ratione congruit, infesta est, Papa autem confirmatione iuspatronatus probari, certum est. Concurrit etiam obseruanta centenaria, ante vacationem vitiham, in qua presentationes continuante apparent, que effectum fortis fuerunt, sed quasi postficio antiqua, iuncta fama, iuspatronatus probat. licet autem iuspatronatus vniuersitatis ex usurpatione quiescum præsumatur, ut plures decimam fuit, tamen Concilium Tridentinum duxat statutum, quod titulus per legitima documenta probetur, quorum appellatione, ne dum instrumenta, sed etiam testes, item præsumptiones, atque alia à iure approbat probations continetur. In persona vero suipetla, tunc Concilium scripturam requirit pro forma, quando presentationes non nisi per scripturam probari possint: ubi probatur fundatio, & datatio per legitima documenta, immemoratio non requiritur.

Com Balfaltr. *Ex decisione eiusdem 542. parte 4. in nouissimis Gipri.*

Iurispatronatus probatio iuxta formam concilii, qualis esse debet Cap. LXXXII.

Sed si verus fundationis, & donationis titulus non ostendatur, tunc ultra immemorabilem, Concilium presentationes, quinquaginta annorum spatio continuatas requiriunt, que effectum fortis fuerint, scripturisque authenticis, probemur. Hanc probationem necessariam facienda est ab habentibus iurisdictionem tem poralem perpetuum in loco iuspatronatus, etiam si alias neque diuines, neque potentes aparent, sacra congregatio censuit, atque in Rota resolutum fuit, eaque de forma existere, ita ut alias per ezcipollent facta, minime suffragent, ita iuxta resolutiones eiusdem congregationis, plures in Rota resolutum fuit. In hoc autem casu, probationem requisitam non existere cœlosum est, & quoniam licet illa presentatione anni 1336. effectum fortis fuisset, tamen Concilium plures, presentationes requiri, quæ effectum habuerint, cetera vero effectum fortis non fuerunt, cum Rector restitus fuerit, ita ut aliquid in eis fundameorum, fieri non possit, praefterit quia altera ut collatio a laico facta est, qui huiusmodi iuri incapax est, ita ut neque prescriptio, vel confusione in iuris probari, enocet, et licet antiqua tam in litera summorum Pontificum, quam plurim instrumentorum, item assertio Episcopi, insignia familia in parietibus hospitalis affixa, & plura alia forma probacionis conciliaris non satisficiunt, confirmationes Pontificis per concilium sublate furent, & cum in communi forma sint, nihil de uno tribuunt, clausula, quatenus opos sit de novo concedimus, nisi constet de confirmato, nihil operatur. Immemorabilis, que in uno deficit, probata non dicuntur.

Sed si. *Ex decisione eiusdem 557. parte 4. in nouissimis Lancellotti.*

Iuspatronatus in Ecclesia conuentuali ex instrumento donationi cum reservatione probatur, & confirmatione Apostolica etiam in Laico præmitur. Cap. LXXXIII.

Per instrumentum publicum donationis, de cuius effectu debilitas non potest, iuspatronatus probari videntur, praesertim concurrentibus literis Bonifacij, &

Eugenij, in quibus prioratum esse huiusmodi ex fundatione allentur, atque statu presenti, aduetur, & confessione, quamvis Ecclesia ante fundata esset, tamen priuilegium in lumine donationis apparere sat est, & quamvis in Ecclesia conuentuali Papa priuilegium necessarium sit, tamen flante quadraginta anno, tum laplo, atque obseruanta subsequuta, confirmatio Apollonica, etiam si enunciata non fuerit, in iurepatronatus, præsumenda est, immo talis præsumitur, qualis de iure requiritur, & sic quod in donationis limite intercererit. Cum hoc priuilegium omnibus fundate, vel dotare volentibus concedatur, & hoc priuilegium in iure corpore clausum sit, idco Laici huiusmodi priuilegi capaces esse dicuntur, ergo præsumptio confirmationis per incapacitatem non tollitur. Cum igitur nihil impedit, quo minus ex cursu temporis priuilegium non præsumatur, dicendum est per ipsam reservationem, us præsentandi referunt censeri, & ita suadet meus veritimus ius patens, ut plenus quam fieri potuisse, sibi prouidere voluisset, atque obseruanta subsequuta optimè extendit. Instrumentum in forma probante esse dicitur, si antiquissimum est, & de eius effectu constat, item altiuscula concurrent, atque parte citata, & non contradicente producitur fuerit, etiam constat iuspatronatus probatio ex presentatione, qui in iudicada qualitate beneficij multum attendi solet. Nihil reterit, si ex priuilegio duxat, enunciatur, quoniam de priuilegio habiente originem à donatione intelligitur, & cum non nisi ex priuilegio referatur possit, ideo tonat priuilegio attribuendum est, licet à fundatione, & donatione descendat.

Per instrumentum. *Ex decisione eiusdem 563. parte 4. in nouissimis Orsini.*

Iuspatronatus probatur per assertionem Episcopi, confirmationem aduetan, & instrumentum, quod habuit effectum. Cap. LXXXIV.

Episcopi assertio in literis vnonis facta iuspatronatus probat, & cum capitulum ab illo causatum habeat, & hac vnitio nitatur, contra ipsum probat, item quia capitulum tam in supplicatione Episcopo pro vnonie obtinenda facta, quam etiam in mandato, possessionisq; adceptione, ita confitetur, verba autem enunciata inter eisdem personas probant, tamen donec præsumptio elidatur. Hanc probationem ex instrumento donationis coadiuvanti videntur est, quod licet parte citata, neque ab habente autoritate in extremitate fuerit, tamen ab obseruanta subsequenta rubor recipere placuit, etiam in omnibus de obseruantia non confundatur, & ita in alia causa resolutum est. Necessariam in vniuersitate magna, & potenti, ita ut maior probatio propter usurpationem præsumptionem requiratur.

Episcopi. *Ex decisione eiusdem 569. parte 4. in nouissimis Bubali.*

Vt enunciatio Papa de pertinencia iuspatronatus elidatur, probations ambiguas non sufficiunt. Cap. LXXXV.

Ex attestacione Papæ motu proprio facta, tandem plene informata, plena iuspatronatus probatio refutatur, praesertim cum defuper fundando intentionem suam, vnoniem, ad favorem collegij factam, reuocet, & licet in contrarium probatio admittatur, tamen illa, que offsettur, concludens non est.

O a Quo

Quo enī ad fundationē caput, res clara exīlit, nam ex scriptura producā, colligunt contrarium, cum in ea exprimitur, quod illa Ecclesia auctoritate, conlēsa, & auxilio illis fundari suent, his verbū penitus excludunt, quod ipse fundator existet. Necque probatur caput dotationis, nam cum verbo adjecte viarorū, & augmentum donis, fine dote ita non possit, hoc in specie probandum erat, argumentum autem à presenti ut presenti, presumptiū non concludat, multo magis, quando coniecturā in contrarium concursant. Ex eiusdem ordinarij non probati viam est, tamen qua via ea eiācē antiqua, tamen quia in omnibus scriptis producā contradicit: & si ordinarij ex auctoritate, ad ievi hunc domum, motus esset, nisi illa exhibeat, atē alio Papa sed ad quoniam non potest. Quoniam rēstante ambiguitate, probatio concludens non refutat, quid Papa male informatus huius.

Ex auctoritate. Ex decisione eiusdem 524. parte 4. in nouissimis Martini.

Iuspatronatus & presentatiōnis quasi posseſſio, ea quibus probantur. Cap. LXXXVI.

Implementum satis probati dicunt, cum hodie capella constucta operariet, & viam praesentationis effectum habuerit. De operatione vero praesentationis etiam contineat viam cīt, cum ordinarij sententia concurat, cui in his in viā multū deferatur, item exundem quā polledit, & presentat, cum inter solos prouios agatur, & orbicularis pro beneficii libertate in causa non sit, iecrtae senior probato sufficit. Et hec praesentatio ad capellaniam uti vacante per priuationem, & pendente ad appellationem termino, facta fuerit, tamē fari est, quid suam patroni praesentationem prosequenti forent, cum enim es alia vaccinatione non expresa iustificari posse, conculcum fuit.

Implementum. Ex decisione eiusdem 545. parte 4. in nouissimis nullis.

Titulum iuspatronatus non tenetur iustificare praesentatus à possidente. Cap. LXXXVII.

Praesentatus à patre, qui in quasi posseſſione existat, quarumvis per quadraginta annos non praefec-
tarie, utrum iuspatronatus iustificare non tenetur,
quoniam quasi posseſſio sufficit, que per vincum a-
ctum cum bona fide acquisitor, & itante posseſſione,
suum authorum quasi posseſſio praesentandi, iustifi-
canda non est.

Praesentatus. Ex decisione eiusdem 521. parte 4. in nouissimis Guidobaldi.

Iurispatronatus quasi posseſſio ex vincu actu acqui-
ritur. Cap. LXXXVIII.

Quasi posseſſio praesentandi ex vincu actu acqui-
ritur, quid autem praesentatio effectum habue-
rit, ex eo probant, quia post ipsius obitum,
alter praesentatus est, & ita in pluribus causis Rota ob-
seruantur.

Quasi posseſſio. Ex decisione eiusdem 525. parte 4. in nouissimis Blaucheti.

Ex posseſſione viasā quis non constitutur in quasi
posseſſione iuris praesentandi.
Cap. LXXXIX.

Ex priori posseſſione Martini ab universitate pre-
sentati, quasi posseſſio illius fundari non potest,

quoniam lite super statu parochialis Ecclesia introduc-
ta, vigore institutionis, & sententiā iocundū instituta
nā a Metropolitanā latē, capta locat, eademque die
pronunciata, & Martiniū instituit, & cī intradicti
dies ad appellandum prefūtū, capta tuerit, atten-
ta, atque virtuō dicior, enāniū appellatum non efficit.
Item præsentatio ad ordinario relecta, institutione
post duos dies a Metropolitano subsecuita, p[ro]ceptū
iustificatione, nulla causa cogitio adhibita censetur.
Item quia Martini posseſſio iudicari fuit, cum loca-
nē ante posseterit, cui fuxerat in Consilio Regio
laz, ob iurisdictionis defectum, obligeare non poterat,
similiter posseſſio Petri arietaria est, pendeat termino
ad appellandum capro.

Ex priori. Ex decisione eiusdem 534. parte 4. in nouissi-
mis Martinis.

Quasi posseſſio praesentandi acquiritur etiam per
consensum praefūtū. Cap. XC.

Quasi posseſſio ex presentatione acquiritur, si
cūt ex consensu prouisioni apostolicae prefūtū,
qua effectū in forma fuent, de effectu autem
dubitari non potest, cum viceque per prout obtinua-
tū, praetertim cum in ea, quā ex foundatione, & do-
tatione est, versetur, & tēca Concordia Tridentina pre-
seruat, & quānū Pontifex in ipsa prouisione ex p[ro]i-
legio competere cūniciet, tamen fundatione, &
dotatione non excludit, cum super prioriē coquer-
tū iuspatronatus non nisi ex privilegio habet posſit,
nec potest fundatori alter, quām ex privilegio praefūtū.

Quasi posseſſio. Ex decisione eiusdem 573. parte 4. in
nouissimis P[etri] posſit.

Posseſſio praesentandi immemorabilis quomodo pro-
batur. Cap. XCI.

V[er] Surpationis suspicio locum non habet, vbi de im-
memorabili contat, & confiteat viam est, cum
per centum triginta annos presentationes facile exhibe-
bantur, ex remissis causa probatis media p[ro]ficiuntur.
V[er]urpationis. Ex decisione eiusdem 577. parte 4. in noui-
ssimis Blaucheti.

V[er]urpationis p[re]sumptio in magnatibus, quando
cessit. Cap. XCII.

Ex dictis testium fundatū super imminorabili
Ducū intentionē est, diligunt illi, sed an h[ab]et ins-
ficiant, Rota viam amittere concludunt est, viam pat-
ōna p[re]dictiōnēs cūsare in Duce, attenta ipsius, &
prædecessorū qualitate, quām optimè telles probat,
cum etiam veritatem non excludit. Archiepiscopos To-
letanos, quām potentia auctoritas, & religio notis
cūl[us] patios est, ut eorum iusta viurparatur. Quod
enī dicunt ab illis magnatibus in ecclesiis viurpa-
ta p[re]sumptio, procedit, vbi concursus potentia, &
auctoritatis in Ecclesiis rectore nouo datur, at si equalis,
vel maior sit, fecerit est, & Concilia Tridentini diligitū
locum non habet.

Ex dictis. Ex decisione eiusdem 578. parte 4. in noui-
ssimis Blaucheti.

De certa probatione iuspatronatus, ad effectum
supercedendi in exequatione.
Cap. XCIII.

F[ac]tum instrumenti foundationis, & dotationis, parte
non citata, excusplati, ex obliterantia coadiuvantia,
viam

vixim est, atque ex pluribus prouisionibus, in quibus additum est, ad presentationem, & de patronatum concessum, iuxta foundationis formam, quae effectum fortius fuerunt, & cum ab ordinariis facte fuerint, vti de beneficio iurius patronatus, huc probatani multum fauent, praeternam quia prouisionum copia ex registris curiae Episcopalis extracta, in forma probant existant, Notaria enim successores, scriuinas ipsius Curiae regentes, prouisiones a predececessoribus rogatas exemplare posse, aliquando resolutum est. Nihil refert, si a certis annis presentatione non exhibeat, si status in contrarium non probetur, atque prouisione viri de beneficio liberis non ostendatur, praeternam ad effectum supercedendi ab executione aliquantulum, donec plenior probatio afferantur, quicquid dicendum est, si ad iurispatronatus canonizationem ageretur.

Fidem. Ex decisione eiusdem 703. parte 4. in nouissimis Pamphiliis.

Probatio argumenti pro quo iuspatronatus conseruum est, qualis esse debeat.

Cap. XCIV.

Nisi beneficii reddituum valor, probetur de tempore gratiae concessionis iurispatronatus, augmentum datis, sub cuius conditione facta est, probari non dicuntur, non enim meliorationes in domo facte verificari possunt, nisi qualiter cunctem antiquis status sustinet, liquiter appareat, quaremodum probationem ooo esse concludentem, resolutum est: neque constat de certo valore redditus domus pro augmentatione assignata, nam iura producta in forma probante non existunt, neque legitimè extracta, item æstimati liber contra nos subditos fidem non facit, & ex pensione domus, expensis deducenda sunt, qua fieri solent, & pro ciuius reparatione necessaria sunt, vt experientia docet, neque tradito, & posse sibi confignat probata est, neque legitimè confitari per beneficii Reductores aliquando possent esse, licet aliquas pensiones per manus aliorum perceperint, qui cum de patrictia familiæ & validi potente in loco sint, probationem validæ dubium, ac suspicunt reddunt. Quare conclusum est, effectum condoniam, sub quibus concessio facta est, concludenter probarum non esse.

Nisi. Ex decisione eiusdem 530. parte 4. in nouissimis Stephanis.

Ad excludendam presumptionem usurpationis iurispatronatus in Ecclesia regulati, qualis probatio requiritur. Cap. XCV.

In Ecclesia regulari vltima foundationem, atque donationem, expressa concessio, & privilegium Apollonium in foundationis limine requiritur, vt iurispatronatus acquiri possit, non enim continent, vt in electione Prioris Laicus cum monachis interueniat, sed in Bulla Honori Papæ confirmantis foundationem, atque instrumento donationis, nulla mentio referuntur facta est, ergo non solum ex ea titulus in foundationis limite non non, sed potius de libertate initio apparere videtur, iurispatronatus adeo odiussum est, vt illius nulla presumptione esse possit, nisi in quantum ex profectum repertitur. Proprieta conclusum est, presumptionem usurpationis, locum habec, ita enim dominii potentes sunt, in iurisdictionem perpetuam in ciuitate habent, vbi Prioratus situs est, quo fit, vt probatio tituli talis esse debeat, qualem decretum. Concilii requirit, vt videlicet, ultra immemorabilem, presentatio-

nes continuatæ non minori quinquaginta annorum spatio esse debant, & que effectum fortius fuerint, authenticisque scripturis probentur, cum autem non alii probationem faciendam esse canantur, hanc esse formam, dicendum est, ita vt per aquilonem adimpleti non possit, nec fama probatio, per testes facta, equipollere potest: In beneficio seculari, fucus est, quoniam vbi certaina foundationis probationem habemus usurpationis presumptio cessat, sed in regulari, specialis collegio Apostolica in foundationis limine necessaria est. Si admittieremus priuilegium post foundationem, & dotacionem concessionem huius, illud merè gratiosum dicendum est, quod non fucus per decretem Concilij renocatum est, ac illud, quod absque foundatione, & dotacione laico per Papam concedi possit. Cum subditi pro clerosynia, intuitu retributioz æterne, ac pro peccatorum redemptione fondasse dixerit, claret apparet reseruandi huius juris intentionem non habuisse, & cum postea Pontifex factus confirasset, atque ad instrumentum re tollisset, alio non apparet, refutationem factam esse, dici nullo modo potest, ipsa longa obseruanta docuit, circa presentationes, in Commandem concessum esse: Quanobrem conclusum est, Concilij decreto falsum est, non esse, quoniam restat de fama priuilegii deponentes non sufficiunt, & probatio famæ presumpta est.

In ecclesia. Ex decisione eiusdem 564. parte 4. in Nouissimis Orani.

De probatione iurispatronatus vniuersitatis.

Cap. XCVI.

Cum presentationes quinquaginta annorum spatium continuate, & quae effectum fortius fuerint, per authenticas scripturas non probentur, prout in iurispatronatus vniuersitatis Concilium Tridentinum requirit, ideo de eo non constat, vñism est, & quoniam per scripturam probatio fieri dicatur, co ijs, quod ex testibus illam extitisse, sed amissam esse, ostendatur, tamen (omissa) disputatione an haec probatio per aquilonem fieri dicatur, quod non est permittum (testes sufficienter amissionem non probant, quoniam circa sursum scripturarum de auditu deponunt, atque probatio valde inuerisibilis redditur, cum etiam hodie aliae eiusdem patronatus scriptura reperiantur: Et cum ex propria eiudem Communianis confessione constet, hoc iurispatronatus ex antiqua consuetudine, vñi, atque priuilegio sibi competere, ideo per Concilium sublatum est, dicendum est.

Cum presentationes. Ex decisionibus eiusdem 579. & 580. parte 4. in Nouissimis Pamphiliis.

Usurpatio iurius presentandi presumitur etiam in vniuersitate parua.

Cap. XCVII.

Est quod villa, in qua ecclesia parochialis sita est, foculariorum quinquaginta tantum, & ita parua existat, non propterca usurpationis presumptio a Coelio considerata cessat, cum generaliter de vniuersitate loquatur, neque magnas à pariis distinguitur: Item quia ratione propter quas ecclesia libera, & non de iure patronatus presumitur, in quacumque vniuersitate locum habent, nam ex obligationibus fidem dicitur villa, abique iurispatronatus referentio constituit: Iccircum etiam in parva vniuersitate, iurispatronatus ex usurpatione presumi resolutum est. In Italia propter recessum Curiae omnes populi ius presentandi usurparunt. Sed in Hispania, maxime in ciuitate Tol-

O 3 tana,

tam, Archiepiscopi semper potentes extiterunt, qui hauiuimus viae pationes passi non sufficiunt.

Eto. ex decisione eiusdem 581. parte 4. in nouissimis Gi
pij, & decisione 589. parte 4. in nouissimis Maxicis.

De probatione iurispatronatus ab vniuersitate
facienda. Cap. XCVIII.

Nvniuersitate autem duceotorum quinquaginta
ocula iocundia in concilium est, quoniam cœgu-
tis, non potest, & hec plura concurrentia ad proban-
dum iurispatronatus ad ipsam pertinet, que probabi-
litas argumenta etiæ videantur, tamen a decreto. Conci-
lii nuntiatum tecendum est, viuere est, quod cer-
taina forma precepit, ita ut aliter facta probano-
per testes, vel aliud genus sufficere nullo modo pos-
sit, & ea si pessum decum est. Necad rem pertinet,
quod dominum in Cœtris in cœteris pertinentijs ecclisia
sita est, ad Abbatem pertinet, qui ab vniuersitate
presentatos infinitre conueuerat, quoniam non i-
deo viuarpationis presumptio tollitur, cum Abba-
tis non esset, ut poreconum viuarpationis excludere
posset, quibus pars esse non possimus, atque ex e-
iusdem Abbatis literis colligitur. Et in casu proposito
non solum immemorabiles non probatur, sed nec fa-
ma ex enunciatis diuerisorum instrumentorum iu-
re concepi potest, quoniam à personis eiusdem vniuersi-
tatis oririuntur, que suppositione non carent, neque de
quali possessione quinquaginta annorum continuata
constat, quoniam non omnes presentaciones, effectu
fortiter fuerunt, prout necessarium erat: quamobrem
probatio, à Concilio requiri, deficit.

In vniuersitate. Ex decisione eiusdem 590. parte 4. in
nouissimis Maxicis.

Titulus iurispatronatus vniuersitatis ex quibus pro-
batus dicitur. Cap. XCIX.

Vando de iurepatronatus vniuersitatis per legiti-
ma documenta constat continuatas presentacio-
nes per quinquaginta annos, probare non
oportet, quoniam Concilio in hoc tantum requiri, vbi
per presentaciones temporis immemorabiles, proban-
dum est, ad excludendam viuarpationis presumptio-
nem, que per legitima documenta cessat. Titulum
igitur huius communis ex donatione, ac fundatione,
per verba affertia, atque antiqua plurime instru-
mentorum probari, placuit, concurrentibus etiæ quasi
possessione presentibus, intimationibus, ac possesso-
ne toties sublequantibus, & in antiquis omnia necessaria
debito tempore interuenientibus præsumantur. Illa autem
assertio consilii vniuersitatis, in presenti Episcopi
emanavit, qui in actu confederationis Ecclesiæ homini-
bus villa ad dorandum admonuit, & cum augmento
dotis recipisset, iurispatronatus confirmauit, si igni-
tur veritas alter se habuisset, Episcopus, de cuius in-
teresse agebatur, iurispatronatus non confirmasset, &
cum in huiusmodi admissionibus Episcopi difficultati-
tes reddant, iecircum ipissimis afferentibus Ecclesiæ es-
se de iure patronatus, magis credendum est. Et si af-
fermo vera non sufficit, neque ipse, neque succellores
toties insinuant, aut tardi tolerant, & in istis
terminis de iure patronatus constare, alias decimus
sunt.

Quando. Ex decisione eiusdem 800. parte 4. in nouis-
simis Giipijs.

Iurispatronatus familie concessum, illa extinguita transit
ad heredes extraneos. Cap. C.

Familia extincta, iurispatronatus pro reteratum ex-
tinguitur, resolutum fuit, nam cum testator ad
familia se refinxerit, alia relinquendo, non potest alia
hanc qualitatem non habentibus competere, nec una
cum hereditate relicta fuit, quoniam fundator alii
heredem fecit, & cum persona de familia cœchereret,
ad alterum cum hereditate, cui non coherebat, transfe-
re non potuit, iurispatronatus familie concessum simile
est ei, quod vniuersitati concessum est, quod in eos
transferti non potest, qui extra vniuersitatem sunt: Sed
quia iurispatronatus ex sua natura ad heredes transfiri
est, et extraneos, ideo prouisio facta ibi, & his,
vel certis personis, coram heredibus non exclusit, dum
modo taxatim facta fuerit, qui tentant, cum com-
munis existat, Ideo secundum eam resolutum est. Quia
in fiduciam multis aliquis calix omisus est, iuri com-
monis fiduciam reliqua cœntur, sed calix deficiente
familia à testatore omisissus est, & de iure coherenti ad
extraneos heredes trans fertur. Reservatio ad saorem
illorum de familia demonstrativa, non autem taxati-
vum facta cœntur, & quatenus aliquam taxationem im-
portaret, quantum excederet, intelligenda est, alias pro-
& filii relinemant ad extraneos non trans fert, qui
filiationis qualitatem non haberent, quod omnino fai-
sum est. Ad constitendum iurispatronatus quod her-
editati testatoris annexum sit, necessarium non est,
ideo nihil obstat, quia ad heredes ultimi de familia trâ-
sire positis, iurispatronatus si non est taxatior personale,
ad heredes extraneos trans fertur. Vniuersitas, vel
collegium heredibus non habeit, ideo illud simile non
procedit.

Familia. Ex decisionib. Rota Romana 364. et 378. Ser-
phini Olinari.

Iurispatronatus ex priuilegio propter causam onero-
lam, quando dicatur ex gratia, & quando co-
tractus irrevocabilis. Cap. CI.

Dintrare communi iurispatronus ex donatione, vel
fundatione, aut ex totali refectione compert, que
si non interueniant, & priuilegio concessum esse diceat
dum est, & cum ad causam futuro contractu iurando
nihil habeat, si & quatenus tot pecunias impenderit, ideo
ex causa onerosa datum esse dicitur, quod si non com-
mentatur, quod in excessu est, merita gratia est, si qui
gratiam preponderant allegat, probare debet, quan-
do de beneficio valore, tempore concessionis inspecto,
non constat, regula statim est. Cœmentis rationis au-
tem diuersi effectus sunt, nam si Papa reuocare vult,
proper commemorationem, in vim contractus irre-
vocabilis, concessionem valere, dicendum est, si vero de
presumpta mente Papæ, aut alterius dispositionis, ad
effectum voluntatis, non autem potest nisi ageretur,
tunc illius eao ratio habenda videtur, & quod exaltè
ad gratiam committerata non esset.

Deinde. Ex decisione eiusdem 518. Seraphini Olinari.

Regula reuocatoria Adriani comprehendit iuris-
patronatus ex priuilegio.

Cap. CII.

Xeo autem solo, quod ruinam ecclesia minabatur,
et Comes ducentrum fe imperium est, obtu-
serit, iurispatronatus ita acquisitum sub regula reuoca-
toria Adriani comprehendi, conclusum est, qui in
fia confirmatione iuri communi tantum adhucere vo-
luit: Neq; super priuilegiis clausulis fundamentum sien-
potest,

potest, quoniam & ipsa Adriani constitutio amplusfimis, etiam cum illa, quorum tenores, habet. Cum inter presentatorum, atque prouisum Apofolicum sit agatur, atque incideret de iure patronatos cognoscendū sit, idem remissioria ad effectum probandi priuilegiū, nō tuſi in tertia instantia concedenda est.

Ex eo. Ex decisione eiusdem 555. Seraphini Oliuary.

Vñspatnō iuris patronatus non p̄z sumitur, nisi constet de dolofā occupatione.

Cap. CIII.

Quod in Conciliari decreto continetur, de dolofā occupatione intelligēdū est, vbi enim delictūm deest, pena infligenda non est, nec delictūm intelligunt, vbi deest dolus, & ex multis factū confitit dolus excluditur. Tum ratione etatis Elisabethē hē paupertatis, & infirmitatis, propter quas Reſtores patiebantur, vt ipa domo o habitat, quæ res omnem difficultatem tollit, cum patronos propter paupertate, de bonis datis Ecclesiæ alendus sit, tum ex fama bone conscientia ipsius, de qua testes deponunt, atque coadiuvant ex testamento, in quo domo Ecclesiæ relinquit, item titulus emphyteuticus omnem occupatiōnem excludit, vt alias vitium est.

Quod. Ex decisione eiusdem 668. Seraphini Oliuary.

Concilium Tridentinum non derogat patronatibus ratione recedificationis concilii.

Cap. CIV.

Ratione recedificationis concilium, cum de conditionum implemento confer, & de iure patronatus cōfūrā, vñsum est, item quia dos aqua finit, & paramenta ad cultum diuinum necesse compatit, item quia de humi simo concessionis obseruantia fatae consolare placuit. In autem patronatibus, quæ ex iuriis communi dispositione compenit, Sacrum Cōcilium Tridentinum derogare non dicunt, praesertim cum casis recedificationis cū calu fundationis, & donationis in omnibus aequiparatus est. Nec est talis familia, vt vñspatnō prælum posit, item quia conditiones tales existunt, ut merum priuilegiū dici nō posfit sed potius iusta, & debita concessio, & si quid priuilegiū haberet, propter cauſam onerosam, feruandū esse Rota refutat.

Rationale. Ex decisione eiusdem 607. Seraphini Oliuary.

Bona donati Ecclesiæ non presumuntur pro dote, ad acquirendum iuspatroato.

Cap. CV.

Qvando non confat bona Ecclesiæ pm dote donata sūisse, potius benefactor prælumendus est, quā patronus, item potius dicator, quām donator. Illa autem verba, (& questo doto la cappella) diverso tempore, & diuerio idiomate addita fuerit, coramque author ignoratur, ideo probatio dubia irrelevans est, & presentatio ab illo, tanquam ab hospitalio, & hospitio nomine fieri potuit, quid venit in visitatione Capellanus interrogatus respondit, presentacionem ad Hospitalium, & Bisdominos pertinere simplex assertio ab ipso iuramento est, atque directe Bi dominis prædicat, quillod in foliolum pretendunt. Præsentaciones deducit iusti equi voc, cum Præsentarius efficit hospitiorum, & in presentacionibus talen le nominet, adeo ut potius vi talis secesse censetur. Testes ad probandum formam iuspatronatus non relevant, nisi quasi posset sic concurrat, & in contrarium p̄famplio vigeat, tum quia cappellano Hospitali existit, tum quia in alia visitatione, cappellam esse Iuspatronatus Hospitali dictat.

Quando. Ex decisione eiusdem 1103. Seraphini Oliuary.

Iuspatronatus concuderent probandos est, quando vñsum status repugnat. Cap. CVI.

Item cum vñsum beneficij statu repugnat, iuspatronatus plene, & concuderent probandum est, nam in indicando beneficij qualitate, illa carenti confituit, & vetimilus est Hospitalianij existere, vbi cappella sit.

Item cum. Ex decisione eiusdem 1120. Seraphini Oliuary.

Iuspatronatus probatur per præsentationes multiplicatas vñtra centum annos, ex quibus exclusum præsumptio vñspatnōis.

Cap. CVII.

Præsentationes multiplices vñtra cētum annorum iuspatnō iuspatronatus probare dicuntur, que pro maiori parte ob incessuum vacationem per obtinū præsentatorum, effectum fortis fuerunt, & certa, quando interpellate reperiuntur, si tamen nulla collationes vñi de beneficij libertis factis apparent, de libertis statu constare non dicunt, neque statu per Ecclesiæ præceptum esse, itē quia probatio extrems, media facile prælumentur, cum nihil in contrarium ostendatur, maximē vñsum statu arent. Plures emanuationes antiquissime a plurib. ordinarijs emanante, vim famam obtinunt, quæ concurrente longissima quasi pofitione præsentantur iuspatronatus in antiquis probat. Insignia, & Inscriptio[n]es familiae in re aliena apponi nō soleint. Accedit sententia per Ordinarij ad favore iuspatronatus latu, quibus multum tribuendum est, cum multum præsentationibus huiusmodi fauere non soleant. Cum factum Concilium ad excodiendam vñsum patonis præsumptionem, immemorabilis probationis non contionatis præsentationibus contentetur, satis ap partane hanc probationem prævalere, que metam centum, ducentum, & tercentū annorum, respectuē exceedit, que licet iuxta Rotæ opinionem immemorabilem non faciat, tamen aut maioris, aut certi non minoris effectus existit, cum probatio immemorabilis longe debilitat sit.

Præsentationes. Ex decisione eiusdem 1141. Seraphini Oliuary.

Iuspatronatus ex quibus probetur. Cap. CVIII.

Item probari dicunt ex testamento Antonij, in quo lenocinante huicmodi cappellana per eum constituta fusse, atq. hereditib[us] præcipit, vt illi potest. In cuius executionem Zacharias certa bona pro dote in suo testamento reliquit, item per multiplicatas præsentationes ab antiquissimis vñque ad præter tempus, ita quibus series insututorum adesset, & effectum fortis habuit, iuxta mentem Sacri Tridentini Concilii. Concurrit ordinarij assertio, quibus multum in hac se defendendum est, quia decorum prædictio agit dicitur, stante obseruantia, & præsentationibus effectum fortis, iura etiam non in forma probanti sistem faciunt.

Item. Ex decisione eiusdem 1233. Seraphini Oliuary.

Donato iuspatronatus facta laico à commendatario Ecclesiæ, non valit. Cap. CIX.

Cum bona Ecclesiæ sine causalienari non possint, prædictum iuspatronatus Ecclesiæ sicutum transferre do in perfamam laicam, Ideo Marchio ex donatione, absque debitis folementiatis facta, & ex ea fauidentis utilitas, illud prætendere non potest. Nec persona Abbatis intercessio dicuntur, qui tunc Abbas erat, neq; de eius consensu, aliter quam ex prioris assertione constat.

stat. Confirmatio per Poenitentiariam expeditam, non suffragatur, quia de illo consensu non confitat, nec illius assertio standum est, qui ad illi facere non potuit. Confirmatio in forma communii nihil iurat, cum sine consensu Abbatis monasterij iura distrali non portaretur. Neque commendataris donare potuit. Sacrum Concliam mandat ea fundatione, vel donatione debere existere, & cum hoc non nisi ex priuilegio esse possit, ut Saera Congregat censit, ideo per eiusdem Concilij dispositionem sublatum esse censetur.

Cum bona. Ex decisione eiusdem 1312. Seraphini Olivary.

Iuspatronatus in monasterio regularium quando non probatur ex inmemorabili.

Cap. CX.

QUAMIS articuli pro verificatis habitu sunt, tamen ipsa inmemorabilis articulata non videtur, cum expreſſe non dicatur quod testes non audiuerunt, nequidetur contrarium. Et maximè virgo, quod ex scriptis, & bullis antiquis confat hanc Ecclesiam olim monasterium ordinis Sancti Benedicti existisse per septuaginta annos continuos, abisque mentione iurispatronatus commendatum, & ipsas commendatas effectum habuisse constar ex multis, præcipue ex nouis per obitum priorum commendatariorum factu, quare inmemorabili probatio impossibilis redditur, iuri ex eo, quod status contrarii beneficij memoria extat, tum quia in beneficio regulari iurispatronatus non nisi ex priuilegio esse potest: Quare probatio, quae ex pluribus collationibus deducitur nullo modo relevat, quia ex fundatione, & donatione non probatur iuxta decrem Concilii, & de presentationibus non constat, nisi per enunciaciones in collationibus contentas. Neque Episcopi literis, ex multis causis, magna fides habita fuit, itaque quantum ad hoc legitima documenta à Concilio requisita non concurredunt.

Quamvis. Ex decisione eiusdem 1367. Seraphini Olivary.

Iuspatronatus ex priuilegio eiusque quasi possesso per Concilium reuocata fuit. Cap. CXL.

ETIAM illud exprimitum erat, quod bona in territorio Grisononiam caſteſtia, sibi in ephyrusenium perpetuum in recompensationem recuperationi concedenda erant quod si Papa intellexisset, iurispatronatus non cœcifuerit. Ne quod Quadrio omnes pecunie reſundenda erant, quas in recuperatione illorum bonorum erogari cogitaret, quammoorem Quadrum iurispatronatus habendo nihil dabant, adeo ut ex mero priuilegio, & quidē surreptito, ac sine causa remaneat, ita ut decreto Sacri Concilii Tridentini locus sit, similes conſeſſiones recuocantur. Item Prioratum effe facultatem narratum est, cum regularis Sancti Augustini existet, quo caſu in solo legitime fundationis conceditur, vt ſapientiæ ſolūrum effe, & procedit etiam in coniunctuali habim tantum. Neque bona à Grisonis detinebantur, vt narratum fuit, sed à Federico Apostolico prouisio. Sacrum Concilium, etiam quasi possesso preſentatione prefendant abſtituit, lido omnis ex unlitate iurispatronatus auferetur. Cum prouisio Apostolica sit anterior, illa attendenda est, non obſtant iurispatronatus ex priuilegio.

Etiam. Ex decisione eiusdem 1395. Seraphini Olivary.

Iuspatronatus Domini temporalis, & familiæ potentiis, quomodo probati debeat. Cap. CXII.

AD probationem iurispatronatus Domini tempora- rialis, & familiæ potentiis iuxta decreta Sacri Con-

cilii, per exhibitionem veri tituli ex fundatione, & donatione requiratur. Aut eius loco per immemorabilem confutandinem vñā cum preſentationibus, quæ effictum fortiter fuerint, sed huc inmemorabilem non probari viſum est, cum aliqui teſtes deſignati non ſunt, & de viſu illius preſentationis depoſunt, cuius a tamen non artingunt, neque tunc temporis nati erant. Nec continuo preſentationum per quadragesima annos cum ef- fectu probata eſt, quoniam in posteriori beneficii per reſignationem in elencis Deficiat, non aut tem per obtutum Maturityſi vacare dicatur. Neque attendenda eſt, quoniam nulliter diuorū ad candem Eccleſiam preſentationum iuſtitutio vno, & eodem tempore faſta eſt. Episcopus autem beneficis dimidere non potest. Item vi- tia preſentatione per ordinariū admīſta, cum clauſula jura patrōni illa feruare vultus, cauſa priuio non co- gnita, in confideratione habenda eſt, talis autem admīſio, ſiue iuſtitutio, tam præſeruatiua, non autem iuris tributaria dicitur, vt alia refolurum fuit.

Ad probationem. Ex decisione eiusdem 1421. Seraphini Olivary.

De probatione iurispatronatus. Cap. CXIII.

MULTIPLICATAS visitationes antiquas, Eccleſiam effit de iure patrōnū. N. pro vita voce, & pro altera populi dicta parochia, probari viſum eſt, quoniam enīclaritatis antiqua plurium instrumentorum hoc probant, nam coram Episcopo faſta ſunt, de cuius præjudicio agitur. Praefatim concurrent preſentatione, & iuſtitutio, & ex quaſi poſſeſſione iurispatronatus in antiquis preſumimunt. Adtunc ſunt probatioſis effe libato in Archivio Florentino reperitur, in quo omnia iura pa- trōnū deſcripta ſuere, & in eo parochialia illa deſcrip- tio eſt, item coadiuvari placuit ex præminenti, & honore, qui ſeſionis de familiā. N. deferti ſolet. Item in signia in patere Eccleſia inſculpta, quæ licet antiqua non apparet, tamen per patrōnū, ad coherēdationem ſuī iurispatronatus apofita eſt, preſumimuntur. Præmi- ſiones Apoſtolicas non mutant ſtatū, præterim quia proniſi patrōnū unū conſenſū habere voluerunt, qui conſenſū tunc liberati Eccleſia non præjudicat, quan- do alio modō iure patrōnū non coſtar. Sententia ad fauorem prouifi contra preſentationē iurispatronatus non obſtar, de quo nulla mentio facta eſt, & potius ob regulum de trienniali, de qua diuina fuerit, quam ob defectum iurispatronatus lata preſumitur.

Multiplicatas. Ex decisione eiusdem 13 parte 1. in vlti- mis Babali.

Jurispatronatus titulus quomodo per preſentationes probatur. Cap. CXIV.

PER quinque continuatas preſentationes, que effi- citum fortiter fuerint, vixque ad ultimum poſſeſſorem, per cuius obitum Francicus preſentans fuit, & ſic per tempus metam centum annorum excedens, titulus iurispatronatus, etiam secundum Sacri Concilij diſpositionem probari dicuntur, & in ſepſim in Rota decimū fuit. Accedunt teſtes de auditō à maiori bus, & publica voce, ac fama, qui probationem instrumentale coadiuvaūt, cum etiam quaſi poſſeſſio preſentandi co- currat, fed Domini desiderabant, vt Francicus ultimō preſentatus, deſcentiam, qui in iure antiquarum preſentationum nominantur, melius comprobaret.

Pro quinque. Ex decisione eiusdem 164. in manuſcri- ptis Flaminij Platii.

Iuspa-

Iuspatronatus in Ecclesia conueniali quomodo acquiratur. Cap. CXV.

Probatio iuspatronatus contra prouisum Apostoli. cum quando non fit concludens. Cap. CXIX.

CVM illa Ecclesia conuenialis sit, consensus Episcopi super referentiam iuspatronatus non sufficit, & iuxta opinionem, quoniam Rota feratur, etiam ad effectum presentationis prouidetur Apolliticum necessarium est: Cum autem confiteretur solum Episcopi consensus adhibiatur esse, ideo prouilegium ex antiquitate temporis, & presentationis obseruantia prouisum non potest, & ab habente tempore latitudinem in loco facta, ponit per usurrationem facta prouisum, pertinet, quia nulli vniuersi priori eligi. Apostolicus mentione facia repetitur, cum referat pro Iohanne de Lagomella fundatore, & eius haeredibus facta sit, Modernus Dux, & eius praedecessoribus suffragari non potest, quos iure hereditatis successisse non constat. Nec ius presentandi est Castro annexi, ita ut ad Calti successor translatum. Quando persona priuata concessum est, & dignitatis non alienum prius denominatio gratia explicitum confertur, quam vt dignitas contemplata fuerit. Obseruantia claris verbis ipsius fundatoris perrogat, qua de Ioanne, & heredibus, loquuntur, & ob usurrationis prouisum, immemorabili non probata, non suffragatur.

Cum ita. Ex decisione eiusdem 53. parte 1. in ultimis Pamphiliis.

Iuspatronatus probatur ex descriptione in libro publico, & fama quadrangeneria. Cap. CXVI.

Ex descriptione facta in libro nuncupato Martyroloio Iugini Ecclesie Lucanei iuspatronatus probari placuit, concorditerbus enim nullum depositionibus, quia in antiquitate possessione quadrangeneria iurius presentandi illud probant. Licer qui possidet, sit de beneficio per resignationem vacante, tamen ita suffragari dicuntur, ac si esset de beneficio vacante per obitum, & occurrit etiam altera per obitum, quam effectum habuisse, probatur, per prouisum autem Apostolicas medium tempore factas, iuri patronatus semper derogatum extitit. Presentationes per centrum annorum spatiuum tunc necessariae sufficiunt, iuxta declarationem Concilii, quando ex ipsius fusi iuspatronatus probari debet, sed descriptione in libro, & fama quadrangeneria sufficiunt.

Ex descriptione. Ex decisione eiusdem 77. part. 1. in ultimis Cocciis.

Iuspatronatus ex antiquissima possessione, & fama. Cap. CXVII.

Item ex quasi possessione presentandi antiquissima una cum fama, probari dicitur, multipliciter eas presentationes, omnes effectum fortis sunt, fama autem ex pluribus enunciatis probatur, que sua requisita habent. Mouit enim Dominos, quia plus tercentum annis semper iuspatronatus mentio, etiam in prouisionibus apostolicis habita est. Si prima presentatione dempta, ad huc possidet antiquissima remanet, satis est, enunciatis etiam a personis iustis emanatis, cum ab actu fomentum recipiunt, in quo sicut enunciatum, satis probant.

Item. Ex decisione eiusdem 143. parte 1. in ultimis Cocciis, & decisione 195. eiusdem Aterebatensis.

Cap. CXVIII.

Qvando persona priuata iuspatronatus pretendit, usurpatio non prouidetur, idem si ex fundationis instrumento constare posset.

Quando. Ex decisione eiusdem a 11. parte 1. in ultimis Pergae.

Contra prouisum ab ordinario, etiam prouisionem Apolliticam habentem, probationes iuspatronatus concludentes esse debent, quoniam Ecclesia libera presumitur, enunciatiua ad huc effectum inconcussa esse debent, ita ut nihil in contrarium adit, ex quo fama probatio debilitetur. Nec affectiones eisdem ordinariis visitantium, sed Receptorum Ecclesia visitant, ad interrogationem ordinarij visitantia, nec de effectuacione concurit, cum prelatis oannis ab initio prouisiis eis Apolliticis, licet postea patronorum conculcium habuerint. Famam antiquis iuspatronatus non probat, nisi longianua praetendandi possesso concurret, & parvitanus, effectum fortis fuerint. Cum autem nulla simplex a patronis prouisio facta ostendatur, sed solum patronorum consensus patroni Apolliticis prouisiti ostendatur, ad hunc effectum alios non suffragari visum est, cum non conferat tantum de iure patronatus sive prouisio, ideo adhuc patronorum consensu m, libertatis Ecclesie praedicare non potuerint, & potius ad se a molestiis excedendum fecisse confentur, quas eis patrioni interibant, atque reddendorum et magis tutos, cu in beneficibus ad hunc effectum, multiplicatio titulorum, sine collatoris praediicio permissa sit. Insignia, in pariete ecclesie antiqua esse non probatur, quia ob reparationem, vel elacionem appositi potuerunt ideo iuspatronatus non probant, quorum probatio falsa est.

Contra. Ex decisione eiusdem 333. parte 1. in ultimis Camerariis.

Cap. CXX.

Quasi possessio presentandi relevar ab onere probandi descendentiā a primo suodatoe, & ita plures decimus fuit.

Quasi possidet. Ex decisione eiusdem 347. parte 1. in ultimis Voldi.

Iuspatronatus quomodo probatum sufficiat, ad effectum impediendi executionis refutatio notioris, & indubitate.

Cap. CXXI.

Presentias Ordinarij iuspatronatus approbari dicuntur, tam respectu pertinentia, quam respectu illius existentia, per quas referentia obscuratur, ita ut notoria dici non possit, prout ad effectum executionis necessarium est. Sententia enim valde considerabilis sum, quoniam Ordinarij praetidicium concernunt. Licer inter cōpatronos latet fuerint, tametsi ad effectum impediendi executionis magni funum faciunt, quicquid sit, quod ad excludendam reteruationem, de quo non agimus. Ad hunc effectum etiam à Vicariis Episcopi latet sufficiunt, videlicet ad obscurandam notoriā, & indubitatam reteruationem. Testamento Antonius multa bona hinc capelle reliquit, pro vī, capellani presentandi, ita disponendo, quod in dicta capella praesentetur, & inflatur per capitulum ipsius ecclesie, & heretud ipsius testatoris in perpetuū viris idoneus Sacerdos, quae verba clare testatoris mentem demonstrat, & dotandi capellam cum reteruatione iuspatronatus. Et licer est confitenda, tamē contingere potuit, quod nullus dorem habuerit, cōcappellas, & altaria particularia in Ecclesijs dotem habere, minime necessarium sit: licerito verbis expressis à testa-

à testatore ad iuspatronatus intercibus standum est, donec de contrario doceatur.

Per sententias. Ex decisione eiusdem 413. parte 1. in ultimis Tironi.

Primum iurispatronis quando cesset, & iuspatronatus dicatur laicale, si laici nominet, & ecclesiastici praesentent.

Cap. CXXII.

Et si usurpationis presumptio in parois vniuersitatis locum habeat, ita ut requisita Concilii, ad iustificationem iurispatronatus, prout in maioribus probati debeant, tamen in presenti omnia corrueat, & de iurispatronatus laicale vniuersitatis de Petrua constare videntur est, concurrent enim presentationes continua spacio quinquaginta annorum, quae effectum habuerunt, item aliae presentationes similium portionum effectuatae per tempus à Sacro Concilio requisitum, quae ad rollandam usurpationis presumptionem ex abundanti deferunt, cù de iste vniuersali ageretur, & oēs iste portiones ab una radice proueniunt, videlicet à iure vniuersitatis ac iuratis competente. Secundū requisitus immemorabilis, cum his requisitis, bene probati visum est. Neq; ideo iuspatronatus ecclesiasticum dicendum est, & idem sub regulā referentioria cōprehenum, ex eo quia vniuersitas nominatione dñi maxat, habeat, quia re vera apud eos, qui nominant, non autem, qui praesentant est dicimus, alius enim praesentandi nominatus ab altero, non est liber, sed necessarius, & ita contra patronatus naturā, que est, ut patrons in praesentando idem est liber usitat. Quare cum vniuersitas nominet portionariis, & portionarii de electis vni Rektorū praesentare tenentur, quem de necessitate instituere debet, ideo libertas in vniuersitate, & iuratis consideranda est, que in cognitione pertinetur iurispatronatus sola attenditur.

Et si. Ex decisione eiusdem 451. parte 1. in ultimis Tironi.

Iuspatronatus ad confraternitatem laicorum pertinens, est laicale. Cap. CXXIII.

Precipuus probandi iuspatronatus modus est, si cōstat de fundatione, dotatione, & Episcopi consensu, qui est si postea fuerit praeclusus fatis est. Ad Confraternitatem laicorum pertinens, laicale dicendum est, ita ut sub referentia non comprehendatur, cuo Fabri-
cius habens, in tempore praesentatus fuerit, instituendus est.

Principius. Ex decisione eiusdem 480. parte 1. in ultimis Coccini.

De probatione iurispatronatus, quod titulo singulari sine assensu ordinarii non transfertur, & vter ex praefatis praesentibus sit.

Cap. CXXIV.

Si de beneficij libertate non agitur, sed de pertinen-
tia iurispatronatus, leiores probationes sufficiunt, & hoc casu ultra confessionem partium, antiquissime enunciatae concordant, cum sententijs, ac visitationibus ordinacionum & antiquissimis presentationibus effectuaris, ex quib; fatis sūperq; iuspatronatus existēria probari dicuntur. Cū Hieronymus ex tribus a quinq;
vocibus patronorum praesentatus fuerit, Isidorus praeserendus est. Iuspatronatus titulo singulari sine ordi-
narii consensu non transferatur, ideo cum legatum non
valuit, ad hæres Ferdinandi transiisse dicuntur. Et qua-

tenus inter comparantes validiss, de acceptatione nō
constat, Imò ex obliteratio subsecuta, legatum nou-
ries praesentauerint, & effectum illę fortiter invenerint. Ad
præcibendum vnam vocem inter patrones qua-
drageitarum possilio sufficit. In Isidoro Ferdinandiv vox
consideranda non era, quoniam cessionarius libellaver-
exit, quae professio erat in monasterio fandz Clazze,
cum neque ordinarii consenserint, neque benelacitum
Apostolicum intercenerat, ratione alienationis iuris
monasterio competentis, Itaque Iudicatu vnam tan-
tu vocem habere dicuntur. Quamobrem Petrus ille
ius resignatarius, adhibitus omnibus resignationis va-
lide requisitis, instituendus est, atq; eidem beneficium
adiudicandum est.

Si de beneficij. Ex decisione eiusdem 146. parte 1. in ultimis Ldgnden.

De probatione iurispatronatus, & quomodo cesset iurispatronus presumptio. Cap. CXXV.

Probata immemorabilis cum suis requisitis, iuspatro-
natus cum qualitate ex fundatione, & donatione
probatum dicitur, concordant etiam restes de fama an-
tiqua, simul cum longissima possessione, & presentationibus
pro tempore ultra ceterum annos effectum for-
tit. Ex resignatione in favore Arietis de patrono-
rum consenserint, vltimus praesentandi status probatus
dicuntur. Vt patet, stante immemorabilis cessat, cum a
tem parochianum quartam tantum iurispatronatus par-
te habeat, aliq; vero tres poenes tres patrons distinctos
sunt, cessat usurpationis presumptio, qui pro iporum
interesse, talium usurpationem passi non sufficiunt, quia &
si præcibatu non praesentantur, nihilominus Eccle-
sia libeta non remansisset, & cum in alijs tribus cesseret
usurpationis suspicio, illi preferendi sunt.

Probata. Ex decisione eiusdem 154. parte 2. in ultimis Manzani.

Quis dicitur posidere iuspatronatus, ita ut maouen-
tendum sit. Cap. CXXVI.

Si vltima praesentatio habuit effectum, ac praesentato
resignante Balista & nepotes, qui praesentantur, con-
senfum resignationi præfiterunt, in quasi possessione
confiniti dicuntur, ita ut manuteneantur sint. Rolandi
autem quasi possessio ex consensu dictæ resignationi
præfito, non probatur, quoniam absentibus, & igno-
rantiibus Balista, & nepotibus datum est, in quorum pre-
dictum possessionem acquirere non potuit. Admissio
autem indicis, quatenus ins habebet, non suffragatur.
Si Rolandi in quasi possessione exitus sit, ad eius
hæredes transire non potuit, etiam si extaret statutum
de continuanda possessione in hæredem, & hanc fe-
tientiam sepepius Rota amplexa est. Cum Rolandi
possessio non appareat, per presentationem patronorum
praesumat esse dici non potest.

Si vltima. Ex decisione eiusdem 260. parte 2. in ultimis Ludouisi.

Episcopus non potest ecclesiam liberam submittere
iurispatronatus. Cap. CXXVII.

Si non constat de fundatione, & dotatione, & Episco-
pi consensu iuspatronatus non probatur, ex dona-
tione certe partu terre pro amplianda ecclesia, potius
benefactor, quam patronus dicendus est. Cum ecclasia
ad initio esset libera, Episcopus illam patrocinio sub-
mittere non potuit.

Si non constat. Ex decisione eiusdem 311. parte 2. in
ultimis Coccini.

Iuspa-

Tom.VI. Tit.Iuspatronatus.

567

Inspatronatus in antiquis ex quibus canonizatur, sed
quod i ordinarii collario vigore volumi status firma
maneat, locus future collationes.

Cap. CXVIII.

Isti Nobles de Basilica Petri, Domini tēpocales loci non sunt, id est usurpationis presumptio cesar, & probatio iuri patronatus de inter communis considerantia de eis, & cum veritate in antiquis per dñerū indicia, coniecturas, & presumptio fieri conuenit: Inquit igitur prima presentatio ultra centum annos facta apparet, & enunciata sola antiquissimæ presentatio- nis licer famam plenè non probet, tamen leviplenè p- bare, certi iuriis est, quæ enunciata presentatio- nis ex testibus de effectu etantibus, & alijs presentatio- nibus effectum fortius per octoginta annos continuatos, co- adiuvanti dicuntur. Cum itud Beneficium in Ecclesia Archipresbiterali existat, quæ de iure patronatus coram Nobilium de Basilica ei, id est ita etiam presumere debet. In antiquis inscriptio in marmore ad huius probationem maximè conducedit. Neque tempus ad muta- dum statum beneficij, neque potestas conseruens, neq; voluntatis tollendi præcedente, noua mque inducendi probari visum est, quæ ad hunc effectum necesse fariunt. Quis posseffo ordinari ex ultimo statu causata, stante male fidei non suffragatur, sed quia huicmodo non probatur, & propter iuns aliftentiam bona fides presumuntur, Domini inclinabat collationem ab ordinario factam reuocari non posse, & quid iuri patronatus ca- nonizatio pro alijs vacacionibus delenerat.

Isti. Ex decisione eiusdem 374. parte 2. in ultimis Man-
zani.

*Ad probandum iuspatronatus, qui producit titulum
renocarum, non potest postea producere an-
tiquos em. Cap. CXXIX.*

Sactum Concilium omnia iura patronatum, que ex fundatione, & donatione non existunt, reuocant, ideo concessio Pj. Quia duobus annusante Concilium Borromeis non suffragatur, ex cuius verbis placuit, nō esse anniq[ue] innis, fed noui patronatum elargitionem, declarare: Narrativa autem illorum, quod si ante in Ecclesiis ius patro[n]atus habeantur, non suffragatur. Quoniam cum in primis h[ab]et Pj. Quan[do] refermentationem pro titulo allegarent, alium antenorem hodie allegare non possunt, & ita Rota aliquo modo respondat. Item si antiquo illo iure vt vellent, quod sibi competere prætentabant, adhuc Concilium resistebat, cum in Pape narrativa habeantur, quod Borromei dictori locorum dominii temporales crant, & consequenter Concilium præfationem impugnabat, quod usurpatonis præsumptionem induxit. Ex veritate facti refermentationem surreptitiam fuisse apparebat, cum duo ista beneficia curata simili tunc fuisse præsupponeret, sed ex resignacionib[us] distinde facta de contraria apparet.

*Sacrum. Ex decisione eiusdem 412. parte 2. in ultimis
Prgna.*

Iuspatronatus quomodo probetur, & quando iudicetur laicale, & quando mixium ad effectum rescrutacionis. Cap. CXXX.

X continua presentationibus ultra centum annos
Eius patronatus probatum dicitur. Quae presentationes
eo ipso effectuatae probantur, quod per obitum vel
cessationem viuis alter presentatus, & institutus fuit. Teste
fles de publica voce, & fame & longissima quasi posse
suo praetendandi in antiquis illud probare dicuntur. Cum
iustus patronatus ad monasterium Sancti Augustini per-

uenerit, tunc Ecclesiasticum dici debuerit, si simplicius fuerit, focus in mixto dicendum est, quod ad effectum derogationis laicorum iuris. naturam sequitur. Mixtura autem negari non potest, cum præsternitiones à monachis, & à laicis pro parteibus factae apparent.

*Ex continuatis. Ex decisione eiusdem 541. parte 2. in yl-
timis Andrea.*

De probatione iurispatronatus honorifici.

Cap. CXXXI.

Adfectum præminentiam vbi inter solos laicorum de iure patronatus honorifico agitur, leuiores probations sufficiunt, sicut quando inter compatrianos agitur, in quibz. Conclavi formam seruare non oportet, etiam si in potenteribus veritatem. Propterea testes de immemorabili honorifici probate videntur est, & a restibus alterius partis vires etiam recipiunt, qui de vita à quadragesima annis, & supra, & de auditu à lenitoribus, & incolarum restes etiam coadiuant, inò probatio de publica voce & fama sufficit, quando cum longissima quæ possestione coniuncta est. Concurrebat pars confessio tamen in concordia, quā super positibz, quas in confitentis praedictiūm in hac materia plenē probat. Item concurrebat ordinatiū de prefatis præminentibus alterio, Cui Rotula in hac materia plurimum deferre conseruit; concurrebat in hac capella arma, & insignia DD. Ayala, Ruiz, & Calderon, quae dum representant, arque memoriā familiare conseruant, verum etiam iurispatratorus præsumptuorum, & boni fidei in antiquis indicentes ex quibus validitate probatum suffit conclusum est.

Ad effectum. Ex decisione eiusdem 548. parte 2. in ultimis Andrea.

*Ius patronatus probatur per erectionem beneficij de
conscia Episcopi. Cap. CXXXII.*

Eo ipso quod quis beneficium cum autoritate ordinarii constituit, ius patronatus acquisivit, dictum est illud sibi non reseraret, et ex multiplicatis autem presentationibus effectum iuritus, ultra certum annos, de confessione ordinarii viterius du bitari non consentit. Concilium Tridentinum probationem de iure cum munere suffragantem non loquitur, ut penitentia eius antiquissime ius patronatus probant, que ut plurimum in ordinariis in institutionibus facte sunt, id est; magno probant, quoniam ordinarii in admittendis presentationibus semper difficultate sunt. Confessio ordinarii ex sententia Milonis vere probari placuit, in qua ius patronatus ab eodem Archiepiscopo Milone approbatur tanquam ex fundatione, & donatione. Nec simpliciter, sed viis instrumentis priuilegijs, ac testibus, atq. matura discussione facta, cui multum tribuendum esse Rota fit. maut.

Eo ipso. Ex decisione eiusdem 674. parte i. in ultimis
Tiromani.

Deprobatione iurispatronatus ex enunciatiinis anti-quissimis. Cap. CXXXIII.

A Probatorem iurispatronatus plures enunciati-
uaz antiquissima: deducuntur, que fama vim
habentes, fatis probant, videlicet de testamentum vita duces
tis annos, in quo Ecclesiam patronalem appellat, & de
cuius proprio patrionato fundata erit in arq. quatuor perso-
nas in patronos. Eccl:sc: nominat, quam proprio filio
substituit, Item sententia Vicarii, in qua preconizant
testamentum, & iurispatronatus ad laudem patrum
canonizatur, atque Balhassar pro sententiis insinuator
Per duas duas enunciatias fatis probari visum est, si eis
effectuatio non ostendatur. Post alias centum annos
finaliter.

similis sententia subsequitur. Quibus tanquam per ordinarios latitudo proprium ipsorum praividicium, multis descenduntur, quia dum illud canonizatur, sive veterius conferendi liberet, sive ipsos priuant.

Ad probationem. Ex decisione eiusdem 753. parte 2. in ultimis Cavalry.

Iuspatronatus presumitur hereditarium, & quomodo probetur gentilium.

Cap. CXXXIV.

Vbi dubia probatio concurreat, iuspatronatus hereditarium iudicandum est, sed vbi defundatione apparet, parcum proximiiorum fauore, qui exinde tamen agnati, & descendentes fundatoris presentantur, & per sententiam successores, ac legiti descendentes declarati fuerint, atque ad eos eligendi & presentandi ius pertinere familiare, & gentilium appellandum est; Benedictus sub Conradi Iuspatr. anno nono. His verbis fundatur, Fauore suorum parentum proximiiorum quibus post obitum suum reliquit ius eligendi successorem viliorem perpetuis temporibus. Sed parentum appellatione secundum subiectam materiam, communi nemque loquendi vobis de agnatione, & familia omnes continentur. Verba perpetuis temporibus, propter implicitorum futuri temporis statum, descendentes de gradu ita gradum apta sunt comprehendere. Inscriptio Antiquissima supra centum annos extracta, qualitatem genitilium probat, & observatione ex multiplicatis per ducentum annos post latam sententiam presentationib. subsequetur clarus manifestat; Observantia remota ab quando non suffragatur, interdum ioteralium temporis centum annorum non considerable est, si ex verbis sententiae coadiuvatur, i.e. qua patronos, & aducatos Ecclesie in electionibus interclusi narratur, atque vii patronus alimenta ab Ecclesia præstata fuisse, que famam habet, item status pacificus ante sententiam, qualificati status patronorum continuacionem iustificat. Tamen patres proximiiores vocati sacerdoti, simul state possum, quod ius patronatus gentilium sit, & presentatione in scriptis fiat, quia omnes in proximiore gradu ad simul probantandum admittendi sunt.

Vbi dubia. Ex decisionibus eiusdem 432. & 675. part. 1. in ultimis Piranami.

Iuspatronatus, ad quod vocantur proximiiores testatores, nullus obtinet potest, nisi proximitatem, ut est. Vere, non autem presumitur probetur. Cap. CXXXV.

Dem cum constet ex fundatione, iuspatronatus ad fauorem duorum proximiiorum de progenie, & parentela fundatoris gradatum, ac successivum in perpetuum reseratum esse, Si quis igitur patronatum pretendit, per gradus distinctos fundatoris proximiorem se esse probare debet. Licer aliquando Ioannes, & Vincentius fratres Rolandi ad probantandum admitti fuerint, ramen ista admisso, vel de locutio ad effectum probandi filios Rolandi in quatuor possessione proximitatem existere, & eum agnati in petitio de pertinenti jurispatronatus, ista quasi possessio ab ore proximitatem probandi non releur, vel ad effectum probandae proximitatis deducitur, nam cum ad duos proximiiores spediare debet, præsumendum est loanem proximiorem extitisse, quia ad probantandum admisso fuit, & probata proximitate in Ioanne, & Vincentio, etiam in Rolando fratre probata est, & neque releur, quoniam nulla probatio apparet, quod illi testatoris proximiiores extiterint, sententia enim declaratoria interponit.

debutur, quia inter partes ius constituit, Filii igitur Roldani, qui actores sunt, presumptione dare non sufficit, sed concludenter per distinctos gradus suam dependetiam probare debent. Item concessio loanis proximitate, filios Rolandi adhuc esse proximiiores non probatur, quoniam huiusmodi qualitas non tempora variatur. Admissio patroni constituit non patronum in quatuor possellioces presentaodi, quia contra admitemtorem tantum suaviter pollet, sed ipsius successoribus praedicatur non potest. Deinde quasi possilio in iudicio proprietatis, considerabilis non est, nisi sicutem quadrangularis continua fuent: possilio autem loanis, quia decennalia est, non sufficiat, neque per presentationem Vicentii, eiusdem successorum praeteruata diei potest, quoniam quo ad loanem procedere posset, non autem quod ad eius nepotes, qui illius heredes non probantur, & vbi probaretur, possilio ad illos sine apprehensione non transfluit, immo cum abique coram interuenient plures, presentationes facte fuerint, animus possessionem non apprehendendi presumi potest. Cum Rolandus nonne heredum loanis presentate vellet, repulsi est, ideo quadrangularia prescriptio interupta est.

Idem. Ex decisione eiusdem 244. par. 1. in ultimis Languedociens.

Iuspatronatus toti familiis relatum, non comprehendat tam familiam originariam, quam aggregatam. Cap. CXXXVI.

Sinter patronos certamam est, confessio alterius, licet Pontificis super ipsius reservatione, & plures presentationes per longissimum tempori ipsorum effectum fortis, illud probare dicuntur. Cum autem Ecclesia intra Castro Mania sit, id est iuspatronatus ad illum periorum dicatur, ad quem castro non pertinet, & obliuiscitur subequuta debeat, ex quo illi ad dictam Ecclesiam praefontur, qui pro tempore Domini ciuidem Castro fuerint, nulla aliorum habita ratione. Quod autem familia Originaria nisi iudeo Castro competat, ex codicillis Iacobini clare deprehendi, vobis est, in quibus est dictum inalienabile linea: Sylvius, & Aeneas sit dominus, atque progenies Piccolominorum ad successionem dicti Castri vocata legitur, ergo per mortem Scipionis viiij. ex illis descendentes, etiam originaria ius acquitum in dicto Castro dici debet, ex quo certum est sub illis verbis non minus Originariam familiam, quam aggregatam comprehendit, omnes scilicet eadem iusta, gona, & nomen deferentes, etiam enim nominatus Originaris, quam familiam aggregata propiscere intellexit, totam enim familiam Piccolominorum unigenititer vocando, etiam Originariam vocasse presumitur. Cum subiuxisset, & ex stirpe, scilicet Sylvi Secundi, & Pij Tertij descendentes, utramque familiam vocare censerit debet. Cumq; aggregata familia de stirpe, & sanguine Pij Secundi dici posset, qui ab originariis descendat, neque originaria de stirpe Pij Tertij, quae ex aggregatis descendat. Observantia subiuxit, & que ad hodie diem ostendit, quod tota domus Piccolominorum apoteches sui porticus Piccolominorum existentes possidit, & in eodem testamento toti domui, & progeniei legatas, & quod eadem aggregata familiam vnam cum originaria in reparanda portico concurreat. Ex quibus familiis quoque originaria ius in Castro, & patronatu competere, conclusum est.

Si inter. Ex decisione eiusdem 697. parte 1. in ultimis Rimbaldi.

Fundans

Tom. VI. Tit. Iuspatronatus.

169

Fundans iuspatronatus cum qualitate quod debet representari aliquis de familia, dum viuit iste potest prefecare extraneum.

Cap. CXXXVII.

Franciscus à patrono, & fundatore presentatus, licet extraneus existeret, omnino ab ordinario instituendus est, cum de iure prohibitum non reperiatur, nec ipse fundator, qui post eius mortem habiles de sua familia presentari iudit, ita manus sibi ligasse, dici potest, ut non nisi illas familia ipse vivens presentare valat, qualitatem in suo herede, & successorē requisitus. Verisimile non est, quod sibi transmisso ligare voluerit, quia in generali sermone, loquentis persona excepta intelligitur, maioriisque ratio in alijs personis est, vt ad certarī personatōnē presentatiōnē ligare voluerit, quam in ipsō fundatore. Cum sint dispositions penitus diversae, ac separatae, vna virilicet pura vita durante altera sub certis conditionibus post mortem in herede, & successorē, & vnaqueque ipsiarum orationē perfectam habeat, conditions in secunda dispositione apposita, repetitae cetero non debent. Cum beneficium per obitū Onuphrii vitiū possessorē vacaret, qui de fundatōris familiā non est, sed de extranea, & non nisi ad presentationem ipsius patrōni potuisse proutius, ideo in qua si pollofessione extraneum in vita sua presentandi constitutus dicitur.

Franciscus. Ex decisione eiusdem 758. parte 2. in ultimis Casalierij.

Restor beneficij quando ad idem beneficium va-
caturum polit presentare eiusdem pat-
tronum. Cap. CXXVIII.

Ad beneficium vacaturum, patronus aliquę pre-
sentare, vel procuratorem ad presentandum con-
stituere prohibitus est, in limine autem fundationis pa-
triæ, & conditiones, quas vult apportione potest, & cum etiam Episcopi consensu accedit, presentatio de eodem patrōne facta, validi sentiendū est. Condito in li-
mine erectione adiici potest, vt praedecessorē eligat sibi
successorem in beneficio, etiam nulla ordinarij institu-
tione secura, ergo quando presentatio a persona ecclē-
siastica facienda est, condito, vt nulla requiratur institu-
tio, valida est. Si ex priuilegio, vel confucitudine induci potest, vt patronus simul cum beneficiario successorem eligit, est sine Papa licentia, ergo idem ex funda-
toris dispositione induci potest, quia voluntas fundatoris
i primaria dispositione maiorem vim habet.

Ad beneficium. Ex decisione eiusdem 530. parte 1. in ultimis Burattii.

Qualitas presentandi in uno capite requisita, an in alio
repetita censatur. Cap. CXXXIX.

Onus presentandi aliquem de agnatione, & iō defe-
ctū de familia fororis Iō. Baptiste impositum dici
non potest, sed alij futuri patrōni, quoniam clausula
cum illo capite coniuncta non est, in quo Iō. Baptista
Redorem post eius mortem nominandi facultas con-
ceditur, & post plura intermedia ad illud referenti non
potest. Cum quilibet oratio perfecta est, ad praecedē-
ntia non sit relatio, etiam si dictio repetitiva apposita
esset, que in diuina oratione ordine, non autem copia
lam significante. Vbi inter proxima, & remota ratio di-
uerteritatis adest, relatio cessat ergo ratio affectionis ma-
joris in uno capite, quam ad alias personas in alio capite
expressas, clausulam non ad omnia, sed ad prece-
dēntia tantum referit facit.

Onus. Ex eadem decisione 530. parte 1. in ultimis Bur-
attii.

Illegimus an & quando sit incipiat iuspatro-
natus. Cap. CXL.

Cum quilibet Christianus iuspatronatus capax exi-
stat, ergo & illegitimus regulariter capax illius di-
cendus est, sed cum tractetur de honorifico a Cardina-
li fundato ad fauorem delendentium linea suæ auite,
& qui inter easter voluit, patrum pro tempore cle-
ricum esse debere, arque ius eligendi, cōferendique ha-
bere, tunc illegitimum in incapacē existere, fatēdū est,
quoniam balfardus omnium iuriorum spiritualium in-
capax, omni dignitate, & honore indigneus reputatur,
item absque dispensatione clericus esse non potest.

Cum quilibet. Ex decisione eiusdem 112. parte 1. in
ultimis Litta.

De eodem. Cap. CXLI.

Ilegitimus autem non semper exclusus ab illo iure
patronatus est, dicendum est, sed in concursu legitimi
notum dunrasat, quoniam de iure illegitimi capaces
illius sunt, in fundatione autem expresse exclusi nō sue-
runt. A vocazione per verba naturalia facta, abque legi-
gitimitate memrone, ipsi naturales exclusi non centen
runt. Com fundatōris legitimos, vel naturales vocauerit,
illa disfunctiū in coniunctam resoluti non debet, quo-
niam in qualibet iuri parte verificari potest, in eo te-
stamento ipsius fundatōris illegitimos nō abhoruisse,
sed potius in iuri esse conflat. Ex linea Alberti, & Hugo-
nis, in qua expresse legitimū vocati sunt, ad lineam Nicolai, & Federici inferri non potest, in qua hac differ-
entia facta non est. Neq; ex illa linea remotiori, & minus
dilecta, ad hanc proximorem, & magis dilectam, infi-
rendum est, in qua si testator voluerit, utrique prout in
illa exprefſit: In concursu legitimorum omnium iure,
& aequitate inspecta, exclusi sunt, ne legitimato quidē
iploři in alibus legitimis fieri potest, quod multo mag-
gi in hoc iuspatronatus, dicendum est, attenta nobis-
titate, & dignitate fundatōrum, qui erant nobilissimā
familia, ac Cardinales, & primus ad summi Apostolata
apicem ascēdunt.

Illegitimus. Ex decisione eiusdem 126. parte 1. in ultimis Ludouicij.

Iuspatronatus quando transit ad illegitimos in de-
cūm legitimorum, tunc legitimo superi-
ente, ille presentat. Cap. CXLI.

Super eo an Ludoticus presentatus à Comite Fran-
cisco, qui hodie superauit clerici legitimus ex li-
nea legatoria, vel Innocentius à Iōanne Stephano pre-
sentatus, qui Laurentio descendens ex illegitimo iuc-
celis, & aliquando propter defectum clerici ex linea le-
gitima presentavit, adiutendum est, quidē illegitimo
linea neque expresse, nec successione, aut copulati-
onē à restatorē vocata fuit, & deinceps legitimus non ex-
istebat, ad illegitimos fit transitus, cum autem Lau-
rentius ex linea illegitima presentavit, linea legitima
vocata non deficiebat, sed clericus in linea, & hodie nō
agimus de excluding Laurentio à iure presentandi,
quidē ei cum effectu questrum erat, sed an paci aditus.
ad presentandum, quidē ad eum legitimus, qui clericus,
uniques presentandi capax est. Quomodo licet de tā
pote delationis, & admissionis ad ius presentandi at-
tenātis capacitas, nihil minus isti termini ad disputatio-
nē non pertinent, qm nō linea, sed persona exclusa fuit,
eiuscēdē mō persona Laurentii, nō sit linea admissa
sunt, vnde si duraret in successoribus, lequeretur cōtra
volitatem testatoris, quidē persona vocata, & qualifica-
tate in linea legitima a persona linea illegitima exclu-
detur.

deretur, qd dicendū non est, quia in complexo exclusum ab
fuit, sed ea exclusione, ex quo clericus in linea legitima
nonaderat, & superuenienter clericus legimus celavit:
Quoniam omnibus licet deficiente clericis legimus, ad illę
tumum facultas per leitandū transire, quod ad factum
presentations tute necessarium, ut amicis ipsa partea-
tus suam primum originem, & daturam retinet, non
ad fundatores voluntatem, et ratione viris deciderunt
expedita: Naturae autem creati est, quod ubi clericis le-
gitimus a se, in quo fundatoris intentio suum effectu
forte posuit, ipse per leitandū debet, sicut in fundo te-
meli acquisito per virum secundum scriptum est, quod
alijs se manus non debet, si alij superuenient, quoniam
masculis ab eodem licet per leitandū debet, & siue a masculo,
sive a secreto inveniatur, licet per eadem ratio est.

Super eo. Ex decisione eiusdem 155 parte 1. in ultimis

Illegitimi ex rescripto Principiis legitimati ad ius patro-natus pro legitimè natis non admittuntur, neque eorum descendentes.

Cap. CXLI.

Ex testamento Christophori proximiores masculos
feculare de legitimo matrimonio natos duntatae
de domo, & familia Pallavicini vocatos esse caparet, ut
agnatio misericordia feculans integra conferuerit, quae
verba Adalbertum Gallicari authorum excludere, quia
illegitimus erat, quoniam per recipiunt p. principiis le-
gitimatus, cum tellatur agnitionis consecutanea ratione
non habuit, & ideo iu. patronum gentilium dicatus.
Propterea illegitimus non comprehenduntur, & fieri Ga-
leatus, & alijs ex legitimo matrimonio nati sint, tamen
cum ex Adalberto illegitimo decedant, ad hæreditatem
Christophori, ranquam à radice infelici decedentes,
admitti non possunt, sicut ipse non poterat, Neque
de domo, & familia Pallavicini esse videntur, quam te-
flato confidetur.

*Ex restituendo. Ex decisione eiusdem 495 p. i in ultimis
Pbaldi.*

In iure patronatus filii illegitimi, non expressè vocati, quando censentur exclusi. Cap. CXLIV.

Si filii patrōnum vocati noui sacerdūtēs, descendētēs ex eis exclusi remanent, quoniam melius agnoscuntur, quam eorum parentes esse non debent, vocatēs autē si filios illegitimos dicendū nō est, si exp̄ressam de mentiōne et nō fecerit, p[ro]pt[er] mortem eius P[ro]p[ter] illius enim fratris clericāque patrōnū filios omittit N[ost]ra ecclā eius, ac P[er]petuallī ne potest parere clementēs vocatēs apparēt, ita dispōnit, quod fratres fratris ītemp[er]ātūr ad successiōnē, & dei cunctis fratrabus iura ad ne potest deuoluſtūr, de filiis autem, & de cōdescētēbus patrōnum nullā in quāq[ue] mentēnētur sicut, ideo excludere voluit censetur: Fundat[ur] tandem patrōnū eis volunt[er], quādūcūtū clericūs esse, & in clericā permanēt, eo ipso igitur quādūcūtū duxit, patrōnū esse definēbat, si figura statū in clericā, & celebūtū considerātur, ergo de filiis natū ex aquo existente patrōno non cogitātur, in alio numerū de illegitimi propter illius dignitatem, alia qualitatēs, & circūstāctūs alicet vocatētē ne potest deficiētēs fratrabus, quoniam appellationē filiorū eum contineat possunt, non tamen ideo illegitimi natos comprehendētēs dicuntur, sed latēs eis videntur, si patrōnū nepotis, venientia, quia verba vniuersitatis suā patrōnū fūndationib[us] ab alia declarat. Et si ne potest, si ut filii patrōnum in clericōrum legiūm ēst possint, fūndationib[us] alicet clementēs vocatēs apparēt.

ad filios illegitimè natos infestitione postea.
Si filij. Ex decisione cunctam 342. parte i; in ultimis
Tampiby.

*Ex quibus iuspatronatis non prebetur, ad effectum
inualitatis presentationis.* Cap. CXIV.

Vraad probadem ius patrocinii exhibita in formis

Probant non sunt, euora notarium rogato, litigante, quae pars citiorum, deficienteque iudicis decreto extracta ini. Item data iurispirationis ensitio, non iurifragantur, cum de persistenti illorum consenserit, qui præsentationem ad Ignatium fauimus fecerunt. Etenim acquisitione per Rodocotum ex donarione illius facta pretenditur, sed quod ad donantes pertinebat, nullo modo collat. fusa ante Vicarii Authoritas fuisse non fuit, qui illam consolidare non potuit, & cum theodiana pecunia ac finimoniae facta sit, illius translatio impeditur. Item us parvorum deducitur ex emptione loci de Tutes, ne illum nimis sonitum habere vixim esset, cuius in tellibus ad perpetuam rei memoriam insulatum est, & coram iudice seculari examinatis, qui voluntat suam faciunt. Quod si probantur, iurispiratione presumptuabiliter. Nec probatur quod Ecclesia cuius partis dominii sic posita sit.

Intra. Ex deuſtione eiusdem m 302. parte 1. in ultimis D4-
mæſcenſi.

Iuspatronatne non potest donari siue consensu Episcopi, & consensas Vicarij non facit.

Cap. CXLVI.

Dvat, confessus enim Vicari sine speciali manda-
to, non iurit; illa verba enunciata eiuramento quod
ab ordinario Episcopatus licetna habuit, de Episco-
po intelligi non possunt, & cum sint aquitatis, nati-
vi, ei, Vicario continxant. Pro validitate actus verbis
in posteriori significatio inclinacione sunt, sed hoc in mate-
ria probatoria non operantur.

Donatio. Ex decisione eiusdem 211-partie 1. in vollmis
Coccum, & decisione 257-paris 2. in eisdem Endonitis, & deel-
sione 937-in eisdem Contag.

Littera existente in per beneficio, an ordinariis institueretur
patronis presentare, & Papa consilie posse.
Cap. CXLVII.

Lite pendente super beneficiis, neq; ordinariis insit
loqueretur, neque patrocinis praesentatione porret, fidis quae
exiguntur, inter praefatae eas efficaciter, ita vi beneficiorum in
legamus efficaciter, & acer depositio Papae loquatur
de beneficiis in ipsi patrocinis laicorum, non domini ad
item inter ordinariis, & patrinos inserit nisi non per teles.
Quare si inter praefataos, & patrinos contrarie sit ista
& altero eorum decedente Papa conseruat, his calos non
est excedendum ad aliud, quando super permittant ut
in ipsi patrocinis inter patrinos, & ordinariis contrarie
sia agitur, Ne inveniendu*m* i& tem faciliat ut dantur, effi-
cio perfruiri suo ure praefatorum priore.

Quando *Int'patronatis est alio Sacerdotale, & praes-*
entia eiusdem sacerdotis in ecclesia

*tatur non actu Sacerdos, potest a Papa in persona
sibi, ut decessum. Cap. CXLVIII.*

Vbi Sacrorum qualitas mebo deputatimur
Iulianorum Sacrae die dielecte; ita ve
si precepsimus ob fin Sacros, iheratu locum habet,
& vii desolutum in petrari potest. Cum singulis dieb
us celebte ^{sempiternis}, exercitiis celebrati Sacerdo
tibus non concurrit. A cappellano celebrations

Tom.VI. Tit. Iuspatronatus.

171

onus exercen potest, vbi in legi viuferis, vel particu
laris dispositione verfamur, & ordo ficerdotij regula
tiorum actum non resipescit, quoniam tunc per mod
um aptitudinis requiriuntur, non autem content
porant, & actu cum ipsa electione, vel prouisione, in
prosilio autem hominis fecus est, que presentatio
nis actum respicit, nul iuris preteritus vere Sacerdos
est, presentatio non valer. Illa verba alternativa. Aut et
lebatur facieci, intelligenda sunt, quando Sacerdos cele
breare impeditus est, vt vtrunque sustineatur, & qua
ritas ficerdotij requisita, & non relaxetur quotidie cele
brandi obligatio, ordo ficerdotij presentato simpliciter
anexus non sunt, sed eni qualitate quotidie cele
brandi, que utri habent inferioris ordines non conne
nient, omnem interpretationem ex lata vocabuli signifi
catione deducant, remouent. In potestate ordinarii no
n est, qualitatibus in fundatione apostolis derogare, eti
a si patrionis consensu interuenient. Propterea obseruan
ta subsequuta nihil iuvat. Imperat igitur valida re
manet.

Vbi. Ex decisione 496. parte 1. in ultimis Pirouani, &
decisione 207. par. 2. in eisdem Lugdunensi.

Iuspatronatus quomodo dicatur beneficium ficerdo
tale asta. Cap. CXLIX.

Beneficia simplicia de iure misericordie celebrationem
non requirunt, etiam si annexam celebrationem
habeant, quoniam per alium celebrari possunt, nisi ali
ter expedit in fundatione cautum sit. Cui refator ido
neum ad dicendum, vel celebrandum, vel dici, & cele
brari faciendum requirat, vt fundatori fiat vnam
alternativa partem adimpleri suffici. Hoc autem non
procedere, vbi expedit ordinarii est, quod ficerdos
actu eligatur, quoniam verba subsequenta, iuxta ten
orem precedentium intelligenda sunt. Vt beneficium
simplicis ficerdotale, onus ficerdotio omibus impo
stitum esse debet, si qualitas in primo desiderata est, et
ex particulari ratione monetri potuit, que forte in aliis no
minatur, et si ne porro sum quem praesentandum est,
iussit, rixam, & negotios secularibus nimis deditum esse
cognoscet, a quibus illam mediante ficerdotio retro
here voluit, neque deterioris conditionis nepotem face
re dicebat, sed melioris, cum dignitas sit regalem su
perans, quo ratio forte in aliis non militaret. Nec sicut
ne potest acquisitione beneficij impedita, sed tantum suspen
sa, donec primam missam decantetur, ad quam decan
tandum nullus terminus praefixus est, & cum ne in ha
bitu quidem clericali exiliteret, multum temporis spa
cium necessarium erat, antequam ficerdos fieri posset.
Quare ficerdotium pro habenda illius plena aditione,
non autem pro acquisitione, qui est effectus, de quo agi
tur, necessarium erat.

Beneficia. Ex decisione 719. p. 2. in ultimis Dafnasceni.

Iuspatronatus quomodo probetur de iure communis,
celstante dispositione Concilii.

Cap. CL.

Cessante viurpatronus presumptione Concilium cir
ca modum probandi iuspatronatus nihil innova
uit. Ideo quod ad Ecclesiam, & Restoriam per testes de
publica voce, ac fama, atq. per quadraginta annos quasi
possessione presentandi, cum alijs requisiti immobili
nis, ius patronatus probari videntur, concurredit etiam
plures enunciaciones antiquissime ultra centum annos,
videlicet in duabus donationum instrumentis, item in
pluribus institutionibus ad sauerum presentatorum ab
ordinariis factis, & sententiis ordinariis, quae ad successo
res in Palatium pertinere declarauit. Insignia familie

io antiquissimis plurimum coadiuvarare lege scimus ob
teratum est.

Cessante. Ex decisione eisdem 518. parte 1. in ultimis
Pampili, & decisione 360. par. 2. in eisdem Vbaldi.

Iuspatronatus a Principe temporali loci Abbatis regu
lari, quomodo probari debet.

Cap. CLI.

CVM Principi temporali dominus sit loco, vbi Ab
batis, sine Monasteriis de iure patronatus esse pre
tenditur, usurpatonis presumptio locum habet, atque
plenior, exactiorque probatio necessaria est, quia tam
etiam ordinaria, & in personis priuatis sufficiens in
hoc casu adesse, vilium est, cum potius ab ipso initio fun
dationis, & constitutio eius de libertate Ecclesie appar
atur, quoniam due donations bonorum a duobus Co
mitibus ab quo aliqua iurispatronatus referentia fa
ctae apparent: Interdum constructione & dotatio absque
referentia sufficientes esse solent, sed in beneficio regu
lati scimus est, quoniam sine privilegio A postolico ac
quiri nullo modo potest; cum ius patronatus in dona
tione Comitis Rogerij expresse remissum est, eo ca
so, quando adesse, fundatio, & dotatio attendenda non
sunt. Narratas recentes Pontificum ad partium lup
plicationem non probant. Neque Episcopi afferio in
institutione facta contra Concilium probare potest,
quod immemorabilem requirit.

Cum Principi. Ex decisione eisdem 421. parte 2. in ult
imis Manzandri.

Iuspatronatus quando dicatur meritis Ecclesiasticum, &
non mixtum. Cap. CLII.

Data fundatione regulariter acquiritur, & ita sem
per obseruatim est. De effectuatione autem iatis
constare vilium est, cum ordinarios com enunciatio
institutionis aliquando contulit, quod ad presentatio
nem non virique contulisset, si de iurepatronatus non
extitisset. Per negligientiam patrionorum in libertatis Ec
clesiae statutu presertim est, dici non posse videbatur,
quoniam de collationibus factis ratiocinum de benefi
cio liberis, doceri debet, cum scientia, & patientia pat
ronorum. Cum cappellania a Restore Ecclesie funda
ta fuerit, quem bona patrimonialia, vel aliunde que
sita, habuisse non constat, potius ex redditibus benefi
ciorum in fundatione presuminatur, ita ut iuspatronatus Ec
clesiasticum dici debat. Cum ad favorem doorum be
neficiatorum referatum sit, ideo Ecclesiasticum di
cendum est. Quando clerici, & laici simul, & eccl tempore
presentantur debent, tunc mixtum dici, coventum, sed
si ius presentandi polo mensum ex tenore fundationis
ad laicos debeat, tunc ante devaluationem nullum
laicis competere dicitur, ius quod a futuro eveni, ne
gligentia beneficiatorum depender, considerable non
est. Ipsa res ab eo quod erit, denominatione non recipit,
presens enim status, & purus, non autem qui veni
re potest, attendendum est.

Data. Ex decisione eisdem 615. parte 1. in ultimis
Vbaldi.

De prescriptione iuspatronatus inter compatriotos.
Cap. CLIII.

Inter compatriotos laicos per quadraginta annos
præscribitur, & cum in quasi possessione presentan
di non existant, ultimus status attendendum est. Vbi de
patroni negligientia per multum temporis appare, nunc
possesso ilius non praesciatetur per præstationem al
terius ex compatriotis, quoniam per longissimum tem
pore pus

Digestorum Nouissimorum.

pus presumptio depositionis animi inducitur.

Inter compatrios. Ex decisione eiusdem 251. parte 2. in ultimis *Lugdunensis*.

De codem. Cap. CLIV.

EX quo soli Laici presentarunt per quadraginta annos, non ideo Prior praedictum factum dici potest, nisi expreßè apparcat, quod annuum priuandi illū habuerit, & quod Prior talem presentantem animū non ignorasset: sicut et praefecta libertate Ecclesiæ patronatus requiritur, quod ordinarius animo acquirendi libertatem ad iuris patronatum conferat, & quod patruus non ignoraretur.

Ex quo. Ex decisione eiusdem 274. parte 2. in ultimis *Ludovisi*.

Iurispatronatus fundatum à Rectore ex decimis Ecclesiæ dicitur Ecclesiasticum. Cap. CLV.

Qvia clausula, Arbitrio Rotz rigorem ioris aliquam suam relaxat, scilicet resolutum sunt leuiores probationes sufficere, & quod iurispatronatus sumus sufficiat, ad effectum supercedendi in exceptione Beatis nomine Catharæ, sed in hoc calo contraria re solutionum est, quoniam illud tantum reservationem impedit, quod ex fundatione & donatione exsistit, ideo talis probatio dāta est, quae relecto, quoniam breviter ultimos statutus, & quasi possit utriusvis situs suffragari non potest, neque titulus ex concessione Episcopi, & consuetudinibus Synodalibus productus, qui cum in viuieritate, & parochianis versetur, & viuierato presumatur, ideo omnia per Concilium in sublata fuerit. Cum ex instrumentis apparet beneficium intra limites Ecclesiæ parochialis fundatum esse, atque ex bonis eiusdem Ecclesiæ dotatum nimis ex decimis ad Ecclesiam matricem spectantibus, etiam si ipsa Ecclesia matrix de iurispatronatus laicorum esse probatur, adhuc istud vel liberum, vel de iure patronatus Rectoris Ecclesie matris dicendum est, cum de bonis viuieratis erectum finis dici non posset, decimum enim ad Ecclesiam, eisq[ue] Rectorem iure diuino pertinet. Neque confessus Episcopi, neque sententia late Ecclesiæ praedictum afferte potuerint.

Quia. Ex decisione eiusdem 658. parte 1. in ultimis *Romboldi*.

Donatio iurispatronatus compatrio facta sine consensu ordinarii valet. Cap. CLVI.

Indonatione compatrio facta, Episcopi edensim necesse erit non existere, vium est, neque solemnitates per constitutionem Provincie requisitas, quæ in spiritualibus, & eiusdem annexis locum nullo modo habere potest. Propter effectum subsequutum, ordinarii consensu interuenient, presumuntur. Nullum ex donatione praedictum filii factum dici potest, quoniam familiaris non est, cum scimus aliquando, etiā in contraditorio indicio ad presentandum admisere faciunt, & in dubio hereditarium iudicandum est.

Indonatione. Ex decisione 707. p. 1. in ultimis *Veroepi*.

Iurispatronatus ex augmentatione dotis ante Concilium concussum, illius dispositioni non subiaceat.

Cap. CLVII.

Primilegium iurispatronatus ex dotis augmentatione suffragari vium est, quoniam illud factum esse constat, & a Paulo Tertio reuelatur, non obstante regula reuocatoria Adriani Patronatus quadraginta annis ante Concilii dispositionem concessi, illius dispositioni non subiaceat, vt facia congregatio declarauit, Quoniambre reuocatio ordinarij non subiaceat, iurispatronatus autem

quod vigore Concilij ab ordinario reuidendum est, docet reuident, validum est.

Priviliegium. Ex decisione eiusdem 4 parte ad ultimis *Baboli*.

Augmentum, quod est causa iurispatronatus, de quo tempore probandum est. Cap. CLVIII.

Quod si post augmentum factum in tercia parte valoris beneficii concessum est, illos de tempore reuocatiois probari necessarium est, alias cetera partis factum fuerit.

Quod si. Ex decisione eiusdem 46. parte 2. in ultimis *Corduba*.

Pueri qui sint, ut presentari possint, ita disponente fundatore. Cap. CLIX.

Fundator, etiam pueros certe familie ad Cappellam presentari posse insit, pueri autem sint, qui quartuordecim annos non habent, & cum Papa illo tempore confirmaverit, que ad oblinendum simplex beneficium septem annorum aetas sufficerat, de prima pueritate ante leptennium intelligenda est, alias supplicatio superstitia existisset. Quoniambre dispositio Concilij quartuordecim annos in presentatio requirent, locum habere non dicunt, ut sacra congregatio declaravit. Quare cum presentatus duodecim annos haberet, & hodie viginti habeat, et tanquam defectus non obstat, quin infinito, quævisq[ue] ad hanc dictu nulli facta est, illi perticiatur.

Fundator. Ex decisione eiusdem 194. parte 2. in ultimis *Lugdunensis*.

Iurispatronatus transit cum viuieritate. Cap. CLX.

Si iurispatronatus in venditione oppidi, & viuieritate exceptum non fuerit, transiuitur dicitur. Quid si in venditione expressa menio de eo facta est? Ad declaramendum portus facta presumuntur, quod in viuieritate vendita continebantur.

Si iurispatronatus. Ex decisione eiusdem 399. parte 2. in ultimis *Menzanedi*.

Vi patronos pauper habeat aliments Ecclesia, quæ probare debet. Cap. CLXI.

Descendentiam à fundatore probare oportet, ut alimenta à monasterio propter paupertatem patronati debant, etiam quod Ecclesiæ superest, probandum erat, quoniam minister Ecclesiæ primò aliendis, & necessaria ad servitium Ecclesiæ subministranda, de eo, quod superest, si qui verè patrum apparet, aliendus est. Si patrum aliqui debeat habere, Ecclesia non tenetur.

Descendentiam. Ex decisione eiusdem 454. parte 2. in ultimis *Menzanedi*.

Iurispatronatus, cui facta est viuo beneficij non dicitur ex privilegio. Cap. CLXII.

Omnia necessaria interueniente presumuntur, si Episcopi auctoritate creatum est, sed congrua dos val de necessaria est, ideo in fundacione interuenient prestatimur, si vero fructus dominicus sunt, iurispatronatus amissum dici non potest, quoniam Ecclesia, non aut patrono per se dicitur, si igitur Episcopus propter tenetatem factum superuenientem, alterum beneficium viuuit, ipsa viuo augmentatione dotis portus facta, ideoque iurispatronatus ex privilegio dici non potest, præterea quia beneficium viuitorum parum redditum existit. Quoniambre sub regula reuocatoria Adriani, & Concilij non continetur.

Oppozit. Ex decisione eiusdem 521. p. 2. in ultimis *Facsimili*. Iuris-

ad iuspatronatus laicale, quomodo fiat ecclesiasticum. Cap. CLXIII.

Si post mortem fundatoris laici cui dotatio translatio in Abbatem facta est, ut ipse eligere, confirmare sacerdotem debatur, qui Cappellaue inferuerit ecclesiasticum factum dicimur; ita, ut sub regula referuatoris comprehendatur, & in mensibus referuatoris referuatoris fieri non posuerit. Si patronus ius praesentandi tantum concessisset, atque iuspatronatus sibi referuerat, alter eundem esset, sed in hoc casu fundator post eius mortem ius eligendi, nominandi, & confirmandi in Abbatem translatis, nec aliquid pro suis hereditibus referuerat.

Si post mortem. Ex decisione eiusdem 740. parte 2. in ultimis Battali.

LEGATVS.

Cap. I.

Legatus exigens procurations, originalem sibi potestatem datam, ostendere non tenetur.

Legatus exigens. Ex decisione Rota Romana 2. de officio legati in Antiquis.

Legatus de latere concurret cum ordinario.

Cap. II.

Legatus de latere concurret cum ordinario, & inter eos praeventione locus est, donationem igitur iuspatronatus a laico alteri factam confirmare potest, & Episcopi consensu, qui requiriunt, loco erit. Diocesanis consensu quodcumque prestari potest, idcirco retrahitur.

Legatus de latere. Ex decisione eiusdem 144. parte 2. Pauli Aemili Veralli.

Legatus, vel Nuntius per quacumque potestatem non conferre referuata non expresa.

Cap. III.

Legatus, vel Nuntius habens a Papa potestatem beneficia qualitercumque vacante, & indebet occupara conferendi, generaliter referuata, vel per constitutionem exercibilis, vel alio modo, qua in generali mandato non veniuit, dare prohibetur. Executore imparatus de beneficio ad Papam deuolutu prouidere, de referuato autem nequaquam potest. Quando Papa vult, hanc potestatem solet exprimere, ergo nisi expressissim denegare videtur. Referuata specialiter difficultus in concessione veniunt.

Legatus, vel Nuntius. Ex decisione eiusdem 3. de officio legati in Novis. & decisione eiusdem tituli in Antiquis.

Legatus non disponeat super pluralitate in compatibilium. Cap. IV.

Neque super pluralitate beneficiorum incompatibilium, dispensare potest, quod soli Pape referuntur, & ita Curiæ stylus obseruat.

Neque super. Ex decisione eiusdem 4. de officio legati in Novis.

De eodem. Cap. V.

Facultatem habes de duobus beneficiis sub eodem recto, personis idoneis prouidisse, alteri qui prius beneficiis sub eodem recto possidebat, conferre non potest. Prout si igitur aliter facta, nulla est: Nam & ordinaria potestate prohibetur, & super incompatibilibus iure ordinario nihil potest: In collatione, quam tanquam delegatus facit, simplex Pape mandatarius reportatur, sed Pape mandatius semper ad ius commune reducendum est. Nec primum vacare dicitur, vt de duabus collato fata, firma maneat. In diuini sub eodem recto collatione legatus extraordinaria, & delegata authori-

tate procedit, ita que mandati fines excedere non valent. Qui in eadem ecclesia aliud beneficium habet, persona idonea, cui per facultatem conferre debet, nisi illud dimittat, nullo modo dicitur.

Facultatem. Ex decisione eiusdem 145. parte 2. Pauli Aemili Veralli.

Legatus que beneficia sibi referuare possit.

Cap. VI.

In mensibus, atque in ordinarij preiodicione, unum duxerat beneficium sibi referuare potest, plura vero non prohibetur.

In mensibus. Ex decisione eiusdem 142. parte 2. Pauli Aemili Veralli.

Legatus ex confuetudine super quibus dispenset.

Cap. VII.

STANTE cōfuetudine immemorabili super artis defactu in patrochialibus, siue alij ecclesijs dispensante potest, nam quod non potest ex facultate libi concessum, ex confuetudine facere non prohibetur.

Statute. Ex decisione eiusdem 143. parte 2. Pauli Aemili Veralli.

Legatus non confert deuoluta ad Papam.

Cap. VIII.

AD Papam deuoluta beneficia Legatus de latere conferre non prohibetur, nisi ordinariis illa conferre impeditus est, deuoluta non sunt. In quibus de concedentis preiodicio agitur, beneficium latissime interpretandum est. Item si in literis beneficilibus sui natura ambitionis, etc, restrainingibus hoc locum habet, quanto magis in Principiis beneficiorum perpetuo, atque per modum principialis constitutionis proprio motu in corpore iustis clauso.

Ad Papam. Ex decisione eiusdem 106. Aegidij Bellarmine, & decisione 266. parte 2. Jacobi Patel.

Legatus concurret cum ordinariis Germanie, etiam stantibus concordatis. Cap. IX.

Concordatorum verba huiusmodi (Placet etiam nobis per quamcumque alias dispositionem, sub quaque verborum forma per nos, seu auctoritate nostra factam, vel facienda, non impediremus nos, quod minus de illis, cum vacabis de mensibus Februario, Aprili, Iunii, Angusti, Octobris, arque Decembri, liberamente disponatur per illos, ad quos coram collatio, prouisio, presentatio, electione, alijs premisis, ac dispositione, auctoritate nostra factis, vel facientis, non obstante quibuslibet quicunque) Rota vires invenit, pregunta tantum gratias comprehendere: Itaque de beneficio vacante in mensi Junio neque Pape, neq; Legatus manus ligata sunt, & quod cōcurrebant cum Germania ordinariis. Cum illa verba (vel coram, ad quos) generalia sint, etiam Papa, vel Legatus conferre potuit. Legatus de latere ita in provincia sua de iure conferre potest, sicut & generalis Ordinarius.

Concordatorum. Ex decisione eiusdem 345. parte 2. Jacobi Patel.

Legatus non disponeat regule de vigintidiebus.

Cap. X.

DATO ETIAM QUOD verba induiti, siue facultatis dicant, non obstantibus constitutionibus, atque ordinariis Apostolicis, & quibuscumque regule Caerulei Aegidij editis, vel edendis, nihilominus Legatus Nuntius potestis ultra specialiter concessa, non extindetur: Ideo regule de viginti derogare non permittitur. Neque possunt verba executivam partem disputationem agere, clascula in aqua cooperabit, vt iuxta

contenta indispositione, de causa videatur.

Dato etiam. Ex decisione eiusdem 148. parte 2. Jacobi Tutei, & decisione Parlamenti Tholosani 51. par. 1. Gerardi Maynardi.

* Legatus vnit parochialem mensē Episcopali.
Cap. XI.

Ecclasiā parochialem legatus de latere mensē Episcopali, vel alteri dignitati, ex rationabili causa vnde potest, quoniam, & Episcopo, quo ipse maior existit, permittitur. Vnde illi iurisdictionis, atque per inferiorem Episcopo præscribile, sed legatus ordinariam in libi decreta prouincia iurisdictionem habet: At si referuata essent, durante impedimento, non potest.

Ecclesiā parochialem. Ex decisionibus eiusdem 1. & 2. de officio Vicarii in nouis, & decisione 513. Egidij Bellameri.

Legatus alienar. , diuidit Ecclesias.
Cap. XII.

Etiam alienaciones rerum Ecclesiasticarum immobiliarum facere potest, atque Ecclesias diuidere, & diuisebare, dummodo interiorē praetulam vocet, quo vocatio de causa inquiratur, & cum Principe inferior existat, canonibus astriculus est.

- Etiam alienaciones. Ex decisione eiusdem 403. Egidij Bellameri.

Cap. XIII.

VNIONIS ACTUM ALTERI COMMITTERE POTEST, QUONIAM ORDINARIO IURE, LEGATO COMPETIT.

VNIONIS ACTUM. Ex decisione eiusdem 516. Egidij Bellameri.

Legatus quando censetur demandare potestatem suam. Cap. XIV.

Achiepiscopus Cantuarien. Sedis Apostolicae Legatus, & etiam Legatum nominando, officialem constituit, appellationis causas studient, & querelas potestatem tribuens, utique potestatem, quam vt Legatus habet, date videatur, talius in agis ardus, in quibus non delegat officiales autem, quae ad ipsam Legionarios iure deducuntur, nisi certi peritos non subdelegat.

Archiepiscopus. Ex decisione eiusdem 71. Egidij Bellameri.

Legati prouisio de parochiali cum derogatione regulē de uiginti diebus, quando subsistit.

Cap. XV.

PLENĒ PROBAMUS EST, TANDEM Legatum Cardinalem Cibō, quām alios post ipsum, Regule de viginti dieb. derogaſt. Propterea quām Legatorum facultates reuocatæ, atque moderatæ fuerint, nihilominus tanquam viu non recepta, prouisio de parochiali cum huius regule derogatione subsistit. Aut per Principem facta prouisio à sciente non recipitur, & patente Principe per duas, vel tres causas contravenient, & absq. cursu temporis derogatum censetur. Aut ab omnibus recepta fuit, & decem anni sufficiunt.

Plenē probatum. Ex decisione eiusdem 32. par. 3. lib. 1. in ususmissis Fabi.

* Delegatorum speciebus. Cap. XVI.

LEGATORUM TRES SUNT SPECIES, à LATERE, & eo ipso qd. deputatur Cardinalis, & à LATERE, & SCDA APOLLO LICE Legatus dicitur. Item Legatus natus, rat. & dignitatis. Item Legatus missus. Cum ad Legatum de latere ad Legionis locum scribatur, satis de illo intelligiatur, cum aliis nō exalat. Item Legionis locum exprime-

re, omisso anno, satis de illius autoritate diminuitur, cum viuis expressio, alterius sit exclusio.

Legatorum. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 135. parte 1. Francisci Mari.

Legatus non confer facularibus beneficia regulari. Cap. XVII.

NON SPECIALITER Legato de latere concessum sit, personis secularibus, vel alterius ordinis religiosis beneficiis regularia commendandi date, non potest.

Nisi specialiter. Ex decisione eiusdem 106. parte 1. Francisci Mari.

* Legatus in quibus dispenset, & que possit. Cap. XVIII.

SJ Episcopus vixit sex mensē dispensare, & commenſate potest. Idem in Legato de latere, qui in prouincia sibi commissa, ordinatus est, dicendum est, omnia enim potest, quae specialiter su manu Pontifici referuata non sunt.

Si Episcopus. Ex decisione eiusdem 973. parte 1. Francisci Mari.

Legatus habet iurisdictionem super exemptos. Cap. XIX.

HODIE SUPER EXEMPTOS IN IURISDICTIONEM HABET, APPELLATIGIT POTERIT AD Legatum de latere, sicut ad Papam: De appellations autem ad Papam interposita abilite speciali oratione, se intromittere non debet.

Hodie. Ex decisione eiusdem 344. parte 1. Francisci Mari.

Legatus non aduocat causas ad sc. Cap. XX.

CAUSAM MOTAM, VEL CORAM COMPETENTI JUDICE MOUENDAM Legatus ad se aduocare non potest. Vbi quodlibet habet molitus iudices, optio datur ad eorū.

Cauiam. Ex decisione eiusdem 351. parte 1. Francisci Mari.

Legatus de quibus causis cognoscat. Cap. XXI.

INTER MERÉ LAICOS DE CAUSA PROPHANA Legatus non se intromittit, quoniam ad forum Ecclesiasticum non pertinet: In cauis spiritualibus etiam inter laicos Legatus adhuc potest.

Inter metr. Ex decisione eiusdem 350. parte 1. Francisci Mari.

Legatus an committat causam appellations ad Papam nomine proprii fidam.

Cap. XXII.

QVANDO APPELLATIO AD SCDEM APOSTOLICAM INTERPO- NITUR, nulli dubium est, quod Legatus committit. Sed quid si ad Papā expellit nomine Pauli prosecutur, Aliquibus placuit, nisi partib. contentenib. eam minere non posse. Ceteris vero posse, quia appellatio ad Pauli, ad ipsam Scdem prosecutio dicitur. Quid si aduerteritis sit pauper? quid si infirmus? quid si causam ad Curiam Romanam deferre volent potens, & dues existat, qui verisimiles magnati favorem habentur? sit certè reipublice ex eiusdem scđ, atque de mente Summi Pontificis presumendum, ut causa à Legato in partib. committatur. At si bui indicata est, ad Romanā Curia recurrit nullatenus imped. edus. An Legatus, auctu ad prole questionem in appellationis à iure datum, refringere posset, quoniam ita Regula Petri est, posse placuit, ne lineis in sufficiente existant. Papal facultates Legatus concedere videatur, prout in Regno fieri cōducunt, comitigit de iurisdictione concedentis tamen praedictio agitur, neve paties laboribus, atq. expensis diutius fatigentur. Latif.

Jatissimè interpretande, atque extendendæ sicut.
Quando appellatio. Ex decisione Regni Lusitanæ 62.
Alvare Valadés.

Cap. XXIII.

Per delegatum, reuocacionem ignorantem, gesta te
nent, ignorantia autem presumitur, quæ vero pu
blis sunt, in loco sciri conseruitur.

Per delegatum. Ex decisione parlamenti Delphinalis
975. parte 1. Francisci Marti.

Legato credendum est de specialiter sibi commissis.
Cap. XXIV.

Et pro cius potestate presumitur, item propter di
gnitatis preeminentiam, Cardinali, & sibi viua vo
cis oraculo commissis, creditur. Quamobrem Legato
credendum est, quando specialiter sibi commissum es
se assister, & ita legitimat, aut dispensat. De Stylo Regni
Francie est, ut antequam legationis officio vtatur, eo
rum potestatem in principio regni insinuare debeant.

Et pro cius. Ex decisione eiusdem 976. parte 1. Franci
sci Marti.

Legatus quibus insigniis vtatur.

Cap. XXV.

Oram Legato, exteri prelati in officiis executione
et per fidem, atque legationis insigniis vti debet,
quoniam Papæ vicem representat. Nam primum Vt
bem exuerit, velibus rubebis, palafreno, atque calcari
bus deauratis vti constaret.

Coram legato. Ex decisione eiusdem 384. parte 2. Fran
cisci Marti.

Legatus quæ beneficia sibi referuare possit.

Cap. XXVI.

Beneficiorū referuacionem in sua prouincia, in col
legiata Ecclesia, vel de beneficio ad alium colla
tione spectante, facere potest, ius autem ad vacatu
rare prohibetur, quoniam ad solum Papam perti
bet, quando referatu intimatur, manus ligata sunt.
Si ordinarium in conferendo pizuerit, per decreterum
irritans ignorantes affecte dicitur.

Beneficiorum. Ex decisione eiusdem 286. parte 2. Fran
cisci Marti.

Legatus absoluere excommunicatum à Canone.

Cap. XXVII.

Vm manus debilitate remanet, atrox iniuria dic
ta est. Dicerasmus in sententiam canonis incidere
declarat, absoluere autem Papæ referuata est, sed & Le
gatus absoluere non prohibetur, nam quam primum
Vrbem egreditur, quamdiuque absolutionem Apo
stolicam impendere potest. Aliud est ab excommunicati
onem absoluere, aliud ab irregularitate dispensare.

Cum manus. Ex decisionibus eiusdem 602. 603. 604.
605. parte 2. Francisci Marti.

Legatus habet iurisdictionem ordinariam.

Cap. XXVIII.

Proconsuli Legatus & equiparator, & ordinariam fu
ritudionem habet, cuique officium per Papæ obli
tum non expirat, quamobrem Vicarium, i.e. Locum
tenentem suum creare posse, etiam cum potestate be
neficia conferendi, non est ambigendum. Ex ea im
pedimentis, absentie, vel infirmitatis alterum in locu fui
Vicarium depotare non impeditor, dom ramen non
minim frequenter, argue ad modicam temporis faciat,
& ita ex confutidine Auctionis introductum est. Si

per se, vel peralium ex commissionis literis expedite
comittitur, alterum Vicarium substituere non pos
suntur.

Proconsuli. Ex decisione eiusdem 317. parte 2. Franci
sci Marti.

M E N D I C A N T E S.

Moniales ordinis mendicantium sunt mendicantes.

Cap. I.

A N fratum constitutions mendicantem est in monialibus inducere dicuntur, questiones
est. Plurimi negatiuam partem amplecti sunt,
quoniam constitutions fratum à propriis monialib
valde differunt, illi quidem proprium in redditibus, &
possibilibus habere prohibentur, sed monialibus ex
propriis constitutionibus permititur. Placuit intendi
citatem ex ipsis constitutionibus, nisi in quantum à Se
de Apolitica approbatæ sunt, non induci, ipsa autem
Sæcta fides in primis Predicatorum ordinum promen
dicantibus approbavit, ergo & moniales huiusmodi es
se, dicendum est, quoniam vero per suas constitutiones
proprium habere permittitur, quamvis à Sancta Sede
approbatæ non sint, nihilominus mendicantes esse nō
dissent. Constitutiones factæ a Sancto Dominico per
Honoriū Papam approbatæ sunt, & toti ordini men
dicantem induxerunt, illæ vero, que proprium in monia
libus habere permittunt, postquam mendicantes factæ
sunt, emanantur.

An fratum. Ex decisionibus Rota Romana 1107. &
1108. & 1109. parte 3. lib. 3. in nouissimis Tholomæi.

Mendicantes possunt habere plures campanas.

Cap. II.

P Lures campanas habere mendicantibus iure non
prohibentur, quamvis rem eum viam tantum habe
re debant, nulla ratio cogit, quamvis parochianos, si
ue populum nou habent, neque ordo prohibet, neq
e colubetudo repugnat, & populi multitudine, vbi Sancto
rum corpora regnent, ex deuotione concurreat cā
panarum sonus ad lingendos demoules, atque tempella
tes sedandas valde prodest.

Plures campanas. Ex decisionibus parlamenti Delphi
nalis 1149. parte 1. & 30. parte 2. Francisci Marti..

Mendicare quando, & quibus licituum est.

Cap. III.

L icita mendicitas est, quando necessitate cogente,
ut quia debiles, vel omnino inutili, atque ad labo
rem minimè idonei sunt, mendicant, qui duntaxat alé
di sunt, de quibus multa in facies scripta reperiuntur.
alii humilitatis causa laudabiliter mendicant, atque a
lla afflunt, que ad afflictionem pertinent, efficacissi
ma contra superbia medicina. Illicira autem eorum
est, qui vixi otiosè mendicant, & validi mendicant
res appellantur, quamvis le debiles fringant, cum for
tes existant, atque mendicando sine labore uentre vo
lunt, quam & Sandi, & leges humanæ reprobant, ne
vel orisorum inertia forsan, vel quod debilis deb
etur, validis largiantur. Quamobrem nonnulla constitu
tione ad ciuitatum Recleros intromendi mendicant
qualitate in manus reseruntur. Ab Imperatore Carolo
I sum est, ut ad aliorum exemplum, timoremque pa
nientur. In Gallia a Senatu Pariliensi ut operibus publi
cis addicentur, flatutum est. A his placitis etiam usus
cautum. In prouincia uero Cataloniae, etiam ut cito
nes, ac vagabundi punti solent, atque ad tressores per
quio-

Digestorum Nouissimorum.

quinquennium aliquando damnata fuerunt, & ita nonnullum concludunt est.

Licitā mendicātā. Ex decisione Consilij Cataloniae 4. Iudiciorū Peguerā.

industria quā si quis quōd opulentam hæreditatem re-
linqueret portuisset, innotescitā ēst.

Monachus factus Episcopus. Ex decisione eiusdem 705. pars 1. in nouissimis Seraphini.

De monachis quando cognoscit Abbas, & quaodo
Episcopus. Cap. III.

Correcțio Monachii ad Abbatem, cognitio verò iu-
dicialis ad Episcopum pertinet. In concordiis
regulam potius Abbatii obediē debet. Vbi degradatio,
etiam verbalis imponenda est, Episcopos cognoscit.

Correcțio. Ex decisione parlamenti Delphinalis 1241.
parte 5. Francisci Marti, & decisione Gratianopolitana.
5. Johonis Papae, & decisione Capellae Thibolanae 309.
Iohannis Corserii.

Monachus quando, & quomodo possit esse in iudicio.
Cap. IV.

Neque agere, neque procuratore constitutere absq[ue]
sui superioris licentia permittrit, etiam si monachus
congregato capitulo mandasset, nisi priorem ibi-
dens adiuvare constaret. At si causa contra Monachum
commissa est, atque alter Monachus ab eo cōstitutus,
citus esset, processus valeret, tum quia citando inhabi-
lēm approbare videtur, tum quia pro Ecclesiā sua de-
fensione compatriat.

Neque agere. Ex decisione Rota Romana 1. de regula-
ribus Achillis de Graffis.

Monachus Prior agit in iudicio sine autoritate Abba-
tis. Cap. V.

Sed factus prior, sive preceptor, pro iniuria sibi fici-
cta, etiam absq[ue] Abbatis autoritate agit, nam prior-
atus, vel viceprior nomine agere præsumitur, altera
iniuria est, q[ui] simili monachio fit. Nec vox pro
iniuria facta vito suo, agere potest, vir enim vxorem de-
fendere debet, non est contra, ita & Priorum Prior, sed
agendi virtutem à prioratu recipit, quamobrem ei & ab
eo defendi videntur.

Sed factus. Ex decisione eiusdem 401. Argij Bellame.

Cap. VI.

Existens in studio de Abbatis licentia, & consensu eō
eventus, iniuriarum actionem intentare potest.

Existens. Ex decisione Capellae Thibolanae 88. Iohannis
Corserii.

Monachus non potest conueniri actione iniuriarum.
Cap. VII.

Sed ipse iniuriarum actione pulsati non potest, quo-
niam nihil proprii habet, & frustra executio contra
eum, qui bonis caret, fieri tentatur, nec ratione ad mi-
nistratio[n]is habere dicitur, quia delictum personæ non
reditur. Alter dicendum est, si altera pena conde-
nariari petatur.

Sed ipse. Ex decisione eiusdem 314. Iohannis Corserii.

Monachus agit super confirmatione Abbatis.
Cap. VIII.

Pro electione Abbatis confirmanda monachus age-
re non prohibetur, multò fortius pro iam cōfirmata
acto, atque inutile punitum permittendum est. Si quilibet
clericus potest, & debet, etiam alijs Clericis contradic-
tibus, bona Ecclesiæ male alienata reposcere, multò
magis personam alienaram, & à prelatura remotam,
ad defensionem Ecclesiæ quilibet sive mandato admit-
titur. Verutamen tutius de licentia Episcopi agero
diceretur.

Pro

M I S S A.

Missa magna à quibus celebratōrē sunt.

Cap. I.

Ad diœcesanam legem pertinet magnas missas
celebrare, quas in regulariū monasterijs Ar-
chiepiscopus, vel Episcopus, vt magis quieti
illi vivant, nūl requisi ti inuitetur, celebrare
non debet. Canonici tūlū annis in seculo Ecclesiæ ce-
lebrantes, possessorum acquisiuissime non dicuntur, nā
qua facultatis sunt, in necessitatē deduci non debet.
In spiritualibus, & ecclesiasticis, statutum sicut per li-
teras intertenui nullatenus debere visum est.

Ad diœcesanam. Ex decisione parlamenti Delphinalis
158. parte 2. Francisci Marti.

In quo loco licet missas celebrare.

Cap. II.

Neque in domo, loco non consecrato, neque cum
altare portatōlē celebrare permittrit, ne in Eccle-
sijs consecratis quidem, absque Episcopis licentia licet.

Neque in domo. Ex decisione eiusdem 1010. parte 1.
Francisci Marti.

Celebrans no[n] ieiunous deponendus est.

Cap. III.

Sacramenta altaris no[n] nisi à ieiuniis celebrare pe-
nituit. Nec Sacerdoti viuom̄ perfusionis assu-
me licitum est, si aliam missam celebrauerit, qui con-
trarium facit, deponendus est.

Sacramenta. Ex decisione Senatus Eudegalie 4. Nico-
lae Boerii.

M O N A C H I.

Heretitani non habent proprium, & quomodo in
iudicio esse possint. Cap. I.

Monachus Sancti Augustini heremitanum, nihil
proprii habet, vel possidit, nec in contrarium
conferuendo induci potest. Contraria superiōrum
suum agere non permittitur, quoniam neque velle, ne-
que no[n] exercere debet, sed totum à suo superiore pē-
det, ornauia monasterio acquirit. Nec alio[n] nomine
in iudicio flare valeret. Itaque si non possidet, restitu-
tionem petere non debet. Si aliquam exemptionem
ostenderet, repellendus non esset.

Monachus Sancti. Ex decisione Rota Romanae 224.
parte 2. Pauli Acemili Veralli.

Monachus factus Episcopus non liberatur à sua
regula. Cap. II.

Monachus factus Episcopus, quamvis quād ad reli-
qua à monachali regula liberetur, non tamē à
substantiis absolutur, vt sive Ecclesia vnde cunq[ue]
pronuentia non quasuerit: Quamobrem Episcopus
Vinduus, successor, fundatari habet de iure intoc-
to[n]em, ne que fructuum referatu præsumptionem tulit,
neque de illius effectu constat, imò ducēta referatu,
vix pro vnius mensis tempore sive pereſſe portuissent,
si fecundum eius dignitatem vivere voluissent. Niſi ostē
datur bona patrimonialia habuisse, vel aliunde ex ea

Pro cœlione. Ex decisione Rota Romana 11. de iudicio nominis.

Monachus agens in iudicio, quando debet habere causas à monasterio. Cap. IX.

Ta que cum ad monasterij vilitatem agat, per missam aliqui summaria causa cognitione, alimento, atque litis expensas à monasterio habere debet. Auditor autem secundum personæ qualitatem, bonorumque, ac reddituum monasterii valorum estimare debet.

Itaque. *Ex decisione eiusdem 12. de iudicio nominis.*

Monachus io quibus restitutus.

Cap. X.

V Bi pendente inquisitione, vel accusatione, quam contra Abbatem procurat Monachus spoliatus est, restitutionem petere potest, in ceteris casibus nequamquam.

Vbi pendente. *Ex decisione eiusdem 23. de restitutione spoliatorum in antiquis, et decisione 256. Argidij Bellameri.*

Monachus quando, & contra quem posse agere interdicto. Cap. XI.

Item Monachus directum, proprietas, interdictum contra Prelatum, cui obedientiam vovit, nullatenus habeat, tamen contra tertium, etiam superiorem suum, exercere permititur, quod ad iurandum, quamvis non quod ad obedientiam, si abique causa, quoniam quo ad beneficium velle habet, atque peccatio ab Abate possidet.

Licet Monachus. *Ex decisione eiusdem 397. Argidij Bellameri.*

Monachus quando debet habere litis expensas à monasterio. Cap. XII.

A D accusationem, vel inquisitionem sui Abbatis, Admissus ex pœnas necessariis, de monasteriis bonis, donec debitum nîm accipiat, habere debet. Item expensas ante his coetationem factæ actionis iure peti possunt post cœtationem verò iudicis officio, tamè ex magna exquiritate expensas factas ante commissione sibi factam taxare potest, quoniam omnia intelliguntur commissa, sine quibus iudex esse non potest.

Ad accusationem. *Ex decisione eiusdem 4. de accusationibus in antiquis.*

Deponendum aliquando quis est à monachatu.

Cap. XIII.

A Monachatu propter delictum, & alijs deponi potest, & ita neque prebendam à monasterio accipere, neque vocem in capitulo habere debet.

A monachatu. *Ex decisione eiusdem 1. de pœna in antiquis.*

Monachos ab Episcopo à clauistro anocari potest.

Cap. XIV.

E Piscopus monachum simpliciter à clauistro propter negotia anocari potest, præterim Abbate sententiæ, quoniam rem si ab eodem officia detur, vel si prius locum tenens, esse permittit. Sententiam ab eodem latam, nisi oppositus fuerit, validam esse, propter magnam exquiritatem placuit. Deligatio sibi à Patria facta non subfuerit, nisi de monacho mentionem fecerit, quoiam facilius modo, quā ordinarius decipi posset.

Episcopus monachum. *Ex decisione eiusdem 3. de officio Vicarij in Antiquis, et 4. codem tunc in Antiquis.*

Monachus non claustraliter potest esse compulsum licet. Cap. XV.

N ter canonicos Ecclesiæ Barchinonens. & Beneficiæ ros, si super anniversarijs veriabatur, cumque noua instrumenta literis compulsoriisbus produxisse, cedem non esse legitime extracta obduciebatur, quoniam Monachus, qui erat Vicarius compulso constitutus fuerat, Reisolutus est, aliquam in co dignitatem non regunt, quare si monachus non claustraliter est, compulserit esse potest.

Inter canonicos. *Ex decisione eiusdem 433. parte 3. lib. 3. de iuri novissimi Tolesti.*

Monachus debet agere de licentia Abbatis.

Cap. XVI.

L icentia autem à Prio claustraliter data, nulliter egreditur, quoniam iste Abbatem superiori habet, claustrum tantum curare debet, sed quia amplissimum ab Abbate potestatam habuit, extrahere potuit, idem si à Prio conuentuali.

Licentia. *Ex decisione eiusdem 449. parte 3. lib. 3. in iuri novissimi Tolesti.*

Monachus cui acquirat.

Cap. XVII.

R egulariter Monachos Monasterio, ubi profilius est, acquirunt atsi in aliquo beneficio, enī claustrali assignatus fuerit, quicquid ex eius opera, siue illius bonis prouenit, ubi resedit, quantur quoniam seruo equi paratur, qui ex eius opera viro fructuario securit. Enī per ferum, & monachum in possessione, quantum sine sapientiæ præhensione quazivit. Vt monachus habeat pro prium Abbas diligenter non potest, ergo oec. de illis licentiam disponendi date permittetur. Neque pariter feruum ad testandom in Donum habilitare potest, ut trumperat ad Principem pertinet.

Regulariter. *Ex decisione parlamenti Delphinalis 14. parte 1. Francisci Marci, et ducis Palati. Argolici. Et letiarum 30. Thome Trivissi.*

Bona monaci translati pertinent ad secundum monasterium, Cap. XVIII.

S I translatio ad alterum monasterium de primi consensu facta est, bona que ad primum monachus factus transfluit, ad secundum pertinent. Quomo obiuit, proprietatem ad primum remanere, vium fructu verò ad secundum cum ipso persona transire, si alias non habeat, vnde viuat.

Si translatio. *Ex decisione capella Thalians 39. Jean. Corsej. Ex decisione Pavlamenti Delphinalis 626. par. 2. Francisci Marci.*

Mater pro legitima præferenda est monasterio.

Cap. XIX.

M Vti Docti viti existimarent, si ultra marrem, vel maius quod ad hanc legimus item super filii, vel nepotis iam profili successione mouere, & contra monasterium bonorum in communione capacem, quoniam religionem professi, se, & sua Deo dedicasse dicuntur; sed quia quatenus de iure licet hoc intelligendum est, proprietate in contrarium sententiam statim est, nimis, imate in quo ad legitimam sibi super filii boni competenter, monasterio preferendam esse; probauit in sententia, atque optimæ ratione fundata, nam parentibus in legitime prædictum per religionem ingressum face iniquum est, prout econtra parentibus religionem ingredientibus filiis nocet, non licet. Neque religio, vel Ecclesia, quæ iustitia cultrix existit, quicquam ei tertii prædictio habere debet, præterum de hiliorum legitimi.

legitima, quæ pia causa fauorabilior est: Hanc opinionem Senatus in pluribus sententijs amplexus est.

Muli docti. Ex decisione Regni Iustiniani 24. Alvari Valdese.

Monasterium quando excluditur ab hereditate monachi. Cap. X.X.

Si monasterium Petri hereditatem pretendit, velut Sobius ingrediens acquistum frustri de prescriptione queritur, quoniam professionem Petrus in testamento fratres heredes instituit, ad cuius dū delictum iure possedisse presumendum est, atque hereditarii tunc, scientiamque testamenti habuisse, quæ regulariter in extraneis presumitur. Consanguinei de ingredientium bonis unius folliciti esse solent. Si vero ob nō adimplerat testator voluntatem, hereditatem tanquam denudatam pretendit, ob continuatam ultra quadragesimam annorum possessionem, obstat prescriptionem conclusum est, etiam si hereditum bona fides de fuisse, quia de hereditate institutis iam acquisita auferenda agitur, atque in monasterio proper testamenti in obseruantiam acquirenda, in quæ tenuit autem bona fides opus non est.

Si monasterium. Ex decisione Rota Romana 180. parte 2. in nouissimis Robustieri.

Quis debet probare professionem, & quomodo. Cap. XXI.

Primus in data prioratum habens, si contra secundum, se professionem det ille autem negaverit professionem probare debet. At si aduersarios Priorem sufficieantur, et autem Abbatis literas, etiam lite pendente factas, producat, in quibus habeatur, facta cum ceteris inquisitione, monachum expremere reperum esse, arque ad Auditoris mandatum, et expremere professionem esse iure, professione probata sufficienter videatur.

Primus. Ex decisione eiusdem 161. Aegidij Bellare.

Monachus potest fieri executor legati ad pias causas, & tenetur reddere rationem.

Cap. XXII.

Legati ad pias causas cum administratione quilibet religiosus executor fieri potest. Cum igitur Don Beocido Canonico Lateranensi Legati fuerit, ut pro suis necessitatibus viri valeat, atque residuum ad paupe run beneficiis distribuat (quod ad pias causas Legatum dicitur) cur rationem reddere non tenetur? Sacro Tridentino Concilio, etiam de superioris licentia bonorum administratio religiosi interdictum, sed hiccaus de iure canonico permisum est, cuiab codem non derogatur. Cum in omnem euenum Legatum ad Fabricam sancti Petri pertineret, ergo potuit enim eadem super dicta administratione transfigere. Cuius testator legatum valere prohibuerit, si à quoouis Romana Curia superiori legatiarius molestaretur, hac conditione ante administrationis principium posita dicitur, sed quia de iure permittitur, eccirco conditio evanuit, & quando ipsa prohibitionem in omni tempore respiceret, pro non apposita habenda est: Nam eum facere incepit, & ita dominum recta via ad piam causam transferunt effet, in tali casu prouidendo, dominum ab ipsa auferre non potuit, quoniam Ecclesiam excludere prohibetur, auferendo ab herede, qui monachus fuerit. Quod semel ecclesia datum est, amplius renouato non potest.

Legati ad pias. Ex decisione Collegij Pisani 111. Do-
boris Mariae

MONASTERIVM.

Prioratus non venit appellatione monasterij. Cap. I.

MOnasterij appellatione, Prioratus non venit, quoniam cā monasteria appellantur, in quibus Abbaties preponuntur, & territorium Abbatis dicitur.

Monasterij. Ex decisione Rota Romana 225. part. 2. Pauli Acemilij Veralli.

Monasterium ex quibus presumatur constitutum. Cap. II.

QUOD autem in territorio de Parchilena constitutum reperitur, & de la lux appellatur, ubi monachi degunt ordinis de Guadalupe, cum ex testamento Didaci a monasterio de Guadalupe constitutum atque adificari deberet, ita constitutum presumatur, ad extictionem dispositionis praecedentis actus factus esse presumitur.

Quod autem. Ex decisione eiusdem 226. parte 2. Pauli Acemilij Veralli.

Monasteria sunt electiva, & non conceduntur in Concilio. Cap. III.

Primero iure monasteria electiva sunt, atque ad suum perorem confirmatio pertinet, nec respectu iure cauimus, ut de his per Concilium prouidendum sit, interdum Episcopatus, & Abbatie equiparantur, circa electionem vero secus est, que propriè ad Abbatiarum naturam pertinet. An quæ monasteria summa decutionum auti excedentia, confistoriala dici debent, prout de stylo grauissimi viri affirmarunt, ita ut manuam in consultatione requireant, Rota stylum probandum esse respondit, nam quandoque extra Concistorium conceduntur, & monasteria propriam naturam habent, nimirum, quod per electionem prouiderentur.

Primo iure. Ex decisione eiusdem 584. par. 3. lib. 3.

Monasterium succedit ad omnia bona ingressi. Cap. IV.

Sue in bonis, quæ ingressus tempore habebat, sue quæ postea obuenierunt, monasterium succedit, ad quæ licet actionem non habeat, neque rei vindicationem intentare possit, tamen officium iudicis intentare non denegatur: Sed patris legitima propter magnam sequitatem deducenda est, quæ opinio in iure praewaluit. Solum in casibus à iure expressis, filii loco habentur, sed ad excludendum patrem à legitima, cauimus non est, itaque quod ad ipsam patri debitam, monasterium loci filii non habetur.

Sue in bonis. Ex decisione Rota Marebise 7. Stephani de Gratianis.

Monasteria exempta in quibus teneantur. Cap. V.

ALege dioecesana monasteria exempta sunt, sed quod ad iurisdictionis legem populo subiungit. Si monasterium haber populum, ad synodus ire debet.

A lege. Ex decisione Parlamenti Delphiniensis 1240. parte 1. Francisci Marti.

De eodem. Cap. VI.

ITaque à visitatione dioecesorum, procuratione, siue expensarum contributione non eximuntur. Directa

uerba ratio habetur si animarum cura per Vicariatum regi conuenienter.

Ista que. Ex decisione eiusdem 301. parte 1. Francisci Martini.

Nullus ingredi potest monasteria monialium. Cap. VII.

Neque clericis, neque laicis monialium monasteria ingredi licet. Quiaodo vita necessaria defertur, Abbatisa cum una monialis vestri extra portam recipere debet, clercis monasteria sine causa rationabiliter frequentare sub pena priuationis, beneficii prohibitum est, laici vero sub censu. Continguitur occasio, non est causa rationabilis, sed hodie usitate licentia specialiter etiam ingressus interdictus est.

Neque clericis. Ex decisione eiusdem 954 parte 1. Francisci Martini.

Cap. VIII.

Facultas ingrediendi monasterium monialium de prima vice intelliguntur, id est postquam item iugressus est, vterius prohibetur, & ita decimus est.

Facultas. Ex decisione 97. Petri Garsia & Toleta.

Monasterium potest comminare bonis, & successioni ingreditur, etiam sine ilius consensu.

Cap. IX.

CVM monasterium in querendis sibi preindicare possit, conclusionem est, renunciationem per ipsam factam, etiam si puerularum confiditio non interueniat, validam esse, iola enim illius voluntas sufficit, cum flatim ac voluerit, bona ei acquiriunt, tanto magis quia per fidem Apostolicam confirmata fuit. Bennotatio ad tempus professionis puerularum referenda est, quod non impedit, quo minus adiungente conditione valeat, eum regulariter tam iuri de presenti competere, quam in futurum cum petitor, renunciari possit. Renunciationis validitas ex eorum consensib non dependit, quoniam monachus in omnia fine earum solenem potest. Confirmationis omnem follementatem supplex, & in expressis, ex certa scientia dicitur, in non expressis vero, etiam ful, licet, in forma communio illam valere facit, ratificatio puerularum facit, et a principio eorum consensus inter se iste confitetur, cumque consenserit non esse necessarius, parum referat an iuramentum interueniet.

Cum monasterium. Ex decisione Rota Romanae 1198. Seraphini Olearii.

Monasterium suscepit sub uitione sedis Apostolice dicatur exemplum.

Cap. X.

AD effectu ut Bolla Calixti Terti de surreptione argui non posset, re diligenterum discutatur, rectiu[m] est de eo exceptione statu ante illius Bullam constare, ut de surreptione, aut intentione defectu argui nullo modo possit, nam considerata origine, ac Præpositura intentione confitetur. Comites Berengarii, & Cononius anno Domini M. C. VI. ex propriis entum allodis, ac villis sub Patchalis authority monasterii fundante, quibus utrumque Sedis Apostolicae illud locepit, & cum oblatione eius fiant Ecclesie, cui offeruntur, ideo ad aliam Ecclesiam ut pertinet non potest, præsumtum cum nullum hoc tempore superioritas in Archipiscopo competeret, cui praesudicium fieri disceperet. Cum in eadem Patchalis Bulla disponatur, ut nulli licet predicta allodia Beato Petro subrahren, minuere, ut temporis recessionis satigare, haec verba plena, & immediata subfectionem fraudent, subractionis

species esse evidenter, ut sua velle subiungere, quod Ecclesia Romana oblatum esse competitur, hac igitur ipse callo protelio ab ordinarii potestate exire. Quia subsequitur sunt, omnino monasterium, excepit, ac immedieate sedi Apostolicae subiectum esse declarare, nam Calixtus Secundus Monachis facultatem concedit, ut Sacramenta à diocesano recipiant, ideo in aliis non referata ab eius potestate examinare videtur, haec quoniam cultas ad deundi ordinarium pro Sacramentis, in solo casu exemptione necessaria erat. Illa verba in privilegio apposita, ad indicium autem perecepit: huius a Romana Ecclesia libertaria auncum youm quorū annis Latera nensi plus peripheria exemptionem probant, & cum praecellere generali probabim, ne quis prædicta Ecclesiæ pertulit audierat, &c. non solum monasteriorum materialium, sed personas etiam Ecclesiæ exemptione cencit, cum Ecclesiæ appellatione monachi, & ipsius perlongo continentur. Itam obseruantia subsequta tot Pontificum aucterioribus, omninem difficultate solvit, que circa verba privilegi orti possent, qui omnes hac loca specialius ad ipsi Ecclesiæ Romanae pertinere, declarantur. Enucleationes aequivalentia à pluribus Pontificibus enarratae, teneisque repetita, fama aquipollent, atque plenè probant. Et Innocentius Quartus Ipe cialius affirmat hoc monasterium, ad Ecclesiæ Romanam, nullo intermedio pertinere, que verba clarè exemptionem probant, idemque ex insinuatis antiquisimis, acque duabus Ducas Bavarie supplicationibus, in quibus dicitur monasterium suiss, & esse Romanæ Ecclesiæ immunitate subiectum, & pro obseruâria ex ab eo adiuncta compendiosa, prætermittendo non sunt quin plures Pontificij Bullæ, in quibus negotia ad monasterium spectantia diversis personis ecclesiasticis, non autem Archiepiscopo commituntur. Deinde cum ostendatur clara, & indubitate in Galixti Terti privilegio exemplo viterius disputare non conuenit.

Ad effectum. Ex decisione eiusdem 1075. Seraphini Olearii.

Monasterium, sive collegium mendicantium hodie per ordinarium sub certa forma erigi potest.

Cap. XI.

Pro ergendo novo Regularium Collegio, sive monasterio, olim specialis Sedis Apostolicae licentia requireratur, hodie tamen per Sacrum Concilium ordinarii huicmodi facultas data fuit, & cum illius forma ad uiginti fuerit ab ordinario Celaragius istano observata, cum citauerit omnes conciuenus mendicantium, & sibi cooffit ex nova Collegiæ erectione mendicantium Diucaleatorum subiuratis celebrandi, & sanctissimi Eucharistie Sacramenti refinendi, nullum ex predicti uicem inferi posse, ex quo seddulus per Vgencem re licti in pecunia numerata, atque sumptu ad congrua collegialium sustentacionem sufficiat, qui propterces inendicare non cogentur, id est que cleonostys aliorum conciuenium non dimicant, non ambores refolucionem est senectus de partibus huicmodi licentiam confitentes, approbandas esse. In conciuentibus liberam fagonem nullus nisi prædicando in fieri opponere potest, sed quilibet ad libitum plia opera facere, atque lepidum eliger potest, ideo ad effectum impediendi hoc prædicendum considerable non esse viuum est.

Præ ergendo. Ex decisione eiusdem 745, parte 2. in ultimi Manzanaedi.

MONIALES.

Pro ingressu monialium, oīhū dandū est.
Cap. I.

Neque promonialium, ingressu aliquid accipe-
re, neque post receptionem prandia, vel cenas
facere, neq; pecunias, vel iocalia etiam ad pra-
fentem viam directe, aut indirecē dare, licetum est, nūl
pure, liberē, atq; spontē offerat. Quando monasterii
est inops, & tenue, pater pro legitima, vel alimētis, affi-
gnare tenetur, & monasterium accipere non dedecet.
Neque pro monialium. *Ex decisione parlamenti Delphinalis 960. parte 1. Francisci Marti.*

Moniales profitentur in manibus Sacerdotis.
Cap. II.

In manibus Abbatis professionem facere non pos-
sunt, sed Sacerdotis. Non enim foeminae velum im-
ponere licet.

In manibus. *Ex decisione eiusdem 957. parte 1. Francisci Marti.*

Sorores in quibus monasteriis non suot recipienda.
Cap. III.

In monasteriis ordinum non mendicantib; nisi pro-
uentus sufficiant, ita quōd sine penuria sufficiāt pos-
sunt, sorores recipiendae non sunt, nam ipse recepta mē-
dicare non debent. In aliquib; monasteriis vixit tan-
tū habent, vestimenta aut ex operib; manūlū fūciū sibi
faciūt, interdū moniales à parentib; pensiones habēt.

In monasteriis. *Ex decisione eiusdem 965. parte 1. Francisci Marti.*

Moniales Sanctæ Clæræ quid possidere possint.
Cap. IV.

Moniales Sanctæ Clæræ de secundo Sancti Franci-
ci ordine sunt, & proprium in communī, nō aut
in particuliari habere possunt, quod in primo, in omnib;
prohibitum est. Tertius ordo de penitentiā factos
est, & pro manibus, atq; sc̄mbris, etiam in coniugio viñē
tibus inueniuntur, isti q̄dē clēmētia p̄eūilegio gaudent.

Moniales. *Ex decisione eiusdem 963. parte 1. Francisci Marti.*

Dos nouitie mortuæ restituenda est consanguineis vnā
cum fructibus, deductis aliamentis datis.
Cap. V.

Nedantes, & recipientes in excommunicationem
incident, finixerunt parentes loco mortui, vel de-
positi pecunia monialibus tradidisse, poella autem in
nouitarum habui dū permanens, mortua est, de pe-
cunia datis questionis est, consulta Conciliij Cōgrega-
tionis, Palatium iuxta illius decretem indicavit. Con-
sanguineis nouitie mortuæ ab intellecto venientibus,
integrā dōtē restituenda esse vnā cū illis fructibus ad
rationem quinque pro centum, atq; totam illius supel-
lectim, obiuris tempore repartam, deducto tamen ip-
suis nouitie vixit, ad rationem ducatorum quadragin-
ta quatuor pro quoilibet anno.

Nedantes. *Ex decisione Palatiij Apollonij Venetiarum
57. parte 1. Thome Trifasani.*

Ingredientes religionem non approbatam gaudent
privilegio canonis. Cap. VI.

CVM religionem non approbaram ingredientur,
neque habitu, neque professione religiose existit,
itaque ecclesiasticum immunitate an gaudent, dubita-

tur, licet in futurum, matrimonium contrahere pos-
sunt, quia ramen de profecto religiose vivant, tanquā
cetera personæ ecclesiastice gaudere debent, & ita Ro-
ta obferat, quamobrem eadē verberans, vel iniurias
inferens, Canonis sententia ligatus est.

Cum religionem. *Ex decisione Rota Romana 1. de re-
gularibus in antiquis.*

Propter professionem infra annum que pena impo-
nitur. Cap. VII.

In mendicantium ordine infra annum professione
facta, puella incapax redditum, vt ibi viterius profite-
ri polit, & moniales omnes suspēnse sunt. Dubitatur
an hoc Monasterium predicatorum ordinis esse dicta-
tur, affirmativa vixit illa est, nam & plures in man-
datis, alijque scriptis per eisdem producunt, atq; bul-
lis tales fēcē confitebantur. Item predicatores caro-
nem curam, atque administrationē habere conser-
tū, sub quorum constitutionib; viuunt, et hū puelle cō-
tente intentionē bene fundari placuit.

In mendicantium. *Ex decisione eiusdem 1. de regulari
bus Ioannis Mobedauj, & decisionibus 1102, 1103, 1104,
1105, & 1106. parte 1. libro 3. in novissimus Thalouci.*

Moniales proficis non exēnt à monasterio.
Cap. VIII.

Monasterium exite monialibus tacitē, vel capte-
fē se professis probabitur est, nisi in morbi, vel in
firmitate casū, quando cum ceteris, absque graui pericu-
lo commorari non posseut. Confusatio in contra-
rium non valeret. Abbatis monialium appellatione
comprehenditur.

Monasterium. *Ex decisione parlamenti Delphinalis
956. parte 1. Francisci Marti.*

Moniales que, & quando possint agere in iudicio.
Cap. IX.

Moniales, praesertim si canonica regulares sint,
Maliqua officia, vel administrationes sicut in mona-
sterio, sive ex ea distincta habentes, & agere, & se deten-
dere, ac procuratore in confirmari pro eundem iuri-
bus non prohibebunt, sicut de quocunque religiose cō-
cludatur, idem est si de criminis ageretur.

Moniales, praesertim. *Ex decisione Rota Romana 8. de
iudicis in novis.*

Monialis quando succedit, vel excludatur à maioratu.
Cap. X.

Dvicitur an monialū in cuiusdam cappelle bonis
Administrationib; subiectis succedere possit, quam
ipsum soror, absque liberis defuncta, dum in vincet, ad-
ministrabat, testator enim masculis deficientibus, sc̄m-
bris vocauerat, neque aliquod personale seruum re-
quirebatur, sed realē, quod per alium expedit poterat.
Aliquis inter administrationis cappellaz, & maiori-
tanis distere videbatur, ceteris omnibus nequaquam
differentiam fieri posse viūm est. Vbi regni maioratus,
Ducatus, vel Comitatus annexā in titulacionē hēt, pro
moniali nullatenus est iudicandum, quamobrem senten-
tiā pro moniali Senatus confitit. Testaror maior-
atū insitudo, si bona sua perēpū in familiā rema-
nere debere, ex primit, monasterium excluditur, cū ex
scipio, subiectis perpetuo exclusi, admitti vellet, hac
autem ex scipio admitti in statu, ad monasterij cōmodū
dum ipsa viuit, iecirco denegandum non est, in qua in-
stitutione verbi veris cantur, nam iura sanguinis infi-
tabilis sunt, & ne monachus quidem amittit, neque
de genere esse definit.

Dubitatur, *Ex decisione Senatus Regi Lusitanie 6.
Antoni Gama.*

Abba-

Abbatissæ est caput monasterij, & iurisdictionem habet. Cap. X.

Vir est caput mulieris, non è contra, ideo quando monasterium ecclesiæ ministerio ad Sacramenta celebrâda habet, dignitatis monasterij caput penes Abbatissam, vel Priorissam esse non videtur, que neq; coniunctiones audire, neq; absoluere, vel ligare possunt: Sed in contraria itum est sententiam, quoniam Abbatissæ liberam sui monasterij administrationem habet: Ad coeceptionis terci fuimus in validatem, capituli sui confessus accedere debet, ergo monasterii bona per ipsas regi dicuntur. Quamvis Abbatissæ neq; à ultimis, neq; ab ordine suspendere possit, tamen à beneficio nō prohibetur, atque præbendas subtrahere. Forti contentioſi iurisdictionem habere permittit, quamvis penitentialis denegetur: Quia nobis monialium Collegium in principale dicitur, fratres autem sive clerici nequamq; sed ministri, & tanquam in diuinis seminariis existunt, argu ab ipsam monasterio separari, ac effectorie veniunt. Non igitur duo capita principalia sunt. Confessio generalis, Episcopi locum tenet.

Vir est. Ex decisione Parlamenti Delphinalini 953. part. Francisci Marti.

Moniales non respondent in missa.

Cap. XII.

Mulieres catacretæ non recipiant, neque ordinis officium exercere possint, itaq; in missa responder non valent, neq; ad altare appropinquare debent. Homeliam, vel Euægeliū ad matutinum legere possunt.

Mulieres. Ex decisione eiusdem 958. parte 1. Francisci Marti.

Moniales quando incidunt in canonem à quo, & vbi absoluvi debent. Cap. XIII.

CVM contingit ipsas ad iniucem cum sanguinis effusione verberare, claustrum exire non debent, sed per Episcopum, in cuius diecesis monasteria sita sunt, absoluvi debent, etiam si excellens enierit, item si moniales exceptæ essent. Cum id Episcopis tantummodo ordinis reuerentiam indulum sit, in inferioribus non licet, itaque Generali ordinis Sancti Francisci illarum superiori non permittitur, quoniam quasi Episcopalem iurisdictionem habent.

Cum contingat: Ex decisione eiusdem 961. parte 1. Francisci Marti.

Monialis propter intemperantiam quando punienda, & quando purganda est.

Cap. XIV.

Moniæles occulæ defloratae, vel potius de incontinentia suspectæ, canonica purgatio indicata est. Que vero in monasterio peperit, penitentia, seu coniuratum loco reponi debet: At si in ciuitate deliti commissi nō reperiatur, in proprio monasterio punienda est.

Moniali. Ex decisione Palati Apolostoli Venetiarum 24. parte 2. Thome Trivianæ.

Monialis translata de uno monasterio ad aliud, quando dicatus remaneat filia prius ad effectum, ut illi prima bona acquirantur. Cap. XV.

Soror Catharina professa in monasterio S. Ceciliae propter graues rixas cum Abbatissæ ad monasterium S. Ambrosij cum suo habitu per Satellites ibidente Sanctissimo translata fuit, vbi se impribus, & expedita primi sui monasterij in secundo alimento perceperit, ideo monialis prius sui monasterij desigisse non videtur, cù pa-

tris, non aurem earranci onus sit filiam alere? Cum alimenta doti primo monasterio date non correpiðeād, id eius occasione data, dici non debent, nec per tantum temporis alimenta tam excessiva prestita fuissent, nec Papa, qui omnia iura in scrinio pedonis hæt, & est fons iustitiae, passis suifet, sed donec monasterio S. Ambrofij tradi mandasset, qd onera atq; incōmoda matrimonij spiritualis sustinere debebat: Cū habili monasterij S. Ceciliae per multum tps gestauerit, & donec velles consumpta faciat feorium à monialibus monasterij S. Ambrosij, nec eis in refectorio viuebar, nec in chorõ decantabat, nec in aliquo n̄tu capitulari, in quibus omnes aliae eniñciati solent, repenter descripta, hęc omnia clarę offendunt partes omnes nunquam intentionem habuisse, vt per translationem monialis primi esse defineret, & secundi monasterij cuaderet. Propriet obitum ipsius in secundo monasterio, non probavit tā citē ibi professam esse, quoniam de expressa professione in primo monasterio constat, ideo de alia expressa in secundo docendum erat. Preferim quia monasteria diuersi ordinis & regulæ sunt. Nulla verba literarum Patrum ponderant possunt, vt per huiusmodi translationem primi monasterij monialis esse definit, & secundi facta dicatur: Quod si verè effecta fuisset, antequam fidei cōmissionem purificaretur, nō erat locus diuinationis in p̄dictis litteris narrare, quod ipsi foror Catharina, seu proxima monasteriorum S. Ambrosij & monasterio S. Ceciliae impeditur, quo minus vñfradu ipsorum bonorum, & hereditatis gaudere posset, sicut in vita Catharina durante, cum omnia desire non solitus, respicere vñfradu, sed etiam proprietatis ad monasterium spectavissent, nec Papa dispositiū lassim ad yñfrum uel dm duxerat restinxisse, resternendo post illius obitum iūrā quocunq; monasterio S. Ceciliae competenter.

Soror. Ex decis. eiusdem 115. parte 2. In ultimis Litteris.

N V N C I V S .

Nuncius habens facultatem super referuntis potest conferre bis referata. Cap. I.

VT nunciationem sui in felicis expedite valcas. Summus Pontifex viginti beneficia, etiā Sedi Apostolice referata, confidendi potestatem dedit, quoniam si igitur bis generaliter referata sunt, dare non impedire, etiam per collectorum, vel sub collectoris obitum vident, cum enim ad huius ipsius gratiam fecerit, latissime interpretari obtinuit.

Vt nunciationem. Ex decisione Rota Romana 425. Aegidij Bellameri.

Nuncius non habilitat contra execrabilium.

Cap. II.

QUAMVIS iniustæ tenentes habilitandi facultatē habeat, atque de novo eiusdem conferre permisum sit, tamen si reformatio cōstitutionis execrabilis obseruat, conferre non est permisum, quoniam ad ordinis habilitatione opus est, que concessa non fuit.

Quamvis iniustæ. Ex decisionib. eiusdem 549. & 550. Aegidij Bellameri.

In generalibus facultatibus Nunciorum non veniunt specialiter referata, nec prohibita.

Cap. III.

AD prouidendum animarum salutis Nuncio Apostolico concessionem est, obtinuimus minus in ista resignatione recipere, atque ad cadem, seu quenam alia habilitate, item cum eis pro camera super perceptis fructibus concordare, & de beneficijs qualiteremque vacantibus prouidere. Nisi generaliter, vt puta per Constitutionem execrabilium referat.

referuata fuerint. Non est magis favorabilis potestas, quam quod ordinarij à ore data est, sed ista nullatenus restitutio non recipit, & tamen beneficiis referuata non includit, nec quod legatis, vel executoribus data est, quod uis deuoluta interdum comprehendat, referuata verò nequaquam. In generali concessione neq; specialiter referuata, neq; specialiter prohibita continentur. Motus proprius non ampliar, sed gratia firmorem reddit, verisimiliter contra mentem non includit.

Ad prouidendum. Ex decisione eiusdem 720. *Aegidij Bellameri.*

Nuncios habent facultatem conferendi beneficia, potest enim vacanta in mensibus ordinarij non obstante regula de octo mensibus.

Cap. IV.

Facultas Nuncij conferendi beneficia, comprehensio dictam vacanciam in mensibus ordinarij, non obstat te regula, qua dando octo menses expectantibus, disponit, de ceteris quatuor liberè conferre posse. Nam cum in illis Papa prouidere posse, & cum ordinarij concurseret, idem in Nuncio dicendum est, qui Papa auctoritate conferendi potestatem habet. Item regula in quatuor tantum mensibus expectantibus impedimentum tollere voluit, si omnes facultates atque induita conferendi reuocaretur.

Facultas. Ex decisione eiusdem 8. de priuilegijs Marceli Crescentij.

Nuncij prouisum de beneficio valoris 24. ducatorum valida est. Cap. V.

A Gebatur de portione, qua virtus distributiones quotidiana, maxima grossam habebat, ac residuum eisdem diebus in toto anno requirebat item 56. excedebat. Cum igitur Nuncius de beneficiis non exceptentibus 24. prouidere potuerit, hanc de portione factam, validâ esse placuit quasi ciuitatem facultas ad 24. intelligenda sit, prout fructus in regula de valore accipi solent. In his autem, quae ex malâ comuni sunt, non continentur, sed tantum qui particuliare beneficii sunt, de quo agitur. Et cù pars aduersa quæ à Papa imperatur fructus ad 24. ex preliet, omnis difficultas celata.

Agabatur. Ex decisione eiusdem 745. parte 3. lib. 3. T. 2. toti.

Facultates Nuncij restrigendæ sunt. Cap. VI.

Resolutum est, facultates Nuncij apud Romanos Regem vique ad Germaniam nullatenus se extedere, sed ad locum destinatum restitigi, super quo regula condita est.

Resolutum. Ex decisione eiusdem 996. parte 3. libro 3. in nouissimi Tholomæi.

Regula de octo mensibus non obest facultatibus Nuncij Scotiæ. Cap. VII.

Facultas Nuncij in Regno Scotiæ destinati, quodad beneficiis de iurepatronatus laicorum, per reuocato- rias facultatum du beneficiis in octo mensibus vacanti- bus conferendi, nullata non est, quoniam regula hac ratione condidit, ut pauperibus clericis, & aliis prouideat, de huicmodi autē beneficiis per legatum sine ordinarij prouideri non solet, Ideo facultatum Nuncij ad talia beneficia reuocare non cogitauit. In generali re- sensuione beneficia de iurepatronatus non continentur, itaq; reuocatioq; regula non includit. Nec prouisio pro Nuncio facta inuulsa dici potest, ex quo ad di- gitationis tempore non facti, sermones non ha- buerunt, quoniam non uulsa tacita prouisionem vitiat,

sed ea duntaxat, de quibus expressum est, vel late- tam reportur, quod cis expressis, gratiam nullatenus concessisset.

Facultas. Ex decisione eiusdem 13. de conesse p[ro]ben da Ioannis Hobedani.

Nuncius quando possit conferre dignitates, & que- cunque beneficia nauta. Cap. VIII.

Quid si datum fuerit, vi quæcunque, & qualiacunq[ue] que conferre valeat, et ipsorum est, dignitates eius- pollic, quoniam verba genera[rum] duplicitate sunt, atq[ue] in dispensatione, qua stricti: nisi iuri est, omnia venie- faciunt, cum item ad tertium fauorem dirigantur, fano tabiliter majora beneficia continentur.

Quid si datum sit. Ex decisione eiusdem 1. de priuilegijs Marceli Crescentij.

Nuncios prohibitus conferre canonicius, nulliter conficit vigore Epistolæ Nepotis Papæ. Cap. IX.

Veneriarum Nuncio ex p[ro]le prohibitus est in brevi, uti, canonicos in Cathedralibus, & Collegiis Ecclesijs conferre valeat, itaque prouisio altera facta per literas omilias Cardinalem nepotis nullatenus non potest, quoniam per subsequentes postea producitas, ex p[ro]le declarant, quod brevis forma alterata non conciliator, quam declarationem styllo consonat, atredi p[ro]l[icit], neque ille primæ tam clare sunt, & per ultimas e[st]am partem non citata declarari potest, ne igitur e[st] tradicunt, interpretationem recipiunt. Neque per verba genera[rum] a priori actus natura recepsit, cunctetur, Cui agitur de correctione brevis, & stylis, literis, strictis simile legi debent, quamobrem quoniamcunque bene- ficiorum appellatione, dignitates, & canonicius non continentur. Verba literarum quæcunque beneficia quoquis modo vacanta, expelluntur in brevi prohibito- nem non tollunt, sed magis in referatu mensibus con- ferendi permittunt. An secundæ litteræ ad Nuncij ma- nus peruenient, paratu referit, nam declaratoria etiam ignorante, atque ipso inuite fieri potuit. P[ro]p[ter]a declaratio abisque notificatione suum effectum patet. Declaratio subiecta post aliam speciem precedentem, nova conciliatur dicator, & ex diabolis illatis attendendam esse placuit, que ante canonicos vacationem facta est, q[ue] alteram Venetis procuratam, cum causis superuenienter. Itaque prouisionem Gregorij, factam intrare fit- matum est.

Venetiæ. Ex decisione eiusdem 2. de probendis Ca- nonicis de Grossi.

Nuncius per has facultates non potest conferre Ca- nonicatus. Cap. X.

His verbis in facultate Nuncij appositis (nec non quoniamcunque beneficiorum ecclesiasticoe cu[m] cura, & fine cura secularium, & reguliarum, cu[m] d[i]cte sedis, ex quibusuis causa, præterquam ratione officiū Curie a[et]u officia sua exercenter) specialiter, vel generaliter referuatorum, vel ex causa permutacionis, aut commendatorum, aut ad tempus vnit[er]orum, ac etiam in Romana Curia fitigiorum, q[ui]r[or]i vi[er]ni vacationis modi exprimit, pro ex p[ro]le habe- ri possint, aut inris, h[ab]it, & canse huiusmodi cessionis recipiendi, & admittendi, ac rationes, non ran- perpetuas, disoluendas, ac colligantibus in lice cedeg- di, non proprie[te]s subrogandi, nec non causas de- per pendentes de partibus cunctis aduocandi, & li- tes huiusmodi penitus extingendi, dicta que beneficia per designatio[n]em sive cessionem, & tam simpli- citate,

pter, quæm ex eadē causa, nec nos alia quacunque, & qualiacunque in dictis regulis, vel præterit, ac in alia prouincia, in qua prefatum Carolum morari coniungerit consiliente, & per obitum vacantia hominem dicitam ex illorum vacacione in measibus nobis reservatis, duntaxat refutata fuerit, dummodo referens a 24. non referata. Verò 100. diucaionum aut similium, quotidianis distributionibus computatis valorem nō excedant, & dignitates, aut in cathedralibus Ecclesijs canoniciatis, & præbendas quibusvis personis sibi beneficiis, etiam que cunque, & quacumque beneficia Ecclæsia obtinentes, & expellentes consérendi, Rota respondit canoniciatis, & præbendas in cathedralibus per obtinat vacantes. Nuncius conferre non posse, illa quidem verba in fine posita, duntaxat refutata, itē illa in cathedralibus ecclæsij canoniciatis, & præbendas, non refutantur ad omnia si prædicta, sed tantum ad similem causam, itaque per resignationem conferre posse placuit. Neque clausula in fine posita ad omnia refutet quando diversitas ratio adit, & facilius detur, quod de vacantibus per resignationem prouideatur, cum ipse resignans, quod beneficium vacet, facere videatur.

His verbis. Ex decisione eiusdem 805. parte 3. libro 3. in nouissimis Tholomeo.

Nuncius potest cognoscere de causis matrimonialibus in prima infantiā. Cap. XI.

Ex iurisdictionis defectu sententia Nuncii nulla dici potest, erat enim Episcopus Montis Regalis, atque legati de latere potestatem habebat, propterea in pluribus, & diversis precibus, ac petitionibus, quæ in processu habentur pars aduersa confitetur, & ideo ut ordinatus adit potest, imò etiam vti delegatis, quoniam ad cauaram vniuersitatem delegatis fuerat, itaq; ut ordinariorum loco habendus erat, ergo de causis matrimonialibus in prima Infantiā cognoscere potuit.

Ex iurisdictione. Ex decisione Rotæ Romana 705. Soprapini Oliarij.

Nuncius non potest conferre plura beneficia vni perfonze. Cap. XII.

Decreto Concilij dispositum est, vt vnum tantum beneficium singulis conferatur, quod siquidem ad vitam eius, cui conferitur, sustentandum honestè sufficiat, licet eidem alterum in simplex conferre, dummodo utrumque personalem residens non requirat cuius dispositionem haberet locum, etiam si primum beneficium simplex existat. Sancta Cögregatio declaravit, sed Nuncius aduersus decreta generalis Concilij dispensare non potest, cum in facultatibus non habeat, à quibus eius potestas reputatur, quamobrem propriofiem de quicquidem beneficium vni tantum factam, nullam casifere, coniunctum est. Aliquando nuncius super pluralitate incompatibilium dispendere potest, si ob vti litatem ecclæsij fiat, sed propter prærogativum metropolitorum ob vtiitatem personæ, flante Concilio, ad fidum Papam pertinet.

Decreto. Ex decisione eiusdem 250. parte 2. In ultimis Coccini.

O P T I O.

Canonicus quilibet admittitur ad canonicatum vacan tem ea concordia non distinguendo modum vacandi, admittitur etiam ad vacantem per optionem. Cap. I.

VErba concordia fuot, Canonicatu vacante, cuius collatio ad capituli turnū pertinet, Canoniconum

quilibet optare possit, et si plures concurserint, antea quorū præterit, de canonicatu autem per eum vacante Capitulum aut quicunq; portionario prouideat. Cum optionis natura sit, vt ex antiquioribus vnu post aliis accepte, coniunctum an rem admittit non possit, ergo secundum antiquorem instalationem optandū est. Modus vacationis non expressus, etiam si per optionem vaceat, comprehendit. Sepposito autem quod non vacate, etiam concedere verba verificati vultum est, quæcumq; præbendas mutentur, semper idem canoniciatus est, et illi verba (de Canonice per eum vacante antiquori portionario prouideatur) verificantur, quoniam ducit illi fuit prouidit, iste iudicat. Itē si in altero capitulo, quod vacante dignitate, antiquiorum Canonico prouideatur, & in altero, quonilibet in dignitate constitutum optare possit disponit, occularum est intelligere, quod de dignitate antiquiorum Canonico, ita ut optionis inter dignitatem obvenient, prouideatur, ergo eodem modo, sicut inter ipsos canonicos optiones, vt secundum subiectam materiam, opino semper falsa sit, haberi conuenit, quod eo magis placuit, ne portionario conditio (qui de Capitulo non existat) melior, quam Canonorum existat, nam si ordinatum distinctio non seruat, ecclesiastica monachia rurban videtur. Si in nuncian canonicus, optate viles, prohibitus fuit, neque posset, neque statis in facultatis acquiri potuit, & nullia obseruantia alleganda est.

Verba concordie. Ex decisione Rotæ Romana 411. parte 1. in nouissimis elaborantia.

Confuetudo optandi infra quantum tempus inducatur. Cap. II.

A Inducendam optandi præbendas confuetudinem, decima annorum spacio sufficit, quoniam inter se distinxit sunt, & canoniciatis non annexa, cum canoniciatus non optentur, contra ius non existit, neque extinguitur antiquus titulus, neque nonus acquiritur.

Ad inducendum. Ex decisione eiusdem 1. de confuetudine Joannis Nobedani.

Confuetudo optandi præbendas quomodo probetur. Cap. III.

Ex dominis de Rotæ dictis, cum options effectum fortitas esse non constet, arrendamenta, carum virtute facta, etiam in antiquis, optandi confuetudinem non probare firmabantur. Alteri paoi contrarium vium est, & factis probari effectum, cum ad locaciones processerint. Sed vnamimiter concuerunt, quod si præbendarum occasionibus supernumerantibus optatam non fuerit, confuetudo non existat.

Ex dominis. Ex decisione eiusdem 4. de confuetudine Joannis Nobedani.

Confuetudo optandi canonicatum etiam per antiquum portionarium, Domini, etiam si portionarius esset Archidiaconos, interpretari fuit: in hac enim optione vti portionarius consideratur, itaque nulla mixtura existit, sed ad mixturam ascendit, atque diuerit & qualitates separabiles in eadem persona concurrentes existunt.

Confuetudinem. Ex decisione eiusdem 1. de confuetudine Achillis de Graffis.

Opio præbendarum distiotauni, non inducit vagationem Canoniciarum, nisi hoc habeat cunctus. Cap. V.

In Aqen. Ecclesia antiquior Canonicus, dimissa sua præbenda de Alâono, alteram de Itrio optauit, quam cum Antonios à fide Apostolica ecclesias vigore impetrasset; Capitulum, quod sua statuta, & consuetudinem confertuacuoptiebat, admittere noluit, denique illam de Alfonso habuit. Dubitabatur an præbendarum mutatione, etiam Canonice alterata dici possem. Aegidio, & aliis in nouis propriei ineparabiliter connectiatis ita viuum est. Sed certe contra communem Doctoris opinionem, & Auditorum vota, non enim antiquus titulus per opionem extinguitur, neque nouis quarti turbi opio locum habet, sive auctoritatem, aut præbendarum mutatio, de vna ad aliam ab aliisque nouo titulo, & ab aliis nova prouincione pertransitur, iecirco qui in prima titulus canonicus non aderat, nec secunda haberi dicitur, ne præbendam aliquo titulo obtinere contingat. Confuetudo antiquiora sed optandum admittens, de præbendis propriis sumptu, que spirituales sunt non intelligitor, sed de impropriis, quae ius temporale, id est redditus, & prouentus, arque etiam laico ad ius subuentiōnem conferri possunt. Si præbenda est annulla, ius mixtum dicetur, & quoniam iurispatronatus ex grā capax sit, huius ratiōne esse non debet. Excommunicatum optare posse non est viterbiū dubitandum, ergo quod nouum titulum acquirit, dicendum non est, cui etiam centuria ignoranti collatio facta non tenet. Item si præbenda distinguitur, à Canonia differunt, cuius appellatione uno veniunt, ergo optando præbendam, nullatenus Canoniam dilinuerit viuum est.

In Aqen. Ex decisione eiusdem 17. de præbendis. Guelmi Capitulari.

Confuetudo optandi decem annis prescribitur. Cap. VI.

Sola præbendarum distinctio, cum Canonis annexionem non probat, propter ea Rota, resolutionem de qua per Cassadurum amplexa, optandi confuetudinem decem annis præbenti posse dicebat, si & titulos, & præbendas spirituales esse probaretur, quadraginta annorum tempus necessarium est.

Sola præbendarum. Ex decisione eiusdem 201. libro 2. Jacobi Tusei.

Confuetudo quod receptus ultra numerum præbendarum minorem valeat optare, validus est.

Cap. VII.

Sex una confuetudine nouissimè à Capitulo electus, ex altera minorem præbendam optare debes. Que enim iuxta suę receptionis ordinem disponit, firma est.

Si ex una. Ex decisione eiusdem 2. de confuetudine in nouis.

Confuetudo valeret, quod habens minorem præbendam possit optare maiorem, non est constat.

Cap. VIII.

Nec prohiberis ex altera, maiorem, cum vacabit, optare, quoniam de minori ascendere licitum est, non est contra.

Nec prohiberis. Ex decisione eiusdem 3. de confuetudine in nouis.

Præbenda vacans in Cura, aut grossi structus preterea confuetudo optari non possunt.

Cap. IX.

Illa confuetudo, si Rotam petrobūm canonicas, & præbenda vacans, nec grossi structus, etiam si ad capitulum redirent, optari possunt. Si aliter quam per invenire fecerit cl.

Illa confuetudo. Ex decisione eiusdem 4. de confuetudine in nouis, & decisione parlamenti Delphinalis 1267. parte 1. Francisci Mart.

Confuetudo optandi in Ecclesia tollitur per clausulas derogatorias in literis Apostolicis.

Cap. X.

Opiandi confuetudini derogatu dicuntur, si de maiori cum vacauerit, non obstantibus illetatis, & consuetudine Ecclesie, in qua etiam in novis sunt, prouideri mandetur, alia frustra impetrato si sit cl. tibi præbendarum gradus existunt, & per opionem, sive collationem, vel capituli affiguntur, lege fit decreto. Papæ impediri posse certum est, vbi vero omnes maiores appellantur, sed altera melior est, quia gratia in non oprias effectum fortius potest, fecus est.

Optandi. Ex decisione eiusdem 5. de confuetudine in nouis.

Optio an, & quando locum habeat.

Cap. XI.

Permutatione præbenda vacante, optioni locus est, quoniam noua collatione opus non est. Optio si Papa vel legatus derogat, locum non habet, nec si Papa referat, aut specialiter prouiderit, sicut si ure ueculo luto.

Permutterinno. Ex decisione parlamenti Delphinalis 1267. parte 1. Francisci Mart.

Reservatio impedit optionem.

Cap. XII.

Sue generalis, sive specialis reservatio facta sit optionem motu proprio facta, impedit.

Sue generalis. Ex decisione Rota Romana 4. parte 2. Jacobi Tusei.

Optio debet fieri de maiori, non de minori.

Cap. XIII.

Vi secundum fit receptionis ordinem maiorem præbendam confuetudine optant, alteram maiorem cum vacauerit optare potest, minorum vero prohibetur, quia in beneficib⁹ delictus non datur.

Qui secundum. Ex decisione parlamenti Delphinalis 1264 parte 1. Francisci Mart.

Optio præbendarum vbi datur de minori ad medianam, & de media ad maiorem, quis optare potest, et maiorem, si in minori ius non habet.

Cap. XIV.

In Canonicum receptus ad hinc ferat, precies præbendarum minoret à Capitulo sibi, conferri obtinuit, & cum media vacauerit, per confuetudinem, illa dimisit, optat, alii videbatur antiquiorē ad medianam preferendum non esse, quoniam pse auctoritatis strucis est, Imperialis autem bona fide strucis perceperat. In contraria intentiū iustum est, si emor canonicum titulum in prima minori non habet, nec in secunda media potuit. Absque novo titulo, vel prouisione, aut collatione auctoritatis fit, neque ius patiter sine canonico unio posse derineri, sublato autec dicitur tolliur conseq̄e, quod in eo fundatur, & soluto iure fundamentū resolutur.

In canonicum. Ex decisione Rota Romana 10. de præbendis in antiquis.

Optio

Optio potest fieri plures cum casus euenit.
Cap. XV.

Plures in diversis vacationibus optari potest, quoniam confusitudinis verba hoc habet, ut semper antiquior portionem habeat pinguorem.

Plures. Ex decisione eiusdem 239. Argitij Bellameræ.

Resignatione in manibus Papæ facta, optio locum non habet. Cap. XVI.

Membra à canoniciatu, & præbenda separata si in manib. Papæ resignata ad favorem certæ personæ facta est, optari non possunt, quoniam opta di confiderido, nisi per obitum, nō procedit, nec Papa, nisi in eis favore, cui beneficium conservi debet, resignationem admittere videatur, aliquo in etiam aliorum coniunctum resularet, quod nec de Papa, nec de resignatō intentione dicendum est.

Membra. Ex decisione eiusdem 281. parte 2. Pauli Melii Verallii.

Optioni obstat regula referutoria octo mensium.
Cap. XVII.

Regula referutoria octo mensium optioni obstat, in his igitur mœsiibus vacanciis, atque beneficijs suis generaliter, siue specialiter referutatis locus non est. Neque obstat Cardinalium exceptio, quoniam ad Ecclesiæ collegiate Capitulum collatio fine electionis ad Episcopum autem sola instituto pertinebat, quod siib il la regula comprehenditur.

Regula. Ex decisione eiusdem 27. de præbendis Joannis Mabedani. Ex decisione 643. part. 4. in nouissimis Paleot. Mabedani.

Beneficia referentia cur operari non possint.
Cap. XVIII.

Sue beneficia specialiter in favorem certæ personæ, referentia fuerint, siue generaliter, optari non possunt, quia Papa in beneficis suis tantum potestatem habet, & ita referendo beneficia afficit, & rotis inficit, quicquid in ceteris disponitur, omnibusq; in iib; & statutis derogat, omnemque confiderido potestatem admittit, itaq; iura, que optandi potestarem dant, omnino oblatæ esse, cœnientur.

Siue. Ex decisione eiusdem 642. parte 4. in nouissimis Ruberti.

Cardinalis vigore indulto non potest conferre beneficia contra immemorabilem consuetudinem optandi. Cap. XIX.

Ad acquirendam autem optionem est specialiter referutorum, immemorabilem confusitudinem sufficeret vistum est, priuadegi, n. vni habit, ac legi, atq; ex ea, Et titulus fiducianus, ac quisvis aliis allegari potest: ex obseruantia Rota, indulta confiderido semper ita interpretata fuit, vt facultatem ordinariorum non amplit, sed tantum, vt illis non obstantibus, beneficia ad eorum collatione spectantia, liberè conferre possint, perinde ac si de referentia non emanauerit, quoniam bre de illis beneficis intelliguntur, in quorum quasi posse fuisse confiderido ordinarij existunt, quemadmodum igitur ordinarii optionem siue indulto impetrare non possunt, ita neq; cu indulta possint: si igitur referentia non cessarent, Cardinalis habens indultum, beneficia, que vigore confusitudinis immemorabilis optari possint, rurlo modo conferre posset, ergo neq; vigore indultum, quod facultatem non auget, conferre potest. Post quā indulta nihil aliud continent, nisi obsecula remouent, ideo clausulæ derogatorie consuetudinum nihil plus operari possint, sed iolum in illis effectum habebunt, que gratiam perunt.

Ad acquirendam. Ex decisione eiusdem 642. parte 4. in nouissimis Rabel.

ORDINARIUS.

Ordinarius collator quis dicitur.

Cap. I.

Qui conferendi potestatem à Papa habet, collator ordinarius dicodus est, præterea si ad beneficium vniuersitatem: qui autem tem ex induito, vel iudicio Apostolice prærogatio confiderido habet, improprie ordinarios, & quali extraordinarios dici plaut: quamobrem referatio concessa, excepta beneficijs, in quibus Cardinales ordinarij collatores existeret, intelligetur, in quibus ipsis Episcopatibus habent, aut aliud simile collatione gaudeat. Illa verba (quorum collatione, dispositione, & induito auctoritate A poftolica concessis) de induito Cardinali ordinario collatoris, quod est auctorabile, sicutum præferutum est, intellecta sunt. Quamobrem decimum est, referentiam, beneficia ad Cardinalem de Rodolphis spéciâlē comprehendor, qui referuata sibi collatione in Archiepiscopatu Florētino, signaverat, quoniam illud induitum su perindus est, atq; extraordinarium est, fructu opportunitate de clausis, prius canas erat, nunc aut ex nona gratia, tamen in formalis remanet.

Qui conferendi. Ex decisione Reta Romana 1. de officio ordinarii Achillii de Graffis.

Ordinarius appellatione qui veniant in materia visitationis, & premissionis. Cap. II.

CVM locus, in quo Ecclesia curata exiit, territorio Clivis dictæ Præpositi Piscienis ex prærogatio Apostolico subdit, ideo approbatio Cappellaniæ ad illam Ecclesiæ deputati, in his que concernunt animarum curâ, ad ipsum Præpositum tanquam sedis A poftolice delegatum pertinet, dicitur, ut vñionem aut Abbatii de Florētano faciat, ita que Præpositus, tanquam loci ordinarius, habebat, sublata nō fuere multoq; magis quia ex Concilijs dispositione locorū ordinarij beneficia, Et mo nafreris vñia visitare, ac prouidere debet, vt in ceteris Jaudabilius animarum cura exercetur, quod etiā in Ecclesiæ exemptis loci habet. Et quāvis Concilium de Episcopo fermone habeat, non tamen ideo alij ordinarij inferiores excluduntur, quādquidem ordinarij appellatione, etiā inferiores conniuent, quando materia adaptari potest, & Sacra Congregatio, decretâ Concilii de Episcopis loquentia, etiam in Præposito lo cum habete definiuit.

Cum locus. Ex decisione eiusdem 798. parte 4. in nouissimis Gipri.

ORDO.

Tonsura collata à non suo Episcopo, an valeat.
Cap. I.

Prima tonsura collatio, etiam non suo Episcopo, nec de eiusdem licentia, vel coniuncta tacta tener, quoniam clericatus est ordo, ideo character in primis, & indelebilis est. Clericus statu factus de Episcopio iuriictione existit, sed ante primam tollitram laicis in nullius iuriictione. Ecclesiæ iustici est: sicut ille absq; clericus alterius Episcopi iuriictionem protorogare non potest, ita nec ordinis à non suo prelato recipere. Vbi proprius Episcopus ordinacionem fidam non intendit, raram habere videtur.

Primo tonsura. Ex decisione Gratianopolitana 450. Guidonis Popæ.

Q. 3 Exequi-

Exequitio ordinis à non suo Episcopo collari quando impeditur. Cap. II.

AB Episcopo non suo aliisque dimissorijs literis collatus ordo, quod ad executionem impeditur, licet character imprimatur. Episcopus extrancam, quem in sui familiaritate recipit, nisi beneficium contulerit, ordinare prohibitus est, & sacre disponebit Concilio, triennium familiaritate etiam cōcurrere debet. Quidam in maioriis, quam in minoribus ordinibus locū habere declaratum est. Et prima tonsura psalnus latus & ordo est. Nec guardiana, & regulam priores, nisi suis professis, ac subditis, in quos iurisdictionem habet, conferre possunt. Subiectus autē ratio, etiam in prima tonsura locum habet, & nisi ab habente Episcopalem iurisdictionem dari non potest. Cur autem vbi à non suo Episcopo datur, beneficii collatione opus est, placuit, ut illius ratione, de cōclūm foro fiat, hoc autē & in prima tonsura locum habet. Communis reputatio in spiritualibus non procedit. Cum clericatus inuidus producitur, omnisi decem annorum validitatis presumptio cessat, nam si meliorem habuisset, veri militer illum titulum non produxisset, fecis si à tertio produce retur, quoniam boni tituli presumptionem ex temporis curia auferre non potest. Antiquiori ab ordinum exercito, nisi interdictione sequitur, suspensus non erat, sed hodie per Concilium, quod habet decreta itentias, ipso iure suspensus est.

Ab Episcopo. Ex decisione Rota Romana 731. parte 1. in Nouissimis Seraphini.

Cap. III.

Eodem modo si dispensatio presumitur, collatus ordo à non suo Episcopo, validus est.

Eodem modo. Ex decisione eiusdem 710. parte 3. lib. 3. in Nouissimis Paleotti.

Ius conferendi literas dimissorias ad ordines est prescriptibile. Cap. IV.

Dimissorias literas concedendis facultas suis subditis Pratali Inferiori ex confuetudine competere potest duomodo confuetudine prescripta fuerit. Itud quidem ius, sicut ex altera episcopala prescriptibile est, sed titulo falso putativo opus est, vel tāui tempus, de cuius initio memoria non existat.

Dimissoras. Ex decisione Cappella Tholofara 451. Joan. nū. Corserij.

Ordines conferti possunt filio presumptiuē legitimato. Cap. V.

Filius natus ex nuptia cum suo marito viuente, legitimus presumitur, ita vt ordinis eidem conferti videntur, quoniam probetur cum altero adulterio commisisse, & quando sola esset iurius presumptio, alia probatione opus non esset. Ideo mulier accusata, inī de adulterio damnata, qui Carbonianam possessionem acciper posuit, nō impeditur, quoniam mariti ponitus, quoniam adulterii filius praesumendus est. Cum adulterii esse non probetur, alio nō apparente honesta vita presumitur. Vbi de matrimonio principaliter non agitur, sed solum vt ad religiosum gradus, vel ordinis iulicenos dos filius admitti possit, vel etiam ad sufficiensionis effectum, ipsius plena probatione opus nō est, prae summa autem sufficit. Liber baptisimū de confuetudine tantum statim probat, sed ipsa naturalia nequaquam, si est negata scriptura priuata relevabit. Nec parentibus creditur, si adulterii filium esse dicunt, nati hac assertio illi praesudicium facere non poterit. Infantes omnes homines patres appellare solet, cum igitur Tūtū pa-

trem a pellauerit, & ille filium non inquiruerit, non ideo naturali verē probantur, & cum confiteri maiorem facta, seu renovata confessio, nihil obstat. Ad probadū filiationem testes de publica voce, & fama non probat, quotidianus auditu non sufficiunt, & à priori autoritate non procedit, oecque se publicē audiuisse dicunt, quod ad famē probationem requiriunt, nisique alia currunt, sola fama non probat.

Filius natus. Ex decisione Pisanæ 26. Doctoris Maria.

Ordines conferti possunt excommunicato. Cap. VI.

Excommunicato ordines conserti posse placuit, itē ingressus religionis, & profilio permittitur, quoniam animus fautoribus est, quoniam Abbas scimus recipere non debet.

Excommunicato. Ex decisione eiusdem 668. parte 2. Francisci Mariæ

Accolitus conceditur in modum privilegij, & exemptionis. Cap. VII.

Accolitus nullus est, si illegitimitate inēio facta non sit, nam bonoris, & dignitatis inēia pac est, etiā ista qualitas expresa fore Patēmē dicitur concessisset. Quoniam ad omnes ordines, etiam sacros dispensari extiterit, tamē Accolitus, qui in modum privilegij exemptionis, arque honors conceditur, non continetur, sed quasi dignitas reputatur, ita vt ad alterum dispensari non cencetur.

Accolitus. Ex decisione Rota Romana 8. parte 1. Pauli Aemili Veralii.

Accolitus aliquando non est ordo. Cap. VIII.

Hec igitur differt ab Accolitu, qui offici nomine aliqui confertur, & nullam incompatibilitatem facit, atque presbytero conferti potest, quoniam ordo non est.

Hic igitur. Ex decisione eiusdem 9. parte 1. Pauli Aemili Veralii.

Ordinatus ad Subdiaconatum per vim, & mentem, non tenetur continere.

Cap. IX.

Coactio dupliciter consideratur est, vel absoluta, vt in eo, qui vi tenetur, vel cōditionalis, nimirum in eo, qui vt crucians, vel mortem endaret, le ordinari fecit, qua præcia, sive causativa via appellari coniuncte; In coactione aboluta, nulla voluntas adeſit, in conditionali saltem indirecta repetitur, ibi neque baptismus confert, neque character imprimetur, sed in conditionali fecit est: An agitur per unum conditionalem ordinari continentem tenetur, cum continet votum Sacro ordinis annexatur, frequentiū calculo receptum est, vt si prius vaorenne babebat, continere non tenetur, at si non duxerit, voto obligetur: Sed Rota primū pro continentia vocinā videbatur, prædictum ante contractū matrimonium, quoniam etiam huiusmodi ordinatis character imprimetur, verum questione accurritus, atque maturius discussus, æquior, atque iustior negativa opinio visa est, nimirum continentiam obseruare non teneri: nullus enim actus, vbi voluntas requiritur, si coacte fiat validus est, nam & matrimonium, & elecīto menu facta nulla sunt, sed continentia libertans qualitatem requirit, & est votū, non autem precepti. Item

Item suadet potest, potest autem precipi prohibetur. Fuerit qui dicitur capax non existat, neque ad votum expressum, neque tacite obligari potest, siccirco continere non tenetur, sicut metus votum exprimum vitat, ita & tacitum, atque concreatum. Metus spiritualia vitat, qua pro subtilitate plenam requiri ut libertatem, qua rigitur deficiente, actus corrunt. Item quia contingens de subtilitate ordinis subdiaconatus non existit, sed ex statuto Ecclesie accidentalis est quandoquidem antea matrimoniorum contrahere licet. Subdiaconus metu ordinatus, vere talis existit, sed contingens voru non annescitur, quoquiam voluntas libera deficit. Item de amnis idem iudicatur, quando effectuata, atq. inseparabili sunt, aut necessario consequentia, & indubitate sed subdiaconatus, & contingens nullo iure nato est, vel diuino inseparabili sunt, sed buntano introducta est, quatuorobem licet per metum effectu Sacramenti ordinis non impeditur, quod diuinitus est, tamen contingens coniuncta, que humana est impeditur. Item castitas, si nihil aliud obstat, ordinis annexa est, sed metus est validè obstat. Item baptizatus per vim, vii talis viue re, atque fidem catholicam confiteri tenetur, sed ab eo ad ordinatum inferri non potest, quoniam in antecedente arguitur ad essentialiter, atque naturaliter annexum, in consequenti vero ad accidentaliter, obligatio quidem profundi fidei essentialiter baptisimi characteris annexa est, sed obligatio ex statuto Ecclesie concordans ex voto racito subdiaconatus, non autem naturaliter, & essentialiter annexa est: Huius rei inconsideratio causa fuit, vt Goffredus, & alii in contraria sententiam precipitanter processerunt. Denique si hi subdiaconus continere teneretur, atque ex presso in ipso ordine callitatem voulisser, ipsam vomim per metu visinaretur, cur ergo non tacitum, in quo minor obligacionis causa, vel saltem par, & equalis existit. De illo Cancellarie doli capaci, vel per nitem, & uia Sacrum ordinem sufficiunt, libera contrahendi matrimonium facultas datur, sed cum in hac causa nihil iure expressum fuerit, Doctoresque variis opiniones firmaverint, Itylos, & Cancellarie inter pretatio, merito attendenda est.

Coschio. Ex decisionibus eiusdem 1. & 2. de his qui vi metusque causa sunt Casar de Graffis.

P A P A .

Cap. I.

Quando à duabus partib. electio facta est, quod de Cardinallium collegio non existat, opponi non potest.

Quando à duabus. Ex decisione Parlamenti Delphiniensis 1293. part. 1. Francisci Martel.

Cap. II.

Summus Pontifex ex causa legitima Imperatorem deponere potest: An sit legitima, quando est minus utilis. An trium Concilium generale conuocandum sit, Non quidem, nisi de honestate. Francorum Regem ex illa causa depotuit.

Summus Pontifex. Ex decisione eiusdem 945. parte 1. Francisci Martel.

P A R O C H V S .

Valida est confusudo, quod Sacerdos curanus habeat. Ieclum cuiusque capitis dominus morientis, & meliorem vestem. Cap. I.

Non est responda Confusudo, quod Rector Curatus, sive parochialis, leclum, vel meliorum ve-

stem marini, sive vaoris habeat, aut alterius morientis, qui dominus caput existat, & ita Palatum Apollonem conculsit. Cuius clericis aliquid temporale, conuentus praetextu a laics exigere possint, etiam si non ventris repetitionem, aut aliam priuatam utilitatem respiciat: In Britannia mobilium tentia, moris tempore in opus Ecclie, vel pauperum solutorum, item quod Cappellaneus a rubetu bus, bous caput habeat, vel exindea grottae & denarii, aut aliud certorum offerantur. Qui tanto tempore soluerunt, ad id sponte se obligasse prouiduntur: Nec pro Sacramentis, que prius hiberi conferebantur aliqd petitur, sed quia gratis à laice exhibirum sunt, ex cōfusudo vi potulatur, quod quando ex mera liberalitate, & populi de uotione introdudum est, nihil viti conatur, sed potius laudabile fundamentum. Si ex alio precedens confusudo causa dedit, nil valer.

Non est responda. Ex decisione Rota Romana 1. de confusione Guglielmi Cazzadori.

Parochianus quando tenentur ad praefandas oblationes Parochio. Cap. II.

CVM Ecclesia competenter dotata non est, ita ut parochus indiget, parochiani ad praefandum oblationes iudicis officio compelli possint. Ad quam obligationem inducendum, decennalem prelacionem, sponte, ac uniformiter faciunt, sufficere viuum est, qualis à principio liberaliter offerre incepit, nō ex diuina prælacione obligandi animus præsumitur. Alii voluntari propter Ecclesie favorem, obligandi animus atque confuetudinem inducunt. In oblationibus petens postfessorum competitere obtinuit, in quo femei post fedice probare sufficiunt, nisi alter medio tempore exegit se probauerit.

Cum Ecclesia. Ex decisione Senatus Tedemontani 99. Officiarii faccerant.

Capitulum canoniconum an succedat in funere Episcopi p̄ mortui. Cap. III.

Torcillanos Episcopos ob aeris infalibilitatem Sedem suam Muriani confirmavit, dumque infirmaret, Venetas ob coniunctionem curationem ad Sutoris domum delatus, paucis post diebus, Sacramentis à Curato ministratis, mobilibus, ac supellecile Muriani relata, mortuo est. Capitulum autem, & Canonici Torcellani, & si Episcopi eorum Superioris curati non fuerint, tamen funeralium quartam portionem pertinet, nā illi in quaeconque die ecclesie parte maiori, in sua cathedrali, vbi tenetur, residere dicitur: quoniam brevi domicii ieiacione, cathedralis Ecclesia succedere debet: Neque parochius emolumēta propter Sacramenta ministra habere debet, quoniam & curati, & presbiteri, sive clericis & Episcopo, qui erunt paflor, & Dominus omnis est, obligati existunt, quod autem ex obligatione fit ad laerum, vel mercedem referri non debet. Quid si Episcopus pauper, & inops fuerit, Ecclesia Cathedralis ad funerem expensas obligari effet, Cur ergo ad utilitatem succedere non debet, Itaq. Palatum à postolicum ordinari sententiam pro capitulo confirmavit.

Torcillanus. Ex decisione Palati Apostolici Venetiarum 18. part. 1. Thomas Triusam.

P A T R O N V S .

Cappellanie pertinent ad Abbatem, ad quem pertinet Ecclesia. Cap. I.

CAppellanie ad Abbatem pertinere dicuntur, si Ecclesie patronus est, quoniam continentis naturam sequuntur, & Ecclesie, in qua fundatur, cedere

188 Digestorum Nouissimorum. V. mo I

cedere debent, atq; ad illius praesentationem spectare.
Cappellane. Ex decisione Rota Romana 15. & 16.
de iurepatronatus in antiquis.

Præsentatus si non est admissus quid agendum sit.
Cap. II.

SVperior si recusat præsentatum admittere, patrono
imputari non debet, Præsentatus contra admittere
nolentem agere debet, & tempus præfigi obdine, pa-
tronus etiam posset, sed ooo cogitur, & quamvis infra
tempus variare posset, tamen iuris necessitate non com-
pellitur. Post tempus, alterum accumulare nequit, sed
personam tantum examinare solet, si idonea non
reperiatur, præsentandi ius perditur.

Superior. Ex decisione eiusdem 4. de iurepatronatus in
mois.

Laicus tempus ad præsentandum datum, quando inci-
piat correre. Cap. III.

Tempus quadrimestre patroliis laicis datu, ad præse-
tandum die scientie cureretur incipit, quando vacatio
notra est, vel beneficium de iure, & de facto vacat, alter
in Rota antiqua dictum est. Quid si testator certum se-
pus præfixerit? Voluntas secundum iuris dispositionem
intelligitur, videlicet continuum tempus à die scientie
vacatiois.

Tempus. Ex decisione eiusdem 248. parte 2. Pauli &
mili Veralli.

De eodem. Cap. IV.

HAcc gratia in ius commune conuerterit, Nemo
autem abfque culpa priuari debet, fed abfque co-
ritia, negligientia dari non potest, ergo à scientie die cur-
rere incipit. Et impedito, & ignorantio currit, vbi duo
præsentandi ius controuertunt, ob Ecclesiæ fauorem,
vt ciuius liti finem imponant. Si inter præsentatos super
idoneitate agatur, vel super libertate cum Episcopo, fe-
cuss est.

Hæc gratia. Ex decisione eiusdem 421. parte 1. in bonis
fimis Blancheti.

Patronus quando possit præsentare.
Cap. V.

AD beneficium quod de iure, sed non de facto va-
cat, patronus præsentare potest, ordinarius etiam
conferre non prohibetur.

Ad beneficium. Ex decisione eiusdem 9. de iurepatro-
natus in antiquis.

Patronus præsentat ad incompatibile.
Cap. VI.

AD incompatibile si laicus præsentauerit, in culpa
non est. At si per ciuidem negligentiam non con-
fertur, patronus ad superiori pro illa vice deuolu-
vitur.

Ad incompatibile. Ex decisione eiusdem 3. de iurepa-
tronatus in antiquis.

Patronus præsentans quando possit variare.
Cap. VII.

AT si scienter indignum præsentauerit, pro illa vice
ad superiori deuoluitor. Si ignoranter, infra tem-
pus variare non prohibetur.

At si. Ex decisione eiusdem 291. part. 2. Pauli & mili
Veralli, & decisione 11. de iurepatronatus Marcelli Crescen-
tij, & decisione Parlamenti Delphinalis 1153. part. 1. Fran-
tisci Matii.

Præsentatio ab uno facta, quando præfectus ceteros.
Cap. VIII.

Patronatus ce teris præsentatur; si unus ex pluribus
in quasi possessione præsentauerit, institutus qui sue-
xit, & possessionem accepit.

Patronatus. Ex decisione 292. eiusdem, & decisione 298.
libro 1. Iacobi Petri.

Præsentato mortuo, patronus alterum præsentare non
prohibetur. Cap. IX.

PER Sebastiani obitum, qui præsentatus, sed institu-
tus non fuerat, noua vacatio inducta nos est, sed vt
prius per primi mortem vacare dicuntur. Idem si viuus
renunciat, aut propter occultum ciuius vitium irritatur,
Patronus igitur alterum præsentare non prohibetur.

Per Sebastiani. Ex decisione eiusdem 200. parte 2. Iaco-
bi Petri.

Patronus lite pendente præsentare prohibetur.
Cap. X.

QUilibet pendente præsentare impeditur, si ante litigium
alterum præsentauerit, post illam exceptam, collig-
tigantem, aliai patronorum voces non haben-
tem, præsentare prohibetur, ne diutius litigandi occa-
sio præbeat.

Qui lite. Ex decisione eiusdem 10. de iure patronatus
Marcelli Crescentij.

Patronus debet realiter præsentatum superiori offere.
Cap. XI.

Patronus eligere, vel nominare, seu literas de præsen-
tando mittere non sufficit, nisi infra tempus iuri, realiter
superiori præsentatum offerat, ad quem collatio,
sive institutio pertinet, vt videat, atque examinare
personam valeat, an idonea ad regimendū illius beneficij
reperiatur.

Patronus. Ex decisione eiusdem 3. de iurepatronatus in
notis.

Patronus potest agere super validitate presentationis.
Cap. XII.

PRESENTATORES etiam absque præsentatis in indicio,
pro coram interesse, presentationes canonizari, atque
canonicas pronunciari posse non est ambigendum:
Quamobrem si ad aliquam Ecclesiæ per B. præsentan-
tus egerit aduersis C. reum, & possessorum per D. præ-
sentatum, mortuo A. actore, B. præsentator pro illo iure
ad causam venire, atque ius præsentandi ad eum
perteneri declarari, item per D. præsentatum amque-
ri, petere non prohibetur.

Præsentatores. Ex decisionibus eiusdem 2. de iurepa-
tronatus in notis.

Patronus versus ille dicitur, qui illo anno præsentare
debet, stante conuentione de alteris vi-
cibus. Cap. XIII.

PROpter diuisiōne de alteris annis præsentando,
enim tacuisse, alii presentationes competere, gra-
tia surreptita iudicata est, quamvis se patroponum
dixerit, qui enim præsentare debet, pro illo anno patro-
nus est.

Propter diuisiōne. Ex decisione eiusdem 2. de iurepa-
tronatus Achiliis de Graffis.

Episcopus non potest disponere contra acquisitionem
iurispatronatus. Cap. XIV.

PACTA omnia cum consensu Episcopi in fundatione
apposita, scrupula sunt, etiam si telamēto ordinata
sucint.

suecunt. Itaque aut presbiter, aut de certo genere prae-
sequendus erat. Neq; Episcopus contra beneficium institu-
tionem statuerit debet. Post fundationem si iustificatio-
nem Episcopi interponatur.

*i. Parte. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 473. par. 1.
Francisci Marii.*

*Ad beneficium vacaturum presentationem, vel colla-
tionem promittere non licet, etiam cum con-
sensu Episcopi. Cap. XV.*

Vito captande mortis prohibito, quod post Reclu-
ri mortem, quicunque ex A pollonia filius natu-
ris, vel nascituris est, praesentatus intelligetur, dilponere
non licet, quoniam contra prohibitionem factum, etiā
si Episcopus, aut à latere Legatis consenserint, nullum
est. Ad beneficium vacaronum neque presentationem
promittere licet, neq; collationem, nec eum vacabit po-
testatam dare, statim si per indirectum fieret. Ne Papa
quidem viuentis, etiam motu proprio, beneficium con-
serne solet, neque eius intentionis contra ius esse praefu-
matur, multo minus ab inferiori fieri posse dicendum
est. Et adhuc nullo voluntate colliguntur, sed ab ipse
presentatione inutilis est: Eligere sive nominare, aut literas
de praesentando mittere, nisi ordinario realiter offerat,
noliantur suffici.

*i. Voto caprande. Ex decisione Rota Marchia 4. Marii
Antonii de Amatis.*

*Confensus patroni non requiritur in alienatione pa-
tronatus, licet ex causa posset contradicere.*

Cap. XVI.

Patronorum interest bona pro Ecclesia conferuari,
nam respetu alimentorum, quæ interdum de-
bentur, sed ne parochiani aliquando pro illius reparatio-
ne contribuere cogatur: sed quoniam interest de pre-
senzâ, non autem causâ & aduersaria fortuna insipi debet,
conclusum est, à Papa decimaru separationem factâ
ab Ecclesia Sancti Stephani, absque iliorum consensu,
& derogatione, inficiari non posse: Consensus quidem
de beneficii prmissione requiritur, quia ipsi proprius de
praesentâ tractatur. Hoc estius antem est in alienatione
consensus requirere, quia contradicere posset, atque
annulla obtinere.

*Patronatus. Ex decisione Rota e Romana 3. de iuspa-
tronatu Guglielmi Caffadort.*

In unione, vel collatione an patronus vocandas sit.

Cap. XVII.

In unione patronos quilibet vocandus est, quoniam
ista potissimum interest: In collatione autem an la-
cus, vel clericus, distinguitur, quia minus praejudicij
agit, in unione magis.

In unione. Ex decisione eiusdem 6. Thome Faustoli.

Cap. XVIII.

Cum ab initio religiosatum certus numerus in fun-
datione, iuxta patrimonionis vires limitatus fuerit, a-
llas super crescere patronus nullo modo deberet.

*Cum ab initio. Ex decisione eiusdem dubio 8. Thome
Faustoli.*

Cap. XIX.

Clericum, vnde cunq; originem duxerit, patronus
praesentare non prohibetur:
*Clericum. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 1370.
par. 1. Francisci Marii.*

Patronus potest ne presentante Monachum.

Cap. XX.

Ad secularem Ecclesiam parochiale monachi
praeficiendi non sumper patroonum autem si quis
fuerit praesentatus de Monachorum contentu, per Epis-
copum instituendus est.

*Ad Secularem. Ex decisione eiusdem 1383. par. 1. Fran-
cisci Marii.*

In praesentando requiritur mandatum speciale:

Cap. XXI.

Sicut electio, ita praesentatio per specialem proco-
rto et fieri debet, nam cum sit quadam donatio, in
generali mandato non comprehenditur: si in mandato
de praesentando in genere dictum fuerit, ita est. Nullus
ter praesentato, infra tempus patroni ratificatione sub-
sequatur, curam ordinaria se exhibenti, nisi notus esset,
influisse eum depegnanda.

*Sicut electio. Ex decisione eiusdem 479. parte 1. Fran-
cisci Marii.*

Patroni possunt pacisci de alternis vicibus praesen-
tando, & de inuicem procuratores depudando,
revoke non possunt. *Cap. XXII.*

Vbi superiori adire uon licet, contra propium iu-
ramentum, quod illius actus naturalis sequitur atra-
gente non prohibetur: At si necessarium sit, ne illi per-
nitiatuor eis debet, si cum iuramento de non reu-
cando procuratores, ad praesentandum comparantur
secerit, & ob pactum de alternis vicibus praesentando
ad inuicem, ita padi eis vitius pro illa vice facultate
non habet, quamvis alii saltu per indirectum videa-
tur, quoniam contra in amorem praesentatio facta nul-
lo modo valida est: Ita patronatus relaxatio, etiā absq;
Episcopi consensu fieri potuit, itaq; in donatoris, & ha-
regie praedictum firmataem habere vilium est, iam
& illius iuri exercitum, patronatu retento, translatum
dicitur. Si patronatus fusile acquisitus super exercito
respectus filii, qui dignus sit, neque per presentationem, ne
qui collationem invalida facit, Itaque condito aponni
potuit, vt alter de duorum statuum descendenter praes-
tentaretur, quia de idoneo haberet debet. Neque pater
filio propterea, si aptus fuerit, praesentare prohibetur.
Patronus qui per simoniā mentalem acquisitus, an-
tre quam per sententiam priuetur, praesentare non au-
torum. Si contrahentes pastores in capaces sunt, corre-
spondunt ut simoniā non inducent, enī patrōni autem
specialiter de alternis vicibus praesentando pacisci po-
se, dispositum est.

*Vbi superiori. Ex decisione Fisiaca 11. Doctoris
Marie.*

Rector debet alere patronum inopem, etiam si alter
poterit donauerit. *Cap. XXXIII.*

Patrono ad inopiam redacto alimenta à Restore de-
beri, ditponitur, obligato quidem naturalis eis, vt
bene facient, cum eguerit, bene faciamus, & quamvis
dos dux perempta sit, ramen Ecclesia, vel Rector ex
quaestis post donationem, vel praesentationem ales
debet. Qui per aliquos annos debitum recogno-
vit, quia redditus eius ad alimenta sufficiens esse pia-
npposit, antequam contrarium probatum fuerit, re-
cedere non potest, quod de iure natura debitus est,
interim prestari debet. Inter patronum, & praesentatum
quasi tacite de huiusmodi alimentis agitur, ergo pro
pteriori ab ipso recognitionis die debet diximus. Qua-
tas Rectoris, cuius ad Episcopum tantum respectus ha-
beant, consideranda est. Sacrum Concilium ostaū redi-
tū partem pro Rectori sufficiens esse reformata. *It*
Quid

Digestorum Notissimorum.

Quid si patronus inops patronatu alteri laico donauerit, adhuc ab eo, quem ante presentauerat, debita sunt, cuius personae inseparabiliter coherent, & deducto ne egerat, donatio facta intelligitur? Donum igitur in obligationis naturalis recompensam, non autem donatario, praesertim diuini, dari debet: Multo magis, quia hec donatio ab ipso Pape concessa facta est, Episcopi autem secundum veriorem sententiam non sufficere vultum ei.

Patrono. Ex decisione eiusdem 41. Doctoris Marta.

Cap. XXIV.

Qui bonam fidem, & quasi possessionem habet, onam si titulum non ostendat presentare debet. Qui bonam fidem. Ex decisione Rota Romana 69. parte 1. Pauli Aemili Veralli.

Si patronatus non negetur, unica praesentatio sufficit, ad acquirendam possessionem.

Cap. XXV.

VNaica autem praesentatio ad quasi possessionem probandam minimè sufficere videbatur, quia ius commune laico spiritualia possidere prohibet: Si tamen patronatus non negetur, sequenti vice presentare debet. Idem si per triginta annos praefecauerit, mala enim fides purgata est.

Unica. Ex decisione eiusdem 5. de irrepatronatus Maccelli Cremoni, & decisione 7. eiusdem tituli Joannis Robedati, & decisione 192. lib. 1. Jacobi Putti.

De codem. Cap. XXVI.

Quod sufficere vultum est, non solum inter compatrios, sed etiam si contra ordinarium ageretur. Quod sufficere. Ex decisione 5. de irrepatronatus Achilis de Graffii.

Possessio immemorabilis praesentandi quomodo probetur. Cap. XXVII.

IMmemorabilis praesentandi possessio per centi triginta annorum continuatas praesentationes, patro nobis probari vultum est. Quamvis aliqua praesentationes deficiant, tamen extremis probatis, media presumuntur. Cum per obitum praesentatorum aliae successione facte fuerint, & infirmitates sequentia, etiā effectu non probato, narratio in antiquis, & obseruantia comprobant. Vbi dicitur immemorabilis confitat, Sacri Concilium locum non habet.

Immemorabilis. Ex decisione eiusdem 545. parte 1. de Notissimis Seraphini.

Procurator non potest praesentare ipsum patrornum. Cap. XXVIII.

Procivator à patrono ad praesentandum confitit, ipsiusmet constitutus praesentare non potest, quia seipsum, etiam per interpositam personam prohibetur.

Procivator. Ex decisione eiusdem 397. parte 3. Pauli Aemili Veralli.

Si mandatorum est datum à pluribus patronis, an possit praesentare alterum ex eis.

Cap. XXIX.

Nicolao fratri ab Andrea, Fráscica, & Elisabetta sorosis, mandato ad personam sibi bene vultum praesentandum dano, etiam in personam Andreæ sufficiens posse, vultum est, quoniam Nicolaus non solum omnium nomine praesentare sed dixit, sed habiebat, seu ipse

tam sibi, qui malitiam comparotonis nominibus presentat, cum at tempore dicto, seu corredituflare possit, ac de partibus undevictinam mentitionem fecerit ad euadendum ambitionis vultum, argue ad usus destruendum; universali non aequipollit: praesentans igitur aliorum nomine de se praetentionem facta accepere potest: Itaque inter praesentatum, & praesentantes differentia appetat, & ambulo cessat, acceptatio & in tempore, & ex causa magis proficia facta praesumitur.

Nicolaus. Ex decisione eiusdem 185. parte 2. in Nonissimis Aldobrandini.

Patronus trans non renocare praesentatum à suo procuratore, potest alterum adiungere.

Cap. XXX.

Qui jurarunt tam habent praesentationē per procuratores confititrum facieodam, atque Sacra mento illam factam confirmaverunt, ab ipsa absoluti Bochini non nescire, ac consultando veritate posuerunt, neque mandatum, neque praetentionem facta renocare dici potest, sed nosam adiungere non est contra iuramenta formam. Quid autem patroni fei secundo actu non variasse iuraverint, praeteritum respicit, & quo ad nouam, consultansq; prouisionem, per iuri non sunt. Nec ita dici non possunt, quoniam non variare Sacramento abfirmauerint, propterea absolutione opus non esse placuit.

Qui jurarunt. Ex decisione eiusdem 547. parte 3. lib. 3. in Nonissimis Paleotti.

Mandatum non potest dari ad praesentandum super non vacante. Cap. XXXL

Quid si ad beneficium non adhuc vacans praesentandum mandatum datum fuerit? Praesentationem factam non valere, vultum est: Nec ex quo patroni consensu, de cuius variatione non apparet, durare vult, conuicidat dī, quoniam actus pp captiōne mortis voti reprobatur, & consensu omniū tempore onus. Si mandatum duxit ad irritaretur, consensus autem firmus remaneret, prohibitus verbis, non rebus, & iudicio, ac si ne effectu esset, nec illi voto occursum esset. Nec patronum renocare potuisse refragatur, ante enim praesentationem intimatione opus erat, & tunc pro curatore legitime renocato, praesentatio tenetur, disputare non opus est, potius autem de canonica renocatio non consistit, si consensu duraret, absurditatem, quia ad dñm impugnacionem sufficiunt, cuitari non possunt. Facta pro infectis, quod ad iuris effectum habent possunt. Factum quidem concordit, voluntas non deficit, consensus adiit, sed ab ipso legis administriculo, & sine fructu, & ministerio.

Quid si ad beneficium. Ex decisione eiusdem 5. de irrepatronatus Guglielmi Caffadori.

Patronus an debet probare ius patronatus, & possessionem. Cap. XXXII.

In supplicatione confirmationis, & quod vult, ac indubitate patronus erat, atque in possessione praesentandi dixerat: An utrumque probare debet? Negotium placuit, quoniam de potestate transcedendi non agebarunt, sic circa quod in possessione existebat, probare sufficit.

In supplicatione. Ex decisione eiusdem 193. parte 1. Jacobi Putti.

P E C C A T V M .

Contraueniens legi peccat mortaliter.
Cap. I.

Omnis anima, quae Principi suo non patuerit, norte mortaliter, quoniam ob contrauenientem prohibitionem legis, mortaliter peccat, ultra ignoratus triennium tunc locauent, tunc res Ecclesie condicior erit, ita peccator, nam ab ipso gratia peccato excusamus, et non est. Ideo si lex ciuitatis prohibebitur, quae Deicordum est, si crociatio, iubens honesta, prohibet benigne contraria. Equidem consilium agit, qui legis precepto obtemperat.

Omnis anima. Ex decisione Regni Neapolitanii 166. Francisci Vlaj.

P E N S I O .

Papa ad sui libitum imponit pensionem super beneficij. Cap. I.

Pensionem imponere possumus iuriis est, super quo Papa omnia potest, ergo beneficiarii confessus non requiruntur. Papa voluntas probatur per litteras in telecognitione expeditas, nam ex facto cognoscitur.

Pensionem. Ex decisione Rota Romana 316.par.1. Pan-
li. de Meli Peralta

Pensio quando dicatur bene constituta.
Cap. II.

Litteris non confessus, neg. intimatis capitulum pensionem soluere promisit, quamvis igitur Papa illa clausulam cancellauerit, tamen bene constituta dici debet.

Litteris. Ex decisione eiusdem 10-de pensionibus Achillis de Graffis.

Pensio quando dicitur habita, vel non habita possit. Cap. III.

Quae de beneficii fructibus soluenda est, si illud non vacat, non vriqu debetur. Pronosticio de profe-
do litteris, ad calumniam non porrigitur, cum autem non vacet, ita evidenter appetat: clavis habita, vel non habita pollicitio ad tres annos, Rota retrin-
gitur, interim ad soluendo non est censandum.

Quae de beneficii. Ex decisione eiusdem 12-de preben-
diss. Caesaris de Graffis. & decisione 66. Scaphis.

Pensio est ferutus, & onus reale, & materia est odiofa.
Cap. IV.

Cum pensio seruitur sit, & onus reale, odiofa dici debet, multò magis si in fructuum quota constituta est, & cum ius communem dispensationem vulneretur, non est viterius ambigendum. Materies indistincte à primis disponentes intentione iudicaretur, si cum dispensatione odiofa sautor publicus concurreter, concedēt intentio dirimir. At si ipsi dispensatio merè odiofa sit, & si fauere dispensatio principalis intentio fuerit, fecis est. Ireni Cardinalibus, per regulam de imperandis, faurum est, & ipsa rego odiofa existit, quoniam dispensatio certorum hominum fauorem, non publicam vi-
litudinem contemplatur. Vt beneficia absque diminutione conseruantur, publice interfici, item ne destinata ad vnom, ad alterum vnum pionem convertantur, & cum ille fauor Cardinalis obesset, ex natura sua odiofam dis-
ponentis intentionem, favorabilem reddere nequit. Quod alter Cardinalis grauert, cui diminuta confi-

tur Ecclesia, sicut etiam publico ob alterius sufficien-
tiationem praeponderat. In impedimento ne pensio extin-
guatur, odiofa est, ne beneficium ius libertatis recuperet. Seruitur prorogatio odio habetur. Quid si pensio iam insipita esset? Et quidem si de extinctione impedienda agatur, prout styllo, vel iure fieri solitum est, aliud dicendum est: Nam libertatem impediti validè odiofa est. Hec dilipitio si latè inter pretanda esset, ad irrationabilem reducetur, quoniam Cardinale plures cathedrales opulentas aseculo, quibus dignita-
tem tuci posuit, ut plurimam decentes faciat, rationabile non videtur: Itaque neque lauor, neque illa intentio, quoniamus ita sit interpretatio, impedimento esse possunt.

Cum pensio. Ex decisionibus eiusdem 240. & 454. fuit
in non bisimis ad Aldobrandini.

Pensio non continetur appellatioe beneficij in pen-
sibus. Cap. V.

In penalibus beneficiorum appellationenon conti-
netur: Qui si Ecclesia, omnibusque, & singulis be-
neficij, atque officij per sententiam priuatus extiterit? Concluimus est, pensionem nullatenus comprehendit, se-
fusus si in beneficio titulam data est, si ex causa hæ-
cens, idem.

In penalibus. Ex decisione eiusdem 14-de scot. & re iu-
dicis. Marcelli Cremoni.

Monachus Episcopus resignans ex pensione reseruata,
præsumvit quæ sibi fundum Ecclesia:
Cap. VI.

Episcopus successor posse pensionem à predecessor re-
gulan, qui sibi pensione retinera, resignauerat, rau-
quam de illius fructibus empat, argue meliorem fa-
ctum ab Amico donatario, Ecclesia restituvi curabat: Co-
clusum est, monachum ad secularē Ecclesiam promoto-
num, non monasterio, sed Ecclesiæ ad quam promovit
sister, intuitu personæ omnia quæ sibi sunt: Neque Epis-
copatus ad proprium retinendum, atque de eo dispo-
nendum habilitate dici posse, quoniam regulæ substatu-
tialia remanent, & ieciro possessionem suum eum stu-
ditus resiliuere debere.

Episcopus successor. Ex decisione Confisi Neapolitanii
200. & Antonii Capucij.

Pensio an imponi possit super distributionibus.
Cap. VII.

Super fructibus imponi posse, quamvis omnes in
quotidianis distributionibus considerent, vixit est,
quoniam licet illorum aappellatione non veniant, tum
Leonis tempore ita inponi solitum fuerat. An pensio
per quot modum, vel quantitas referetur, dumto
modice medietatem non excedat, nulla differtentia Rota
confutura est.

Super fructibus. Ex decisione Rota Romana 8. de pen-
sionibus Achillis de Graffis.

Pensio ex confusione imponi potest super monaste-
rij. Cap. VIII.

Eccliesia pensionibus prohibente Lateranen-Conci-
lio, grauari non debent, neque monasteria, quæ illarum
aappellatione veniant, onerati posse videbatur, est
idem ius militis, prius enim de monasteriis loquitur.
Non huiusmodi: Ecclesia pensionibus onerar vetat.
Sed quia confundito interpretatio curia aliter se ha-
bet, vt Cöclium in monasterijs non servetur, Domini
cum ipsa confusione transire voluerunt.

Ecclesia. Ex decisione eiusdem 177.par.1. Pauli Ami-
li Veralli.

De pensione quando oporteat facere mentionem in alterius imperatione. Cap. IX.

CVM iure beneficij constituta est, quæ de persona ad personam transit, in alterius imperatione de ea mentionem facere opus est: At si cum persona moratur, etiam si super beneficij studiis, nullus de ea sermo necessarius est.

Cum iure. Ex decisione Cappella Tholosana 473. Iacob. ni Corserij.

Pension non potest extingui cum precio, nisi cum auctoritate Papæ. Cap. X.

Beneficia vendida via aperiæ non debet: Itaque nisi Summi Pontificis auctoritas interueniat, pensione extinctio fieri non debet. Hodie non nisi clericis datur. Interdomini laicos si clericali charactere insigniti se fecerit, & officium Gloriosæ Virginis recitandi ostene grananir, ergo spiritualitatis quedam ratio conetur, sed auctoritate accidente, omnis simonia suscipio purgata est. Gratis clari possit non dubitare, sed ubi mediata pecunia, extingueretur, simonia est, quamvis ipso iure excommunicationem non inducat.

Beneficia. Ex decisione Rota Marchie 158. Stephani Gratiani.

Pension non potest inponi super theologali præbenda. Cap. XI.

Theologalis præbenda, cum alio non theologo, qui incapax est, permittari non potest, ergo neque eidē pensionem constitutu posse conclusum, atque latum a restum est. Multò magis, quia neque expressè per summum Pontificem derogatum, neque aliquis de ea letimo in supplicatione habitus est.

Theologalis. Ex decisione Senatus Burdigalen. 226. Nyeolai Boerij.

Pension an si invalida si medietatim fructuum exce-
dit. Cap. XII.

SVpplicatione super coadiutoria ex pedita, & consen-
tia refectionis quinquaginta ducarum præstio, fructuum medietatem ipsa pensione excedere cap-
patuit, liceo coadiutori confusum circa coadiutoriā validum esse, pensionem autem nequaquam defendebat. Neque procurator ultra conditionem aliquid at-
tentare debebat, nam ideo conditio dummodo medie-
tatem fructuum non excedat, substantiam mandati formam importabat, qua uno impleta, principialis con-
fusus etiam in coadiutoria deficeretur videbatur. Et con-
ditio, & impossibilitas ad omnia referenda sunt, excessus fructuum notiorum est, quoniam Archidiaconom ad septuaginta tantum, quod consitenti prædicta, ascen-
dere dictum est. Sed Rota impositio tempus, non date inspicendum esse, considerant, quia quotidie stu-
dos diminuuntur, & cresent, sublati, reprobatoq; omni excessu, non excedere viatum est, atque confusum, quatenus medietatem non excedat, validum esse, & ad comudem modum reducendum.

Supplicatione. Ex decisione Rota Romana 1:60, par.
3, libro 3, in nouissimis Augustini.

Pension medietatim fructuum debet dari habito respe-
ctu ad massam grossam, non autem ad valo-
rem. Cap. XIII.

CVM alteri de canonico, & præbenda, cuius fru-
ctus viginti quatuor non excedunt, prouisum es-
set, alteri autem fructuum medietas loco pensione re-
seruaretur, sed massam grossam, vltra ducenta valebat, Pla-
ciuit pensionarium, duodecim tantum habere posse,

quoniam fructuum medietas, non autem ipsorum va-
loris reseruata fuerat, iecurco quicquid dimitarit va-
loris deficit fuit.

Cum alteri. Ex decisione eiusdem 764. par. 3, libro 3, in
nouissimis Tholomæi.

Quis debet probare excessum pensionis.
Cap. XIV.

Rectori excessum probare onus incurrunt, quia in
restitutione pensionis, neque ex iuri, neq; ex re-
gulari dispositione, valoris expressio necessaria est.
Rectori. Ex decisione eiusdem 299. parte 2. Pauli E-
mili Veralli.

Pensionem ultra summam rescindi petens, non potest
petere pensiones decursas post iudicium ce-
prum. Cap. XV.

IQui petit, veluti ultra summam impositam, pen-
sionem rescindi, que post coceptum iudicium currunt,
præterim coram alio iudice petere non potest, quia li-
bi met contrarius existit.

Is qui perit. Ex decisione eiusdem 2. de pensionibus
Achillis de Graffis.

Pension per sententiam Canonizata non potest impug-
nari a successore. Cap. XVI.

IN fauorem Rectoris pensione remara, ex causa resi-
gnationis in manibus Papæ facta, cuiusvis super ipso
met beneficio per sententias in Rota canonizatum fuit,
per successorem in beneficio, tanquam nulla impugna-
ti non debet.

In fauorem. Ex decisione eiusdem 300. parte 2. Pauli
Emili Veralli.

Pro pensione quæ actio competat. Cap. XVII.

Acrio personalis per pensione competit, quoniam
Rector pensione grauatum beneficii acceptans,
quasi contrahere videtur. Item hypothecatam ad instar
alimentorum dati viuum est.

Actio personalis. Ex decisione eiusdem 303. parte 2.
Pauli Emili Veralli.

Pensionarius contra successorem denegantem, agit
spolio. Cap. XVIII.

EX mutatione personæ ius auctoris neque amittitur,
neque mutatur, sed saluum remanet. Denegatione
pensionis a successore facta, verè pensionarius cuius sua
exigendi a prædecessore, quam semper animo retinuit,
spoliari dicitur, & recuperandæ agi potest. Nullitas alle-
gata solutionem impide non debet; In hoc iudicio de
tollendo molestians, non autem de adjudicatoria causa
agitur, nihil enim spoliato de puto tributari, fed vt in
odiis spoliatus, in stari priori consevetur.

Ex mutatione. Ex decisione Rota Auenionis 82. Hie-
ronymi à Laurentij.

Pension imposta contra Titum, & eius successorem,
eo peti non potest, qui non est iuris suc-
cessor. Cap. XIX.

Nisi iuris, vel possessionis successor existat, Domini
concluserunt pensionem contra Titum, cuique
successores peti non posse, e go super prouisione eidē
facta, qui quoquam, sed alius presentatus possedit, pen-
sio solvi non debet.

Nisi iuris. Ex decisione Rota Romana 1. de pensionibus
Achillis de Graffis.

Pensi-

& iudicere vistum est. Nec foliam ad tunies illa sit, sed ad perpetuas, ut actus valde, peccati possint, multo magis, quia & clausula omnia in pedimento reuocentes, posita erant.

Quamvis. Ex decisione eiusdem 296. parte 2. Pauli Emilii Veralli.

Referatu penfis super fructibus beneficij alla pensione grauit, non valer.

Cap. XXXII.

Sicut Papa euocat cullatorem, sicut eandem Ecclesiam super duorum admissione grauare non videatur, ita neque beneficiaria, cuiusq; redditus duplicior est, nisi exprimat generali peregrinatur, si enim certificatus esset, non tunc ex peregrinac: quia propter tecum super fructibus beneficii pontio, etiam motu proprio referata, nullus sensus valer. Gratia neque contra presumptam concedens voluntarem, neque pater eius intentione fixatur peregrinatio a necessitate, quando magistrum laeturam affer. Sed an ipsius inter, vel exceptionis opere? si quidem & intentionis defectus, & forte pro in beneficiis granum ab anno nullum faciunt. Rector si non vult exceptire, sed pensionem solvere, neque Ecclesia, neque beneficio praedictum facere potest. Neq; pariterbus, & Ecclesia subiecta, quibus pro portione reddita sua aliquid lumen. Superior ad valorem ex pendendum latet, & fructus pedem compellere potest.

Sicut Papa. Ex decisione 31. de pensionibus Angliensi
Cassatori, & decisione 300. pars 2. Pauli Emilii Veralli.

De codem, & quando fallit. Cap. XXXIII.

Secus si prima penfis nulla est, quia de ea nulla in secunda mentio facienda est.

Secus si. Ex decisione eiusdem 301. parte 2. Pauli Emilii Veralli.

De codem. Cap. XXXIV.

Quid si per obitum, viro Didaco transference, secundus contenserat, prima evanescat? Constantinus pensionarius, consenserat tempore nullam exciperre non potest. Nec vt si eti; clausula, quia nullitas deficiente grauamine, deficit. Quid si Didacus primus pensionem extinxisset? Onus extixit clausulus successor allegeret non potest: sed certe secunda pensionis effectus nullitas confirmatus erat, nra enim aliud ad ipsam exhibetur, quam prima pensionis tacituritas. Ille consensus nulli praem diecum facere potuit.

Quid si per obitum. Ex decisione eiusdem 4. de pensionibus Angliensi Cappellani.

Pension secunda est nulla, non facta mentione de prima, etiam si soluenda erat post mortem possessoris. Cap. XXXV.

Quid si prima penfis post Octoboni mortem soluenda est, qui ex facultate Leonardo referendarat? siquidem sub die incerta, interim p' formularia ab hac vita decedere posset, & perinde illi, ac si dicitur efficit, si pensionarius illi ipso resipescet. Cum autem secunda pensionis tempore, cum ipso purificata erat, de prima necculari sermo habendas erat. Quamvis ambe fructuum medietatem non excedant, tamen illa clausula in litera profita non est, & namis intelligenter a Communitate accidenti datur, quod appositum sententur.

Quid si prima. Ex decisione eiusdem 1. de locato 2000. mis Abbatibus.

Tensione cassata, ad effectum ut alia assignetur, si non sunt validè assignata, illa cassata non celeratur. Cap. XXXVL.

Cassationi consentiens, dimmodo similis in alio beneficio sibi referetur, & Cardinalis, qui reges sum habeat, consenserat, eo recufante, alteram retentiam esse non iudicet, quia induxit conditiones fungit. Sepe in Rota obtemperat, nisi conditio implera, à resigante nullum ius abdicari propter clausulam non alibi, nec alio modo, & Papa authorizatum, que in pensionis cassatione non iugatur. Sed idem omnibus evanimit vistum est.

Cassationi. Ex decisione eiusdem 2. de locato Joannis Mabedani.

Pension referata cum clausula, dimmodo medietatem fructuum non excedat, intelligitur quatenus non excedat. Cap. XXXVII.

In gratia, valoris expressio viae conditionis haberet, ita non in totum verificata, nulla redditur, ergo si p' fructuum medietatem, contra allerationem, excedebat, in totum annulari videbatur. Verumtamen placuit, illa verba quatenus non excedat, de ea parte, que non excedat, intelligere. Cum retentata sibi certa pensione resignat, non altera conditione verificata, quia nullum constitutum esse affebatur, enim suo pristino iure resigno remanere dicitur.

In gratia. Ex decisione eiusdem 17. de rescriptis Marcello Cresentij.

Pensionem si in parte non soluitur, facit locum regessui. Cap. XXXVIII.

Vper dobras beneficiorum ad faciliorem solutionem¹ penso imposita dicuntur, arque ad maiorem illius va liditatem: cum autem ea pars, quia de iure patronam existit, na hinc Gregorio constituta dici debet, quia deficiente, vel renente Redore in solutione pensionis iu totu, vel in parte, eidem liberato habere regessum respecine, atque ergo idem realiter, & corporalem pensionem ingredi, cautum erat, ita eidem licere iudicari est. Dehinc rescriptu ad regessum, accessum, & ingressum referenda est, regessus respectu canonicas dicunt, qui antea ab eo patellis fuerat, accessus, & ingressus respectu aliquo beneficiorum per ipsu non possessoris. Super dubium. Ex decisione eiusdem 308. pars 2. Pauli Emilii Veralli.

Pension referata ex falia causa est nulla. Cap. XXXIX.

Cardinalis Cibbo Archiepiscopus Thaurien, procuratore ad ecclendum in Pape manus, retentatis sibi fructibus, & transferendi facultate constituit: In Cibosum igitur, ut mox est, cessio de referentia fida, illaque facultate pretermissa, Papa Cesar Cibbo tunc Episcopo Marianum, prouidat, dicitur Marianum, autem Octavianus prouidit, eidem. Cesarini quadrigentiorum ducentorum ut pensione referenda: Cum autem Thaurien non vacaret, quoniam conditiones in mandato contentae inplete non fuerant, ergo pensione super Marianum, affixa, velut ex falia causa, iustificata est: Que cum equalitate tempore translationis Cesarini ad Thaurien, retentia non fuerit, nulla ceaseretur. Ante conditiones patificationem Caesarini Ecclesia Marianam, soluta non fuerat, & vere vacare dicto non posset. In beneficiorum potestatia conditio non retrotrahitur, quod per fiduciem translatam sit, & sine sequenti non inducitur, in ambitus autem retroactionem nulla aquies-

tis sua de te potest: Quamobrem cius effectus à conditione euangelii tempore, strictè menti debet.

Cardinalis cibo. Ex decisione 298. Pauli & Emilii Veralli.

Pensio referata clero infanti est nulla.

Cap. XL.

Instante clerico absque dispensatione reservata pénso, propter surreptionem nulla est. Item quia sicut majora data, videlicet vita, ac morum honestas, arqué alia laudabilia, &c. narratum fuerat, eidemque regreſsus ad idem beneficium datus erat, ergo Papæ maiorem intellexit.

Infanti. Ex decisione eiusdem 318. parte 2. Pauli & Emilii Veralli.

Concordia dicitur licita interueniente auctoritate Sodis Apostolicae. Cap. XLII.

Ro certorum beneficiorum recompensatione, & pénso, & nominandi facultas Cardinali Sanctæ Crucis data erat, & in prima concordia Cardinali de Mendozæ a resignatione promiserat. Quamobrem actus correspondunt iuncti, atque ad insinuationem ineffe censemur: Quia pénso pro eadem causa datur, in illorum locum futuri gari dicunt, cum autem beneficiorum valor pluris sit, statim nominandi facultatem preci recompensatione partem effe, dicendum est, alter cum in secunda concordia pro bono, & commido Cardinalis de Mendoza illam fieri afferatur, summa latente videbatur, & si me dictatem tantum contineret, in odium resultaret.

Pro certorum. Ex decisione 307. eiusdem, & decisione 35. de renunciatione Joannis Mobedani.

Pensio assignata super fructibus Abbarie, de confessu Abbatis, est valida. Cap. XLII.

Inter mensam Abbaris, & conuentuum monasteriorum fructus communes existunt, Episcopos autem super ipsis exuberantibus pensionem de Capitulo consenserunt constitutere debet: At si Abbas cuilibet Monacho separatis tantum panis, & vini dare soleat, de suuperabundantibus verò ad sui libitum disponere, nulla ratio assignari potest, cur pénso super eisdem de confessu Abbatis à Papa imposita, non subficiat.

Inter mensam. Ex decisione eiusdem 3 de locato, Mattheoli (recente).

Consenserunt per se reservationi pensionis sub solitis censuris, incurrit si in tempore non soluit, sed cens si per alium. Cap. XLIII.

Intimatione literarum ei, qui per se confessus necessaria non est, quia certus amplius certificari non debet: si igitur loasses reservationi pensionis sub solitis censuris, & poenis confessum praefixisti, atque in tempore non soluat, excommunicationis, priuationisque poenas, cedatore volente incurrit. Dies, & lex via interpellant, pena in falso negativo apposita, tempus à lege ita utrum, pro montione sufficiat, vt hic de partis confessus à Principi firmatum est. Quiamvis terminus & solutionis locus ad literarum expeditiōnēm referat, tamen Papa in eadem supplicatione poenas imponit, atq. de confessu partium fulminat, nec absque scriptis facit, sola sententiā supplicatione gratiam perficit, atque probat. Quid de accessu? Dominus nisi producit pénsonis literis, canonizare non intencionat. Quod post motam item, atq. pœnam in coram in expedito essent, non curantes. Cum confessus per procuratorem praefixatur, intimatione opus est, quoniam probabilis ignorantiad cadit, & for-

ma supplicationis, atque contentorum in ea, ignorari possunt. Ad solutionem pensionis solum agitur, literarum intimatio non requiritur.

Intimatione. Ex decisione eiusdem 2. de pensionibus Guglielmi Caffadori.

Propter casum infolitum non est locus priuationi, vel regresii, ob non solutam pensionem.

Cap. XLIV.

Vicinque de casu fortuito quis tenetur, de solito intelligatur, non autem de infolito, inconfusco, atque in veris milibus qui per qualcumque causulas cogitationis non presumuntur: incerto quamvis pénso, etiam ex stribus damnis, &c. impedimentis, bellorum quoque ratione reservata fuerit. Nihilominus infoliti belli exceptionem excusat visum est, atque priuationi, & regreſsu non esse locum.

Vicinque. Ex decisione eiusdem 5. de locato, Joannis Mobedani.

Pensionem solvens metu censorum, non constituit pensionarium in quasi possessione exigendi. Cap. XLV.

Sæpe in Rota obtinuit, censorum metu pensionem solvente, in quasi possessione exigendi nequaquam pensionarium constituerat, si solutione cum huic metus protestatione facta est, & quamvis non constaret, tamē in successu solutionibus absit, ita factis repetita censetur, & existente causa durante dicitur.

Sepe in Rota. Ex decisione eiusdem 11. de pensionibus Achillis de Graffis.

De codem, & quid si protestatio non appareat, vel alia concurrent. Cap. XLVI.

Sed si de protestatione non apparcat, in quasi possessione constitutus esse dicitur. Hic accedit solutionis instrumentum, vna cum absolutione à censuris, atque mandatum ad absolutionem petendam. Item receptionis pecunie quietianam, vincus autem aduersus illam acquirendam sufficit: Alia etiam solutione per depositi cedula coadiuvatur, de qua Octavianus singulariter testis, attenta qualitate per longa saltem semiplenam probationem facit. His conjecturis, præcedente obligario, ne camerae primum extremum probaram, offendicatur, & retinetur locus est. Quod interdictum, etiam per unum testem dari solet.

Sed si. Ex decisione eiusdem 196. parte 1. in nouissimis Lancellotti.

Pensionis solutione non impeditur per exceptionem alterius indaginis. Cap. XLVII.

Solutio pensionis impedienda non est, quoniam aliotrem requirit indaginem extintio[n]is per professionem exceptio, & monachus ex dispensatione illam retinetur potest, nullus tamen quasi possessione de facto prius habens.

Solutio pensionis. Ex decisione eiusdem 347. p. 1. Pauli Aciliij Veralli.

Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum. Cap. XLVIII.

Contra naturam qualitas transferendi existit: Ideo si Leonardo quatuorcentum ducatorum pensio super Abbatia Clarquallis, cuius structus duodecim milia non excedunt, cum facultate transferendi referenda est, est postea ad Episcopatū cū retentione, nullo translationis qualitatibus sermone habito, primus est, Dixerunt Domini in retentione cedula, transferēdū facultatē concessam non est. Idem in retentione dicendū est,

R. 2 quo-

Digestorum Nouissimorum.

quoniam, & retentio dispensatur, est, atque valde odioſa reſtrigenda, multo magis trauiatio, per quam ſeruitus prorogatur, & pensionis quafi perpetuatam ope- ratur. Rota etiam Dominos Abbeatores fī per hoc conſulere voluit, an iob clauſula pro exprefis haberet in reſeruationis facultate, transſerendi etiam comprehendetur.

Contra naturam. Ex decisionibus eiusdem 303. & 313. & 319.par.2. & 100.par.3. Pauli & Emily Veralli.

Concordia ſuper tranſlatione penſionis cum auſtoritate Pape valer. Cap. XLIX.

Per concordiam penſionis tranſlatione realiſdata dici- tur, conuentum eīt enim quād penſio de Cardinali conuenit cum Conclavi, & aliam obſtantum deroga- tione conſeruatur. Hoc addito, quid in tranſlationis evenienti Cardinalis ultra ducenta, & quinq̄uaginta non tenebatur: flanc iḡat Pape ex cetera ſcien- tia, & cum ampliiffimis clauſulis conſirmatione, realiſdata eīt concludendum eīt, quoniam per tranſlationem, etiam ſuper tranſlatione cum minori formā conuento, à late- reſceſſionē eīt, & quando cuius dubitationem cōtinetur, penſionis ſolutio retardanda non eſt.

Per concordiam. Ex decisione eiusdem 304.par.2. Pauli & Emily Veralli.

Penſionis tranſferendz facultas quando non reſenſatur reniſſa. Cap. L.

Vbia interprætatio ſum potefi, neminem de ſuo renunciare velle praे immorari, neque ex adū quā- uis proximo ad renunciationem inferri potest, præteri- tum in quietationibus, que ſtricti in iſis exiſtunt: quā- obrem, ſicutatem tranſferendi non eſſe remiſam, cō- cludendum eīt: Mens enim quietantia repugnat. In cō- cordijs, iſi aliud proſilio recipiat, de ſuo remittere non cenfetur. Cum poſta tranſferendi ſicutatem obti- nuens, atque tranſferi, remiſtendi anumum non ha- biuita colligatur. Quietantia ad res, quas recipit reſpo- quā habet, turis autem proprii renunciationem non reſpicit, neque ad calum trahitur, in quo plena renun- ciatio ſuo fuerit. Vbi noſt obliq̄uio, quietan- tio non cadit.

Vbi alia. Ex decisione eiusdem 305. parte 2. Pauli & E- my Veralli.

Confenſus ſuper penſione ex quib⁹ coniectura pra- fauitur preſtitus. Cap. LI.

Hic coniectura Iacobi cōfentim preſtitum eſſe col- ligunt. Mandato cum ampliiffimis verbis, quo vo- luntas colliguntur. Atque pecunias ad vrbem tranſiūfis, quā per ilium, cuius interell impenſe preſumuntur, itē poſſeſſione per Heniūm viore literarum concur- ſa capta, vbi tum regredius, tam penſionis reſeruatione ad Iacobi fauorem experimantur. Altero etiam inandato per endem poſt Cummandam factō, in quo ſui regre- ſis hiſuſi penſioſi conſentit. Deniq; perfonarum nomina- tione ab ipſo met de penſione ſibi reſeruata facta; Cum mandatum, & actus poſtitū praeceſſerint, circuſlan- diarum clara, atq; ſpecifici notitia praefumantur eīt.

Hic coniecturis. Ex decisione eiusdem 306.par.1. in no- uissimis Rubelli.

Penſio non eſt valida ſi refignatio eſt ſimoniaca. Cap. LI.

Refignatione ſimoniaca, penſio nulla exiſtit. Cum occulti e communi ſoleat, leuiores probationes ſuf- ſiciunt, ſecreto & fama, & ilam committentis confeſſione probata dicuntur, & quia ciuitat agitur, in confi-

tenti odium extrajudiciali ſufficiſt. Contraſte preſu- muntur, quā singulareſ non probant. Imo concur- rentibus adiumentis illam probant. Nullo gilius a reſi- te non potuit.

Refignatione. Ex decisione eiusdem 191. parte 1. in no- uissimis Lancellati.

Penſionis nullitas an ex eo probari poſſit, quād in con- firmatiōne concordia ſuper ea, derogationis mentio ſedā noſt eſt. Cap. LIII.

I cassatam penſionem à Concordia, per Clemētem conformata, intellexiſſer, certe Paulus successor, cui non conformatum eſſe, tantum narratum fuerat, & for- tē non petiū cogitauit, non corroborat. Sepe ſignaturat ad aliquid concedendum, vel denegandum, ex predecessoris exemplo, moueri videmus: led quia Joannes mandatum poll cassationem factum, ad penſionem conſentientiū, pro perſona à Cardinale Sancti Crucis iusta cōncordiam cum Cardinale Cancrē, nominanda prodnait, itaq; & de voluntatis ratificatio- ne, quā durate cōfertur, & de noua cōfertur dicunt, qua- proprieſ de cōfaffione intentione ſitri non oportebat. Alind eīt ſi de voluntate non apparet, ne duodenim voluntate non intellexi, ſed ex defitu etiam voluntatis, conformatio ſurpremita eſſet.

Si caſſatam. Ex decisione eiusdem 244.par.3.lib.3.in no- uissimis Fabij.

Penſio quando extinguitur per contractum matrimonij. Cap. LIV.

Vando non eſt pro ſtipendio, quod Campanario, & alia officiab⁹ conſtituiſſo, per contractum matrimonij penſio extincta eſt.

Quando noſt eſt. Ex decisione eiusdem 1079. parte 3. libro 3. in nouissimis Thalameti, & duofore 459.libro 2. aſato- bi Putei.

Penſio conditionaliter conſerbi potefi, ſed penſionatus agens debet docere ſe clericum. Cap. LV.

Si poſt quam clericali caratere inſignitus ſorit, eīt ſitua ſit, penſio nullo dico ſi non potefi, quād ſitconditionaliter ſit, que in creditum in ſipm inducit. Sed an exceptio, que ex literarum ventre oritur, ſolutionem, que per ipſas retardari non poterat, im pedic posſit? Nam penſionarius antequam agat, ſe eſſe clericum do- cere debet.

Si poſequam. Ex decisione eiusdem 654.par.3.lib.3.in nouissimis Paleotti.

Transerendi facultas non intelligitur dati, niſi expi- matur. Cap. LXI.

Promotus cum retentione ad Ecclesiā, tranſerendz di facultatem habere non dicunt, que neq; acceſſo- riā ad penſionem eīt, neq; de eius eſſe, & natura dici po- tefi: iſcire qui retenzione gaude potefi, tranſerendi ſicutatem expreſſe habere debet.

Promotus. Ex decisione eiusdem 99.par.3. Pauli & Emi- lii Veralli.

Facultas tranſerendi ex priuilegio Leonis, quomodo ſit reſtricta. Cap. LXII.

L eonis priuilegio milites clerici ad quācumq; fu- man penſiones tranſerere poterant, ſuper quo ra- tis litibus introductis, per Paulum successorēm vloq; ad centum quinq̄uaginta docatorm ſumman redi- ſitum eīt, & quia etiam de caſis pendebus ferm- acutum habuit, itaque ad præcepta ſigillata trahi viam eſt.

*est. Illud Leonis validum esse presumitur, nisi vnu re-
ceptum non suffit probetur.*

*- Leonis. Ex decisione eiusdem 372. parte 2. Iacobi Pha-
sei, & decisione 927. parte 3. lib. 3. in Novissimis Tbolomei.*

Translatio pensionis quomodo probatur.
Cap. LVIII.

Miles sancti Petri existens in partibus in Archidia-
coni manibus vult excusoris, priuilegiis non
exhibitis pensionem transtulit. De cuius validate du-
bitandum non erat, quoniam alterius ministerio non
egebat. Notario autem ad probationem tantum opus
erat: si ad fundandam iurisdictionem non requireba-
tur, ergo illorum exhibito necessaria non erat. Si ex-
eum cum ministerium imploratus, fecus est, nam ab-
literarum presentatione exercere non possunt. Si post
presentationem litera deperdite essent, testibus proba-
ti posse. Solemnitate non necessaria, actus non vita-
tur, si minus solemniter gessus est.

*Miles sancti. Ex decisione 344. eiusdem & decisione 69.
part. 1. in novissimis Cottae, & decisione 13. de concessione pra-
benda Marcelli crescentii.*

Probatio pensionis translate infra futuram quo-
modo sufficiat. Cap. LIX.

Didacus infra summam taxatam esse probauit, er-
go res, qui centrum quinquaginta pensiones ex-
cedere opponunt, clarius probare debuit. Quod ex-
cipientem non iuuat, intentionem actoris concluden-
tem non diminuit.

*Didacus. Ex decisione eiusdem 406. parte 2. Iacobi
Putei.*

Clausula transferendi non censeretur per quaecunque
clausula concessa. Cap. LX.

Transferendi potestas in prima reservatione coce-
ta, repetita secunda non censeretur, circa quam
difficilem se Papa reddit, ideo specialis mentio facien-
da est.

*Transferendi. Ex decisione eiusdem 343. parte 2. Iacobi
Putei.*

Notitia translationis pensionis quomodo probetur.
Cap. LXI.

Sicut, atque facile scire posse, idem est: Cum iugitor
Cardinalis in eius mandato Leonardum runc Bur-
gi sancti Sepulchri electum, nunc Episcopum in Aracen-
vocaret, translationis notitiam habuisse dicendum est,
quoniam nulla maior probatio, quam propria oris con-
cessio. Item in exceptionibus & literas translationis nul-
la, & illius facultatem per promotionem ad Episco-
pati exprimere dicebat. Paria sunt scire, & scire debere.
Scire. Ex decisione eiusdem 107. parte 3. Pauli Aemili
Ueralli.

Habens facultatem transferendi in clericum potest
transferre in habentem primam ton-
tum. Cap. LXII.

Qui ex facultate Apostolica pensionem in clericu-
m transferre potest, si in habentem primam ton-
tum tantum transierat, satis est, quoniam cordo est, can-
tandi officio sibi plicari, item spiritualium capax existit,
ac omnia iuria priuilegia habet, propter ecclesiastica-
rum personarum appellatione comprehenditur, & si
Theologi aliter sentiant, tantum in ea factum decisio-
nibus canonicum preferendum est. Stylo Roma-
no Curia idem comprobatum est, vbi etiam beneficia

cidem confexi solent, à quo in interpretanda pen-
sionis collatione argumentum sumere licetum est.

Qui ex facultate. Ex decisione Pisana 14. Doctoris
Marie.

Pension potest transferri in clericum putatum. I
Cap. LXIII.

Et clericu putatu, de cuius clericatu non aliter,
quam per communem reputationem confitat, con-
ferti potest: Sed si post translationem clericus factus
est, nulliter translata dicitur.

*Et clericu. Ex decisione Rota Romana 139. parte 3. lib.
3. in Novissimis Fabij.*

Translatio pensionis potest fieri etiam in mortis
articulo. Cap. LXIV.

Etiam in mortis articulo transferri potest, vbi huc
clausula in facultate posita est.

*Etiam in mortis. Ex decisione eiusdem 138. parte 1. Ia-
cobi Putei.*

Translatio pensionis facta prout in memoriali, si
illud non exhibetur, est nulla.
Cap. LXV.

Translatio prout in memoriali facta fuerat, sed quia
intelligibiliter legi non poterat, ipsius instrumentum
per non exhibitionem eius, ad quod refertur, nullum
est: non enim fidem notari sequi voluit, cum pro-
ut in memoriali dixerit.

*Translatio. Ex decisione eiusdem 319. parte 2. Iacobi
Putei.*

Commoditas pensionis, potest transferri sine fo-
lemoitate. Cap. LXVI.

In transferenda pensionis utilitate terminorum de-
cūrsum, & decurrentorum, aliquam solemnitatem
Ludouici requiri penes quem titulus adest, iure
cautum non repertitur: Itaque de commoditate, & vi
litate ipsius & inter vivos, & in ultima voluntate, quia
res sua erat, liberè Cardinalis de Neapoli disponere
potuit.

*In transferenda. Ex decisione eiusdem 400. parte 1. in
Novissimis Graffii.*

Jus pensionis transferri non potest, nisi seruata forma,
fecis est in utilitate. Cap. LXVII.

Mox quæsitum est an commoditas ad Cardinalis
vitam limitata fuerit: Et ex his quæ proposita
sunt, etiam in aliquorum pensionis durare responsum est,
nam in reservationis literis transferendi facultas expre-
sa erat, nec ex aduerso probatum restrictam esse, & ne-
pos Papa amplissimum habere solet, ideo concurrente
adminiculo, nominatum intentio magis fundata er-
at. Item ius pensionis, & ipsa pensione penes Ludouicū
cum aderat, ille autem ad commoditatem mandati
actione, ad ius vero pensionis nequaquam agere pote-
rat, itaque Ludouici personas cuique translatarij tan-
tum inspicendi est. Pension ad instar vñsfructus in
omnibus regulatur, sed commoditas ipsius non solum
penes cestionarium, & nominatum durat, verum &
tamen quousque persona virit, penes quem residet.
Quid si Ludouicū, vel non translata pensione, vel
translatario, adhuc Cardinale viuente decessisset. Vt
que omnis commoditas cedaret, ergo neque persona
Cardinalis, neque nominatorum contemplande sunt.
Mox quæsitum. Ex decisione eiusdem 401. parte 1. in
Novissimis Graffii.

Pensio translatā à prelato inhabili vigore dispensatio-
nis forte potest an confirmā posse.

Cap. LXVII.

Episcopo Scalen. reseruata super fructibus Ecclesie
Gadicem personam, faciat aratum vigore in mortis articulo in suis iurisdictiūs transiūtū, quibus Gadicem foliū
delegabat, quia combūtū filius probabatur, super
qua inhabilitate dñe sententia latet, tēd qua dilige-
tio, qua fuit reputata afferbatur, producita non habet, re-
fles autem pro pensione atraſtabantur, vīque ad ob-
bitum habilem reputabatur esse: Duxerunt Domini e-
vadūtūm illam fusile partūlarem, & sic post tri-
ginta annos, ex qua prescritione recte dispensatus
præsumebatur.

Episcopo Scalen. Ex decisione eiusdem 109-par. 3. lib.
2. in nouissimis Fab.:

Pensionis terminus integer ad translatarium spectat,
neque cum hoc cibis diuidi debet.

Cap. LXIX.

An terminus nativitatis Domini Nostri, qui post
paucos dies cessit, & venit, inter haec Episco-
pi Veronensis, transiens, & Cardinalem Polum trans-
latorium dñi debet. Pro segniora conclusum est;
quoniam ante illud item nihil veniat, neq; cessat,
naque nulla actio ora erat: Nescirenam aetem Episco-
pus quod ad se extinxerat, ne caligine iure, quod ad præte-
ritos fructus, sibi referuntur, transiūt, totum in quo de
esse censetur. In donatione pœnitentia voluntatis, quam
in morte interpretamur: Quanvis in morte etiam
actio extinguitur, tamen nullus ipsius transiūtus in
alium aliud interuenit.

An terminus. Ex decisione eiusdem 14-par. 3. Iacobi
Pati.

Translatio pensionis potest fieri coram excusorib;
Cap. LXX.

Translatio vigore processus terminata coram se-
cōtore facta teneret, dommodo postea de originalib;
literis confer. Nec iudicium omnino abique prætentatio-
ne processus, quia processus terminatus, & inferio, parte
non opponente fides datur, Neq; copia ita simpliciter
iudicanda, aut intermixta, quoniam notarii publici archi-
vi, qui illos conficiunt, credendum est, quando ob pre-
sumptionem aliquip cōsideretur ad hanc etiam sine inferio
processus credendum est, atque de sua iurisdictione certus
est potest, donec agitur oponatur standum est.

Translatio. Ex decisione eiusdem 7. de pensionibus A-
chiliis de Graeff, & 2. de officio delegati eiusdem.

A pensionibus liberatur debitor per causas fortuitas.
Cap. LXXI.

Causas fortuitas debitorum pensionis liberant, inter-
quas Principis voluntas existit: Cum igitur inui-
stissimus Lufitanus Rex certos Senatores per Regni
regiones deparauerit, qui incolit tam in ciuilibus, quā
criminalibus ius dicunt, Branca qui pensione annuo-
rum triginta milium nam mortuus fu per officio scribe
aut in omni criminalium oneribus existit, ex redditus
defecto, post temporis rata, à pensione liberandus est.
Quomodo congru prius sufficiens detrahenda est,
non enim tenetur, vīra quam facere potest, & suis
stipendiis sustinere non debet, Tabellonis titulus nullus
modis est, quod autem perceptum, magis ex
personae labore, quadammodo tunc, ita ut operi fint
in fructu, & pensionis prediarum iniquum in Senatu vi-
debatur. Ne que confabas annis p̄petuis conuentus

modum excessifit: Propterea tanta pensione patet per
sententiam liberatus fuit.

Causa fortuita. Ex decisione Senatoris Lufitane 93. in
temp. Gome...

Pensio est nulla ex causa resignationis sicutate.

Cap. LXXXII.

Vbi resignationis est simulata, ad effectum, ut resig-
nit ne potest pensio referatur, ipsa pensio nulla est:
ex actione autem vicinaria simulatione probari possit,
et, atque ex eo, quod nulla probabiliter dari potest,
cur aliquid in hoc catu statuendum sit.

Vbi. Ex decisione Rite Remedi 32. parte 4. in nouissi-
mis Robustery.

Pensionis ante expeditionem literarum exigū non potest,
neque aliqua excusatio admittatur.

Cap. LXXXIII.

ITem pensio nulla existit, si ante literarum expeditio-
nem contra formam decreti irritata in applicatione
ne appositum, exigit: Nec aliquam excusationem suffi-
fragari potest, resolutione est: Aliud enim est, quod de
creta actu nullatenus inducit in illius odii, qui contr
ā legi prohibitione facit, & sic fortè qualibet cau-
sa p̄ pena existat, aliud est, quando propter defectum
foris actus nullus existit, aliter omnes leges, quae cer-
tarunt in tellinentis, & contrachibus formam inducunt,
potest existere ut Nullitas, quae pensionem non ludit,
neque pati possit, non potest, proprie pena non dicitur,
neque pati possit, non potest, proprie pena non dicitur,
sed hoc decreatum neque per locum, neque patrimonium
minus, quia nisi quæstio non tollit, sed acquisitionis
principium impedit, ergo penam non inducit, ut aliqua
excusatio admitti possit. Neq; pure, neq; sub modo pen-
sio refutata dictum, sed sub conditione ex presta, & licet
excusione respiciat, tamē exactio nulla redditur, nisi
vīgo literarum Apostolicarum p̄ficiantur. Cā Lxx
der pensionis reterentio nō possit, et inq; exigit
decretum in applicatione iniusta ignorante nullo mo-
do dici potest. Quamvis pensio a spōte soluente, ante
literarum expeditionem recipi possit, non tamē ex hoc
successori prædictum sicut potest. Quamobrem Le-
der, ante expeditionem literarum potuit, ac debuit ab-
sistere, literis aetere expeditis iuxta formans decreti
exigere potest.

Item. Ex decisione eiusdem 34. parte 4. in nouissimis
Robustery.

Pensiones probantur ex libro Datarii.

Cap. LXXXIV.

In pensionibus directe probato haberi non potest,
ideo per sum p̄sonas, & coniugio iustificari, iusti-
ficare autem vīam est, quod ex Datarii libro colla-
gitur, qui grātia qualitatē probat: Librum Datarii
pro bono, & fideli habeti, si plus decūmū est.

In pensionibus. Ex decisione eiusdem 543-par. 4. in no-
uissimis Seraphini, & decisione 618-par. 4. in nouissimis Fab.

Pensio sub certa conditione promissa, ea non iustifica-
ta, non debetur. Cap. LXXV.

Sub certa conditione reseruata pensio, dummodi
la, alia de cōsideratione fūciūtū medierat, non
excedit, si iustificata non est, mīhi in cōfessū possum
est, pensionarios igitur, vīa petitionis agit, conditionem
iustificare tenetur, atq; beneficiū valorem concludēt
probare, oneribus de tempore reterensionis deductus;
quā sententia sepe lapis Rota, ampliata est. In
indicio p̄sitorio, pensionem nullam esse, sufficit dicere
re, quoniam nihil probet, quoniam fundatam inten-
tionem habet, quod beneficia Ecclesiastica abīque
diminu-

diminutione coarseri debeant: Nulla super depositio-
ne reffili remissoriam ratio habet eis, quia tempus
appositionis clausum non percutitur, & cum testes re-
probatori deficiant, de non integra processu frapori-
tatione conflat, itaque fundatum aliquod fieri non
potest, item quis compotatio, ob citationem defactum,
nullus appareat.

*Sub ea. Ex decisione eiusdem 593. parte 4. in nonisimis
Lectio.*

Quando pensio est referata libera, cum dirabus clau-
sulis, etiam si alii pensiones &c. & dummo-
do & can pensionarias debet insti-
ficare. Cap. LXXVI.

Sed si libera, & immunita super fructibus mensa Episcopalis penitus referata fuerit, cum clausula etiam super illis fructibus alii pensiones existant, dummodo omnes simul medietatem illorum non excedant, pen-
sionarius ad illam iustificandam non tenetur, nisi vbia-
lia pensiones ostenderentur, nam quicquid dicendum
sit, quando conditio ipsi referentia apposita est, vel
clausula, dummodo mille pro Episcopo remaneant,
aut dummodo certam fructuum partem non excedant,
sive alii similes, quae referentia conditionalem fa-
ciunt, quando pot est referentia puram clausula adj-
citur, ipsa limitatur, dummodo omnes pensiones, me-
diatatem non excedant, & tunc non iustificandam ad pe-
nsionari non pertinet, nisi unilarii aliis adfere pen-
siones ostendat, ita namque clausulae vtriusque iauo-
rem concernunt, pensionario quadem Papa consulere
voluit, ut validitas sue pensionis impugnari non pos-
set, nisi aliae anteriores pensiones ostendantur, titulari
vero confutum est, ut in casu existentes aliae pen-
sionem, ad illius solutionem non tenetur, quatenus
medietatem excedere, clausula dummodo, accessoria,
argue modicativa proxima precedenter existit, ergo
extensis terminus casus precedentis intelligenda est, vi-
debet, etiam si alii pensiones, &c. Dummodo &c. Ma-
gna differentia est, an pensio sit una, vel piores, quare
existens Papa ignoret, nam quando nulla alia impo-
sta est, valore Episcopatus facie potest, et an pë-
sio quae referatur, fructuum mediata excedat, pro-
pter quam scientiam Papæ, appositione illius clausule
opus non est, sed quando aliae astant, quarum existen-
tiam Papa ignoret, appositio illius clausule necessa-
ria est.

*Scd si. Ex decisione eiusdem 611. parte 4. in nonisimis
Lectio.*

Pensione referata in quota fructuum, terminus non
debetur, nisi pro rata fructuum.

Cap. LXVII.

In Rota conclusum est, terminus pensionis, de quo
agit, si redditus non debetur, nisi pro rata fructuum in
perceptorum in vita Cardinalium, hęc enim sententia fré
quentiori calculo recepta est, item quia pensiones v-
erius fructus regulare declarantur, & multo magis, quia
pensio non in pecunia, sed in fructuaria quota, referen-
ta fuit, item quia beneficiarii solum in fructuaria perceptos
suis faciunt, & tamen pro alimentis assignant fuisse.
Quod autem pensio pro alimentis aliquanta, hoc non
facit, vt pro temporata debetur, nam si alioz pro
alimentis vñfructus relinquenter, non ideo vñfructu-
ario defundatur, fructum dñsilio facienda non est.

*In Rota. Ex decisione eiusdem 678. parte 4. in nonisimis
miz Aldobrandini.*

An & quando pensionarius probare debeat, penes
Episcopum mille remanere.

Cap. LXXVIII.

A vi Cardinalis pensionarius agit possessorio iudi-
cio, & tunc oous probandi, mille pro Episcopo nō
remanere, ad illum pertinet, quoniam possessorio pro-
bandi onere relevat, cum nemno sue possessorio cau-
lam exprimere tenetur. Aut Episcopus in petitione
iudicio contra illum agit, dicta reteruatione esse nul-
la, & tunc onus probandi, quod Episcopo mille re-
manent, pensionario incumbit, nam cum super pro-
prietate aucti percipendi agatur, causia ab eo exprimen-
da est, qui pensionem sibi deberi dicit, nec quali posses-
sio a probandi onere relevat. Prout cu m intentio E-
piscopi fundata sit, ex eo solo, quod pensionem se de-
bere negat, aut, refutationem nullam esse dicit, ipse
pensionarius narrata in sua gratia iustificare debet, ita
vi milia apud Episcopum remanent. Intentio Pape
elata est, qui Cardinali duorum milium scutorum ita
deum pensionem referuare voluit, si Episcopo mille
remanerent, qui pro tuenda Episcopali dignitate neces-
sarii sunt.

*Aut. Ex decisione eiusdem 679. parte 4. in nonisimis
Mantica.*

Titularis deber probare primam pensionem esse vali-
dam, & exigibilem ad effectum excludendi
pensionarium. Cap. LXXXIX.

Quanus penitus secundo loco referata, nisi prioris
mentio facta fuerit, nulla existat, hoc tamen in-
tellegitur, si prima pensio valeat, leues si iniui-
la sit, quod multo faciliter in hac causa recipiendum
est, quia pensio Comiti referata sit, etiam si aliae adf-
fent, dummodo &c. quare ut Comitis intentio excludi-
tur, existentiam prioris probare non sufficit, sed eus
validitas etiam probanda est, ita vi fructus cum effectu
diminui possint. Ceterum sola pensionis extindit oī
solutionibus anticipatis, & consenserit à tergo ad proban-
dam validitatem non sufficit, si ne probetur, nullum,
cum referata est, clericum esse, aliter enim pensionē
fise de pensione exigere non potuerit. Sua pensionis
existentia sufficiens argumentum non est pro validita-
te ipsius. Quanobreni cum actor clarè ipsius intentio
non probaverit, reus autem obstrue suam exceptionem,
mentitia pro adiutori serii debet, probatio dubia,
suffragari non potest, quaz contra eum interpretanda
est, cui onus probandi incumbit. Verum si comes in
qua possessorio exigendi est, vi ostendit, omnem dis-
ficultatem cessare, vñminiter concludit eum.

*Quoniam. Ex decisione eiusdem 732. parte 4. in nonisimis
Prælia.*

Pensione referata in scutis auri in auto, non
potest solui in moneta argentea.

Cap. LXXX.

Cum pensio in tot scutis auri in auto referuata fuisset,
apparet minnetas auream in obligatione fuisse
positam, adeo id alia specie moneta soluenda nō est,
quia aliud pro alio, in eo creditore, solui non potest.
Ita verba licet auri in auto in literis Apologetis posi-
ta, ut aliquid operentur facultatem soluendi in alia mo-
neta specie tollant, illa vero, que liberas septingentum
vixi moneta illarum partium simul constituant,
demonstratiois cui la posita sunt, non autem faciunt,
quod ipse libra in obligatione existant, nam cum tem-
pore reteruationis pensionis in Cisalpate Cremona, v-
ficialia, argue currentia essent diversa scuta aura, miru-
videti

Digestorum Nouissimorum.

videtur non debet, si Papa declarare voluerit, sua mentis esse, quod se fuit referata, libarum illarum tantam summam facerent. Neque habenda est ratio, quod p[ro]fessionis procurator solutionem in moneta argentea acceptaverit, quoniam propter penuriam scutorum auri in auro nulli ponderis, soluto in dinera, moneta fieri potest, dummodo nullum inde creditori damnum resulteret.

Cum pensio. Ex decisione eiusdem 682. parte 4. in nouissimis Orani.

Pensio referuata de scutis auri in auro, vbi, & in qua specie fuit soluenda sit.

Cap. LXXXI.

SVper Episcopani Are廷io pensio mille scutorum sunt in auro referuata sicut, & cum dubitatur de loco solutionis non exp[re]sso, & in qua moneta specie pensio solitus posset, solutionem est, Are廷i, et in moneta argentea ibi currente, solius posse, iuxta tamen valorem scuti auri in auro in curia currentis, nam cum pensio de fructibus soluenda sit, ideo in loco Episcopatus solui opus est, tum quia Ecclesia minus grauatur, num quia rei conuenti partes in ambiguo favorabiliore esse debent: vbi in contractu solutionis locus definitus non est, de eo intelligitur, in quo debitor facilis solutio potest: nec repenitior iure causum quod Cardinalis in Curia residens ceteris pensionariis priuilegium maius habeat. Et quando etiam pensio in alimentorum eauam cadetur, Rota hanc sequitur sententiam, quod in heredis domo preflanda sit. Cum autem Cardinali referuata fuerit, qui habet, unde viuat, non alter pro ali munere, sed vt statim suum commodius sufficiat valet, referunt intelligitur. Necesse est, quod Auditio Camerae literarum exequitorum deputans sit, solutionem in Curia faciendam esse, pretendi potest, quia ipso eorum obligatione, in itinere mentorumque in forma Camerae exequitor est, & tamen exequitor respudet loci in aliquo alterata non est. Solutione in illa species facienda est, in qua obligatio consistit, si modo repentinus, ideo propter difficultatem soluendi, iuxta illius definitionem solutione permitetur. Affinitatio autem facienda est, habita ratione scuti auri in auro in Curia currentis, de quibus Papam referendo huiusmodi pensionem, sensisse, credendum est, non autem de currentibus in alio loco in bonitate, vel p[re]dore diminutis. Solutions antea facta pro interpretatione huius refectionis definiere non possunt, quia de scutis auri in auro clare loquuntur, nec etiam pro preceptione, quia ad minus tria annis opus est.

Super. Ex decisione eiusdem 683. parte 4. in nouissimis Orani, & decisione 899. parte 4. in nouissimis Lancastoriis.

Pensio est nulla, si detractis oneribus, non remanent quinquaginta liberi pro Reddore.

Cap. LXXXII.

Illa clausula, dummodo remanente quinquaginta ducatis liberi pro reddore, ita in Rota interpretara est, ut ducati similes pensionis ab hisque diminutione restent & cum onus ordinariorum ratio habenda sit, quae solum vigintiquinque ducatis auri importare posuit, ideo aequalis Reddore summa remanente non potest, quae onera ad effectum nullitatis pensionis sufficere visum est.

Illa. Ex decisione eiusdem 685. parte 4. in nouissimis Lancastoriis.

Pensio si per beneficio iurispatronatus insponitur potest. Cap. LXXXIII.

SVper beneficio iurispatronatus laicorum penitentiis Sponita, etiam sine patrone confessu valer, si Papa ipsius notitia habuit, habuisse autem dicuntur, cum illi derogantur, ita enim enixa referuandi voluntatem offendit, clausulum que addidit latissime extendendi, que quod a hunc effectum sufficient, multoque magis, quia aliam addidit, quod maior, & senior specificatio fieri poslit, ad exitandum surrectionem, quod Papa beneficiu[m] eius de iure patronatus, in genere cogitare potuerit, fas est.

Super. Ex decisione eiusdem 902. parte 4. in nouissimis Pamphiliis.

Pensio vigore priuilegiorum transferri potest cotam notario, etiam super beneficio de iure patronatus laicorum. Cap. LXXXIV.

VErba priuilegij transferendi pensiones ampliificari, & cum de quibuscumque beneficijs loquantur, etiam qualificata comprehendunt, praesertim quia in reservatione pensionis confessu patr[on]i non re quiruntur, quamvis ipsius notitiam Papa habere debet. Cum facultas militibus Laueranis data fuerit, transferendi pensionem, non tamen summa ducentorum ducatorum, neque medieratē fuit ultra excessus, quando de illius excessu opponeretur, non tamen ideo nulla translatio in totum redderetur, nisi in quantum ipsi familiari excederet, quia in speciebus, & quantitatibus, utile per inutile non vitatur. Translationem autem coram Notario, & testibus fieri posse, eo conclusi est, quoniam alterius bullae verba clara sunt, alterius autem, que dicit, etiam in manibus nostris, ampliatio potest fieri, & cum postea subi[n]sceret etiam notario, dubitationem, es plicando, fuit ultra, est alii intellectus recipiatur, quae in prima bullae dicta sunt, corrigenda est. In translatione pensionis copiam priuilegiorum impressam exhibere fatis est.

Verba. Ex decisione eiusdem 683. parte 4. in nouissimis Orani.

Pensionis terminus Sancti Ioannis Baptista debetur, licet littere reservationis prius mentionem fecerint de termino nativitatis. Cap. LXXXV.

Pensionis reservatione soluenda in festis Sancti Ioannis Baptista, & nativitate Domini nostri, licet in litteris prius nativitatis terminus enunciatur, non ideo sequitur, quod soluto termini Sancti Ioannis prior facta non sit, nisi de hoc specialiter datum sit, quartus in festo Sancti Ioannis fructus adhuc recollectus non fuerit. Vbi ordo litterarum cum intentione non concurredit, argumentum ad ordinem litterarum non procedit, & vel simile est stylum Papale incitare non cogitare, sed ille ordo, habito ad huius pensionis constitutionis tempore respectu, obsecratus fuerit, quod sicut de mente habet, & sic post festum Sancti Ioannis, non autem vi prius terminus a nativitate Domini inciperet. Quid vero dicebatur in festo Sancti Ioannis fructus recollectos non esse, ex quibus pensio soluenda esset, & ideo illum terminum non debet, hoc quasquamque alias pensiones destrueret, quare terminum Sancti Ioannis debet, conclusum est.

Pensionis. Ex decisione Rota Romana 24. Seraphini Olliaro.

Pen-

Pensio non vacat per translationem ad Episcopatum, nisi interueniente consecratione, & possessione, aut decreto Pape, quod beneficia vacent.

Cap. LXXXVI.

Alijs conclusum fuit, per translationem ad Episcopatum pensionem vacasse, quando consecratio fuisse, quia non expectata possessionis apprehensione omnia beneficia vacare, communiter, etiam de stylo Rotie receptione fuerat, sed quia vni ex Dominis multis stationibus, & authoritatibus contrarium defendebat, videbatur, consecrationem, atque possessionem ad huc effectum de iure communim vitram; necessariam esse, Tertio proposito causa omnium, uno excepto, a resolutis recessere, duo illa opus esse, aut loco consecrationis, la plus trimetria ad consecratum dat: stylus autem Curiae intelligitur, quando Papa in translatione, vel consecratione beneficia vacare decernit, vbi autem expressum vacationis decretum non fuit, iuris communius dispositio standum est.

Alius. Ex decisione eiusdem 110. Seraphini Oliuarij.

Pensionarius debet probare, quod sit fructus, non autem soluens quo sit fructus distributionis.

Cap. LXXXVII.

Si pensio super fructibus, exceptis distributionibus quotidianis, referuata sit, pensionarius, quod sit fructus probare debet, non autem soluens quod sit fructus distributionis probare cogendus est, hoc enim est de agere, non autem recipiens intentione, cum cito gratia per exceptionem de distributionibus quotidianis factam, limitata fuerit, vel in negativa, sed affirmativa affectio, limitata fuerit, vel in negativa, sed affirmativa affectio.

Si pensio. Ex decisione eiusdem 391. Seraphini Oliuarij.

Arbitrium Rota, ad quod remissa est solutione pensionis, quando sit denegandum.

Cap. LXXXVIII.

Rota arbitrium declarare nolueit, quoniam pensionis validitas gulfi non ponit, narrativa enim suphicantur, & reparationi contentientis secundum facti veritatem concepta non apparet, cum Antonius ante obitum Leonardi in possessione beneficii existiceret, & Ioannes tuus tempora erat Antonij procurator, qui hoc ignorare non potuit, ideo confidit illa per procuratorem praefitam, tanquam erronea renoscari potest, ite obligatio Cameralis per tentiuenti vulnerata erat, Interrete vero Apostolicz, ob quorum reverentiam in clausula dati folet, non relevant, quia Papa remittendo arbitrio Rota, vt procedatur cum clausula, vel sine in consequentiem examinandi facultatem de earam ad hunc effolum validitate, dedisse videtur.

Rota. Ex decisione eiusdem 674. Seraphini Oliuarij.

Pensio non potest dici imposita sine causa, quando est imposita pro eo, qui in beneficio iuri habebat, quod patus adserit magnifici.

Cap. LXXXIX.

De inualiditate pensionis non conflate visum est, ad effectum ut abili; clausula sine retardatione procedendum sit, nam cum Rota arbitrio remissum iuerit, & hoc a iure regulandum sit, utique nisi eiusdem nullitas aparet, & regula, & antiquo ac inueterato signatura styllo recedendum non est, illa nullitas, quod pensio sine causa sit, non probatur, cum enim in iure Ioan nem, & Leonardi super beneficio Sandi Michaelis vegetor, neque confitit quiescere de iure preferendus est, quoniam Ioannes institutionem, & possessionem obtinuerit, & dubius sumus incerti ex cuius persona valuerit, nam iacte de facto ex Ioannis persona vacante,

rit, tamen de iure potuit ex persona Leonardi. Quare cum loanes per obitum Leonardi se op poluerit, ad huiusmodi beneficium concurrente, potuit illius ius esse bonum, & cum illud Antonius magnificauerit, pensio sine causa imposita, dici non potest, neque si repugnare teleuabant, quoniam altera Papani a concedenda pensione non retraxisset, si item inter Leonardi & lojanum praecellisse intellexisset, caue pendente Antonii presentatum, ac instauratum fuisse, & incertum adhuc esse, penes quem ius beneficii caliteret, neque salitaq; expressionis valoris probatur, quoniam in contrario est confessio ciuidati Antonii in supplicatione emanata, attendentia vero beneficii valore non probant.

De inualiditate. Ex decisione eiusdem 677. Seraphini Oliuarij.

Pensiones vigore facultatum dierarum militiarum coaceruari, & retineri possunt.

Cap. XC.

Facultas pensiones pro tanta summa retineendi vigore militiarum equitum Priorum, per venditionem ipsorum militiarum non expirat, dummodo ante venditionem pensiones obtinetur, illa autem facultas, retinendae pensionis vigore privilegiorum religiosi militaris Sandi Stephani, per concessionem alterius facultatis pro certa alia summa in vim militiarum emptari, extingui non dicitur, sed omnes facultates concurrunt, atque pensiones pro summi uero illu expressis coaceruari, & retineri possunt.

Facultas. Ex decisione eiusdem 758. Seraphini Oliuarij.

Pensionem soluere decursum quando quis non tenetur, & quando cedendo actionem liberetur.

Cap. XCI.

Nemo ad solutionem pensionum terminorum in vita predecessori decursum cogi potest, cum aliqua contra predecessorem diligentia non proberetur, neque pro tempore, quo facto capituli possessionem adipisci impeditus fuit, cum onus pensionis reale existat, cedendo actionem pensionario contra Capitulum, liberatur.

Nemo. Ex decisione eiusdem 1351. Seraphini Oliuarij.

Omnis pensionis, quando transit ad successorem.

Cap. XCII.

CVM ex literis apostolicis de pensionis reparatione Conferat, item de possessione Andrei illam exigendi, cur igitur manutendens non est? Arbitrium Rota secundum iurum dispositiōnēm regulandum est. Agens vel de nullitate pensionis, vel de reductione, licet pendente pensionario spoliare non potest, quia causa signatura cum clausula sine retardatione scribere solet; cum tot fructus super sint, qui pro pensionis solutione sufficiant, quantum duæ cor unam partes Capitulo, assignentur, sive in onus suu per eodem decanatu remaneat, & iaceat for illud subiecte debet, quia onus pensionis ob idem bonum translatuonem non transtinet, sed ita denuntiati situlit beneficii, aut mutent, aut transferatur. Cum fructus sint pro pensione hy poterit aliud, ubi sunt plures conum possessores, creditor contra quem velit, agere potest, sicut aliqui ad decisionem fuit, quod constituta per duos, beneficii pensione, electio est pensionario super uno corpore totam ullam retinere, cuius capax ex ista, oecque tertiam fructuum partem excedat.

Cum ex literis. Ex decisione eiusdem 1419. Seraphini Oliuarij.

Pensio cui referuata fuerit potest probari ex libro Datarie, cum aliquibus administriculis. Cap. XCIII.

Aliquando resolutum fuit, libro Datarie à ministro conscriptum fidem adhibendum non esse, fed

con-

Digestorum Nouissimorum.

concurrentibus administriculis alter visum est, cū igitur quingentorum scutorum pensio super fructibus Archidiaconus sancti Francisci in Ecclesia Tarracenſi, Iohanni, contemplatione Cardinalis Commendoni reuerata fuisset, atque Archidiaconus se obligaverat, cedulamque banchariam, more solito, dedidisset, item in illo libro scripta repetantur, haec verba, neponi Cardinalis Commendoni, intuitu ipsius Cardinalis, propter solutiones postea subsequentes decepta prima, que Cardinalis ipso facta fuerat, cetera vero ipsi nepoti facta apparent, resolutum est fidem illi libro dandam esse, & ideo per Cardinalis mortem pensionem extintam nullo modo effe, cum huiusmodi reservationes, supposita alterius persona fiant, ideo aliiunt veritas quam ex dictis libris haberi non potest, ergo publica visitatior ratione credendis est, alias semper in incerto versaremur; ad quem pensionis modis pertinet, in grata eorum praeditum, qui solvere obligati sunt. Si in ipso Cardinali resedisset illius comoditas, adnotatio in eiusdem nepotis persona facta non fuisset, & cū per telles, de eo tempore probaram sit, nullum alium nepotem extitisse præter Abbatem, hinc demonstratio do necessitate eidem applicanda est, cum pluralitas excludatur, cum Cardinalis omnia ne potis bona administraret, illius nomine exegisti appetit, cum & alijs per nepotem excedat, in Cardinalis ratione, quia alijs non habeat, redacta sunt. Ex ipsa libri ad notatione, Cardinalis declaratio probata esse dicimus.

Aliquando. *Ex decisione eiusdem 108. Seraphini Oliuarij.*

Pensio super beneficio de iure patronatus potest dari cuilibet dispensatio ad clericatum sine consensu patrouri.

Cap. XCIV.

Ad clericatum dispensatio alla ad pensiones dispensatione non indiget, ita sepe ipsius in Rota conclusum est. Propterea translationem pensionis, de qua agitur, validam esse, conclusum suum, quoniam in reservatione illius, transferenti facultatem habuisse costar. Clausola accedente consensu patroni ad resignationem, atque collationem timili referenda est, tum quia in oratione separata posita fuit, nam quia in reservatione pensionis consensus patroni necessarius non est.

Ad clericatum. *Ex decisione eiusdem 1264. Seraphini Oliuarij.*

Pensio super iurepatronatus quando transferri possit sine consensu patrouri. Cap. XCV.

Quod dicitur in translatione pensionis super beneficio de iure patronatus, patroni consensum non requiri, hoc ita declaratum sicut, dummodo Papa in iure patronatus notitiam habeat, & in plures decimam soit.

Quod dicitur. *Ex decisionibus eiusdem, ex manuscriptis coram Rebo, & coram Orato.*

Qui pensionem soluere iurat, contraeniendo, efficitur per iurum. Cap. XCVI.

Illi qui in iurauit pensionem soluere, & non contraenire, co ipso quod suscepit ipsius nullitate agit per iurum efficietur, ab solutio autem a Vicario viris obtenta non sufficit; tunc quia iam per iurum factus fuerat, non quia illam non obtinuerunt esse. Sacramentum affirmavatur, nec solo Ecclesia nomine egit ad illam liberandam, sed etiam proprio, & sine dispendo fatos atemperauerat, quia ad eos vitam de sui beneficii fratribus moderate disponendi facultatem habet, & quod si simul resignavit promissa suscepit eniat abolitionem coporatur: quare à iudicio omnino repelendum est.

Is qui. *Ex decisione eiusdem 68. in manuscriptis Flaminij Plati.*

Pensio est nulla, si non est facta in contio primi, & conseruata in libris Camerae non est regis statuta. Cap. XCVI.

Secunda pensio nulla primus per eodem beneficio reservatur, nisi responde facta, inutilida iudicata est, item quia intra quindecim dies à die supplicationis in registro scripta, in libris Camerae vigore constitutio eiusmodi extensis non fuit, quia esse in visu, ac ferme debet, alia decisum fuit.

Secunda. *Ex decisione eiusdem 72. in manuscriptis Flaminij Plati.*

De pensionis secundae validitate, etiam non sit facta uincio primi, dummodo Papa scientia de illa probetur per tecles.

Cap. XCVII.

AT si Papa scientiam antiquarum pensionum habuerit, quia etiam per testes probari poterit, de validate dubitari non oportet, & duabus Cardinalibus de scientia attestantibus credendum est. Liceat ex Concilio Lateranensi pensionis non nisi in Consistorio super Ecclesiis Cathedralibus imponi debeant, ita ut Cardinalium consensus accesserit, tamen vi Cardinalium antiquarum pensionum notitiam habeant, cautum non est, quia etiam si habuissent, eisdem contradicere voluisse, verisimile non est, cū in cedula expellum fuerit, huiusmodi pensionem similis cum antiquis frumentis medietate mente Episcopalis non excedere, ideo secunda cedula antiquum mentis causa fuit, quoniam ad illius validitatem necessaria non fuerat, tum quia validè in prima reservata erat, tum etiam quia applicatione antiquarum venire poterit, quas Papaliam usus esse decernit.

At si. *Ex decisione eiusdem 99. in manuscriptis Flaminij Plati.*

Sententia impediens solutionem pensionis, quando sit nulla. Cap. XCIX.

Propter clausulam, sublata, & decrementum irritans in litteris reservationis appositum inferioris manus ligata fuerat, quamobrem Vicarii sententia ex iurisdictione defectu nulla fuit, neque illius scientia necessaria fuit, quoniam respectu nullitatis actus eius ignorantes afficiunt, cum bulla referentia pensionis producatur in actu inactis, nolla ignorantia pretendi potest. Per clausulam etiam fine retardatione solutionis pensionis, iurisdictio conditionaliter tributa censetur. Hac nullis actio patens est, vt de alijs disputari non oporteat.

Propter. *Ex decisione eiusdem 127. in manuscriptis Flaminij Plati.*

Translatari pensionis super beneficio ad regfsum Cardinalis, quid probare debeat in iudicio retinende.

Cap. C.

Super eo an Mutius translatus pensionis agens regfsum medio retinende aliquia docere debet, regulatum est, in primis consensum Cardinalis Farnelij ostendere debet, tunc quia Papa illi prædicare non potest, num quia ex prefis causam est, vt accedere debet, saltem ad effectum ut pensionis exactio locus sit, saltem ad effectum, vt aperio ipsi Cardinali regfsum, prædicandum illatum fibi non inuenient, posse enim prædecessoris in exigendo habentis ius antiquis nocere non debet. Regula secundum tenorem supplicationis iudicari prohibetur, in illis pofessoribz locum habet, in quibus taliter titulos coloratis necessariis est, ne detur virtutis ingressus, vt in adipiscende, & recu perande, in quibus antiqui patres cum sola supplicatione iudicare solebant,

qua

que pro titulo colorato fatis erat, sed hodie propter ipsam regulam, litera expedite esse debent, sed in possesso retinende nullum titulum necessarium esse, refutatum fuit, nam possest quod ad non possidentes, libertas ades habet. In hoc iudicio neque clericatus, neque alias qualitates priui pensionarii transferentes probare oposcit, neque ipsius translatarii, quia quilibet, etiam praedicti maiores tenendus est. Cum transferentes pensio per triennium soluta fuerit, possesso triennali presumptam habilitatem induit.

Super eo. Ex decisione eiusdem 123. In manuscriptis Flaminij Platii.

Pensionem non excedere medietatem suorum, probari per narratuum Papæ.

Cap. CI.

Narratuum Papæ Motu proprio facta standum esse placuit, afferentes pensionem referuntam finitum medietatem non excedere, quod eo magis prout, propter aliquam valoris probationem deluperfasit.

Narratuum. Ex decisione eiusdem 128. In manuscriptis Flaminij Platii.

Pensionarius quando non sit maiores tenendus in possessione exigendi pensionis.

Cap. CII.

Contra pensionarium prætentendum se manutinet in possessione eargandi, Abbas opponebat de attenuatis pendente appellatione ab illo factis, nec esse locum exacti, cum per instrumentum pensioni renunciasse apparberet, cum igitur possesso turbida existaret, Dominus prior de bono iure cogniti voluerunt, antequam quicquiam decernerent.

Contra. Ex decisione eiusdem 120. In manuscriptis Flaminij Platii.

Renuntiatio pensionis quando probetur meticuloſa, ita ut Abbas solute illam teneatur.

Cap. CIII.

Cvma autem Rota gallasset de renuntiacione pensionis, cogitamus est, per vim, & menim factam est, prout ipse Abbas confessus fuit, qua nulla maius probatio dari potest, & multarum coniecurarum ad imminicula habet, cum verisimile non sit pensioni tanto labore acquisita illum sponte renunciare voulisse, ita concurrit Comitis persona, qui retrocessioneum exegit, qui vim inferendi potestatem habet, hec aliquid minus, & verbis non probudent, locus etiam, videnter terra Sancti Floræ, quæ Comiti subiecta erat, probacione coadiuvant, & preferentia Comitis, eiisque Satellitum, item litera Andrea, qui infligator fuit, ut Comes renuntiacionem exigeret, in quibus tractamus, modus, ac minorantur, propter qualem renunciare coactus est, illa clausula sponte, & non per vim, in retrocessione apposita, principalius actus naturam haber, qui si meticuloſus est, & clausula ita esse dicitur, quod autem pensionarius non filiatur, sed reclamaverit, et multis contarevit est. Si pensionis vere extincta fuisse, Abbas reſtitutione ipsius contentire non possifet, fecus dicendum est, quia per metum exuncta fuit, quoniam antiquam validam recognoscere voluit, & cum ipsi minimi contraenire iuraserit, hodie contra propria munera vacare prohibetur, ergo solutionem pensionis reculari non debet.

Cum autem. Ex decisione eiusdem 124. In manuscriptis Flaminij Platii.

Pensio ex iusta causa, potest reservari alicui ab Episcopo.

Cap. CIV.

Episcopum ex iusta causa pensionem ad suorem aletus retinare posse conclusum est, iusta autem causa vita est, quia Ludouicium velutice statre nepotem auctor proleguebat.

Episcopum. Ex decisione eiusdem 166 parte 2. in voluntatis Legdunensis.

Translatarius pensionis aliquando non tenetut iustificare literas exequendas.

Cap. CV.

Adfectum, vt litera reservationis iustificata ceterent, & ideo arbitrio Rotæ pro retardatione solutionis pensionis locus sit, tempora inter reservari, & translatarium coniungenda esse, conclusum est, quoniam ad præiudicium reservari iustificationem, inquit annuo in cursu sufficiat, quia cum ipsius obseruantur, omnia necessaria interuenient prestatum, nec sit difficultas in vno, vel plures possellores exercitent, sicut beneficii status, sive vno, sine plures possident, quadragesima annorum possellores probatur; item alienatio bonorum Ecclesiæ triginta annis obseruatur, scilicet præsumitur, atque ab omnibus iustificandi relata, etiam si diuersis personis possella fringit. Non solum de pensionis reservatione, cuiusque actione consistat, per quam de pensioni prestatum in præteritum, sed etiam quod Leonida reservari exegerit, & in qua possessione exigendi extiterit, & quod per ipsum translationis facta, Hieronymino soluta fuit, etiam ab Antonio successore Lelij in Prepositura, ergo tempora coniungenda sunt, sicut translatio per modum extitio fuit, tamen illa extitio momentanea est, nec fit ad finitem amittendæ pensionis, sed alteri acquirendæ, ideo in consideratione non est, sed ipsa translatio, & creatio, propriæ quam sit extitio, & secundum regulari debet. Si Ecclesia sensu à pensione, & gravamine liberata esset, tunc habera similiis iterum alterius alignareret, nouum gravamen existet, & omnia, quæ in prima remittantur, restringuntur, necessaria est, sed in translatione noua pensionis subtilitas non est, nec nouum beneficium gravamen dicuntur, aut per pensionem solvere debent, sed ponens personæ mutationem, arque delegatio solutionis alteri facienda, translatarius igitur eodem iure & privilegio ut debet, non in plus gravatu, quam transferens gravatum existet, sicut possellum translatariis non transeat, quia facti est, tamen de manutentione non agimus, sed de executione literarum Apostolicarum, quæ concurrente longissima possessione, iustificate in nimibus variis praesumuntur. In translatione pensionis non fit subrogatio in possessione, sed in ius transferens. Papa in beneficiis suis successorum iuris dare potest.

Ad effectum. Ex decisione eiusdem 122. parte 1. in voluntatis Arribabensis.

Pensionarius potest pensionem extinguere, etiam in præjudicium creditoris, quem cunctuerat procuratorem in rem suam ad exigendum.

Cap. CVI.

Icer creditor pensionarii procurator ad exigendum factus sit, atque pro sui credito retinendum, atque Rectori inhibuit obtinuerit, ut nullius alteri pensionem solueret, tamen quia pensione extingibilius est, vel per regligionem ingressum, vel similem calum, ideo mandatum secundum rei naturam factum esse dicitur, cum autem pensionarius extinguere possit, si legitimè extinta est, & creditor amplius non debetur. Nulla conuentio inter pen-

penzionarium, & creditorum facta iuris, alias suisset invalida, quoniam pensionis translatio facta est, que abique auctoritate Papae, inutila est, & si prohibitio intelligenda esset, donec creditorum facta factum, ipsa pensione in vita pensionarii inextinguibilis esset, & ita in ecclesiis previdicium facta, non valeret. sicut mandatum non valeret, quo prelatus pro roro vita sua tempore procuratorem in rebus suam, ad exigendos beneficij fructus constitueret. Neque per mandatum, neque per inhibitionem pensionis inextinguibilis facta, dici potest.

Licet. Ex decisione eiusdem 129. parte 1. in ultimis Lancelotti.

Pensionatis priuatuerit ipso facto, si non incedit in habitu. Cap. CIVIL

Sipensionarius nonquam incessit in habitu, & tonsa stra, oceque de praesenti incedit, quinimum semper habitu, & armis militaris vittar, arce pro duce, militia que ducere in pluribus belis inferuerit, & hodie eadem militarem artem exercet, cum pensionis reservatione, valorem sexaginta ducatorum de camera excedit, vigore constitutionis Sixti quinti, abique aliqua citatione monitione, aut iudicis decreto, ipso facto pensione priuatus est.

Si pensionarius. Ex decisione eiusdem 158. parte 1. in ultimis Lancelotti.

Pensio translata vigore facultatis est eadem, que reservata, ideo si prima est pura, translata non dicitur. conditionalis. Cap. CIVIL

VT pensionum impositam post primam reservationem, & transferendi facultatem raro habenda sit, pensio translate pro noua habenda non est, cum in substantia, & re vera eadem sit. Quod in translatione per viam cassationis antiquæ, & nouæ reservationis procedatur, respectu mutationis personæ procedit, vt scilicet vnu exire posset, arce ficiatur, per cuius obitum extinguitur debet, item quo ad viam executiæ, & quasi possessionem, non autem respectu substantie, quæ eadem cum antiqua est, & cum omnibus suis qualitatibus, cum casatio ad reservationem nouæ correspondiat sit, per nouam reservationem, ecclesiæ oius non augetur, ita ut noua pensione impositio dici possit, sed per longum mutatione soluta fit, atque vnu in alterius locum subrogatio, quare pensio translata, noua die ei, non potest. Facultas retinendi pensionem in promoto ad Episcopatum, noua pensionis gratia non dicitur, quia in ipso promotionis actu fit, & ante extincionem, nec aliquod oius additur. Pensio casata, siue de novo creata omnino similes antiquæ esse debet, sed si loca prima, que simplex, & pura erat, altera conditionalis crearetur, utique similes primæ non existerent. Translatarius, qui valorem iustificare tenuerit, de tempore antiquæ reservationis, non autem translationis probare debet, ergo pensio in substantia eadem est, alias de tempo re nouæ creationis verificanda esset. Cassatio est momentanea, & incontinenti facta, ut alia similes reseretur, ideo consideranda non est. In translatione pensionis clausa sua dummodo repetenda non est, nam licet eti omnibus clausulis transferre debuissent, tamen translationi fauorem recipio ut, atque Papæ mentem ostendunt, quod vitra contenta in reservationibus antiquis, nihil ultra concedere volunt. In facultate transferendi exprimitur, super eisdem fructibus, etiam si alia super illis pensiones referantur existant, nec clausula apponita fuit, dummodo omnes medietatem fructuum non excedant, ergo conditio in ea repetita non est quo ad a-

lias pensiones, que post primam reservationem imponit sunt.

Vt pensio um. Ex decisione eiusdem 327. parte 1. in ultimis Lancelotti.

Penso super beneficio ab Episcopo imposita, & à Recato solui promissa, non debetur.

Cap. CIX.

Ante prouisionem Episcopi, ad parochialem concurrentes acceperunt, quod super fructibus illius annua peniodicatorum viginti ad fauorem personæ per Episcopum nominandæ solueretur, cum autem Porphyrius prelatus suisset, & referendum conferuerit, venantius appellatus per viam iudicariam sibi pro idenobilitate, pensionem solueretur recusat, quia negotiatio concernit a Porphyrio prelatis, cuius successor non est, neque sui unum examen prelatis obligatus erat, Venantius penitente potuisse, resolutum est, quia promissio ante beneplacitum Apostolicum, etiā si irratuum validata fuerit, non valet. Illa notificatio Episcopi de imponenda pensione concordia vim habet, super quo ordinarii disponere non potest, quoniam pensiones perpetuae sive auctoritate Papæ reservatae non possunt. Venantii promissio correspondit ad praelacionem extitit, et quia deinde literatum Apostolicum expeditionem obtinebat potuisse, sed quia praelacionem a Rota habuit, illa cessante præstatio consensus locus esse, non videtur.

Ante prouisionem. Ex decisione eiusdem 437. parte 1. in ultimis Pirouani.

Pensionarius non exigit, nisi probata conditione, vel si in qua possit exigiendi totum.

Cap. CX.

Quando adeat clausula, dummodo mille sibi docati romaneant liberi pro Episcopo, nisi pensionarius implementum proberet, ille solueretur non renetur, etiam si beneficiatus conferuerit, quoniam confessus eadem conditionem in ventre habet: sed si pensionarius in qua possit exigiendi existat, solitus retardanda non est, & ita frequentissime decimus est, confessio de receptione, nisi administrula ecurrant, quasi possessionem non probat, item de toto esse debet, quia si ad partem adaptari potest, possibilitas totius probationem excludit. Ad confitendum quam possitificationem non torus, possitio partis aliquando sufficit, nisi de solutio animo apparuerit, quod debitum pro parte agnoscere intellecerit, quasi possitio enim ab illius anno, & patetia effectum recipit, contra quem pretenditur, sed in hoc casu tam ex depositione Canabli, de cuius interesse non agitur, quia Episcopatum resignerat, quam ex testibus appetat, quod integrum pensionem non soluit, neque totum debitum agnoscere voluit.

Quando. Ex decisione eiusdem 547. parte 1. in ultimis Damasceni.

Litteræ translationis pensionis quomodo iustificande sint. Cap. CXL.

Cessante quasi possessione exigendi, & confessus titularis, vt litteræ exequi possint, iustificatio necessaria est, at si referendum vigore translationis mortis proprio facta fuerit, fecis est, quoniam ob illam reverteretur litteræ exequende sunt. Familiaris Cardinalis, & si per clausulam ut alterius narrata fuerit, quia ramen ad effectum iustificationis agitur, fari probati, vobis est tam ex Cardinalis assertione, in mandato ad cōfidentium translationi pensionis dato, tuum ex testibus,

qui

qui saltem propter aliquas exceptiones, pro admini-
culis illius assertiones deseruntur, & familiaritas nota
de tempore refutacionis, durare presumitur. Con-
fensus Titularis non est necessarius, ubi Papa expre-
si contra illam derogatur. Cum agatur de exequitacio-
ne literarum translatariorum, Papam intellectus releruntur
rium non expeditius literas suas, satis est.

Cessante. *Ex decisione eiusdem 645. parte 1. in ultimi-
mis cocina.*

Littera refutacionis pensionis non sit ut iustificande
contra eum qui confensit, pensioni non
conditionali. Cap. CXII.

Ter pensionarium, & cum quin refutacionis confen-
sit, negotium agi dicitur, & cum littera refutacionis
conditionem aliquam non contineat, ille iustificare
non tenetur, sed Titularis, qui de nullitate dicit, inuali-
ditatem probare debet. Cui in gratia refutacionis, cui
Martinus confensit, clavis laudis, quod Titularis cede-
re, aut resignare beneficia non possit, nisi prouisus simi-
lem obligationem fecerit, ac fiduciarios dederit, & ipse
Titularis, ensque fiduciarios obligati remaneant,
ideo resignatio altera facta, ad saeudem pensionarii pro
non facta habenda est, ita ut contra Martinum, cuius
que fiduciarios, pro conseqüencia pensione, peccare
autem agere possit.

Intet pensionarium. *Ex decisione eiusdem 23. parte
1. in ultimiis Littere.*

Propter literatum iustificationem, vel quasi possef-
si, hocem exigendi executio retardanda non
est. Cap. CXIII.

Altius de duobus verificari fatis est, vel quod si
tertia refutacionis expedita, nulla in conditionem
contineat, atque iustificata sit, vel quod de possesso
exigendi pensionem constet, & ita tempest resoluti
sunt, & cum omnia concurredint, tunc magis exequitio
deneganda non est, praesertim attenta natura literarum
Apolisticarum, ob quanum reuerentiam exequitio
retardari non solet.

Altiterum. *Ex decisione eiusdem 57. parte 2. in ultimiis
Tegna.*

Pensio super distributionibus imposita, à Capitulo
debetur, titulari seu papa, vel abiente.

Cap. CXIV.

Cum Papa imponendo pensiones ab initio, distibu-
tiones secundum carum naturam afficerit, sine fit
assignata, siue non sit assignata multa particulat, cano-
nicis, & dignitatibus, Capitulum non potest amplius il-
las percipere iure proprio per ius non decrescenti, in
prædictiorum pensionarii, quia propter obstatum fe-
pariorum ius capituli, si igitur ex iure acerescen-
ti transit ad capitulo, ergo cum onere pensionis per-
tulare dicunt, in latere refutacionis valor distributioni
non exprimitur, quia titulari si inferniat debite sunt, non
autem illarum, que alii acquiruntur, ergo Papa distri-
butiones ante prefatis feruntur onere pensionis affi-
cere voluit, alter illius percepio coenit, reddere-
tur, atq; ab eius sensu denderetur, quo suscipio, vel
aliter abiente, atq; contra Capitulum pro consequen-
tia pensione non competetur, vel eidem penitus debere-
tur, nepte vacationis dignitatis, quod ab aliud mense
Pape valde repugnaret, & contra stylum hanc tenus
obseruantur existeret, secundum quem pensio omni ię-
pope, abique aliqua ratione vacationis subductione pē-
nitentia debetur. Cum hanc sententiam summum Ponti-
fex in similibus declarat, Rota complexa fuit, quia mul-
tum æqua est, atque multa absurdia existuntur.

Cum Papa. *Ex decisione eiusdem 133. parte 2. in ultimi-
mis Mellini.*

Pensio ut possit transferri specialis facultas requiritur.

Cap. CXV.

Retioendi facultas cum facultate transferendi con-
cedi debebat, alioquin si Cardinalis post promoto-
nem ad Episcoporum, pensione gaudent potuisse, non
tamen illam transferre potuit, facultas transferre
dum odio sit, speciali nota digna est, & in odio si
quicquid omnibus est, pro omni habetur, translatio-
nis executor in iurisdictione carcere dicitur, si littera pre-
ferente non fuerit, quod ad illius exercitum, necessaria
est, etiam si faciem habuerit, quoniam iurisdi-
ctione productione rescripsi dependet.

Retinendi. *Ex decisione eiusdem 143. parte 2. in ultimi-
mis Manzani.*

Pensionarius habet electionem contra quem velit age-
re, titularem, vel eam qui fructus percipit.

Cap. CXVI.

Mannius acceptando canoniciatum, pensione gra-
tuatum, quasi codicis cum parauidine dicitur,
& dictam pensionis solutionem obligasse. Cum super
distributionibus, redditibus, & fructibus præbendæ re-
ficiuntur, & fructus integrè perceperint ad totam
pensionem, etiam si distributiones non perceperint, te-
neri dicuntur. Titulari diebus fructus non sufficiere, onus
probandi incumbit, ad quod probandum narrativa pra-
decessor Mannio non præjudicat: cum pensionario
actio competit realis contra Capitulum super distri-
butionibus, & personalis contra ritularem, quæ oritur
ex quasi contractu, est in ipsius electione agere contra
quem maluerint.

Mannius. *Ex decisione eiusdem 176. parte 2. in ultimi-
mis Lugdunensi.*

Possessori exigendi pensionem suffragatur etiam co-
tra successorem. Cap. CXVII.

Mutatione persona possesso non mutatur, neque
possidentis conditio deterior fit, ideo possesso
pensionarii acquisita contra Priorem, etiam contra
Religionem suffragatur, quia Prioratus fructus percipi-
pi, sicut autem Prior uno successerit, tamen in fructibus
succedit, qui à Prio exigebantur, pensio vero o-
mnis realis est, & quemcumque possessorem sequitur;
idem de sequentario, economo, Camera, & Capitu-
lo appetat, qui etiam si successores non sint defuncti,
tenentur ad pensionem, quia fructus percipiunt. Vbi
duplex possesso concordit, videlicet religionis, in ex-
igendo primi, & secundi anni fructus pro mortuariis,
aliquae diminutione, item possesso pensionarii, hæc tā
quam speciali præferenda est, praesertim quia pē-
nitentia cum a opifissimis privilegiis releruntur est, &
privilegia religionis petitorum recipiunt.

Mutatione. *Ex decisione eiusdem 291. parte 2. in ultimi-
mis Lancasti.*

Religiosus pensionem à suo superiore impositam su-
per beneficio regulari, in pugnare non
potest. Cap. CXVIII.

Beneficia, quæ fratibus ordinis Sancti Spiritus per
Generali Praeceptorem conferri solent, sive sint
praceptoris, sive Prioratus, manubria sunt, & ad mutu-
am obligationem, cum regularia sunt, nec administrationem,
aut iurisdictionem contingunt, personæ autem, cui co-
seruntur, obedientiam generali Praeceptori præstare
tenentur, tanquam religioi, triaque uota profites-
tes, qui propter ea nihil sibi appropriare possunt,
sed omnia superioris dispositioni relinquent, quam-
obrem qui Prioratum, vel Praeceptoriū recipit,
S contra

contra præservationem nihil excepte potest, cum nudam duntaxat fructuum administrationem habet, & ea seipius obseruantur; et concordantia iurius igitur, vel Abbas fructus inter fratres diuidere potest, non per persoas, sed ad tenuis, vel eorum loco pensiones, et latenter fructus, ratione, pauperitatem non deputant, ex permissu superioris pensionem habere, que in adiutio amboinibus sit, luctu causa non debet, ut alteri fratris penitus pro malitia, & alijs necessarijs alignetur, pro quib[us] Religio, State pau poterat votu, gratiana esset. It[em] hoc in beneficiis regnaturis minus repugnat, que ad nutrimenta subtilia sunt, & respectu proprietas ad religiosos non transirent.

*Beneficia. Ex divisione eiusdem 301. parte 2. in ultimis
Tiromani.*

Pensionis cæsatio an requirat consensum pensionarij,
& de quore tempore. Cap. CXIX.

In cassatione pensionis literarum non expediuntur, sed sola signatura sufficit, sed si post supplicationem signata, nouus contentus vigore Regule, propter in beneficii resignatione requitatur, contentus hunc difficultate transiret, quia illa verbis irregulariter nullatus ex pediatru, nisi signata ex parte coelestis operatur, ut alter facta, non valeat, vide supplicatio tacitam conditionem habere videtur, quatenus resignans in eadem voluntate, vixque ad confidendum praestandum ante expiditionem litterarum perfecit, hanc igitur conditionem supplicationis ex qualitate negotii continet, propterea gratia irrevocabiliter perfecta non censetur, sed omni illo capite, resolutum est ex alio pensionem ex reclamant non esse, quoniam & consensu partium, & Papae authoritas requiritur, de contentu autem titularum non constat, cum de mandato supplicantibus non docetur, de quo si conflare, tunc discedit unum eius, an post signatam supplicationem nouus consensus requiratur.

In cassazione. Et decisione 327 parte 2 in ultimis Cas-
cini.

Successor an, & quomodo tentatur ad solutionem pensionum debitatarum à utrūque successore.

Cap. CXX.

Pensoit est omnis reale, & beneficium coleremus, ideo sicut
cessor in beneficio non solus in futurum, sed etiam
pro terminis ante suam prouisionem decurvis solvere
obligatus est, & licet si per hoc Rota interdum dubita-
uerit, & nihil firmare voluerit, attamen vbi de diligen-
tia, & penitentia pro exactione contra predecessorem
factis apparuit, passim successores ad solvendum terminos
decurios condonant, de diligentia plenissime coa-
flare dicunt, ex prosequitione huius plurimum annorum,
lentientis contra ipsius latitatem, mandat, atque pluribus
declarantur. Successores autem cum temperamen-
to teneri vitam eel, dummodo portio congrua sibi re-
maneat, que ante omnia de redditibus episcopatus de-
cure debet.

Pensio. Ex decisione eiusdem 352. parte 1. in ultimis Lundiniorum.

An pensionarios, vel titularis probet clausulam,
dummodo remaneant certum pro

Lectures Cap. CXXI.

ONUS probando remanere centum pro rectori, n^o rulari, non amittit pensionario incumbere, relictum est, nam & si regula sicut pro titulatis, ut ad pensionarium pertineat, etiam si contra eum ageretur, qui pensionem confessus, cum per illam clausum gratia consimilis esset, ut res ipsius relictum est, tandem via clausula usq^{ue} tempore recuperationis pensionis

apposita, sed conseruare ad limitandum, & modis-
candum aliam etiā aliam praeirent auctoritate, e-
rami alia penitentia annata, ut i. cœfatas, alijs perfo-
nis affligit, exil aut, dum in deputatis paſtibus
deputati, censum pro Recluere contineant, quan-
obrem peccato pone, & libetē reſerūt, sicut fuerat, &
conditionali dici poterat in folium cœnu: no:, quod de tem-
pore reſerūti alias penitentias extatim probarebant,
& dictæ clauſi vñi non omnibus ab unico verbo regulerunt.
Quare recte nūm est, huiusmodi lenitionem non cō-
ſe conditionalem, sed puram, atque clauſulam, dum-
modo, non ad reſeruationem, sed ad clauſulam pra-
ecedentem reterunt.

Onus. Ex decisione eiusdem art. 7, parte 2, in ultimis casu
naturae.

o quando d'beat soluji mercatore hereditibus pensionari. Iuris non excedit.

Cap. CXIII.

Alias visum est pensionari heredes contra mercatorum fiduciis forem pensionis, literis expeditis obtinere non posse, sed cum causa pendeat coram Auditore Cameræ, qui vigore suarum facultatum, summarie, simpliciter, & loca facta veritate inspecta, manu Regia procedet, ideo de facto, & abieco alio iuris ordine procedere dicitur, & abieco sententia res capi, atque distrahi inbere potest. Quando executive procedendum est, iudex non condemnat, sed debitum mandat, ut solvatur, quando instrumentum habetur executione paratum, debitor pro condemnato habetur. Procedere fideiusu per obligatus solvere debet.

2013-2014/SEM 4.4.D. par.1.JN

Pensionarius dicitur constitutus in possessione exigen-
di pensionem contra successorem prelatum si pen-
sio a referuatio strucluum soluta fuit.

Cap. CXXIII

In continuatione possessio*n*is ius à possidente metu*t*, non autem ab eo, contra quem possidetur, pro*p*re*c*ta Fabritius, qui à prædecessore ex*g*erere con*u*ebit, contra successorem manutendu*m* e*s*e, cou*l*o*u* fui*n* est. Cum in re*c*tratu*m* studiu*m* ver*u*er*m*, cum fa*c*ultate per*c*ipiendo*m* propria*m* au*l*oritate, à quo pensiones legitime soluta*m* fuerint, ad effectum quali*m* po*s*sessionis, contra prælatum*m* successorem suffici*m*. Legitimè autem solutas e*s*e, patet, quo*m*iam pen*u*so*m* super fructibus imponitur, re*c*tervarius autem studiu*m*, pro*p*pter proprias pre*c*ipiendo*m* eos au*l*oritate*m*, ad instar vi*u*stru*m*arii colligebat, titularia verò se intro*m*minere non poserat, ideo onera realia à re*c*tervariano solui debuerunt, & tanquam con*u*equitatum ad facultatem transferendi pensionem, solu*m*re potuit. Rota de*f*au*m*it, quod re*c*tervarius solu*m*do*m* pensionarium in qua*m* po*s*sessione constituere potest, quo*m*iam ipse possidet, argu*m* persona legitima in so*l*iendo*m* pensionem, dicit*u* da*e*. Administrato*r*es, vi*u*stru*m*arii, syndici, & similes ad hanc effectum non possident, prout re*c*tervarius, pro*p*ter pra*u*ndit*u*ci*m* ci*u*, cuius nomine solu*m*nt, volum*u*sciente, & patiente inseritur, secus c*u*rt*u*ra*m* eu*d*icendu*m* est, cuius contentus in solutione, pro*p*ter su*m* fac*u*tem mandato*m* au*l*oritate*m* non requiri*m*.

In continuatione. Ex decisione eiusdem 508, parte 2-
ultimus Pironani.

ta referuationis pensionis non indiget iustificatio-
ne, si ante consentiuimus titularis, nisi fuerit condi-
tionalis expressa, non racita. xvi
C. XIV.

Cap. CX XIV

Tinularis conscientia reformationi praeditus, gen-
pura iustificationi æquipollit: Ad istum autem
effo-

cessum gratia tunc conditionaliter dicenda est, quando ex premis conditionem cooptinet, ut sunt, dummodo medietatem suum non excedant, vel dummodo centum integri pro Reddore remaneant, in quibus pensionarii interio in disponitione conditionaliter fundati dicuntur, & ex consensu titularis super eadem conditione appolito, non relevatur, fecit est in conditione tacita, vel virtuali, qua in qualibet gratia inesse dicitur, si ita est, vel si processus veritatis nitantur, propter quas purae dispositiones effectus ova impeditur, & vbi agitur ad nullitatem actus propter medium illius productionis impediens, taciti, & expressi non est parvus.

Titularis. Ex decisione eiusdem 519. parte 2. In ultimis Piranani.

Bigamus quomodo probetur ad effectum, ut sit pensionis incapax. Cap. CXXV.

Bigamus pensionis capax non est, Bigamus autem ob iolum matrimonium cuius vidua probatum non dicuntur, non copula, & consummatio ipsius probantur est. Ex cohabitatione per duos menses constituta mandatorum suile consummatum prout posse aliquapro resolutum est, sed ad effectuum incapacitatis, atque priuationis ob bigamiam subiectum, conjecturalis crotatio non sumitur, sed conceduntur esse debet. Cum ob habitatuo ad effectum maritalem precependum in liberta non fuerit, sed a die consumati matrimoniij, propter gravem vxoris infirmitatem, vixque ad mortem impedita, utrū etiam Parochus, & medicos, & viri; fides ex testamento, codicilis, confessione manu iurata, atq; iuris presumptione coadiutoriarum, ideo presumpto cohabitacionis com mixtione viri, & vxoris non probat. Febris hecista instanti abstinentia à commixtione non causam prabet.

Bigamus. Ex decisione eiusdem 519. In ultimis Piranani.

Quasi possesso exigendi pensiones, quomodo probetur per quietantias. Cap. CXXVI.

Quietantie, & confessiones de recepto, regulariter quasi positionem excedi pensionem non probant, sed cum nulles administrula habent, videbunt pensiones reservationem, multiplicatam ipsam, & auctoritatem notarii, per eius manus facta & fure, ideo probare videtur est. Cum solutiones ab attendantario, & eis ipso metu factae fuerint, mandatum sufficiunt interuenienti presumitor, quia in ea adiutum veram, qui absque eo expediti non potuerint. Cum una presumptione orta ab altera in alterius consequentiam venit, admittenda est.

Quietantie. Ex decisione eiusdem 519. parte 2. In ultimis Coccini.

Littera reuelationis, quando habeant executionem paratam. Cap. CXXVII.

Si quasi possesso, littera si iustificatio necessaria est. Confinium autem Franciscum non sufficiere vis est, quia titularis non erat, neq; Georgio obesse poruit, qui illi con successori, ergo quando esset veru quod Franciscus solus esset pensione, quasi possesso pensionarii inducere non potuit, praeterea contra tenorem, quia titulum non habebat.

Si non constat. Ex decisione 599. parte 2. In ultimis Andrea.

Successor an possit pensionem referuam de consecratione suorum predecessorum impugnare.
Cap. CXXVIII.

Successor pensionem referuam de consensu praecessoris impugnare non potest, nisi notorie de nobis eus doceat, qui pensionem consensit, sed non potest dici de non iure alicuius confitare, quando de eius iure doceri potest. Ex tenore autem literarum confit, pensionem ex defectu consensus omnium quomodolibet interest habentium annullari non possit, id quod semper validia sit, si in Consistorio fecerit de coullo, & assensu Cardinalium, omniumque interest habentium referuata esset, ergo perinde est, ac si de consensu Papacordato referuata fuisset, qui ex tempore ius, & interesse in commendam habebat. Cum Papa pensionem debeat, etiam si contingent commendam à Cardinale, vel ab alio ex successoribus aliquo potuisse iuro quomodolibet, & quomodocunque que evinci posset, apertere ostendit, easum considerasse, in quo Cardinalis nullum ius in commendam habuisset, & nihil omnium pensionem per successores solum voluit, quare non solum pensionariam à solutione exactarant, ante cuisionem liberaliter, sed etiam euidentes ad illatum solutionem graue dicuntur, quo casu, quod Cardinalis sit successor fidei, id est in possessione, latet est, ad effectum, ut pensione grauatus dici possit.

Successor. Ex decisione eiusdem 602. parte 2. In ultimis V. Baldu.

De eodem, & quando pension sit nulla ob non expressio alterius pensionis. Cap. CXXIX.

Ex defectu consensus pension nulla remanet, cum Baldus essentibus nullum in beneficio ius habuissent cōstat, tñ cum Schiritis per cuius obtinuit Annibal prouisus fuit, sibi ius à Baldō cedi obtinuit, illiusque insaginari fecerit, ideo Annibal eius successor impugnat non potest, vel falem donec de notorio non iure Baldi doceatur, solutioni interim retardari non potest. In reservatione pensionis mentio de altera faciendo est, de qua cum non nisi ex narrativa Annibalis constet, ideo illius gratia Scipioni ab illo causam non habenti non praedi- cat. De pensione inutabili referuata, mentio facienda non est, qui igitur de utilitate secunde oponit, validitatem primae probare debet.

Ex defectu. Ex decisione 666. par. 2. In ultimis Andrea.

P E N S I O N A R I V S.

Pensionarius quandoā successore in beneficio pensionem exigere non possit.
Cap. I.

Episcopo Messanen, qui pensioni Huberto referuare consenserat, mortuo, lantario 1543. Regia Curia Sicilia ex consuetudine pro frequenti anno inductus perceperit, & quia successori Decembri mensis eiusdem anni 44. possessionem habuit, dubitatum est, an contra eundem pensionarius terminum nativitatis obtinere debeat. Cum Episcopo successor fructus praetentus non perceperit, pro illis nulla cognitio tenetur dicebar, contra quem agi potest, si & ipse contra heredes percipientes recursum habeat, sed hic contra Regiam Curiam impiedebatur. Quia altero anno non percipit, tenetur quidem in frequenti, si plus liberto vobiores colligat. Ne igitur pro viuis anni finibus ad tres solutiones teneatur, Rota in hanc

S 2 partem

partem relinquit. Successori autem habebit contra illam curiam edere debet.

Episcopo McLaren. Ex decisione Regia Romana 189.
parte 2. Iacobi Tutei.

Pensionarius si quando agit remedio reintegrandi.
Cap. II.

Quis successoris spoliage dicitur, qui à predecessorum pensionem solvi. solita regula, iureco pensionatus si quasi possit hunc exigendu exiliens, reintegrandi diromediu exercere potest.

Quia successor. Ex decisione eiusdem 151. parte 3. Iacobii Tutei.

Pensionarius ad instantiam possessoris quid probare tenetur. Cap. III.

Vel possessorum, vel bonum ins, qui primo pensionem contineat, ad successorem instantiam, pensionatum teneri, visum est; et illas successores esset, qui contineant prestat, fecerit esse, quoniam causidicatu improbare non potest: verum si honeste de non iure pensionem confluens docere vellet, non impeditur, nam ipse tamen confluens beneficium à frumento pensionis liberare posset.

Vel possessorum. Ex decisione eiusdem 9. de pensionibus. Achilliis de Graffii.

Pensionarius pro rata sua pensionis tenetur ad im-
prestita. Cap. VI.

Senatus Venetus multa imprefita ab Episcopo Vt
cen. exegerat, hic pensionarius ad contributionem
pro rata pensionis libet. Si probaretur ad fructuum
sequestrationem decumentum esse, ita quod illas, nisi im-
prefita solvatur, exigere non potuerit, perfruatur, et
cella sibi paucis actiones, ad contributionem teneri vi-
suum est.

Senatus. Ex decisione eiusdem 5. parte 1. Iacobi Tutei,
& 386. parte 2. eiusdem.

De codice, & quando fallit.
Cap. V.

Cura autem pensionis non subdolis imponuntur, ex-
traordinaria onera esse videtur, & ita pensionarium
ad collectarum ratam teneri, qui ad onera reah-
vit eti Papaliam decimam, dequit est. Quod Veneti per
immemorabile tempus hoc faciat, obliare non vide-
tur, quoniam laicis similia praetribendum inhabi-
tibus, ex tanta temporis curia, concessionem habuisse
non praesumunt: multo magis, quia ob Bellam Cen Do-
mini, in qua anno quolibet illa prohibetur, praeci-
prio intercessione: sed quia fructus erant magna va-
lentia, & impetrata pars, ita, ut molitus pro solvitur et
fructibus, facile ex dilatata parte solvi poterant, pen-
sionarium non teneri, vultum est. Aut enim, ex quo semper,
& continet illa facies, & Papa nostrarum habete
primum, non solvit dictum, & non tenerit, aut
extraordinarium, non quoddam furtum, sine latrocini-
o, & hostile damno, & cum hoc casu fortuito fru-
ctus non sint in magna quantitate diminuti, arque lo-
futura pensione reliqui ad Ecclesie & onera suppontanda,
sufficiant, pensionem diminuere non debent.

Cum autem. Ex decisione eiusdem 4. de locis, Achilliis
de Graffii.

Pensionarius non tenetur contribuere, ubi penso-
natis libera ab omnione & quando fallit.
Cap. VI.

Vando penso libera, & immunit, atque ab omni
modo contribuere deuidus est, sed per concordiam
cum amplissima clausis & Papa confirmata, eti in
contractu naturam transiuerit, ad contrivolum
obligatio. Eti Papa obligatioibus in forma Cameræ
derogat, & contradicibus abrogari dicuntur, atque vis-
cili de pleitis cessa, quoniam ne dum exempli
bus, sed & contradicibus abrogari constat. Cumq; omni-
bus obligatioibus camerale iurare sint, iuramentum
estiam ab utilitate dicitur, alia frustis recusat. Neque est
dubium, quod donationibus, & obligatioibus deroga-
ndo, etiam de donando sumit, atque suo proprio fol-
loendo secessit, ut pensionibus Papa, & contradic., &
ius quod sumit tollere potest, nam ille sumit subfittit
, & cetera omnia ab eius grata pendit: Iuliano de
proprio ad pensione reterationem consecutivè
exit, ergo de patrimonioibus eis coram usq; utili tergescit
dicunt: aut auctem pensionarii, qui vigore concordis te-
nuntur, noluntur repete pacifit? Et quid eis Collo-
mus solutas collectas a Dominis, quid ipsi tenetur, re-
petere potest, sed pensionarius pro pensionis rata ad
oneros solvit, non deuidus est.

Quando penso. Ex decisione eiusdem 161. parte 2. in
nouissimis contractu.

Variatio non permititibus facta senecte electione de
habendo pensionem loco fructuum.
Cap. VII.

Vas peius pensionem perceperis, fructus petere
prohiberis, quoniam pensionis, vel fructuum, pro-
du malueris, regenerationem obtinueris. Cum per ver-
bum futuri temporis electio deest, variatio in con-
tractibus non permittitur, multo magis in beneficiis
, & eorum dependentibus denegatur est. Electio
regulariter ad debitorum permitit, creditor autem re-
futatione electionis, nisi pro singulis annis expre-
serit, prima vice consenserit dicuntur. Quoniam plures
pensiones efficiunt, vel plus fructuum in perceptione, ta-
men quod est de auctoritate, duo perceptionis aliis
erant, mox igitur electio ad alterum recordis nullo mo-
dulatorum.

Cum prins. Ex decisionibus 13. & 14. de pensionibus.
Achilliis de Graffii.

Pensionario incombunt omnis probandi pensionem re-
tineturam super fructibus beneficii.
Cap. VIII.

Vanta ex cent. i quinquaginta duocis super
fructibus referenda fuerint, Francico
met probandi omnis incombuit, quia eidem
narratur, ut alicibus additum est, quod per impe-
trantem probabat opus est, & cum forsan alii pen-
sionares fructuum medietatim non excedere dixerint, qua-
ratione non excusat in sua probare tenebant, ea-
dem met in aliis, cum multa difference ratio afferri pos-
set. Et si alias sorgant pensiones dixerint, tamquam
quod est, medietate non excedere auctoritate quanti-
obrem probatio necessario gravarus extint.

Quanta. Ex decisione eiusdem 2. de probacionibus Ca-
rissimae de Graffii.

Pen-

Pensione annolata, utrumque qui illam recepit, teneatur ad restituendum. Cap. IX.

Nulla declarata pensione, an Thomas qui quietantias fecerat, solutas à Hieronymo restituere tenetur. Aequitas non patitur, cum, qui de nomine tam Julianus Ieremiebat, cogi posse. Actiones autem siquas contra istum habeat, illi credere debet, concludum est.

Nulla declarata. Ex decisione eiusdem 271. parte 3. lib. 2. in nouissimis Fabij.

Hæres promittens pensionem, an, & quando teneatur illam soluere. Cap. X.

Soluenda pensionis promissio super fructibus beneficij facta est: Cum autem hæres Meinerii præstatutum postideat, neque fructus percipiat, ab obligacione liberatus esse videtur, quod cum persona defuncti exentiunum est, debitus hæres soluere non tenetur, ad quem pacta personalia nullatenus transirent: sed quia regnificarii suum obligauit haecdem, ut habere teneare promittunt regnificari pensionem faciat, possessorum remqua cogat, obligatio, nisi post prouinciam morte locum haberet, superflua foretur: si quo tamen regreßus contra beneficium possidentem. Necdicitur perfonatio pactum, quod de hereditibus mentionem facit.

Soluenda. Ex decisione Rot. s. Auenionem. 130. Hieronymi & Laurentij.

Terminus pensionis debetur integer translatio. Cap. XI.

Mense Septembri Episcopus Veronensis pensionem in Cardinalem Polium transiit, dubitabatur, an terminus manuaria integer solui debet, vel pro rata temporis inter ipsum, & Episcopi hæredes diuidendus, fuit resolutum integraliter soluendum esse, quoniam ita ex transferentis mente colligebatur, & quid sis hereditibus prædictum in facere vult. Si pension ob mortem Cardinalis extinta esset, sicut in viafructuario dicimus pro tempore decurso rata enim eius hereditibus partiendo esset.

Mense Septembri. Ex decisione Rot. Romana 118. parte 3. lib. 1. in nouissimis Fabij.

Negari possidere, non potest opponere de inualiditate pensionis. Cap. XII.

Reus pensione super canonicatum pulsatus, si possidere ne negat, aut in illo ius non habere fateatur, quoniam sua non inter eum, inualiditate pensionis exceptionem oppondere non debet, si a suis habere praetendebat, quoniam non possidet, oppondere non prohibetur. Commisso quod sine soluendo pensionis retardatione audatur, non officit, quoniam si possidere non conflat, nisi per eum fieri, quo minus affectus fuerit, ad illam condemnari non potest.

Reus pensione. Ex decisione eiusdem 3. de causa possessionis, & propr. Marelli Crescentij.

Translatarius possidens non tenetur verificate literas transferentis. Cap. XIII.

Translatarius qui per plures annos pensionem exigit, in iudicio possessio, bulle narrariū probare non cogitur, sed tantum literas sufficere expeditas, translationem factam, & quasi possessio, exigendi probare sufficit: in eodem habilitatem suam probare non tenetur, nam cum de contrario non confaret, & per solutiones sibi factas habilis legitimatus fuerit, in hoc iudicio, quælibet inqigationem requirit, exceptio non difficilatur. Si per confessionem de inhabilitate confaret,

auter dicendum est, nam restituendum in spolio sic impediri Rota firmat.
Translatarius. Ex decisione eiusdem 9. de causa possess. & proprietas Joannis Hobedani.

POENITENTIARIVS.

Poenitentiariv majoris assertioni an credendum sit. Cap. I.

Maiori poenitentiariv in alterius præjudicium de iuri rigore credendum non est, si in reiquenti bus speciale commissione dicitur, de specialibus mandato viuus vocis oraculo sibi facto potestam habere, & ita concludum est.

Maiori. Ex decisione Cappella Tholosana 464. Joannis Corseri.

Poenitentiariv Vrbis aliquando absoluit sine literis ordinarij. Cap. II.

Si ordinarij literas ad Romanam Curiam non portauerit, a poenitentiariv Vrbis aliquando absoluvi co-suevit, interdum ad illum absoluendum remitti, iste litera, & de serie facta apparet, propter quod in excommunicacionem incident, sciri solent.

Si ordinarij. Ex decisione parlamenti Delphinalis 600. parte 2. Francisci & Marchi.

Et in quibus casibus absoluit. Cap. III.

Et a pena Canonis sequi suadent, & pro enormi liniorum, homicidio, vel membris mutilatione absoluere potest, dummodo prælatos non occiderit, vel mulauerit. Minores poenitentiariv habito suprēmi (qui Cardinalis est) conculpū, etiam non præfates absoluere possunt. Occesores autem prælatorum, vel mulatores de solo Papa conculpū fieri debet.

Et a pena. Ex decisione eiusdem 616. parte 2. Francisci & Marchi.

PRÆBENDA.

Præbenda quando sit spiritualis, & quando temporalis. Cap. I.

Prabenda annexa canonicatu, vel Reitoriz, sive aliqui dignitati Ecclesiastice, spiritualis dicitur. Sit autem spirituali annexa non est, sed de per lestat, tanquam rei temporali considerata, laicus capax esse potest. Quando rei leculari annexetur, etiam lecularis dicimus, fructusque illius, ut commoditas confidetur, que ex ipsa percipiuntur. Si vna ex temporalibus vendatur, Simonia non committitur. Plurimum autem spiritualium altera monialis capax esse non potest, etiam prætextu cuiuslibet iuris contractudinis, quantumque tempore obtemperare.

Præbenda annexa. Ex decisione Rot. Romana 356. parte 2. Pauli Acenili Peralli.

Præbenda: ubi non sunt distincte terminus mensis ad acceptandum non statuitur. Cap. II.

Vbi Papa canoniciatum, distinctam præbendam non habentem, confert, si illum sub canoniciatis potestis nrois

tionis exspectatione der, expectatio dñi vocabit, sine tempore aliquius praefinitione acceptare potest, nam compunctione, neq; certa, neque dulcitate sit, certum tempus non statuunt, neque clausula quam ducentis infra mensis spaciis acceptandam ponitur. In modo indistincte acceptare potest, quoniam talis potio præbenda non est.

Vbi Papa. Ex decisione eiusdem 26. de præbendis in Antricis.

Dimidius portionarius si ascendit ad integrum portionem quid tenetur verificare.

Cap. III.

Dimidius portionarius dñi ex consuetudine ecclesiæ. Ad integrum ascendere volebat, narrata in prouisione sibi a Papa de illa dñi mæsi facta, verificare non debet, quoniam per executorem, cu[m] commissione fuerat, extens non contra licentibus admisimus fuerat. Cum per biennium p[ro]m dimidio portionario habitus sit, fructuque perceperit, ipsa potest sufficere. Indolit Cardinalis prouisione Apostolica de illa dimidia facta, nō obstat, quoniam illud beneficia tantum resipicit, h[oc] autem de novo credita fuerat.

Dimidius. Ex decisione eiusdem 198. parte 2. Iacobi Patti.

P R A E C E P T O R I A .

Præceptoriz Hierosolymitanæ sunt ad nutum amovibiles. Cap. I.

Fratres Hierosolymitanæ tria vota emittunt, ideo præceptoriz eidem data beneficia sunt ad magistrum magistri, & conuentus autem ad amovibilia, etiam superior in perpetuam administrationem concederet.

Frater. Ex decisione Rota Romana 392. parte 1. Iacobi Patti, & decisione 970. part. 3. d[icitur]. in Nonplus Tholomaei.

Præceptoriz Hierosolymitanæ sunt manuales, ideo non reformati. Cap. II

Sub generali reservatione, vel affectione beneficia manualia non continentur, sed præceptoriz facilius Hierosolymitanæ manualia vita iuit, quoniam neque electua, neque curata existunt, sed regularia, ergo electuaria dicte non possunt. Idem si a Papa in Commendam data fuerint, non affecta non reformati, itaque Ordinatus prouidere non prohibetur, Papa in eis statu, in quo erat, et secundum suam naturam constituta præsumitur, cum polite vacat, ad manualitatem reddit, non cessante Commenda, cessat affectio.

Sub generali. Ex decisione eiusdem 9. de præbendis. Abibus Graffii.

Præceptoriz quando habeant dignitatem, & quantum sint manuales. Cap. III.

Quadam præceptoriz generales sunt, & in dignitatibus non sunt, atq[ue] Sedi Apofolice reservantur, sed in Regno Francie, & Dolphinatu Abbas fandi Antonii illius ordinis confert, spolumque ex consuetudine scripit. Quodam vero lim plures sunt, & obdientianæ sunt manuales dicuntur, que perpetuo dari non possunt, sed ad superiorum nutrum amovibilia existunt, idemque Abbas, qui ad vitam durer, renovare posset. Vbi autem ab aliis rationabiliter causa renovari vellit, superioris officium implorari posset. Quodam vero de Abbatis menadicuntur, que neque vacant, neque aliqui præceptors titulum habere dicuntur, sed priores depurantes, intendunt Vicarij ad tempus, aut ad firmam traduntur. Generales autem de placere sunt,

Quodam conuentum habent, sive capitulum, atque certam religiorum numerum, atque caponece huius celebrantur, alia vero simplices sunt, quæ ibus carent. Veræ conuentuales existunt, atque dignitatem faciunt, causisque delegatas à Sede Apostolica distinguntur.

Quedam. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 1069. parte 1. Francisci Martini.

P R A E L A T U S .

Prælatus quando possit deputare vicarium. Cap. I.

Prelatus Vicarium temporalem deputare potest, si utriuslibet quod ad spiritualia, & temporalia ad ipsum pertinet.

Prælatus. Ex decisione Rota Romana 1. de officio ordinarii in Antiquis.

Prælatus agit pro ecclesia interdicto unde ei. Cap. II.

Pro rebus ecclesiæ ablaris, antequam esset Prælatus unde vi interdicto agere potest, quoniam ecclesia possidebat.

Pro rebus. Ex decisione eiusdem 1. de his quæ vi metu, ut causa sunt in Antiquis.

Non agit pro domino subditis, nisi sua interficiat. Cap. III.

Pro domino autem subdito suo dabo, agere non potest, nisi sua interficiat diceret: Index in actione in iuriuam dominii rationem habere non debet, quoniam illud venit per actionem legis Anularia.

Pro domino. Ex decisione eiusdem 1. de indicis in Antiquis.

Non facit preiudicium ecclesia in acquirendis. Cap. IV.

Sicut in acquifuis, sive in acquirendis Prælatus Ecclesie preiudicium facere prohibetur, quoniam brevi abfque conuenio capitulo, & alijs iolementibus de iure requisitus legatum repudiat non debet.

Sicut in acquisitis. Ex decisione eiusdem 159. parte 2. Pauli Acutii Verallii, & decisione Collegij Pisan 224. D'Horis Marta.

Recipiens canones decursus quando preiudicet Ecclesiæ. Cap. V.

Canonis recipio Prælato abfque conuenio capitulo facta, licet ecclesia nō noeatur, et caducitas remissa videatur, si tamen de nouo locandi potestate in habeat, per ipsum receptionem preiudicium factum est.

Canonis receptio. Ex decisione eiusdem 2. de loco Martellii Crescentij.

Quando Prælatus possit preiudicare Ecclesiæ. Cap. VI.

Cum ad ius commune redditus sit, Prælatum ecclesie preiudicere facere posse, apud omnes obtinuit, sed an eo casu conuenio capitulo requiratur, in Ro valde dubitabatur, quoniam affirmativa opinio communis vita est, negativa autem nullo iure probari videbatur, sed Rota conuenio capitulo requiri, tanguis vieniori in opinionem ampliata est, quoniam iure nouo dispositum est, Priores, & Guardianes cum sui conuentus conuenio patet cum parochialium redditibus facere posse, & tamen ad ius commune redditus sit, item dispositum est, Abbatem abfque sui conuentus contentum, exemptionis priuilegio ab Episcopatu riki-

restitutione renunciare non posse, per quam eriam remittens sit. Multò magis in hanc lentiemiam itum est, quoniam rerum Ecclesiæ alienatio, omni iure prohibita est, & oportet ex iusta causa, debitisque solemnitatibus facienda: Quamobrem datum vium est, saeculari redditus ad ius commune Ecclesiæ favori præjudicium facere posse: Materia huius redditus, cum quis inre suo priuatur, favorabilis nullo modo est. Cum igitur de proprio, & particulari interesse agitur, hoc præjudicium aliquid operari debet, eicirco ius quicquid radicum, sive incorporatum adferri non debet, præterim si efficiat factū est, ac lacuum in dāmā conuertere potest. Quando ius commone extinguitur est, ad pristinam restituere naturam impeditus, sed per Leonis privilegium. Multa Hierosolitanæ com decreto irritant concessum ius radicum, atque incorporeum est, ita ut redditus omnino cessaat.

Cum ad ius. Ex decisione eiusdem 22. parte 2. in nonnullis Casuacis.

Capiens possessionem Episcopatus, dicitur capere de bonis Ecclesiæ. Cap. VII.

Ecclesia possiderit, nec unquam moritur, ergo cum non nos prælatus creatur, ab his bonorum apprehensione possidere dicuntur: Ipsa possidio per canonicos, siue ministris detinetur. Ideo Episcopatus tantum possessionem apprehendere suffici, ut oculos eius bonorum apprehendere dicatur.

Ecclesia possiderit. Ex decisione Gratianopolitana 356. Guidonis Pape.

Non altera confutudinem infundandi. Cap. VIII.

Infundandi in mares cōsuerit dūinem. Prælatus alterare non potest, & scemios concedere: Porro si præter confutudinem, meritorum intueta feudent formam concedunt, voluntur Domini in diplomate inservire, ipsa merita speciatim memorari oportere, per verba autem generalia non sufficiunt, ne quis calide infinitatione necessitatem subierfugat.

Infundandi. Ex decisione Camera Imperialis 88. par. 4. Jacobini Mässingeri.

Non redimuntur delicta in pecunia, & quando fecus est. Cap. IX.

Punitionem pecunia redimere, aut correctionem prohibitum est, nam si Episcopus post suspensum, vel depositionem, sive excommunicacionem, aut interdictum aliamque multitudine illata pro adulterio publico, sive notoria fornicatione, vel concubinito pecunia abfoluerit, authoritatem præfatur confiteretur, ut in illa malitia perduraret. Multis autem casibus vexationem ita redimere permittitur, vt si canonicum, plenumque ius, possessionem que beneficii habeat, item quando à potenti in potens alter evadere non poterat, sicut tunc facti, non iurius vexatio liberatur. Item si ioviens in potensis possessionem succederet, & in eadē tanquam surrogatus spiritualia administraret. Item indicia vexatio pro re prophana spiritualia annexa redimi non prohibetur, item extra judicialis, que in spirituali consilii, atque honorem concernit, famam, vel infamiam, atque falsi obiecta criminis, aut falsum testimoniū, & similia.

Punitionem. Ex decisione Regni Neapolitanj 50. Fratris Pisi.

Decanus an sit prælatus Capituli. Cap. X.

AN prælatus de Capitulo existat, Decanus quidem & claustris, & confutudine, Ecclesiæ Prælatus est, & toti capitulo presidet, sed ex vera ioli Canonici capitulum factum, nisi alter de confuetudine appareat & cum primari in Capitulo Decanus vocem habeat, obseruandum est.

An prælatus. Ex decisione Parlamenti Delphinalis 1057. par. 1. Francisci Marti.

Prælatus quando tenetur de male administratis. Cap. XI.

Vando Prælatus in omitendi culpa est, de male quadrupliciter sicut tutor tenetur, si igitur Ecclesiæ iura ob illas negligenter perevit, de proprio patrimonio tenenti dicitur, ad id enim tacite obligatur, si reparations necessarias facere non curat, de fratribus supercessentibus ad ædificia reparanda affractus est. Post eius mortem qui superfluit, prius ad Ecclesiæ viuuntarem conuertendi, ceteri vero li qui fuit suorum successori assignandi sunt.

Quando Prælatus. Ex decisione eiusdem 96. p. 1. Francisci Marti.

PRAEPOSITURA.

Præpositura tribus concurrentibus est dignitas principalior in Ecclesiæ. Cap. I.

M Aioritatem præminentia arguunt, et in cho-ro supra Decanum sedeat, atque in processiōibus, aliisque precedat, temporaliū in que administratione habeat: quamobrem Archidiaconus, Archipresbiter maior est, in eis locis Decanus regaliter succedit, idemque officium exercet, Præpositus autem in Archidiaconi locum, qui iurisdictionem sub administratione ratione Archipresbiter maior est, ergo & Decano maior esse videtur. Sed in contrariis iuriis est sententiam, propter iurisdictionem, & curam, quam in eligentes, ceteroque Ecclesiæ clericos habet, que prioritatem arguunt, plusquam administratione temporalium, spiritualia quidem digniora sunt, item quia pectora, & prælatus in Cura existit. In Alemania Præpositus maiores sunt, in Francia Decani, semper in prælatio-ne majoritate coniunctudo inspicenda est.

Majoritatem. Ex decisione Rota Romana 4. de electio-ne in monachis.

Præpositus succedit Archidiacono, & quam iurisdictionem habeat. Cap. II.

L Euis correctionis ius Præposito in Ecclesiæ subdivi-tos cōpetit, sive quia Archidiacono succedit, sive quia & Prælatus Collegio preferendus est, quamobrem iurisdictionem conieguntur. Quamvis ius punctum non euuenientis ad horas ad Punctatorem pertineat, tamen Præpositus aut bene, vel iniuste quis punctatus fuerit, cognoscere debet. Hoc omnis ex verbis bullæ confirmata fuit, in qua dictio in tantum, ad finem Ecclesiæ, non auctor ad suam dignitatem telliringenda est: Datur tumis est, & unica, tantum dictio, Præpositi iurisdictio, contra ius communem, & cōtradicuntur naturam, limitata est.

Letus correctionis. Ex decisionib. eiusdem 432. & 630. par. 3. lib. 3. nonnullis Paleotis.

Præpo-